

SLÆGTSBOG

År.1564.

Morten Bondesen, * 1564 i Møllegade 81, † 1651 i Møllegade 81. Han blev gift med Hustru 2, FØR 1611, * 1590, begravet 22 apr. 1655.

Børn:

- i. Bonde Mortensen * 1628.

Boel 51 Møllegade 81

Morten Bondesen, f. 1564, ref: NG0004. (2) Han blev gift med NN, ref: PC0004, d. apr. 1655 i Holm, begr. 22. apr. 1655 i Nordborg. Morten død okt. 1651 i Holm, begr. 3. okt. 1651 i Nordborg. Morten Bondesen nævnes i Holm 7. okt. 1621, da han hustru introduceres i kirken, altså må de have fået et barn lige før kirkebogen begynder. Ligtekst ved hans død. NN: introduceres i kirken 7. okt. 1621 uden navn som Morten Bondesens hustru i Holm. MORTEN BONDESEN tog imod boelet, og blev skrevet for denne gæld der endnu skyldtes fra anno 1615-1626. Anno 1648 henstår som tiende til præsten.

Børn:

i søn, ref: PP0004. Morten Bundesen søn betalte 28. nov. 1641 6 sk i Beichtgeld.

ii datter, f. 1611, ref: PO0004, d. okt. 1636 i Holm, begr. 1. nov. 1636 i Nordborg. Døde hastelig. Dolore colicoseu instetini morbo. 25 år. Tekst Job 1; Så stod Job op osv. Gud trøst de bedrøvede forældre. Amen.

iii Bonde Mortensen f. <

År. 1568

Viet 1568 i Flensborg.

Hans den Yngre * 1545, søn af Christian III



og Dorothea af Sachsen-Lauenburg.

Med Elisabeth, datter af Ernst af Braunschweig – Grubenhagen.

Deres børn.

De fik i løbet af de næste 16 år 14 børn, 8 sønner og seks piger.

Af deres sønner kender vi.

1. Christian * 1570 død 1633. i 1622 Arvede han Ærø af sin far.

Hertugdømmet blev et af de mindste og det mest kortlivede, der fandtes inde for Slesvig, og hertugen boede beskeden på herregården Gråsten på Ærø.

Christian blev aldrig gift, men han levede sammen med en borgerdatter fra Lytjenburg, Cathrine Griebels, der var hans konkubine og husholderske.

Hun fødte ham datteren Sophie Hedvig, der blev opkaldt efter Christians svigerinde, hertuginde af Glycksborg. Hvornår Christians Forhold til

Cathrine Griebels er etableret, ved vi ikke, men datteren blev født, efter at han havde fået Ærø. Hertugen og Cathrine boede sammen på Ærø, men at deres forhold ikke kunne blive til et officielt ægteskab viste de. Derfor var det for hertug Christian vigtig at sikre sin lille familie og ved et gavebrev i 1629 skænkede han Cathrine og deres fælles datter et hus i Ærøskøbing og den lille ø Drejø, så de efter hertugens død ville være sikret økonomisk. Efter hans død blev øen delt i fire dele, som dog straks blev til tre og efterhånden til to. De var knyttet til hver sit af de andre små hertugdømmer – hhv. Glycksborg, Pløn og Nordborg

– men blev næsten hele tiden styret af embedsmænd på vegne af hertugerne, som boede andre steder. I 1730 overtog kongen den halve del af øen og i 1749 den anden halvdel. Opdelingen i hertugtiden medførte imidlertid, at øens dele på mange måder blev orienteret i forskellige retninger – og dette forhold har sat sig spor til nutiden.

2. Ernst * 1572 død 1596.
3. Alexander * 1573 død 1627, han blev gift i 1605 med Dorothea af Schwarzburg – Sondershausen. Han arvede 1622 Sønderborg efter sin far
4. Hans Adolf * 1576 død 1624, han arvede 1622 Nordborg efter sin far. I 1604 blev han forlovet med Hedvig Maria, en søster til hertugen af Pommern - Wolgast, men hun døde inden det planlagte bryllup i 1606. Efter denne skuffelse synes Hans Adolf at have tabt interessen for ægteskab. I 1622, da Hans den Yngre døde, kom han som Hertug i Nordborg. Hans Adolf var ved overtagelsen en halvgammel ungkarl med skrantende helbrede, og det kan have været baggrunden for, at han året efter solgte de tre hovedgårde, Mjelsgaard, Østerholm og Rumohrsgaard, med tilliggende bøndergods til sin bror hertug Alexander i Sønderborg, der dels som arving til den fæderende Sønderborg følte sig utilfreds med faderens forsøg på lighedeling, den del han sad med havde større bygninger og dårligere økonomi.
5. Frederik * 1881 død 1658. Ved Hans Adolfs død i 1624 kunne Hertug Frederik få sit eget hertugdømme. I 1622 var han – ene af de seks sønner – spist af med en apanage og et løfte om at overtage det første hertugdømme, der måtte blive ledigt, såfremt en af brødrene døde uden arvinger. Det lidt mærkelige arrangement kan nok bedre forklares med, at faderen med fem endnu ugifte (og til dels halvgamle sønner) må have regnet med, at der nok kom en chance. Formentlig har Hans den Yngre især tænkt på sin ældste søn Christian. Frederik fik sit hertugdømme, men var utilfreds med den handel Hans Adolf og Alexander havde aftalt, han fik støtte fra flere brødre og henviste til faderens testaments bestemmelser om opretholdelse af de enkelte hertugdømmer. Kongen støttede ham, men som kompromis blev det besluttet, at Alexander kunne beholde Rumohrsgaard, medens de to øvrige godser blev tilbageført til Nordborg. Hertug Frederik kunne nu hvor han havde sit eget hertugdømme se sig om efter en hustru. Og i 1627 giftede han sig med Juliane, datter af hertugen af Sachsen – Lauenburg.
6. Philip * 1584 død 1663, han blev gift 1624 med Sophie Hedvig af Sachsen – Lauenburg. Han arvede 1622 Glycksborg efter sin far.

Elisabeth døde i 1586 og blev begravet i et nyindrettet gravkapel bag slotskirken i Sønderborg. Hans begyndte snart at se sig om efter en anden hustru af fyrstelig herkomst, og i 1588 blev han gift i Sønderborg slotskirke med Agnes Hedvig, der som 12 årige var blevet gift med hans svoger kurfyrst August af Sachsen, efter at hans første hustru Anna var død i 1585. August af Sachsen døde selv inden for et år, og kurfyrstedømmet Sachsen hang nu på livgeding til en 13 – årige, der måske ville leve i 50 – 60 år.

År. 1572

Bartholomæusnatten i Paris. Katolikker myrder mange tusind protestanter.

Viet den 20. jul. 1572 på København Slot.

Frederik II * 1. jul. 1534 på Haderslevhus Slot, søn af Christian 3 og Dorothea af Sachsen – Lauenburg.



Med
Sophie af Mecklenburg –
Schwerin * 4. sep. 1557, datter af
Ulrich af Mecklenburg –
Schwerin.

Deres børn.

1. Elisabeth. * 25. aug. 1573 på Koldinghus., gift den 19. apr. 1590 med hertug Heinrich Julius af Braunschweig – Wolfenbüttel.
2. Anna * 12. dec. 1574 på Skanderborg Slot, gift med
James/Jacob 5 af Skotland, søn af Maria Stuart og Henry Darnly
3. Christian * 12. apr. 1577, gift den 27. nov. 1597 på Haderslevhus Slot med Anna Cathrine af Brandenburg. Han blev Danmarks konge.
4. Ulrich * 30. dec. 1578 på Koldinghus., 1602 biskop i Slesvig senere også i Schwerin. Død ved Bützow den 27. mar. 1624. Gravlagt i Roskilde Domkirke.
5. Augusta * 8. apr. 1580 på Koldinghus, gift den 30. aug. 1596 på København Slot med sin faders fætter, hertug Johan Adolph af Sleslesvig – Holsten – Gottorp.
6. Hedvig * 5. aug. 1581 på Frederiksborg Slot, gift den 10. sep. 1602 med kurfyrste Christian 2 af Sachsen.
7. Hans * 26. jul. 1583 Haderslevhus Slot, blev forlovet med Xenia , datter af zar Boris Godunov. Rejste til Moskva den 19. sep. 1602 for at indgå ægteskab med prinsessen. Død 28. okt. 1602 umiddelbart før brylluppet. Gravlagt i Roskilde Domkirke i 1637.

Frederik II døde den 4. apr. 1588 i Antvorskov Kloster. Gravsat i Roskilde Domkirke.

Sophie af Mecklenburg døde den 4. okt. 1631 på Nykøbing Slot.

Gravsat i Roskilde Domkirke.

År. 1580



Den første drikkevandsledning føres til København.
Tycho Brahe opdager en ny stjerne, en såkaldt nova.

År.1581.

Niels Petersen Mau, * 1581 (søn af Peder Mau), † beg. 20. feb. 1626. Han blev gift med (1) NN, * 1590, † beg. 20. feb. 1626. Han blev gift med (2) Thore Petersen, 18 jun. 1626 i Nordborg, * 1600, † beg. 22. aug. 1634. Han blev gift med (3) Maren Nielsdatter, 18. nov. 1638 i Nordborg, * 1592 (datter af Nis Hansen), † 1658.

Børn:

- i. Datter Mau, * FØR 1624.
- ii. Jeb Nielsen Mau, * 25. maj. 1625, † beg. 4. apr. 1627.
- iii. Peder Nielsen Mau * nov. 1627.
- iv. Kirsten Nielsen Mau, * feb. 1629.
- v. Christen Mau, * 1630 i Holm, † 1685 i Varnæs.
- vi. Simon Nielsen Mau, * okt. 1631, † beg. 11. aug. 1652.
- vii. Kirsten Nielsdatter Mau * 1632.
- viii. Jørgen Mau * FØR 1634.

Niels Maw, f. 1581, ref. NG0149. Han blev gift med NN, f. < 1590, ref. PC0149, d. 0 feb. 1626 i Holm, begr. 20. feb. 1626 i Nordborg. (2) gift 18 jun. 1626 i Nordborg, Thore Pedersen, f. 1600, ref. PF0149, d. aug. 1636 i Holm, begr. 22. aug. 1634 i Nordborg. (3) gift 18. nov. 1638 i Nordborg, Maren Nielsen, f. 1592, (datter af Nis Hansen) ref. PI0149, d. jul 1658 i Holm, begr. 28 jul 1658 i Nordborg. Niels død aug. 1652 i Holm, begr. 26 aug. 1652 i Nordborg. Niels Maw nævnes 1625 i Holm ved sønnens dåb, ved hustruens introduktion 1627 kaldes han Nis Maw. 1629 døde en gammel kone Maren Jørgens hos ham. Ligtekst. NN: introduceret 17 jul 1625 uden navn som Nis Maus hustru i Holm, Thore: Thore Pedersdatter nævnes ved vielsen 1626 af Brandsbøl, hun blev introduceret 23. dec. 1627, 13. nov. 1631. Præsten prædikede over hende ved hendes død. Teksten er nævnt, men jeg er ikke bibelkyndig. Maren: nævnes ved trolovelsen 1638 som Maren Nis Hansens, hun må være Nis Hansens datter, da hun ved vielsen kaldes Maren Nielsdatter. Trolovelsen blev foretaget af kapellanen, da præstens hustru var blevet farlig syg. Ligprædiken.

År. 1581

Rusland indleder erobring af Sibirien.

År. 1583

Pest i Danmark, ca. 9.000 dør.

År. 1584.

Holm.

Efter dette år ejer Hertug Hans den yngre alle gårdene. Dette medfører foruden afgifter, hoveri

Baltzer findes 1584 på et af de 11 Boel Hans Blom i byen Holm solgte tillige med Helvedgaard til Hans den Yngre. De yder til herskabet 1. ørt og 12 skp. byg, 2 ørt og 1 skp rug, 1 ørt og 16 skæpper havre, 1 bede, 2 grise, 3 høns, 3 traver og 7 neg halm, 1 ørt havre.

År. 1586

Alle kristne missionærer udvises af Japan.

År.1586.

Mads Poulsen Smed, * 1586 i Møllegade 13 (søn af Poul Smed og N.N), † feb. 1656 i Damgade 36.
Han blev gift med (1) Margrethe Christensen, 26. maj 1622 i Nordborg, * 1604, † aug. 1622.
Han blev gift med (2) Kirsten Christensen, 23. nov. 1623 i Nordborg, * 1598 (datter af Christen Buggesen), † maj 1678 i Damgade 36.

Børn:

- i. Barn Smed, * aug. 1622, † aug. 1622.
- ii. Mette Madsen, * nov. 1624 i Damgade 26.
- iii. Christen Madsen Smed * maj 1627.
- iv. Maren Madsen Smed * 1630.
- v. Lauritz Madsen Smed, * okt. 1632 i Damgade 36.
- vi. Barn Smed, * sep. 1634 i Damgade 36.
- vii. Poul Madsen Smed * jan 1637.
- viii. Barn Madsen Smed, * 1740 i Damgade 36.
- ix. Peter Madsen Smed, * jun. 1642 i Damgade 36.

Mads Poulsen Smed, f. 1586, (søn af Poul Smed) ref. NG0045. (2) gift 26. maj 1622 i Nordborg, Margrethe Christensen, f. < 1604, ref. PC0045, d. aug. 1622 i Holm, begr. 1. sep. 1622 i Nordborg. (3) gift 23. nov. 1623 i Nordborg, Kirsten Christensen, f. 1598, (datter af Christen Buggesen) ref. PF0045, d. maj 1678 i Holm, begr. 17. maj. 1678 i Nordborg. Mads død feb. 1656 i Holm, begr. 14. feb. 1656 i Nordborg. Mads Poulsen Smed nævnes ved vielsen 1622 i Holm, ved trolovelsen 1623 kaldes han blot Mads Smed af Holm. 1630 var præstens hustru Magdalene fadderske. 1632 holdt amtsskriveren Mads Smeds barn til dåben, sognepræsten var fadder og gav 1 rdl. Amtsskriverens navn nævnes ikke, men han hedder Lorentz Lorentzen. Ligtekst. Margrethe: 7 jul 1622 stod Mads Smed og hustru offentligt skrifte for liggermål. Ved vielsen 1622 kaldes hun Margrethe Christensdatter, hun døde af barnet, som blev dødfødt og tilsammen begravet. Kirsten: Kirsten Christensdatter nævnes ved vielsen 1623, ved trolovelsen umiddelbart før kaldes hun Christen Buggesens datter. Hun blev introduceret 12. dec. 1624, ligeså 26. feb. 1626, 1 jul 1627, 19. sep. 1630, 18. nov. 1632, 2. nov. 1634, 5 mar 1637, 16. aug. 1640, 10 jul 1642.

År. 1588.

Den (uovervindelige) spanske armada ødelægges af storm 160 skibe går under. England er nu verdens stærkeste sø magt.

Viet 14. feb.1588 i Sønderborg.

Enkemand Hans den Yngre * 1545, søn af Christian III og Dorothea af Sachsen – Lauenburg. Med enken.

Agnes Hedvig * 1574, gift første gang 1585 med Kurfyrst August af Sachsen.

De fik 9 børn blandt dem.

1. Joachim Ernst af Pløn (1595 – 1671), gift 1633 med Dorothea Augusta af Gottorp, hun var barnebarn af Frederik 2.

Formælingen af Agnes Hedvig og hertug Hans Foregik i Slotskirken i Sønderborg, og bagefter samledes alle gæsterne i den store dansesal ovenover kirken. Her blev der festet i stor stil, og både Frederik 2 og tronfølgeren, prins Christian (4) var tilstede sammen med en række nordtyske fyrster. De nød blandt andet en velkrydret fynsk mjød, som kongen havde skænket til brylluppet. Det var

nok den største fest, som nogensinde er blevet holdt på Sønderborg slot. Under de daglange fester flød mad og drikke i så store mængder, at den livsglade Frederik 2 blev noget svag. På hjemrejsen fra Sønderborg blev hans tilstand forværret, og kongefamilien måtte gøre ophold på Antvorskov Kloster. Her gik Frederik 2 til sengs – og det endte med at blive hans dødsleje. Han døde den 4. apr. 1588.

Den nye konge blev Christian IV * 12. apr. 1577, søn af Frederik II og Sophie af Mechlenburg. Han blev gift med Anna Cathrine af Brandenburg i 1597

en nye konge blev Christian IV * 12. apr. 1577, søn af Frederik II og Sophie af Mechlenburg. Han blev gift med Anna Cathrine af Brandenburg i 1597

Da den unge konge kun er 11 år, da hans fader døde, blev landet styret af en formynderregering.

År. 1589.

Jep Rasmussen Foged, herredsfoged i Nørreherred, findes fra 1589-1598 på **Boel 42 (15) Møllegade 21**. Dette Boel kaldtes i gamle dage Foged Gaarden. I 1598 er han som kirkeværge kirken skyldig 15Mark. og 1. Schilling. Hans søn Jens Jepsen Foged er på Boelet fra 1609.

År. 1596



Christian den 4 blev kronet til konge

Viet 27. nov.1597 på Haderslevhus.

Christian IV * 12. apr. 1577, søn af Frederik 2 og Sophie af Mechlenburg.

Med

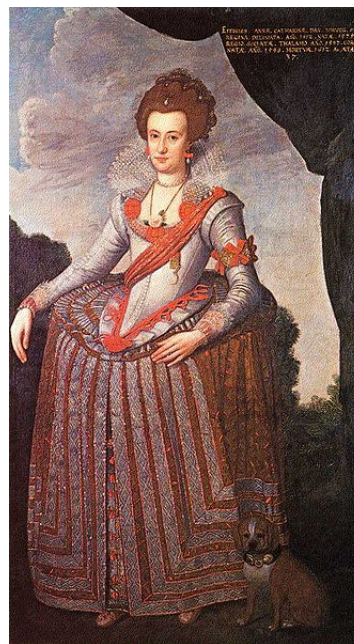
Anna Cathrine af Brandenburg * 26. jun. 1575, datter af Joachim Frederik af Brandenburg

Christian 4 fik seks børn med Anna Cathrine, af dem kender vi.

1. Frederik * 1599 død 1599

2. Christian * 10. apr. 1603 på København Slot. Hyldet som tronfølger

i København, Lunden, Odense, Viborg og Oslo i 1610 Prins Christian bestyrede fra 1625 forskellige statholderskaber, som imidlertid interesserede ham mindre end kvinder og spiritus. Den 5. okt. 1634 indgik han ægteskab med Magdalena Sibylla (1617 – 1668), datter af kurfyrste Johann Georg 1 af Sachsen. Hendes ældre søster, Marie Elisabeth, blev gift med hertug Friedrich af Gottorp. Parrets uhyre kostbare bryllup blev kaldt ” Det store Bilager ” dvs. den store fest og blev overværet af repræsentanter fra hele Europas hoffers. Den udvalgte prins, som Christian kaldtes, døde 2. jun. 1647 af udsvævelser på Kørbitz Slot, hvor han opholdt sig på vej til et kurbad (afvænnig) i Bøhmen. Han blev samme år



gravsat i Christian 4 s Kapel i Roskilde Domkirke. Der var ingen børn i ægteskabet og enken Magdalene Sibylla ægtede i 1652 hertug Friedrich Wilhelm 2 af Sachsen – Altenburg.

3. Sophie * 1605 død 1605.
4. Elisabeth * 16. mar. 1606 på København Slot. Død 14. okt. 1608 på Skanderborg Slot.
5. Frederik 3 * 18. mar. 1609 på Haderslevhus Slot, gift med Sophie Amalie af Braunschweig – Lüneburg * 24. mar. 1628. blev Danmarks konge efter Christian 4 død den 28. feb. 1648.
6. Ulrich * 2. feb. 1611 på Frederiksborg Slot. Tildelt hertugtitel. Han blev i 1622 kannik i Bremen, 1624 fyrstebiskop i Schwerin, som han dog mistede i Trediveårskrigen snart efter. I 1632, under trediveårskrigen, gik prinsen i sachsisk tjeneste, hvor han deltog i stormen på byen Neisse. I Neisse fandt prins Ulrik Tycho Brahes berømte himmelglobus, som han fik sendt til Danmark, den blev desværre ødelagt i 1728 ved Universitetsbibliotekets brand. Prins Ulrik blev dræbt den 12. aug. 1633 nær Schweidnitz i Schlesien ved snigmord og først begravet i Dresden. Hans jordiske rester blev overført til Roskilde Domkirke i 1642.

Anna Cathrine af Brandenburg døde den 29. mar. 1612.

Allerede inden hun døde havde Christian IV indledt et forhold til Kirsten Madsdatter. Hun var muligvis datter af en københavnsk borgermester.

Deres børn.

1. Ulrik Christian Gyldenløve * 3. feb. 1611. Han blev udnævnt til hofjunker og drabantthøvedsmand (chef for livgarden) i 1634 og fungerede samme år som gesandt til Frankrig og Spanien. I 1638 var han i Sverige. År 1640 gik prinsen i spansk tjeneste. Han omkom den 6. okt. 1640 i slaget ved Meinethagen mod hollænderne i den nederlandske frihedskrig mod Spanien.

Kirsten Madsdatter døde 1613



Efter Kirsten Madsdatter kom Karen Andersdatter. Hun var datter af en embedsmand på Bremerholm (flådens værft). Med hende fik han børnene.

1. Dorothea Elisabeth * 1613.
2. En datter
3. Hans Ulrik Gyldenløve * 10. mar. 1615 på Kronborg. Han blev gift med Regitze Grubbe.

I 1615 blev han gift til venstre hånd med Kirsten Munk der på det tidspunkt kun var 17 år.

Med hende fik han børnene.

1. Anna Cathrine * 10. aug. 1618 på Frederiksborg Slot, død den 20. aug. 1633, muligvis af kopper eller – som det mere poetisk er blevet fortalt – af sorg. Hendes trolovede, rigshofmester Frans Rantzau, var druknet i Rosenborg Slotsgrav den 5. nov. 1632.
2. Sophie Elisabeth * 20. sep. 1619 på Skanderborg Slot, gift den 10. okt. 1634 med kommandant Christian von Pentz, guvernør i Glückstadt, Sophie Elisabeth døde den 29. apr. 1657, muligvis af en feberlidelse.
3. Eleonora Christine * 8. jul. 1621 Frederiksborg Slot.
4. Valdemar Christian * 26. jun. 1622 på Frederiksborg Slot.
5. Elisabeth Augusta * 28. dec. 1623 på Kronborg Slot.

6. Frederik Christian * 1625 død 1627.
7. Christiane * 15. jul. 1626 på Haderslevhus Slot.
8. Hedvig * 15. jul. 1626 på Haderslevhus Slot.
9. Marie Cathrine * 1628 død 1628.
10. Dorothea Elisabeth * 1. sep. 1629 på Kronborg Slot.

Da Christian IV ytrede tvivl om faderskabet Dorothea, fordi Kirstine Munk havde været kongen utro, blev det en overgang anset for mulig, at Kirsten Munks elsker, rhingreve Otto Ludwig af Salm, var far til Dorothea Elisabeth. Men han forlod landet på et tidspunkt i 1628, der udelukker at han kan være hendes far. Trods dette fik Dorothea Elisabeth alligevel tilnavnet ” den kasserede Frøken ”,” Paradisfuglen ” ”Kramsefuglen” og blev uretmæssig pålagt skylden for sine forældres skilsmisse. Hun blev 1637 sendt ud af landet og sat i pleje. I 1646 trådte hun, i modstrid med familiens ønske, ind i et augustinerindekloster i Køln. Her forblev hun og døde 18 mar. 1687 Kirsten Munk døde den 19. apr. 1658 og er begravet i Sch. Knuds Kirke i Odense sammen med datteren Sophie Elisabeth. Blev elskerinde nr. 3, hun var Kirsten Munks tidligere tjenestepige/ hofdame. Med hende fik han børnene.

1. Ulrik Christian Gyldenløve * 7. apr. 1630

2. Elisabeth Sophie Gyldenløve * 1633, hun blev gift 18. jun. 1648 med Claus Ahlefeldt.

Vibeke Kruse blev efter kongens død 28. feb. 1648, skønt hun var syg og sengeliggende, fordrevet fra Rosenborg af Kirsten Munks børn. Hun døde kort tid efter Christian 4. Hendes lig blev fjernet af Corfitz Ulfeldt og i nattens mulm og mørke jordet uden ceremoniel (på rakkervis) på en fattigkirkegård uden for byens volde. Fire år senere blev hendes jordiske rester overført til Kolstrup Kirke

Christian IV anlagde mange byer som eks. Christianshavn og Christiania, i dag Oslo. Han byggede også mange smukke bygningsværker såsom Børsen, Holmens Kirke, Rosenborg Slot, Regensen, Trinitatis Kirke med Rundetårn, Nyboder, Proviantgården og Tøjhuset. Desuden ombyggede han Frederiksborg Slot, Kronborg og Koldinghus.

Denne regent er gennem tiderne forblevet den mest populære dansk – norsk konge og dermed det bedste bevis på, at en monark ikke altid bedømmes efter talenter og resultater. Hemmeligheden er måske bl. a. at han – i det ydre – i høj grad svarede til det billede, man har haft af en ”rigtig” konge: Vital, stærk og stor (han var 188 cm høj).

Han døde den 28. feb. 1648 på Roskilde Slot. Gravsat i eget kapel i Roskilde Domkirke.

År.1598

Jørgen Willadsen, * 1598 (søn af Peter Willadsen og Hustru), † 1678 i Storegade 6 Nordborg. Han blev gift med Kirsten Petersdatter, 27. nov. 1631 i Nordborg, * 1613, † 1685.

Børn:

- i. Karen Jørgensdatter, * 1633, † 1633.
- ii. Peter Jørgensen Willadsen * 26. maj 1634.
- iii. Lauritz Jørgensen Willadsen * 1638.
- iv. Kirsten Jørgensdatter, * 1641, † 1641.
- v. Kirsten Jørgensdatter, * 1642.
- vi. Frederik Jørgensen Willadsen * 1645.
- vii. Martinus Willadsen, * 1647, † 1720 i Ramsdam 1.
- viii. Hans Bugislaff Willadsen, * 1650, † FØR 1655.
- ix. Hans Bugislaff Willadsen * 1655.

År.1604:

Den store brand i Holm østerende. 7 kongelige fæsteboel nedbrændte. Eft. Chr. Knudsen.

Viet 1605.

Alexander af Sønderborg (1573 – 1627), søn af Hans den Yngre og Elisabeth af Braunschweig – Gruben Hagen.

Med

Dorothea af Schwarzburg.

Deres børn.

1. Hans Christian (1607 – 1653), gift med Anna af Oldenburg. Deres Søn Christian Adolf var kun 12 år, da faderen døde, og da han overtog Sønderborg var hertugdømmet blevet dybt forgældet og i 1678 blev det sønderborske hertugdømme erklæret konkurs og fradømt hertugen. I 1668 måtte byen Sønderborg og dens indbygger aflægge troskabsed til den danske konge. Byen og slottet var nu atter under kronen, og epoken som hertugelig residensby var uigenkaldelig forbi.
2. Alexander Henrik (1608 – 1667), gift med Dorothea Heshus. Deres børn.
 - A. Ferdinand Leopold (1647 – 1702).
 - B. Alexander Rudolf (1651 – 1727).
 - C. Georg Christian
3. Ernst Günther (1609 – 1689), gift Auguste af Glücksborg.
4. Datter.
5. Georg Frederik (1611- 1676)
6. August Philip (1612 – 1675), gift første gang med Clara af Oldenburg. Gift anden gang med Sidoni af Oldenburg, gift tredje gang med Marie af Nassau. August Philip kaldte sig for hertug af Slesvig – Holsten – Sønderborg – Beck.

Hans børn.

- A. August (1652 – 1689), gift med Louise af Lippe – Alverdissen. Deres søn Frederik Vilhelm 1 (1682 – 1719)
 - B. Frederik Ludvig (1653 – 1728). Han blev gift i 1685 med Louise Charlotte, datter af hertug Ernst Günther af Augustenburg. De fik 14 børn. Fire sønner blev voksne, og af dem fik både den ældste og den yngste en lige så strålende karriere som faderen, og en af de to andre kom tæt på. Den ældste, Frederik Vilhelm (1687 – 1728), trådte naturligvis i preussisk tjeneste. Frederik Vilhelm af Beck stod den preussiske konge, Frederik Vilhelm I nær, og han fik også et godt forhold til sønnen Frederik II. Hans broder Carl Ludvig.
 - C. Anton Günther (1666 – 1744).
 - D. Ernst Kasimir (1668 – 1695).
7. Datter.
 8. Philip Ludvig (1620 – 1689), gift første gang med Katharina af Waldeck – Wildenburg, gift anden gang med Anna af Hessen – Homburg, gift tredje gang med Magdalene af Reuss – Obergreiz. Hans sønner.
 - A. Frederik (1651 – 1724), gift med Charlotte af Liegnitz, en søn Leopold (1674 – 1744), gift med Marie Elisabeth af Liechtenstein. De fik fire døtre.

- B. Carl Ludvig (1654 – 1690)
- C. Vilhelm Christian (1661 – 1711)

- 9. ?
- 10. ?
- 11. ?

Selv om dette ægteskab var standsmæssigt, havde det krævet stor standhaftighed at overvinde Hans den Yngre. Takket være brudens medgift kunne det unge par købe godset Beck ved Minden, hvor parrets 11 børn blev født. Men i 1622 måtte de bryde op og drage til Sønderborg, da Alexander efter sin fars død overtog det stærkt reducerede stamsæde.

Alexander døde i maj 1627, han efterlod sig enken og 7 børn. I sit testamente havde han fastslået førstefødselsretten, men tilføjte, at hans enke måtte sidde i udskiftet bo, og at den ældste søn, Hans Christian, ikke måtte gifte sig, før gælden var nedbragt.

År.1610.

Thomas Jørgensen, født 1610, ref: HA0368. gift 8 jun. 1634 i Havnbjerg, Thyre Christensen, født 0 sep. 1610 i Havnbjerg, (datter af Christen Nielsen og Anne Nielsen her på boelet) døbt 29. sep. 1610 i Havnbjerg, ref: DC0368, død apr. 1692 i Havnbjerg, begr. 10. apr. 1692 i Havnbjerg. Thomas død apr. 1677 i Havnbjerg, begr. 4. apr. 1677 i Havnbjerg. nævnes ved vielsen 1634, ved sønnens dåb 1635 i Havnbjerg, se også DO0042. Thyre: Thyre Christensdatter nævnes ved vielsen 1634 i Havnbjerg og ved sin død uden navn som Christen Thomsens moder.

Børn:

i Christen Thomsen født. mar 1635. Han fik boelet.

ii Jørgen Thomsen født. mar 1637. Se præsteinderstested nr. 172 i Havnbjerg.

iii Peder Thomsen født. 1639. Se fæsteboel nr. 144 i Havnbjerg

iv Jeb Thomsen, født 1642 i Havnbjerg, døbt 24. apr. 1642 i Havnbjerg, ref: DR0368. 1673 er han gud fader hos broderen Peder Thomsen.

v Christine Thomsen, født 1645 i Havnbjerg, døbt 12. okt. 1645 i Havnbjerg, ref: DS0368, død sep. 1659 i Havnbjerg, begr. 1. okt. 1659 i Havnbjerg.

vi Niels Thomsen, født 1648 i Havnbjerg, døbt 2 jul 1648 i Havnbjerg, ref: DT0368, død okt. 1659 i Havnbjerg, begr. 3. okt. 1659 i Havnbjerg.



År. 1621.

Den 8. jul. 1621 blev Leonora Christina født, hun var datter af Christian 4 og adelsdamen Kirstine Munk, og ifølge eget udsagn var hun kongens yndlingsdatter.

Da hun var 15 år gammel, blev hun gift med Corfitz Ulfeldt,



De fik 4 drenge og 3 piger i deres ægteskab.

Corfitz Ulfeldt var Danmarks rigshofmester i Christian 4.s sidste år. I kraft heraf kunne Leonora Christina optræde som landets elegante førstedame.

Men da Frederik 3 i 1648 blev konge, ændrede situationen sig. Leonora Christina havde et anstrengt forhold til sin halvbroder Frederik 3 og dronning Sofie Amalie.

På grund af uoverensstemmelser med kongeparret flygtede Corfitz Ulfeldt og Leonora Christina til Stockholm i 1651. Her kom Corfitz Ulfeldt i den svenske regerings tjeneste.

Da Karl Gustav – krigen begyndte i 1657, var Leonora Christina aktiv i den svenske konges tjeneste sammen med sin mand. Da Danmark tabte, fik ægteparret forhandlet sine rettigheder og ejendomme i Danmark tilbage ved freden i Roskilde.

Senere anklagede svenskerkongen Corfitz Ulfeldt for forræderi, fordi han mente, at Ulfeldt havde stået bag en modstandsbevægelse i Malmø, der ønskede området tilbage til Danmark. Også her forsvarede Leonora Christina forgæves sin ægtemand.

Ægteparret flygtede nu til Danmark, hvor de blev arresteret og fængslet på Hammershus på Bornholm. De forsøgte at flygte i 1661. Herefter blev de forsonet med Frederik 3.

På grund af Corfitz Ulfeldts dårlige helbrede fik de i 1662 tilladelse til en udlandsrejse. Denne benyttede de til at konspirere imod den danske krone.

Corfitz Ulfeldt blev derfor dømt til døde in absentia for højforræderi i 1663

I mellemtiden var Leonora Christina blevet pågrebet i England og sendt til København, hvor hun blev fængslet i Blåtårn. Her var hun fra den 8. aug. 1663 til den 19. maj. 1685. Først efter dronningens død i 1685 blev hun løsladt. De sidste år tilbragte hun i Maribo kloster, hvor hun færdiggjorde sine erindringer ”Jammersminde”. Hun døde den 16. mar. 1698, og er gravlagt i Maribo Kloster.

År.1622

Fredag den 3. maj 1622 blev Christen Clausen en ung mand fra Holm begravet. Han blev dræbt med en kniv i Sønderborg af Rasmus Kok, som blev dømt fredløs.

År.1625.

Pesten hærger til 1629 og kræver sine ofre i landsbyen Holm

Blev Iver Lydders barn i Købing begravet som døde pludselig, lørdag blev Lauritz Smeds hustru, som også døde pludselig begravet, måske af pest. Samme dag om aftenen blev det tredje af Ivers børn nedsat i kirkegården for farens skyld.

1. Søndag p. Trinit. Blev ved nattetide Iver Lydders kone begravet

N.. Søndag efter Trinit. Om tirsdagen døde Iver Lydders i Købingsmark.

I året 1625 døde 47 personer af pest i Nordborg Sogn.

År.1627.

Viet 2. aug. 1627.

Hertug Frederik *26. nov. 1581, søn af Hertug Hans den Yngre.

Med.

Juliane, datter af Hertug Franz 2. af Sachsen – Lauenborg.

Børn.

1. En datter * 1628 døde udøbt

2. Hans Bugislav * 30. sep. 1629, han overtog Nordborg efter faderens død 1659.

Juliane døde den 1. dec. 1630 i barselseng og blev ikke forløst.

Enkemanden Hertug Frederik blev gift anden gang i 1632 med Eleonora fra fyrstedømmet Anholt – Zeebs.

Christen Madsen Smed, * maj 1627 i Damgade 36, † dec. 1703 i Møllegade 13. Han blev gift med (1) Hustru, † FØR 1648. Han blev gift med (2) Karen Jessen, 16 jan 1648 i Nordborg, * sep. 1622 (datter af Jes Simonsen), † mar 1652 i Møllegade 13. Han blev gift med (3) Maren Christensen Husfogede, 7. nov. 1652 i Nordborg, * okt. 1631 (datter af Christen Jepsen Husfogede og Syndet Behrensen), † jul 1680 i Møllegade 13.

Børn:

i. Christen Smed, † 1718.

ii. Datter Smed. Hun blev gift med Marcus Marquard Berthelsen Smed, * 1645 i Holm, † 1696 i Pøl.

iii. Poul Christensen Smed, * nov. 1648 i Møllegade 13, † jan 1649 i Møllegade 13.

iv. Poul Christensen Smed, * dec. 1649 i Møllegade 13, † jul 1653 i Møllegade 13.

v. Barn Christensen Smed, † 1657 i Møllegade 13.

vi. Barn Christensen Smed, * jan 1654 i Møllegade 13.

vii. Christen Christensen Smed, * mar 1655 i Møllegade 13.

viii. Maren Christensen Smed, * jan 1657 i Møllegade 13.

ix. Mads Christensen Smed, * apr. 1658 i Møllegade 13, † jun. 1680 i Møllegade 13.

x. Poul Christensen Smed * nov. 1660.

xi. Kirsten Christensen Smed, * sep. 1662 i Møllegade 13, † jun. 1680 i Møllegade 13.

xii. Anne Marie Christensen Smed, * apr. 1665 i Møllegade 13.

xiii. Peter Christensen Smed * mar 1667.

xiv. Syndet Christensen Smed, * jan 1670 i Møllegade 13.

xv. Ingeborg Christensen Smed * 25. dec. 1673.

Christen Madsen Smed, f. maj 1627 i Holm, (søn af Mads Poulsen Smed og Kirsten Christensen på fæsteboel nr. 48) døbt 27 maj 1627 i Nordborg, ref. NG0693. (2) gift 16 jan 1648 i Nordborg, Karen Jessen, f. sep. 1622 i Holm, (datter af Jes Simonsen og NN) døbt 29. sep. 1622 i Nordborg, ref. PC0693, d. mar 1652 i Holm, begr. 9 mar 1652 i Nordborg. (3) gift 7. nov. 1652 i Nordborg, Maren Christensen Husfoged, f. okt. 1631 i Holm, (datter af Christen Jepsen Husfoged og Syndet Behrensen) døbt 16 okt. 1631 i Nordborg, ref. PF0693, d. jul 1680 i Holm, begr. 10 jul 1680 i Nordborg. Christen død dec. 1703 i Holm, begr. 16. dec. 1703 i Nordborg. Se også NG1400. Karen: introduceret 10. dec. 1648, 27 jan 1650. Ligtekst. Maren: Maren Christensdatter nævnes ved vielsen 1652, hun blev introduceret 5 mar 1654, 16. apr. 1655, 23. maj. 1658, 26. dec. 1660, 19. okt. 1662, 15. maj 1665, 20. feb. 1670, 8. feb. 1674.

Ved hendes død anføres det, at hun var det tredje lig som Christen Smed lod begrave i sin familie inden for en måneds tid.

År.1628.

Bonde Mortensen, * 1628 i Møllegade 81, † 1695 i Møllegade 81, begravet 21. dec. 1695. Han blev gift med (1) Anne Jost, 29. okt. 1648 i Nordborg, * 1622, † begravet 2. mar. 164. Han blev gift med (2) Anne Thomasdatter, 15. apr. 1650 i Nordborg, * 1622 (datter af Thomas Kallesen), † 1683 i Møllegade 81.

Børn:

- i. Mette Bondesen, * 1651. Hun blev gift med Jørgen Rasmussen, 10. feb. 1678 i Nordborg.
- ii. Morten Bondesen * 1652.
- iii. Maren Bondesen * 1654.
- iv. Eleonore Bondesen * 1657.
- v. Anne Bondesen, * 1660. Hun blev gift med Hans Hansen, 5. okt. 1690 i Nordborg.
- vi. Hans Bondesen * 1663.
- vii. Thomas Bondesen, * 1667, † 1668.

Boel 51 Møllegade 81

Bonde Mortensen, f. < 1628, ref: NG0718. (1) gift 29. okt. 1648 i Nordborg, Anne Josten, f. 1622, (datter af Jost Jørgensen) ref: PC0718, d. mar 1649 i Holm, begr. 2 mar 1649 i Nordborg. (2) gift 15. apr. 1650 i Nordborg, Anne Thomsen, f. 1622, ref: PF0718, d. jun. 1683 i Holm, begr. 7 jun. 1683 i Nordborg. Bonde død dec. 1695 i Holm. 14 jan 1648 stod Bonde Mortensen og hustru offentligt skrifte, fordi de kom noget for tidligt. Han nævnes ved sin død i Holm. Anne: nævnes ved trolovelsen 1648 som Jost Jørgensens datter i Holm. Hun døde med barnet i barselsseng. Anne: Introduceret 20. apr. 1651, 26. dec. 1652, 4. feb. 1655, 7 jun. 1657, 30. sep. 1660, 4. aug. 1667, se N00063. BONDE MORTENSEN findes fra anno 1656 – 1662. Han nævnes fra anno 1670 – 1686. Han skylder i tiende til præsten 1 ørt af hver slags.

Barn af Anne Thomsen:

- i Mette Bondesen, f. mar 1651 i Holm, døbt 20 mar 1651 i Nordborg, ref: PC1333. gift 10. feb. 1678 i Nordborg, Jørgen Christensen, f. < 1657, ref: NG1333. Introduceret 29. jun. 1679, 4. apr. 1681.
- ii Morten Bondesen, f. nov. 1652 i Holm, døbt 21. nov. 1652 i Nordborg, ref: NG1433. gift 19. nov. 1682 i Nordborg, Maren Jørgensen, f. < 1662, ref: PC1433. skal ifølge Hans Møller have været boels- og tolvmand i Holm på boel nr. 31 (ny nr. 52) Møllegade 81. Maren: Maren Jørgensdatter nævnes ved vielsen 1682 i Holm. Introduceret 29 jun. 1684, 16. feb. 1690, 8. nov. 1696, 31. maj 1700.
- iii Maren Bondesen, f. dec. 1654 i Holm, se fæsteboel nr. 58 i Holm.

iv Eleonore Bondesen, f. maj 1657 i Holm, døbt 3. maj 1657 i Nordborg, ref: PC1511. Se fæsteboel nr. 43 i Holm

v Anne Bondesen, f. aug. 1660 i Holm, døbt 19. aug. 1660 i Nordborg, ref: PC1604. gift 5. okt. 1690 i Nordborg, Hans Hansen, f. < 1670, ref: NG1604. nævnes ved vielsen 1690 af Holm.

Introduceret 17 jan 1691, 29. nov. 1696,

7 mar 1700.

vi Hans Bondesen, f. mar 1663 i Holm, døbt 29 mar 1663 i Nordborg, se nedenfor.

vii Thomas Bondesen, f. jun. 1667 i Holm, døbt 30. jun. 1667 i Nordborg, ref: PU0718, d. nov. 1668 i Holm, begr. 23. nov. 1668 i Nordborg

År.1630.

N.. søndag efter Trini. I denne uge blev Karen Smedekone brændt for troldom sammen med en anden kone der var kommet fra Ulkebøl sogn.

N.. søndag efter Trini. I denne uge er Martha Peders i Holm og Ane Kalles brændt for troldom.

År.1631

Niels Fink, * 1631. Han blev gift med Engel Hansen Bonde, 13 jul 1651 i Nordborg, * 1624.

Børn:

- i. x Christen Fink * 1651.
- ii. Peder Nielsen Fink, * 1652, † 1673.
- ii. Rasmus Nielsen Fink, * jan.. 1655.

År.1634

Jørgen Mau, * før 1634 i Møllegade 82, † 18 jan 1698 i Møllegade 82. Han blev gift med Maren Rasmusdatter, 1654 i Nordborg.

Børn:

- i. Niels Jørgensen Mau * 28 feb. 1655.
- ii. Elline Jørgensen Mau, * 1657 i Møllegade82.
- iii. Jørgen Ulbjerg Mau * 1660.
- iii. Cathrine Jørgensen Mau, * 1661, † 1685.

Jørgen Maw, f. < 1634, ref. NG0856. gift 23. apr. 1654 i Nordborg, Maren Rasmussen, f. < 1634, ref. PC0856. Jørgen Maw nævnes ved sønnens dåb 1655 i Holm, efter navnet at dømme på den ældste søn er han vel søn af Niels Maw, og som sådan her anført. Se NG1342. Maren: Maren Rasmusdatter nævnes ved vielsen 1654 i Holm, hun blev introduceret 16. apr. 1655, 25. okt. 1657, 25. aug. 1661.

Peter Jørgensen Willadsen, * 26. maj 1634 i Storegade 6. Nordborg, † 1685 i Hellesøvej 43. Han blev gift med (1) NN. Han blev gift med (2) Mette Boyesdatter, 26. dec. 1659 i Nordborg.

Børn:

- i. Christen Petersen Willadsen, * feb. 1660, † mar 1669.
- ii. Nis Petersen Willadsen, * okt. 1660, † 1673.
- iii. Kirsten Petersen Willadsen, * 1662.
- iv. Jørgen Petersen Willadsen, * 1664.
- v. Hans Petersen Willadsen * 1668.
- vi. Maren Petersdatter, * 1670 i Hellesøvej 43.
- vii. Peter Willadsen Hellesø * 11 jun. 1676.

Peder Jørgensen Villadsen, ref: NG0956. Han blev gift med (1) NN, født < 1640 (datter af NN og NN), ref: PF0956. Han blev gift med (2) Mette Boisen, 26. dec. 1659 i Nordborg, født < 1639, ref: PC0956. nævnes ved trolovelsen 1659 som Jørgen Villadsens søn. Han stod offentlig skifte 11. dec. 1659 for liggermål. Ved hustruens introduktion 1660 kaldes han Peder Villadsen. NN: nævnes ved sønnens dåb 1660 uden navn som Hans Thomsens steddatter i Holm. Hun blev lokket af Jørgen Villadsens søn Peder. Mette: Mette Boyesdatter nævnes ved vielsen 1659 i Holm. Hun blev introduceret 18. nov. 1660, 19. maj 1662, 24 jul 1664, 19. apr. 1668, 14. dec. 1673, 16 jul 1676.

År.1639.

Peder Thomsen, født 1639 i Havnbjerg, (søn af Thomas Jørgensen og Thyre Christensen på fæsteboel nr. 139 i Havnbjerg) døbt 25 jul 1639 i Havnbjerg, ref: HA0762. gift 8. apr. 1672 i Havnbjerg, Syndet Jørgensen, født apr. 1655 i Havnbjerg, (datter af formanden Jørgen Jepsen og Karen Nielsen) døbt 28. apr. 1655 i Havnbjerg, ref: DC0762, død 1736 i Havnbjerg, begr. 1736 i Havnbjerg. Peder død apr. 1729 i Havnbjerg, begr. Apr. 1729 i Havnbjerg. nævnes ved trolovelsen 1671 i Havnbjerg og ved sønnens dåb 1673 som unge Peder Thomsen, og hvor broderen Jeb Thomsen er gudfader. 1674 er Jeb Staldmester gudfader. Anno 1732 29 mar er blevet holdent skifte og deling udi Havnbjerg, som den salige mand Peder Thomsen boede, hvilket fæsteboel sønnen Christen Pedersen igen antager. Boets midler 137 rdl 8 sk. Gælden 126 rdl. Heraf Karen Pedersdatter for 1 hest og 2 køer, så også for hendes kost 50 rdl. Jeb Pedersen 40 rdl. Bliver tilovers 11 rdl 8 sk, hvilket enken Syndet Peders beholder. Hun får aftægt, og når hun ved døden bortkaldes, da skal alle hendes efterlevende børn lade hende hæderlige begrave, og hvad som findes efter hende, det deler alle børnene imellem sig. Efter moderens død skal datteren Karen beholde de tvende fag udi aftægtshuset ved den søndre ende. Hvad hendes penge angår, som hende ved skifte og deling er tilfalden, da skal boen annammer betale dem eller forrente dem. Og når Gud hende ved døden bortkalder, da skal alle søskende lade hende hæderlige begrave, og hvad som findes efter hende, det deles under dem. Syndet: Syndet Jørgensdatter nævnes ved trolovelsen 1671. Ved dåben anføres ikke noget navn på det døbte barn, men da efterfølgeren på boelet Peder Thomsen bliver gift med en Syndet Jørgensdatter antager vi, at Syndet er barnets navn.

Børn:

- i Thomas Pedersen, født aug. 1673 i Havnbjerg, døbt 31. aug. 1673 i Havnbjerg, ref: DO0762, død < 1676 i Havnbjerg. Hans dødsdag er ikke i kirkebogen.
- ii Jørgen Pedersen, født okt. 1674 i Havnbjerg, se fæsteboel nr. 1 i Pøl.
- iii Thomas Pedersen, født aug. 1676 i Havnbjerg, se bondegård nr. 138 i Havnbjerg
- iv Thyre Pedersen født jan. 1679. Se fæsteboel nr. 118 i Elsmark.
- v Karen Pedersen, født dec. 1680 i Havnbjerg, døbt 19. dec. 1680 i Havnbjerg, ref: DS0762.
- vi Christen Pedersen født jun. 1684. Fik boelet, se nedenfor.
- vii Kirsten Pedersen, født jan 1687 i Havnbjerg, døbt 6 jan 1687 i Havnbjerg, ref: DT0762.
- viii Syndet Pedersen, født jan 1689 i Havnbjerg, døbt 27 jan 1689 i Havnbjerg, ref: DU0762.
- ix Niels Pedersen født jul 1691. Se fæsteboel nr. 117 i Elsmark

x Peder Pedersen, født jun. 1694 i Havnbjerg, døbt 1 jul 1694 i Havnbjerg, ref: DW0762.
xi Jeb Pedersen født. mar. 1697. Se inderstested nr. 160 i Havnbjerg.

År.1643.

Viet den 1. okt. 1643 på Glycksborg Slot



Frederik III * 18. mar. 1609, søn af Christian IV og dronning Anna Cathrine.

Før sit ægteskab med Sophie Amalie havde Frederik 3 et forhold til den holstenske Margrethe Pappe, senere gift med amtsforvalter Daniel Hausmann i Segeberg.

Deres søn.

1. Ulrik Frederik Gyldenløve * sommer 1638. Tildeltes 1660 Vordingborg len.

Første gang hemmelig gift med Sophie Urne (en slægtning af landsforræderen Corfitz Ulfeldt, hvorfor ægteskabet blev opløst 1660). Blev ved hende stamfar til slægterne Danneskiold – Løvendahl. Anden gang gift 1660 med Marie Gubbe. Det barnløse ægteskab blev opløst i 1670. Tredje gang gift 1677 med Antonia Augusta af Altenburg og Stamfar til Danneskiold – Laurvig. Prinsen byggede i 1672 Charlottenborg på Kongens Nytorv i København. I længere perioder var han statholder i Norge og herunder anfører for de norske tropper under ” Den Skånske Krig ” 1675 – 1679 (i Norge benævnt ” Gyldenløvefejden). Han døde den 17. apr. 1704 i Hamborg.



Med

Sophie Amalie af Braunschweig – Lüneburg 24. mar. 1628, datter af hertrug Georg af Braunschweig – Lüneburg.

Deres børn.

1. Christian * 15. apr. 1646 på Flensborghus Slot, han blev 25. jun. 1667 gift med Charlotte Amalie * 27. apr. 1650, datter af landgreve Wilhelm 6 af Hessen – Kassel.

2. Anna Sophie * 1. sep. 1647 på Flensborghus Slot, gift den 9.

okt. 1666 med Johan Georg 3, senere kurfyrste af Sachsen. Formælingen fandt sted i København. Død på Lichtenburg Slot den 1. jul. 1717.

3. Frederikke Amalie * 11. apr. 1649 på København Slot, gift den 24. okt. 1667 med hertug Christian Albrecht af Gottorp i Glückstadt. Død i Kiel den 30. okt. 1704.

4. Wilhelmine Ernestine * 20. jun. 1650 på København Slot, gift 20. sep. 1671 gift med Karl, senere kurfyrste af Pfaltz, i Heidelberg. Død på Lichtenburg Slot den 23. apr. 1706.

5. Frederik * 11. okt. 1651 på København Slot, død 14. mar. 1652.

6. Jørgen (George) * 21. apr. 1653 på København Slot. Prinsen tildeltes ved faderens død i 1670 Vordingborg amt m.m. som len. I 1673 var han på valg til den polske trone. Sagen

standede imidlertid blandt andet på, at prinsen nægtede at gå over til katolicismen. Han indgik den 28. jul. 1683 ægteskab med prinsesse Anne af York, datter af James 2 og Anne Hyde, født 1665 og fra 1702 – 14 dronning af England. Prinsen døde den 8. nov. 1708 i Kensington. Gravsat i Westminster Abbey.

7. Ulrikke Eleonora * 11. sep. 1656 på København Slot, gift den 6. maj. 1680 med Karl 11 af Sverige på Skottarp Slot i Halland. Mor til krigerkongen Karl 12. Død den 26. jul. 1693 på Karlberg Slot.

8. Dorothea Juliane * 16. nov. 1657 på København Slot, død den 15. maj. 1658 af kopper. Frederik 3 døde den 9. feb. 1670 på København Slot af akut lungebetændelse. Gravsat i Roskilde Domkirke.

Dronning Sophie Amalie døde den 20. feb. 1685 på Amalienborg Slot, hun blev gravsat i Roskilde Domkirke ved sin mands side.

År.1644.

Født den 25. sep. 1644.

Ole Rømer, søn af Christen Olesen og Anne Olufsdatter Storm.



Ole Rømer blev en verdensberømt astronom og ingeniør, selvom han aldrig færdiggjorde sine studier. I stedet studerede han selv, lærte fra andre og arbejdede sig frem til løsninger på de problemer, som han stod over for. Han døde den 19. sep. 1710.

År.1645.

Frederik Jørgensen Willadsen, * 1645 i Hellesøvej 43, † nov. 1703 i Stenbækgaard Hellesøvej 20. Han blev gift med Anne Jørgensen, 16. okt. 1670 i Nordborg, * 1646 (datter af Jørgen Mortensen og Cecilie Christensen), † 1728.

Børn:

- i. Dorthe Frederiksen, * sep. 1671 i Stenbækgaard.
- ii. Kirsten Frederiksen, * mar 1673 i Stenbækgaard.
- iii. Andreas Frederiksen * 1675.
- iv. Cecilie Frederiksen, * apr. 1677 i Stenbækgaard.
- v. Jørgen Frederiksen, * mar. 1679 i Stenbækgaard.
- vi. Christen Frederiksen * sep. 1681.
- vii. Hans Bugislav Frederiksen * jun. 1685.
- viii. Barn Frederiksen, * 1687 i Stenbækgaard.
- ix. Sophie Frederiksen, * sep. 1689 i Stenbækgaard.

Frederik Jørgensen Willadsen, f. apr. 1645 i Holm, (søn af Jørgen Willadsen og Kirsten) døbt 20. apr. 1645 i Nordborg, ref. NG1198. gift 16. okt. 1670 i Nordborg, Anne Jørgensen, måske formandens datter, f. < 1649, ref. PC1198. Frederik død nov. 1703 i Holm, begr. 4. nov. 1703 i Nordborg. Præstens kone Magdalene lagde på sengen 1 rigsmark og gav til fadderpenge 5 sk. Frederik Jørgensen nævnes ved datterens dåb 1671 i Holm, ved hustruens introduktion samme år kaldes han Frederik Villadsen. Anne: Anne Jørgensdatter nævnes ved trolovelsen 1669 i Holm.

Introduceret 22. okt. 1671, 2. maj 1675, 13. maj 1677, 21. apr. 1679, 30 okt. 1681, 12 jul 1685, 24 apr. 1687, 6 okt. 1689. Anno 1722 – 1727 findes Anna Frederiks på aftægt.

Jørgen Christensen Johnsen Johansen, * 1645. Han blev gift med Anne Christensen Plade, 9 apr 1665, * 1633 (datter af Christen Jensen Plade og Karen Callesen).

Børn:

- i. Jørgensen, * 1666.
- ii. Maren Jørgensen, * 1668.
2. iii. Gerd Jørgensen * 1670.
- iv. Magdalene Jørgensen, * 1673. Hun blev gift med Jacob Jensen, 1696.
3. v. Christen Jørgensen * 1666.
- vi. Margrethe Jørgensen, * 1676.

År.1648.

Trediveårskrigen afsluttes.

Grænsen mellem den katolske og det protestantiske Europa lægges fast.

Christian 4. døde i 1648, han var * 1577

1648 blev Frederik III. * 18. mar. 1609, søn af Christian 4 og Anna Cathrine af Brandenburg konge af Danmark – Norge. Han var den næstældste af søn, da hans store broder prins Christian døde blev det ham der fik opgaven at løfte arvefølgen efter faderen. Ved kroningen i 1648 måtte han skrive under på en streng håndfæstning, som øgede rigsrådets magt betydeligt. En håndfæstning han i øvrigt samvittighedsfuldt overholdt. Han var blevet gift 1643 med Sophie Amalie af Braunschweig – Lüneburg. De nåede i løbet af deres ægteskab at få 8 børn, heraf fem piger.

Mandag den 3. jul. 1648 druknede 4 karle fra pøl imellem Als og Fyn.

Tirsdag den 19. sep. 1648 blev Bodil Mathiesen i Lavensby brændt efter hendes egne onde bekendelse og torsdag den 20. sep. Blev Marthe Jørgens i Pøl brændt.

År.1649.

Fredericia grundlægges.

I 1649 blev en troldkvinde, kaldet blinde Maren, brændt

År.1650.

De første forbrugerafgifter på øl og brændevin i Danmark.

Adel og kirke fritages for betaling

År.1651.

Christian 4's svigersøn, Corfitz Ulfeld, står over for en anklage for bedrageri og underslæb. Han flygter til Sverige og går i svensk tjeneste.

Christen Fink, * 1651. Han blev gift med Anna Mathiasdatter, 18 jun. 1671 i Nordborg, * 1651.

Børn:

- i. Mathias Christensen Fink * sep. 1676.
- ii. Christen Christensen Fink * sep. 1671.
- iii. Kirsten Christensen Fink, * feb. 1674.
- iv. Maren Christensen Fink, * maj. 1679.
- v. Jørgen Christensen Fink, * sep. 1680.

År.1652.

Morten Bondesen, * 1652 i Møllegade 81, † 1726 i Dyvigvej 12, begravet 31 jul 1726. Han blev gift med Maren Jørgensdatter, 19. nov. 1682 i Nordborg, * 1661, † 1700 i Dyvigvej 12.

Børn:

- i. Ingeborg Mortensdatter * 1683.
- ii. Hans Mortensen, * 1684, † FØR 1696.
- iii. Jørgen Mortensen, * 1686 i Holm, † 1707 i Holm.
- iv. Bonde Mortensen * 1690.
- v. Mette Mortensdatter * 1693.
- vi. Hans Mortensen * okt. 1696.
- vii. Eleonora Mortensdatter * 1700.

Morten Bondesen, født nov. 1652 i Holm (søn af Bonde Mortensen og Anne Thomsen), døbt 21. nov. 1652 i Nordborg, ref: NG1433. Han blev gift med Maren Jørgensen, 19. nov. 1682 i Nordborg, født 1661, ref: PC1433, død dec. 1733 i Holm, begravet 6. dec. 1733 i Nordborg. Morten død jul 1726 i Holm, begravet 31 jul 1726 i Nordborg. skal ifølge Hans Møller have været boels- og tolvmand i Holm på boel nr. 31 (ny nr. 52) Møllegade 81. 1723 konfirmeres hans tjenestedreng Lauritz. Morten Bondesen nævnes ved sin død som en tolvmand i sognet, og ellers en skikkelig og gild mand. Maren: Maren Jørgensdatter nævnes ved vielsen 1682 i Holm. Introduceret 29 jun. 1684, 16. feb. 1690, 8. nov. 1696, 31. maj 1700, hun nævnes ved sin død som en gammel enke i Holm.

År.1654.

Pest i København 9. 000 mennesker omkommer.

Christen Hansen, * 1654 i Møllegade 15 (søn af Hans (søn af store Christen) Christensen og Ingeborg Christensdatter), † 4. okt. 1695. Han blev gift med Hansdatter, 26. okt. 1684 i Nordborg, † 1. apr. 1696.

Børn:

- i. Hans (Julmand) Christensen * dec. 1683.

- ii. Anna Hansen.

År.1655.

Niels Jørgensen Mau, * 28. feb. 1655 i Møllegade 82, † aug. 1700 i Møllegade 82. Han blev gift med Maren Bondesen, 4. nov. 1683 i Nordborg, * 1654 (datter af Bonde Mortensen og Anne Thomasdatter), † 1724.

Børn:

- i. Mau, * sep. 1684, † sep. 1684.
- ii. Mau, * okt. 1685.
- iii. Ann Nielsdatter (Mau) * 1688.
- iv. Karen Nielsen Mau * jun. 1691.
- v. Bonde Mau Nielsen * 1694.
- vi. Mau, * dec. 1696, † dec. 1696.

Niels Jørgensen Maw, f. mar 1655 i Holm, døbt 4 mar 1655 i Nordborg, ref. PC1450. gift 4. nov. 1683 i Nordborg, Maren Bondesen, f. dec. 1654 i Holm, (datter af Bonde Mortensen og Anne Thomsen på boel nr. 51 i Holm) døbt 1 jan 1655 i Nordborg, ref. NG1450. Niels død aug. 1700 i Holm, begr. 29. aug. 1700 i Nordborg. Præstens kone Magdalene var fadderske, gav 1 rigsmark. Niels Maw var boelsmand i Holm. Ved hans død er alderen forkert angivet til 48 år. Maren: nævnes ved trolovelsen og vielsen 1683 blot som Bonde Mortensens datter. Introduceret 26. okt. 1684, 1. apr. 1688, 2. aug. 1691, 17 jan 1697.

År.1656.

Blev der bygget et nyt hus ved præsten. Det var ti fag og lå tværs overfor Seimagerens hus.

År.1657.

Krig (igen) mellem Danmark og Sverige.

Frederik III ville have revanche over for den svenske konge. I 1657 erklærede han krig, men han undervurderede Sverige. Svenskerkongen erobrede hele Danmark med undtagelse af København. For at få fred måtte Frederik 3 indgå Roskilde – freden i 1658, hvorved han mistede Skånelandene. Den svenske konge forsøgte forgæves i en ny krig at erobre hele Danmark.

År.1658.

Store svenske troppeenheder marcherer den 30. jan. Uden besvær fra Fyn til Sjælland over den tilfrosne Storebælt.

Svenskekrigene. Egnen besat af svenske tropper. Fattigdom og armod præger tilværelsen. Da Hans Thomsens kone fra Holm blev begravet, var salæret 6 torsk til kapellanen.

Den 2. søndag i advent blev der ingen gudstjeneste holdt i Nordborg kirke fordi der var kommet brandenborske og polske soldater, og om tirsdagen.

Den 3. søndag i advent blev der heller ikke holdt gudstjeneste i Nordborg kirke, for denne dag drog krigsfolket fra Nordborg.

Krigen var en katastrofe for Danmark. Adlen havde ikke støttet kongen i modsætning til borgerne i hovedstaden. Frederik III indførte enevælden og annullerede derved håndfæstningen. Adlen mistede deres magt.

Hertug Frederik af Nordborg døde.

År.1659

Den 11. feb. stormer svenske styrker København, men kastes tilbage med stor tab. Guerillakrig i Skåne mod svenskerne, (Svend Gønge)

Den 11. juli 1659 blev hertug Hans Bugislav hyldet i Nordborg.

År. 1660

Den danske konge bliver enevældig og kongemagten arvelig.

År. 1661

Den franske konge Ludvig 14 bliver enevældig ” Staten det er mig ”.

År.1664.

Tyrkiske styrker angriber igen Europa, men standses.

Den 4. søndag i advent skulle arme penge være uddelt, men da man åbnede arme kassen var pengene stjålet, så nær som 3. Mark. Gid ham som tog dem bliver så bedrøvet, som de arme var, der ingen penge fik.

Frederik Iversen, * 1664 i Oksbøl (søn af Iver Christensen og Elle (Ingeborg)), † 1737 i Oksbøl.
Han blev gift med Anna Rasmusdatter, * 1668, † 1735.

Børn:

- i. Iver Frederiksen * 1688.



År.1665.

Enevældens forfatning – Kongeloven 1665 – udarbejdes i hemmelighed. Her var Peder (Griffenfeld) Schumacher kongens rådgiver.

Peder (Griffenfeld) Schumacher var * 24, aug. 1635, søn af Joachim Schumacher og Maria Motzfeld.

Han blev født som første søn i ægteskabet. Drengen var meget intelligent. Han kom i skole som da han var 4 og blev student da

han var 12. Derefter læste han ved Københavns Universitet, inden han tog på en stor Europarejse. Under denne rejse blev han stærk tilhænger af enevælden. I 1662 kom Schumacher tilbage til Danmark, og året efter blev han ansat som Frederik 3.s bibliotekar og arkivar. To år senere blev han kongens kammersekretær. Han udformede kongeloven, enevældens forfatning. Derefter blev han ansat i Danske Kancelli, datidens indenrigsministerium.

I 1670 skiftede Peder Schumacher navnet til Griffenfeld. Året efter blev han udnævnt gehejmestatsråd. Griffenfeld fik nu også magten i Tyske Kancelli, datidens udenrigsministerium og var ved at udkonkurrere sine gamle venner. I 1673 blev han greve og rigskansler. Hvilket betød, at han reelt var lige efter kongen i det enevældige regeringsapparat.

Den 14. mar. 1665 brændte Nordborg slot, og det nedbrændte til grunden, kun det grundmurede tårn blev stående. Hertug Frederiks enke, som ellers havde sit enkesæde på Østerholm slot, opholdt sig i disse dage i Nordborg. Hun havde indbudt sin livlæge M. Caspar Malgius med frue, der havde bolig på slottet. Medens de var borte havde en pige fyret for stærkt i kaminen, den revnede og tændte ild i stuen. Branden greb så hurtigt om sig, at den gamle bindingsværksbygning efter få øjeblikke var omspændt af flammer, så at næsten intet blev reddet.

Hertug Hans Bugislav havde ikke råd til at genopbygge slottet. Ruinerne blev foreløbig liggende. Han var kommet i en så bundløs gæld, at Kongen af den grund måtte fratage ham Nordborg len. Hertugen levede derefter som privatmand i Nordborg af en årlig rente, Kongen havde udsat til ham. – Han døde den 17. dec. 1679.

Efter Hans Bugislav overtog hertug August i 1676 Nordborg.

Han var søn af Joachim Ernst fra Pløn * 9. maj 1635. Hertug August blev gift den 6. okt. 1666 med Elisabeth Charlotte * 11. okt. 1647, datter af Frederik af Anhalt – Harzerode.

År.1666

Øen Sct. Thomas i Vestindien bliver dansk.

London brænder.

Den første danske månedsavis ” Danske Mercurius ” udkommer.

Christen Jørgensen, * 1666 i Dyvigvej 10. Han blev gift med Cicilie Hansen, 12 okt 1695 i Nordborg, * i Broballe, † i Dyvigvej 10.

Børn:

- i. Hans Christensen * 1698.
- ii. Christen Christensen, * 1700.
- iii. Dorothea Christensdatter * 1703.
- iv. Jørgen (Øster) Christensen * 1696.

Christen Jørgensen, født maj 1666 i Holm, ref: NG1698. Han blev gift med Cecilie Hansen, 13 okt. 1695 i Nordborg, født 1670, ref: PC1698, død dec. 1745 i Holm, begravet 26 dec. 1745 i Nordborg. Christen død mar 1732 i Holm, begravet 23 mar 1732 i Nordborg. nævnes ved vielsen 1695 i Holm, og ved sin død som tolvmand. Han ses af moderens introduktion, dåben ikke i kirkebogen. Cecilie: nævnes ved vielsen 1695 af Broballe. Introduceret 26. dec. 1696, 4. sep. 1698, 9 jan 1701.

År. 1667

Solkongen Ludvig den 14, vækker skandale i Frankrig ved at gifte sig med en ikke – fyrstlig elskerinde.

Viet 25. jun. 1667 på Nyborg Slot.



Christian V * 15. apr. 1646, søn af Frederik III og Sophie Amalie.

Med.

Charlotte Amalie af Hessen – Kassel * 27. apr. 1650, datter af Wilhelm 6 af Hessen – Kassel.



Deres børn.

1. Frederik * 11. okt. 1671 på København Slot, gift den 15. dec. 1695 med Louise af Mecklenburg – Gystrow.
2. Christian Wilhelm * 1672 død 1673
3. Christian * 25. mar. 1675 på København Slot død 27. jun. 1695 i Ulm på vej til Italien.
4. Sophie Hedvig * 28. aug. 1677 i København, ugift da hun blandt andet ikke ville svigte sin lutherske tro for at kunne indgå et påtænkt ægteskab med den tysk – romerske kejser Josef 1.
5. Karl * 26. okt. 1680, død 8. jun. 1729 på Vemmetofte, svagelig og tunghør.
6. Christiane Charlotte, død som barn.
7. Wilhelm * 21. feb. 1687, død 23. nov. 1705.

Charlotte Amalie af Hessen – Kassel døde den 27. mar. 1714 af skarlagensfeber og blev gravsat i Roskilde Domkirke.



Men allerede i 1671 tog Christian V Sophie Amalie Moth til elskerinde. Hun var * 28. mar. 1654, som datter af Frederik 3`'s livlæge Poul Moth.

Sophie Amalie Moth blev i 1676 anerkendt som kongens ” maitresse ”, dvs. ” officiel elskerinde ” I 1677 blev hun udnævnt til grevinde af Samsø, og i 1679 anerkendtes hendes børn af kongen. De fik tillagt navnet Gyldenløve. Sophie Amalie Moth døde 17. jan. 1719 på Jomfruens Egede ved Præstø. Hun blev begravet i Sct. Petri Kirke i København.

Hendes børn med Christian V.

1. Christian Gyldenløve * 28. feb. 1674, greve af Samsø. Han førte fra 1701 – 1702 et ganske stort kontingent danske hjælpetropper i den tyske kejser Leopold 1`s

tjeneste. Prinsen udmærkede sig under lang række krigshandlinger i såvel franske som tyske hære. Han døde den 16. jul. Af kopper i Danmark. Stamfar til greverne af Danneskiold – Samsø. Gravsat i den tyske Sct. Petri Kirke i København.

2. Ulrik Christian Gyldenløve, greve af Samsø, han førte flåden i Køge Bugt den 4. okt. 1710, da orlogsskibet ” Dannebrog ”’s besætning, under Ivan Huitedts kommando, heltmodigt gik i døden for fædrelandet. Ulrik Christian Gyldenløve støttede Tordenskjold ved flere lejligheder. Han døde den 8. dec. 1719.
3. Datter død som barn.
4. Datter død som barn
5. Christiane Gyldenløve * 7. jul. 1672, hun blev gift den 8. nov. 1686 med grev Frederik Ahlefeldt. Død den 12. sep. 1689 i Gråsten.

Christian 5 døde den 25. aug. 1699 på København Slot efter et jagtuheld i Jægersborg Dyrehave (der var anlagt af majestæten selv) Han blev den 19 okt. Gravsat i Roskilde Domkirkes højkor.

År. 1669

Det før så magtfulde tyske Hansaforbund opløses.

År. 1670

Christian V bliver konge * 15. apr. 1646 på Flensborghus Slot, ældste søn af Frederik III og Sophie Amalie.

Han blev gift 25. jun. 1667 med Charlotte Amalie * 27. apr. 1650, datter af landsgreve Wilhelm 6 af Hessen – Kassel.



1670.

Hekseprocesserne.

Hekseprocesserne tegner et mørkt og gruppvækkende kapitel i vor forhistorie. Efterfølgende over 343 år gamle retssag taget fra Nørherreds retsprotokol er fra slutningen af denne periode og afslører trange vilkår for retssamfundet i de dage.

Uddraget fra retsprotokollen er afskrevet af afdøde grd. Jørgen Iversen Svejrup

Anno 1670 den 5. jun. Har Kgl. Majestæts Befalingsmand Peter Petersen Støed, Herredsfoged for Nørherred, og Kgl. Majestæts Forvalter på Nordborg Rudolph Jessen, ladet alle de Holbo Bymænd, som havde Ild og Arnested, stævne, tillige med Mathis Hansen og hans hustru Maren, til gjen og

forsvar, fordi samme Maren Mathieses er i ondt rygte for trolddom. Herpå er følgende vidnesbyrd om Maren Mathieses funden.

Lars Christensen hustru Abelone har sagt til Maren Mathieses, at Røgeren i Holm allerede var henne hos herredsfogden, for at give tilkender, at hun – Maren var skældt for trolddom af Karen Møllers, hvilket hun havde hørt af Kristine Jørgens.

Kristine Jørgens bekræftede, at hun havde hørt af Hindrig Tombsens hustru i Holm, medens de talte sammen i pinsedagene, at Karen Møller havde beskyldt Maren M. for trolddom.

Hindrig Tombsens hustru i Holm forklarede, at Karen Møllers var kommen ind til hende, for at få hende til at gå til Maren M. og forklare hende, at eftersom hendes mand Simon Møller, var falden i sygdom og havde lagt i længere tid, havde hun Maren mistænkt for at have forvoldt denne sygdom.

Hindrig Thomasens hustru havde nægtet at besørge dette ærinde, men imidlertid kom Maren Mathieses selv ind til dem. Maren spurgte, hvordan Simon Møller havde det, hvortil hans hustru svarede, at det viste hun vel bedst selv, men hun skulle nok få sørget sådanne råd, at den som havde forvoldt hendes mands sygdom, skulle få Ild og Brand i stedet.

Karen Møllers forklarede for herredsfogden, at havde hun talt sådanne ord om Maren M., da var samme Maren før blevet udkældt for Trolddom.

Hans Lauridsen i Holm beklagede sig for retten over, at hans hustru var blevet syg efter en strid med Maren M. for halvandet år siden. Da Hans Lauridsen ved lejlighed havde ladet Maren dette høre, var det blevet bedre med hans hustru.

Bunde Martensen tilstod, at for nogen tid siden er Maren M. kommet ind i hans gårdsrum, efter en strid, han havde haft med hende, og han havde da forklaret Maren, at dersom han, hans hustru eller børn kom i nogen ulykke efter denne dag, vilde han i høj grad have hende mistænkt.

Kristen Hansen beklagede sig over, at han troede Maren havde forskyldt, at han pludselig mistede sit kræ i år.

Engel Fennekes klagede over, at efter at hendes søn var blevet slået af Mathis Hansen, var han blevet hel forvirret i hovedet og løb splinternøgen om på gaden. Hun havde derfor sagt til Maren M. s søn og datter, at dersom det ikke blev bedre med hendes søn, skulle deres moder få både Ild og Brand. Efter den tid var det blevet bedre med ham.

Efter sådanne ord og vidnesbyrd, har Herredsfogden på øvrighedens vegne pålagt de Holbo mænd at give Maren M. med hendes husbond et Byvinde hvor hun enten kunde renses, eller fælles som Troldkone, hvilket Byvinde af de Holbo Bymænd er udstedt således.

Efter som Maren M. for nogle år siden var sat på Nordborg for Trolddoms sag, har der efter at hun er kommet ud derfra været rygter om Trolddom, dette bevidner vi, som byens forstander med vores Husmærker og Segl.

Hvorpå Maren M. får sit Sognevinde således: - Anno 1670 den 20 jun. Har menige Sognemænd fra Tontoft Sogn, efter øvrighedens befaling forsamlet i Tontoft Kirke, for at give Maren M. af Holm

hendes Sognevinde, således som de det for Gud og høje Øvrighed kan forsvare, og som hun har fortjent. Hertil svarer det ganske Sognefolk, fra alle tre byer, at de ville give hende det samme vidnesbyrd som Holboerne havde givet hende.

Derpå har seks af de Holbo gårdmænd, som byens forstandere på samtlige Bymænds vegne for retten givet fuldkommen sag mod Maren M., som Troldkone.

Anno 1670 den 26. jun. er vi 12 Kirkenævninge, som er (navne på personer) af Herredsfogden for i dag opkrævet ang. Maren M. s Trolddomssag. Så sværger vi da for Gud og hans hellige Evangelium, at vi fuldkommen efter lov og vidnesbyrd tilfinder Maren M. fra Holm at være en Troldkone, hvorfor hun bør lide og undgælde, så vidt lov og ret udviser.

Herpå havde herredsfogden givet hende under Skarpretterens hånd ved tortur at få hende til at bekende at hun en Troldkone.

Anno 1670 den 28. juni er Maren M. i forhør hvor hun bliver spurgt om hun ville spotte den onde ånd, hvorpå hun svarer, at Gud havde forbudt hende det. Videre er hun blevet spurgt om hun var skyldig i Trolddomssagen med Laurids Baggesen, hvor for hun er sigtet. Hun svarer, at derfor havde Laurids Baggesen fået Svindsot, og at hun den aften intet videre vedgæet.

Den 29 om morgenen bekendte hun intet på Trolddoms vegne, da Gud havde forbudt hende det, hvorpå Skarpretteren ville have håret afskåret, hvorefter hun straks bekendte, at have gjort Hans Lauridsens hustru syg, og Niels Finks søn gal, samt fliet dem begge bedere igen med urter som hun fandt under tornebusken.

Hun bekendte også under tortur at hun sammen med Kristine Balzer og hendes mand havde stjålet 8. får, men hun kunne ikke erindre hvad de ellers havde stjålet sammen. Videre bekendte hun at have stjålet en fed ko fra Jens Jørgensen, og at hun og hendes mand havde taget det flæsk, som var frastjålet Anders Bejerholm i Hagenbjerg.

Samme dag, under totur, blev hun spurgt om hun fremdeles ville stå ved det som hun havde tilstået, hvortil hun svarede ja.

Videre har hun bekendt at hun sammen med Bodil Jørgens fra Jørgen Matzens hus har villet skille godtfolk fra deres kør. På spørgsmål hvilke godtfolk, svarede hun at det var Laurids Baggesen hun mente for den skam han havde tilført hende, tilspurgt om hvad årsagen var til at Bodil Jørgens havde været med til sådan forsæt, svarede hun at det ikke lige havde været Bodils bedrift. Maren M. blev under totur spurgt om Bodil Jørgens vidste noget om hende i trolddoms sager. Dertil svarede hun at Bodil Jørgens var uskyldig.

Den 30. om morgenen er hun atter i forhør, hvor hun under totur bliver spurgt om hun vil stå ved alt det som hun har tilstået, hvortil hun svarer ja og indrømmer at hun har fortjent døden. Hun bad den høje Øvrighed om de nådigst ville bevillige, at hun med sværdet måtte rettes. Videre bad hun om, at hendes skriftefader måtte meddele hende den hellige Nadver.

Den 5. juli om aftenen er hun igen i forhør, og man spørger hende om hun vil stå ved hendes forrige bekendelser – dertil svarer hun ja. Morgenen derpå får hun den hellige Nadver hvorpå hun modtager sin dom som lyder

Da efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, eftersom Maren M. af Holm, formedeles andre bedrifter og egen bekendelse, både på Trolddoms vegne, såvel som tyveri, hvorfor hun efter loven har fortjent Ild og Brand, men alligevel til en liderligere død er benådet, tilfinder jeg Herredsfoged med de følgende 12 Doms mænd udi Skarpretterens hænder, at rettes med sværd for hendes misgerningers skyld, som det sig bør.

År.1671

Dannebrogordenen indstiftes

Født 11. okt. 1671

Frederik IV, søn af Christian 5 og Charlotte Amalie af Hessen

År. 1672

Der er nu 56 købstæder i Danmark.

År. 1673

Jordemodereksamen indføres i Danmark

Ingeborg Christensen Smed, * 25. dec. 1673 i Møllegade 13, † 1729 i Hellesøvej 43. Hun blev gift med Peter Willadsen Hellesø, 29. okt. 1699 i Nordborg, * 11 jun. 1676 i Hellesøvej 43 (søn af Peter Jørgensen Willadsen og Mette Boyesdatter), † 1729 i Hellesøvej 43.

Børn:

- i. Peter Petersen Hellesø * 30. nov. 1706.
- ii. Christen Petersen Hellesø, * 1709, † 1710 i Hellesø.
- iii. Margrethe Elisabeth Petersdatter, † 1710 i Hellesø.
- iv. Johannes Christian Petersen Hellesø, * 1711 i Hellesø.
- v. Margrethe Elisabeth Petersdatter, * 1713 i Hellesø, † 1729 i Hellesø.
- vi. Jørgen Petersen Hellesø * 1715.

År.1674

Griffenfeld styrtes som den første ledende borgerlige embedsmand efter enevældens indførelse.

Jørgen PETERSEN KOLMOS født. OKT 1674, Havnbjerg, Havnbjerg Sogn, døbt 8 okt. 1674, Havnbjerg Kirke, (søn af Peter THOMSEN og Syndet JØRGENSEDATTER på fæsteboel nr. 144 i Havnbjerg) gift (1) 10 Jun 1714, i Nordborg Kirke, Ellen JEPPESDATTER, født CA. 1687, Pøl, Nordborg Sogn, døbt Nordborg Kirke, (datter af Jep CHRISTENSEN og Karen PETERSDATTER) død DEC 1726, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 15. dec. 1726, Nordborg Kirke, gift (2) 26. okt. 1727, i Nordborg Kirke, Anna RASMUSDATTER. Jørgen døde MAJ 1764, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 24. maj. 1764, Nordborg Kirke.

Fæsteboelsmand i Pøl, nr. 1 "Kolmosgaard" Pøl Søndergade 19. Tilnavnet Kolmos
Gift 2 gange. Se mere i Kolmos bogen.

Børn med Ellen JEPPESDATTER:

i Peter Jørgensen KOLMOS født. 2 Jun 1716. Se nedenfor.

ii Jep Jørgensen KOLMOS født 2 Jun 1716, Pøl, Nordborg Sogn, døbt Nordborg Kirke, død SEP 1716, Pøl, Nordborg Sogn, begr. Nordborg Kirke.

iii Elinore Jørgensen KOLMOS født DEC 1717, Pøl, Nordborg Sogn, døbt DEC 1717, Nordborg Kirke.

iv Thomas Jørgensen KOLMOS født 1722, Pøl, Nordborg Sogn, døbt Nordborg Kirke, død APR 1741, Pøl, Nordborg Sogn, begr. Nordborg Kirke.

v Jeppe Jørgensen KOLMOS født 1724, Pøl, Nordborg Sogn, døbt Nordborg Kirke, død FEB 1725, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 21. feb. 1725, Nordborg Kirke.

vi Syndet Jørgensen KOLMOS født DEC 1725, Pøl, Nordborg Sogn, døbt DEC 1725, Nordborg Kirke.

Børn med Anna RASMUSDATTER:

vii Ellen Jørgensen KOLMOS født JUN 1733, Pøl, Nordborg Sogn, døbt JUN 1733, Nordborg Kirke.

År.1675

Jacob Hansen (Øster), * Døbt 4. marts 1675 i Møllegade 3 (søn af Hans (Petersen) Jacobsen og Anne Jacobsdatter), † 1737 i Møllegade 3. Han blev gift med Anna Hansdatter, 22. nov. 1705 i Nordborg.

Børn:

- i. Hans Hansen Jacobsen * 1706.

År.1676.

Mathias Christensen Fink, * sep. 1676 i Møllegade 99, † apr. 1742 i Damgade 24. Han blev gift med Ingeborg Mortensdatter, 26 nov. 1702 i Nordborg, * 1683 i Dyvigvej 12 (datter af Morten Bondesen og Maren Jørgensdatter), † ef. 1742 i Damgade 24.

Børn:

- i. Anne Mathisdatter, * 1703.
- ii. Jørgen Matthisen * 1710.
- iii. Peter Matthiesen * 1714.

Anno 1743 27 mar. er der bleven holden skifte og deling udi Holm hos den salig mand Mathias Fink, hvilket kongeligt fæsteboel sønnen Peder Mathiesen igen antager. Boets masse 81 rdl 46 sk. Gælden er ligeledes 81 rdl 46 sk. Sønnen Peder Mathiesen har 35 rdl til gode, men afstår dem for korn til 20 rdl 16½ sk. Hermed går regnskabet i 0, og der bliver hverken til børn eller moder. Moderen får aftægt.

Peter Willadsen Hellesø, * 11 jun. 1676 i Hellesøvej 43, † 1729 i Hellesøvej 43. Han blev gift med Ingeborg Christensen Smed, 29. okt. 1699 i Nordborg, * 25. dec. 1673 i Møllegade 13 (datter af Christen Madsen Smed og Maren Christensen Husfogede), † 1729 i Hellesøvej 43.

Børn:

- i. Peter Petersen Hellesø * 30. nov. 1706.
- ii. Christen Petersen Hellesø, * 1709, † 1710 i Hellesø.
- iii. Margrethe Elisabeth Petersdatter, † 1710 i Hellesø.
- iv. Johannes Christian Petersen Hellesø, * 1711 i Hellesø.
- v. Margrethe Elisabeth Petersdatter, * 1713 i Hellesø, † 1729 i Hellesø.
- vi. Jørgen Petersen Hellesø * 1715.

Peder Pedersen Villadsen, født jun. 1676 i Holm, døbt 11 jun. 1676 i Nordborg, ref: NG1808. Han blev gift med Ingeborg Christensen Smed, 29. okt. 1699 i Nordborg, født dec. 1673 i Holm (datter af Christen Madsen Smed og Maren Christensen Husfoged på kåd nr. 83 i Holm), døbt 28. dec. 1673 i Nordborg, ref: PC1808, død mar 1729 i Holm. Peder død mar 1729 i Holm. Peder Pedersen nævnes ved datterens dåb 1701 på Augustgaard. Han kaldes Peder Villadsen ved sønnens dåb 1706, og ved sønnens dåb 1709 nævnes han ved Hellesøe. Han kaldes Peder Villaden Hellesøe ved sin død. Det anføres, at hans hustru blev begravet for 3 uger siden, og nu fulgte han efter. De har været 3 brødre og alle 3 har haft disse fakta, at de en kort tid efter deres hustru er blevne bortkaldede. Ingeborg: Introduceret 10. apr. 1701, 11. feb. 1702, Ingeborg Christensdatter nævnes ved vielsen 1699 af Holm. Introduceret 9 jan 1707, 26. dec. 1709, 30 jul 1713, 26. maj 171. Hun nævnes ved sin død som boendes ved Hellesøe.

År.1677

Søhelten Niels Juel sejrer under slaget i Køge Bugt over stor svensk flådestyrke.

År.1678.

I 1678 kom Hertug August til Nordborg. Dette besøg gjaldt slottes genopbygning efter branden i 1665, efter otte dage rejste han igen.

Hertug August og frue foretog 1679 og 1680 større rejser bl. a. til Magdeburg og England. Den 28. mar. 1680 ankom de så til Nordborg med børn og tjenestefolk.

Johan Hansen, * Døbt 24. feb. 1678 (søn af Hans (Petersen) Jacobsen og Kirstine Tiesses), † 9. feb. 1744. Han blev gift med Mett Jensdatter, 5. nov. 1710 i Nordborg, * Døbt 23. nov. 1681 (datter af Jens (Jes) Christensen og Maren Nielsdatter), † 5. apr. 1750.

Børn:

- i. Jes Johansen * 1716.

År.1679.

Jens Rasmussen, * 1679 i Holm (søn af Rasmus Christensen og N.N), † 1760 i Møllegade 76. Han blev gift med Botel Christens, 24 jan 1706 i Nordborg, * 1677, † begravet 3. okt. 172 i Møllegade 76.

Børn:

- i. Rasmus Jensen * 1706.
- ii. Gertrud Jensdatter, * 1707 i Holm.
- iii. Ellen Jensdatter, * 1709.

- iv. Lauritz (Vester) Jensen * 1715.
- v. Hans Jensen * 1718.

Jens Rasmussen, døbt den 04.06.1679, søn af Rasmus Christensen, viet i Nordborg kirke den 24.01.1706 Jens Rasmussen og Botel Christens af Holm. Begravet den 19.11.1747 Jens Rasmussen fra Holm, 68 år gammel. Anno 1748 27 mar er holdt skifte og deling efter den salig mand Jens Rasmussen boende i Holm, hvilket kongeligt fæsteboel sønnen Lorentz Jensen igen antager. Boets midler er 137 rdl 6 sk. Gælden er 123 rd 22 sk. Heraf har boets annammer Lauritz Jensen efter regning for korn 19 rdl 32 sk til gode, sønnen Rasmus Jensen har lånt sin fader 4 rdl. Bliver tilovers 13 rdl 32 sk. Den ene halvdel får den yngste søn Hans Jensen, som er 6 rdl 40 sk. Den anden halvdel får Peder Andersen, boelsmand udi Holm, så som han resterer udi medgift med sin hustru Ellen Jenses 26 rdl, men bekommer kun 6 rdl 32 sk. Enken Ingeborg Jenses får aftægt, og hendes egen søn Hans Jensen skal lade hende hæderlige begrave, og arver derfor hvad der måtte være efter hende.

År.1680

Enevælden gennemføres i Sverige.

Tirsdag den 14. sep. 1680 om aftenen kl. 10 udbrød der en brand i amtmandens baghus. Der brændte 7 pæne gavlhuse med stald og lade, og 2 smukke våninger i Nordborg.

År.1681.

Der opsættes trangadelygter i København.

I år 1681 blev Magdalena Jacobsdatter, med tilnavnet Kuk, halshugget for Peder Støds dør, fordi hun havde myrdet sit barn, som hun begravede i Peder Støds kælder

Christen Frederiksen, * sep. 1681 i Hellesøvej 20, † jun. 1737 i Ramsdam 1. Han blev gift med (1) Maren Lorenzen, 26. jun. 1718 i Nordborg, * 1675, † 1724 i Ramsdam 1. Han blev gift med (2) Karen Nielsen Mau, 12. nov. 1724 i Nordborg, * jun. 1691 i Møllegade 82 (datter af Niels Jørgensen Mau og Maren Bondesen), † 1737 i Holm.

Børn:

- i. Maria Christensdatter * jan. 1720.
- ii. Maren Christensdatter, * 1725, † 1726.
- iii. Frederik Christensen, * 1729, † okt. 1739.

År.1683

Man indfører ensartet mål og vægt over hele Danmark.

Tyrkerne forsøger for sidste gang forgæves at erobre Europa, men afvises foran Wien.

Ingeborg Mortensdatter, * 1683 i Dyvigvej 12, † efter. 1742 i Damgade 24. Hun blev gift med Mathias Christensen Fink, 26. nov. 1702 i Nordborg, * sep. 1676 i Møllegade 99 (søn af x Christen Fink og Anna Mathiasdatter), † apr. 1742 i Damgade 24.

Børn:

- i. Anne Mathisdatter, * 1703.
- ii. Jørgen Matthisen * 1710.
- vi. Peter Matthiesen * 1714.

Hans (Julmand) Christensen, * dec. 1683 i Møllegade 15, † mar 1762 i Møllegade 15, begravet 28 mar 1762. Han blev gift med Ann Nielsdatter (Mau), 6. apr. 1711 i Nordborg, * 1688 i Møllegade 82 (datter af Niels Jørgensen Mau og Maren Bondesen), † jan 1767 i Møllegade 15, begravet 12 jan 1767.

Børn:

- i. Kirsten Hansdatter, * 1712 i Holm.
3. ii. Peter Hansen Julmann * 6. apr. 1714.
4. iii. Christen Hansen Julmand * 3. jan. 1717.
- iv. Niels Hansen Julmand, * 16. apr. 1719 i Møllegade 15, † 1769.
- v. Maren Hansen Julmand, * 5. nov. 1723.
5. vi. Hans Hansen Julmand * 14. feb. 1726.

Hans Christensen Hjulmand, født 1683, ref: NG2167. Gift 6. apr. 1711 i Nordborg, Anne Nielsen, født 1689, ref: PC2167, død dec. 1776 i Holm, begr: 4. dec. 1776 i Nordborg. Hans død feb. 1762 i Holm, begr: 21. feb. 1762 i Nordborg. Hans Christensen Hjulmand fæster formandens boel for 20 rdl, giver 1711 4 rdl, 1712 3 rdl, 1713 2 rdl, 1714 3 rdl, 1715 2 rdl, 1716 2 rdl, 1717 1 rdl, 1718 1 rdl, 1719 1 rdl, 1720 resten 1 rdl. Hans Christensen nævnes ved vielsen 1711, ved datterens dåb 1712 kaldes han Hans Christensen Julman. 1760 31 mar er holdt skifte og deling hos boelsmand i Holm Hans Hjulmand og hans hustru Anne Hanses som overlader og afstår sit boel for alderdoms skyld til sin ældste søn Peder Hjulmand. som har 3 brødre ved navn Christen, Niels og Hans samt en søster Kirsten. Boets midler er 221 rdl 26 sk, gælden er godt og vel 118 rdl, heraf haver sønnen Peder 48 rdl til gode, sønnen Christen 12 rdl, sønnen Niels, som kun har fået lidet får 40 rdl, forældrene giver datteren Kirsten 4 rdl. Bliver igen tilbage 102 rdl 44 Sk. Disse 102 rdl 44 sk tilkommer forældrene og bliver ståendes i boelet, hvorfor sønnen årligt skal give forældrene 3 rdl i rente. Når forældrene afgår ved død arver samtlige efter landsens lov og ret. Sønnen Peder som boelet annammer, tager imod sin skrøbelige broder Niels, og lover at give ham årligt ved hver markedsdag 1 rdl, derimod giver han ingen rente af de 40 ovennævnte rdl, som bliver ved boelet. Såfremt Niels ikke vil blive ved boelet udbetales de 40 rdl. Hans Christensen Hjulmand nævnes ved sin død som forstum boelsmand og tolvmand i Holm. 78 år og 8 md gammel. Anne: Anne Nielsdatter nævnes ved vielsen 1711. Introduceret 10. apr. 1712, 27. maj 1714, 21. feb. 1716, 30. maj. 1719, 14. dec. 1721, 12. dec. 1723, 5. maj 1726, hun skal være en datter af Niels Maw.

År.1686

Newton offentliggør sin opdagelse af tyngdeloven.

År. 1687

Den 19. jul. 1687 begyndte man at bygge på det nye kapel ved Nordborg kirke.

År.1688.

Iver Frederiksen, * 1688 i Nørregade 6 Oksbøl, † 1761 i Nørregade 6 Oksbøl. Han blev gift med Karen, † i Nørregade 6 Oksbøl.

Børn:

- i. Friderich Iversen * EFT 1710.
- ii. Jørgen Frederiksen, * 1722.
- iii. Anna Frederiksen * 1725.
- iv. Anna Cathrine Frederiksen, * 1728, † 1728.

År. 1693.

Den sidste heksebrænding foretages i Danmark.

År.1694.

Bank of England oprettes i London.

Bonde Mau Nielsen, * 1694 i Møllegade 82, † 1764 i Møllegade 82. Han blev gift med Maren Petersdatter, 22. okt. 1724 i Nordborg.

Børn:

- i. Niels Bondesen * maj. 1726.
- ii. Maren Bondesdatter * 1728.

BONDE NIELSEN (MAU) blev d. 15. oktober 1724 viet i Nordborg kirke til MAREN PEDERSDATTER, han findes 1725 – 1740 og 1741 – 1751. Anno 1757 findes Bonde Nielsen på Aftægt. Han er således søn af nr. 4 og stedsøn af nr. 5.
Bonde Nielsen, født 1694 døde 1764.

Mathias Hansen, * 4. aug. 1694 i Vestermølle (søn af Hans Christensen Møller og Karen Simonsdatter), † 1773 i Holm. Han blev gift med (1) Eleonora Mortensdatter, 20 okt. 1723 i Nordborg, * 1700 (datter af Morten Bondesen og Maren Jørgensdatter), † 1739. Han blev gift med (2) Anna Hansdatter, 19. maj. 1740 i Nordborg, * 1703 i Pøl (datter af Hans Jessen Bødker og Thyre Andersen), † 6 jan 1781 i Holm.

Børn:

- i. Karen Matthiasdatter * 1732.
- ii. Holger Mathiesen * feb. 1742.
- iii. Martin Hansen Mathiesen * 1743.
- iv. Eleonore Mathisdatter, * 1749, † 1761.

År.1695.

Viet den 15. dec. 1695 på København Slot

Frederik IV * 11. okt. 1671, ældste søn af Christian 5 og Charlotte Amalie.

Med

Louise af Mechlenburg – Gystrow * 28. aug. 1667, datter af Gustav Adolph af Mechlenburg – Gystrow.

Deres børn.

1. Christian * 1697, død 1698.
2. Christian * 30. nov. 1699 på København Slot, gift den 7. aug. 1721 med Sophie Magdalene af Brandenburg – Kulmbach * 28. nov. 1700.
3. Frederik Karl * 1701, død 1702.
4. Georg * 1704 død 1704
5. Charlotte * 6. okt. 1706, død 28. okt. 1782. Hun var højt elsket for sin godgørenhed. Lod det nuværende Charlottenlund Slot bygge.

Louise af Mechlenburg – Gystrow døde den 15. mar. 1721. Gravsat i Roskilde Domkirkes højkor under udfoldelse af den allerstørste pomp og pragt.

År.1696

I året 1696 blev der født 39 børn, død 23 børn og 15 gamle, viet 13 par

Jørgen (Øster) Christensen, * 1696 i Dyvigvej 10. Han blev gift med Charlotte Lauritsdatter, 14. aug. 1729 i Nordborg.

Børn:

- i. Christen (Øster) Jørgensen Bonde * 1730.

Jørgen Christensen Øster, født nov. 1696 i Holm (søn af Christen Jørgensen og Cecilie Hansen), døbt 8. nov. 1696 i Holm, ref: NG2552. Han blev gift med Charlotte Lauritzen Skræder, 14. aug. 1729 i Nordborg, født okt. 1691 i Holm (datter af Lauritz Pedersen Skræder og Anne Pedersen), døbt 4. okt. 1691 i Nordborg, ref: PC2552, død nov. 1772 i Holm, begravet 22. nov. 1772 i Nordborg. Jørgen død mar 1746 i Holm, begravet 6 mar 1746 i Nordborg. nævnes ved sønnens dåb 1730 i Holm, Nordborg Amtsregnskaber: Nævnes 1718 i et bidrag til Hjortsprings brand. Han nævnes ved trolovelsen 13 jul 1729, som var en lørdag, men det harmonerer ikke med hinanden, så trolovelsen har nok været 23 jul 1729, som var en lørdag. Han findes 1740 – 54. Fra dette boel er Nis Hansen skrevet for ”Kirketiende” eller ”Kvægtiende”. Det kan have været hans karl, eller en mand, som har lejet sig ind. Charlotte: Introduceret 1. okt. 1730, Charlotte Lauritzdatter nævnes ved trolovelsen 1729 af Holm. Introduceret 10. maj 1733, Da kirkebogen er fugtskadet, kan man ikke læse barnets fader ved dåben, men han ses ved moderens introduktion.

År.1698.

Christen Christensen Grau, * 1698 i Rambøgevej 3 Pøl (søn af Christen Hansen Grau og Dorthe Christens), † 17 mar 1776 i Ellehave 12. Han blev gift med Tøre Hansdatter, 1. nov. 1733 i Nordborg, * Døbt 30. aug. 1711 i Gl. boel 7Holm (datter af Hans Jensen og Kirsten Clausdatter), † 30. okt. 1785 i Ellehave 12.

Børn:

- i. Christen Christensen Grau * 1734.

- ii. Hans Christensen Grau * 1736.
- iii. Kirsten Christensdatter Grau * 14. sep. 1738.
- iv. Maren Christensdatter Grau * 1740.
- v. Jeppe Christensen Grau * 11. nov. 1742.
- vi. Dorothea Christensdatter Grau * 1745.
- vii. Jes Christensen Grau * 1747.
- viii. Jens Christensen Grau * 1750.
- ix. Jørgen Christensen Grau * 15 jun. 1752.
- x. Nicolai Christensen Grau * 1754.

År.1699

År. 1699

Christian den V. døde 25. aug. 1699, han var * den 15. apr. 1646, søn af Frederik den 3 og Sofie Amalie af Braunschweig – Lyneburg. Han var konge af Danmark og Norge 1670 – 1699. Da han blev konge var det hans ambition at befæste enevælden i Danmark og igen gøre landet til en stormagt i Østersøen. I ungdomsårene havde han oplevet den franske konges fascinerende hof. Som noget af det første skabte kongen en ny adelig rangorden med grever og baroner i 1671 og ligeledes en ny ridderorden, Dannebrogordenen. Da kongens uddannelse var blevet forsømt i ungdomsårene, lod han sig lede af sine rådgivere, først og fremmest af Peder Griffenfeld. Christian den V. blev gift med Charlotte Amalie af Hessen – Kassel i 1667. Kongen holdt specielt af jagt og lod derfor Eremitageslottet i Dyrehaven bygge. Under en jagt havde kongen et alvorligt jagtuheld, og han døde 53 år gammel i 1699.

Frederik den IV * 11. okt. 1671, søn af Christian den V. og Charlotte Amalie



Gift den 15. dec. 1695 med Louise af Mecklenburg – Gystrow * 28. aug. 1667, datter af Gustav Adolph af Mecklenburg – Güstrow.

Han blev konge efter faderens død i 1699.



År. 1700

Frederik IV. havde ambitioner om at gøre Danmark til en stormagt igen. Kongen indgik derfor hurtigt forbund med Polen og Rusland mod Sverige, hvorved den store Nordiske Krig begyndte i år 1700. Svenskekongen Karl 12. tvang imidlertid Danmark ud ved en hurtig invasion af Sjælland.

Derefter fulgte en fredsperiode. Her viste Frederik IV. sig som en dygtig indenrigspolitiker. I de følgende år ophævede han bøndernes tvangsarbejde – vornedskabet – og hjalp de fattige ved en fattiglov, der skaffede penge til de allerfattigste. Kongen oprettede endvidere 240 rytterskoler.

Den gregorianske kalenderreform gennemføres i Danmark; der fjernes dette år 11 døgn i kalenderen!

Stor nordiske Krig bryder ud (1700 – 1721).

1701 – 1713 Den spanske Arvefølgekrig.

År.1702.

Vornedskabet (bondens bopælstvang) ophæves på Sjælland og øerne.

Viet den 20. feb. 1702 i Umbstadt ved Frankfurt.

Hertug Christian Carl * 20. aug. 1674, søn af Hertug August og Elisabeth Charlotte i Nordborg.

Med Hofdamen.

Dorothea Christine von Aichelberg * 23. jan. 1674, datter af Amtmann Johan Franz von Aichelberg og Anna Sophie Traudenburg i Nordborg.

Deres børn.

1. Wilhelmine Auguste * 13. sep. 1704, gift den 20. sep. 1731 med Grev Conrad Ditlev Reventlow på Brahetrolleborg. Hun døde den 16. mar. 1749.
2. Frederik Carl * 4. aug. 1706, gift den 18. jul. 1730 med Christine Armgard Reventlow, datter af Detlev Reventlow. Christine var en niece til Danmarks dronning Anna Sophie Reventlow.

Dorothea Christine var hofdame for Frederik Carls moder på Østerholm, og hverken hans moder eller broder var indforstået med denne forbindelse, så Christian Carl måtte give afkald på sine fyrstelige rettigheder og på de ærøske godser imod en årlig apanage, der, hvis han døde først, skulle tilfalde hans enke. Det ” Ernst Gyntherske ” hus (det lå på Perlegade) i Sønderborg blev anvist ægteparret som bolig og efterkommere skulle kun betragtes som adelige, og vokse op under navnet von Carlstein. Denne kontrakt måtte Christian Carl underskrive den 24. nov. 1702. Denne kontrakt skulle dog kun have gyldighed så længe der levede mandlige arvinger fra Hertug Joachim Frederiks side.

Christian Carls største fornøjelse var at tage ud på fisketur sammen med sin gamle tjener. Den 18. maj. 1706 lå de ude foran Vemmingbund, da et stort skib kastede anker i nærheden. En jolle blev sat ud og en syg mand af besætningen bragtes fra borde, for at transporteres ind til Sønderborg. Da jollen passerer båden, løste vinden et tørklæde, der var lagt over den syges ansigt, og det fløj over mod Christian Carls ansigt. Dagen efter blev han syg, og døde den 23. maj. 1706 af pest.

År.1706.

Nicolay Nissen, * 1706 i Ladelund, † 1787 i Ladelund. Han blev gift med (1) Cathrin Christiansen, * 1756, † 7 jan 1791. Han blev gift med (2) Maren Johannes, * 1716 i Westre (datter af Johan Nissen og Heidewig), † 1793.

Børn:

- i. Christian Nicolaisen, * 7. jan. 1791, † 24 jun. 1793.
- ii. Johan Nissen Nicolaisen * 1759.

Hans Hansen Jacobsen, * 1706, † 1757. Han blev gift med Anne Dorothea Rudolfsdatter, 21. apr. 1720 i Nordborg, * 1685 i Stevning (datter af Rudolph Christensen og Ukendt), † 1757.

Børn:

- i. Jacob Hansen * 1722.
- ii. Maren Hansdatter, * 1724 i Møllegade 3, † 29. sep. 1730 i Møllegade 3.
- ii. Barn Jacobsen, * 1728.
- iii.

År. 1703

Peter den Store grundlægger Sct. Petersborg midt i en sump.
Tokyo skades af jordskælv.

I året 1703 blev Frederik IV gift til venstre hånd med grevinde Elisabeth Helene Vieregg * 4. maj. 1679, datter af den daværende preussiske gesandt i København.

Deres barn.

1. Frederik Gyldenløve * 1704, død som spæd.

Elisabeth Helene døde kort efter fødslen i 1704.

År. 1704

Frederiksberg Slot er næsten fuldført.

I 1704 blev der født 35 børn, død 11 børn og 7 gamle, viet 8 par.

År. 1705

Den svenske kong Karl 12`s hær hærger hæmningsløst Europa

År.1707.

Den senere søhelt Tordenskjold, starter sin karriere som skibsdreng på et slaveskib.

År.1708.

Karl 12 angriber Rusland. Frederik IV rejser til Italien.

År.1709.

I år 1709 led Karl 12 nederlag ved Poltava i Rusland. Den svenske kong Karl 12 må flygte til Tyrkiet, og Frederik 4 gik igen ind i den Store Nordiske Krig. Målet var at generobre Skånelandene. Det lykkes at erobre regionen, men kongen tabte et afgørende slag ved Helsingborg i 1710, så han måtte opgive erobringerne.

Krigen blev nu en forsvarskrig for Danmark, da Karl 12. forsøgte at erobre Norge. Her kunne søhelten Peder Tordenskjold tilføje den svenske flåde en række nederlag. Ved fredsslutningen i 1720 fik Frederik 4. herredømmet over Slesvig, men ikke Skånelandene.

Frederik IV. byggede Frederiksberg Slot, og som symbol på freden opførte han Fredensborg Slot



Han lod det gamle København Slot ombygge.

Danmark var fattig i de sidste år af kongens regeringstid. Tilmed blev landet ramt af en række ulykker. Ikke nok med at pesten havde hærget hovedstaden voldsomt i 1711, nu blev hovedstaden også ramt af en voldsom brand i 1728.

År.1710.



Den 19. sep. 1710 døde Ole Rømer

Han var * 25. sep. 1644, som søn af Christen Olesen og Anne Olufsdatter. Hans far var skipper i Århus, der var mange i byen, som hed Olesen, derfor blev familien opkaldt efter det sted, hvor den oprindelig stammede fra, nemlig Rømø. Hjemme i Århus lærte Rømer om navigation og matematik ved at studere sin fars bøger.

Friderich Iversen, * EFT 1710, † FØR 1803. Han blev gift med Anna Johansdatter, 9 jul 1756 i Oksbøl, * 1728 i Lavensby (datter af Johan Mathiesen og Anna Christensdatter), † 21 jan 1803 i Nørregade 6 Oksbøl.

Børn:

- i. Iver Frederiksen * 1757.
- ii. Anna Frederiksen * 1759.
- iii. Anna Dorothea Frederiksen, * 1761 i Nørregade 6 Oksbøl, † 18 nov 1845 i Holm. Hun blev gift med Johannes Christiansen, 29 maj 1790 i Nordbog, * 1748 i Holm (søn af Christian Hansen og Anne Marie Christensdatter), † 21 okt 1824 i Holm.
- iv. Johan (Iversen) Frederiksen * 1764.
- v. Eva Maria Frederiksen, * 1766 i Nørregade 6 Oksbøl.
- vi. Frederik Frederiksen, * 1767 i Nørregade 6 Oksbøl.
- vii. Jørgen Frederiksen, * 1769.
- viii. Mathias Frederiksen, * 1772.

År. 1711

Staten overtager det danske postvæsen.

Byldepest i København. 20.000 omkommer. Kongen og hoffet flygter til Koldinghus.

År.1712

Den russiske zar, Peter den Store, flytter til Sct. Petersborg

Viet den 26. jun. 1712 til venstre hånd

Frederik IV af Danmark



Med
Anna Sophie Reventlow * 16. apr.
1693, datter af Conrad
Reventlow.
Deres børn.
1. Drengbarn, død som
spæd.
2. Drengbarn, død som
spæd.
3. Karl, død 1729.



Kongen havde lært den unge adelsfrøken at kende ved et maskebal på Koldinghus, og bortførte hende i juni 1712 fra Clausholm for straks at gifte sig med hende ” til venstre hånd ” i Skanderborg.

” Til højre hånd ” giftede han sig med hende den 4. apr. 1721, kun 19 dage efter dronning Louises død og to dage efter bisættelsen i Roskilde Domkirke! Vielsen blev foretaget af en teologisk kandidat Clausen fra Flensborg, som også havde viet parret første gang.

Den 31 maj. Samme år kronedes Anna Sophie i Frederiksborg Slotskirke og blev dermed den første ikke – fyrstelige dronning i Danmark.

Ægteskabet – og omstændighederne omkring dets indgåelse – blev af samtid betragtet som en skandale. Der er imidlertid ingen tvivl om, at ægtefællerne nærrede meget varme følelser for hinanden.

Frederik 4 døde den 12. okt. 1730 på slottet i Odense af tuberkulose. Gravsat i Roskilde Domkirkes højkor.

Anna Sophie Reventlow døde den 7. jan. 1743 og blev gravsat i Roskilde Domkirke i et særskilt kapel.

År. 1713

Hans Christian Christiansen, * 20 sep 1713 i Westre, † 13 okt 1748 i Westre. Han blev gift med Maren Hansen, 1736, * 18 feb 1712 i Westre (datter af Johann Andresen og Else Kristens), † 13 okt 1784 i Wesre.

Børn:

- i. Cathrin Hansen.
- ii. Christian Hansen, * 21 okt 1742 i Ladelund, † 23 nov 1814 i Klixbyll.

iii. Edlef Hansen * 8 okt 1747.

År.1714.

Peter Matthiesen, * 1714 i Holm, † 17 apr. 1783 i Damgade 24. Han blev gift med Maria Madsdatter, 2. aug.. 1743 i Nordborg, * 1716, † 20 mar 1794 i Damgade 24.

Børn:

- i. Dødfødt Matthiesen, * 1744.
- ii. Ingeborg Petersdatter * 1745.
- iii. Maren Petersdatter, * 1747.
- iv. Mathias (Mattes) Petersen * 14 dec. 1750.
- v. Matz Petersen, * 1752, † 1752.
- vi. Peter (Matthiesen) Petersen * 1755.
- vii. Jørgen Petersen * 1756.

Peter Hansen Julmann, * 6. apr. 1714 i Møllegade 15, † 10 mar. 1795 i Møllegade 15. Han blev gift med (1) Anna Hansdatter, 28. okt. 1751 i Nordborg, * jul 1728 i Nørrekykkevej 16. (datter af Hans Bugislav Frederiksen og Dorothea Christensdatter), † 1773 i Møllegade 15. Han blev gift med (2) Kirsten Clausen, 11 jul 1773 i Nordborg, * 1743 i Møllegade 62 (datter af Claus Gertsen og Maren Christensdatter), † 11. maj 1808 i Møllegade 15.

Børn:

- i. Maren Petersdatter * jun. 1757.
- ii. Anna Petersdatter * 1758.
- iii. Anne Marie Julmand * 1774.
- iv. Kirsten Petersdatter * 14. maj 1777.
- v. Dorothea Jollmand * 26. dec. 1779.
- vi. Peter Petersen Jollmand * 28. aug. 1782.

Peder Hansen Hjulmand, født apr. 1714 her på fæsteboel i Holm, døbt 15. apr. 1714 i Nordborg, ref: NG2897. (1) Han blev gift med Anne Hansen Bugislaus, født jul 1728 i Holm (datter af Hans Bugislaus Frederiksen og Dorthe Christensen på fæsteboel nr.70 i Holm), døbt 4 jul 1728 i Nordborg, ref: PC2897, død mar 1773 i Holm, begr: 21 mar 1773 i Nordborg. (2) Gift 11 jul 1773 i Nordborg, Kirsten Clausen, født sep. 1743 i Holm (datter af Claus Gertsen og Maren Christensen på fæsteboel nr. 50 i Holm), døbt 4. sep. 1743 i Nordborg, ref: PF2897. Peder død 10 mar 1795 i Holm, begr: 14 mar 1795 i Nordborg. Konfirmeret 6. apr. 1730. Peder Hansen Hjulmand fik boelet ved skifte og deling 31 mar 1760, ældste søn. Det udgjorde i 1779 i kvantitet 51 tdr. -- i bonitet 43 tdr. og 3 4/16 skp. Heraf vil gå i kanon 53 rdl. 14 - 5 penning. Når tienden m.m. fradrages ialt 10 rdl. 16 sk - 6 penning, så blev den årlige kanon på amtsstuen for dette boel 52 rdl. 45 Sk. 11 penning. Peter Hansen Julmand købte jordareal kaldet Bolbrohavn af Jes Dahl boel nr. 33 v. Nordborg Eftersom det har behaget den gode Gud at bortkalde boelmanden Peder Hansen Hjulmand I Holms ægtemage, den salige Anne Bugislausdatter efterladende to umyndige døtre Anne 18 år og datteren Maren 16 år. Datteren Anne er retteligt 20 år. Da ægtemanden nu vil gifte sig igen skal der gøres rigtighed med børnene. Døtrene skal hver have 20 rdl i rede penge, altså 40 rdl ialt, desuden en fuld forsvarlig seng, en egekiste, et skrin, som kan være af fyrretræ og et hængskab af fyr. Pengene betales ikke før børnenes gode lykke falder, og de bliver hos faderen så længe han lever, ståendes uden rente. Alle vedkommende er velfornøjet med denne udsigelse efter

boets tilstand. Nordborg 4. maj 1773. Anne: Konfirmeret. 20. apr. 1745 af kapellan Fangel. Introduceret 28 jan 1753, 31 mar 1755, 10 jul 1757, 26. okt. 1760, 24 jun. 1764, Kirsten: Konfirmeret. 15. apr. 1759 af kapellan Fangel.

1715.

Jørgen Petersen Hellesøe, * 1715 i Hellesøvej 43, † 16. sep. 1763 i Ramsdam 1. Han blev gift med Maria Christensdatter, 9. nov. 1744 i Nordborg, * jan 1720 i Ramsdam 1 (datter af Christen Frederiksen og Maren Lorenzen), † 16. feb. 1793 i Ramsdam 1.

Børn:

- i. Ingeborg Jørgensdatter Hellesøe * 1745.
- ii. Karen Jørgensdatter * 1748.
- iii. Jørgen Jørgensen Hellesøe * 1751.
- iv. Maren Jørgensdatter Hellesøe * 15. dec. 1756.
- viii. Christen Jørgensen Hellesøe * okt. 1761.

Jørgen Jørgensen Hellesøe bliver gift den 15.11.1775 med Ingeborg Lauritsdatter * 23.05. 1748 i Holm, hun døde den 17.09.1804 på Søvang. Enkemanden Jørgen Jørgensen Hellesøe bliver gift anden gang med Kirstine Friedrichsen, hun døde den 29.01.1848, 91 år gammel. Jørgen Jørgensen Hellesøe *17.03. 1751 døde 16.03. 1831. Efter at have overladt gården i Holm 1799 til sønnen bliver Jørgen Jørgensen Hellesøe parcellist i Søvang.

Lauritz (Vester) Jensen, * 1715 i Møllegade 76, † 30. jul 1781. Han blev gift med (1) Walborg Petersdatter, 30. okt. 1743 i Nordborg, * 1712, † 1761. Han blev gift med (2) Kirsten Nielsdatter, 29. okt. 1762 i Nordborg, * 1720, † 1770.

Børn:

- i. Peter Lauritsen, * 1744 i Møllegade 76, † 1757.
- ii. Ingeborg Lauritzdatter * 23. maj 1748.
- iii. Jens (Lausen) Lauritzen * 1751.
- iv. Anna Lauritsen, * 1758 i Møllegade 76, † 1760 i Møllegade 76.

Han var boelsmand på boelet 55 som dengang ved udstykningen lå umiddelbart vest for det nuværende Møllegade 74 (Damkær).

Børn af Lauritz Jensen og Ellen Petersdatter er:

År.1716.

Jes Johansen, * 1716 i Nørrelykkevej 12, † 19. apr. 1791 i Nørrelykkevej 12. Han blev gift med (1) Marie Andresdatter, 11. okt. 1737 i Nordbog, * 1712 (datter af Andreas Frederiksen og Ellen Jenses), † 1752. Han blev gift med (2) Dorothea Christine Danielsdatter, 5. nov. 1752 i Nordborg, * 1721 i Nordborg, † 1. okt. 1794 i Holm.

Børn:

- i. Dorothea Margrethe Jesdatter, * 1738 i Holm.
- ii. Bonde Jessen * apr. 1741.
- iii. Ellen Jesdatter * 1743.
- iv. Marie Jesdatter * 1746.
- v. Anna Margrethe Jesdatter * 1749.

- vi. Johan Jessen * 1754.
- vii. Søn Jessen, * 1755, † 1760.
- viii. Gertrud Elena Johansen, * 1757.
- ix. Gertrud Elena (Helena) Jesdatter * 1758.

Rasmus (Fynbo) Jensen, * 1716, † 28. apr. 1801. Han blev gift med (1) Ellen Madses Enke, 10. aug. 1755 i Nordborg, † 1767. Han blev gift med (2) Margrethe Marie Danielsdatter, 11. dec. 1768 i Nordborg, * 1745, † 11 jul 1808.

Børn:

- i. Jens (Fynbo) Rasmussen * 1755.
- ii. Dødfødt Rasmussen, * 1756.
- iii. Thomas Rasmussen, * 1757, † 1757.
- iv. Hans Rasmussen, * 1759 i Holm, † 28. dec. 1798 i Holm. Han blev gift med Dorthe Jørgensdatter Gadmand, 21. nov. 1795 i Nordborg, * 1757 i Møllegade 74 (datter af Jørgen Hansen Gadmand og Anne Christine Nielsen), † 3. maj 1835 i Holm, begravet 6. maj 1835.
- v. Christen Fynbo Rasmussen, * 1774, † 12. apr. 1817. Han blev gift med (1) Maren Petersen Hellesø, 2. okt. 1802 i Nordborg, * 1773 i Hellesøvej 43 (datter af Peter Petersen Hellesø og Karen Matthiasdatter), † 19. apr. 1816 i Holm, begravet 23. apr. 1816. Han blev gift med (2) Anne Marie Samuelsen, 6 jul 1816 i Nordborg, * 1771 i Holm (datter af Samuel Christiansen og Maren Jørgensdatter), † 9 jan 1840 i Møllegade 53, begravet 14 jan 1840.
- vi. Kirsten Rasmussen, * 3 feb. 1779.
- vii. Rasmus Jensen Fynbo Rasmussen, * 1785.
- viii. Kirsten Rasmussen, * 3 feb. 1779.
- ix. Rasmus Rasmussen * 30 dec. 1785.

Peter Jørgensen KOLMOS født 2 Jun 1716, Pøl, Nordborg Sogn, døbt Nordborg Kirke, gift 29. maj. 1750, i Nordborg Kirke, Anna Marie JESDATTER, født MAR 1724, Elsmark, Havnbjerg Sogn, døbt 5 Mar 1724, Havnbjerg Kirke, (datter af Jes JOHANSEN og Kirsten HANSDATTER på fæsteboel nr. 120 i Elsmark) død 29. dec. 1776, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 1 Jan 1777, Nordborg Kirke. Peter døde okt. 1793, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 6.okt. 1793, Nordborg Kirke. 1770 Boelsmand i Pøl, nr. 1 "Kolmosgaard", Pøl Søndergade 21

Børn:

- i Jørgen Petersen KOLMOS født maj. 1751. Se nedenfor
- ii Kirsten Petersen KOLMOS født mar. 1753, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 6 mar. 1753, Nordborg Kirke, død FØR 1793, konf. 10. apr. 1768, Nordborg Kirke.
- iii Anna Petersen KOLMOS født apr. 1756, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 4. apr. 1753, Nordborg Kirke, død SOM BARN.
- iv Jes PETERSEN KOLMOS født jun. 1758. Se halvboel nr. 71 i Holm
- v Peter Petersen KOLMOS født MAR 1760, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 6 Mar 1760, Nordborg Kirke, død MAR 1760, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 12 Mar 1760, Nordborg Kirke.
- vi Peter Petersen KOLMOS født DEC 1761, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 6. dec. 1761, Nordborg Kirke, død FØR 1793?
- vii Anna Marie Petersen KOLMOS født JUL 1765. se Nordborg III kvarter nr. 11.

viii Hans Petersen KOLMOS født MAR 1768, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 13 Mar 1768, Nordborg Kirke.

År. 1717

Sveriges kong Karl 12 dræbes ved fæstningen Frederikssten. Sveriges stormagtstid rinder ud.

År. 1718



Søhelten Tordenskjold erobrer Marstrand

To år senere omkommer han i et duel.

År.1720.

Maria Christensdatter, * jan 1720 i Ramsdam 1, † 16. feb. 1793 i Ramsdam 1. Hun blev gift med (1) Jørgen Christensen, 12. jun. 1738 i Nordborg, * 1710 i Broballe, † jan 1744 i Ramsdam 1. Hun blev gift med (2) Jørgen Petersen Hellesøe, 9. nov. 1744 i Nordborg (Se ægteskab med

nummer 20).

Børn:

- i. Thrincke Jørgensdatter, * 1740 i Holm, † 1740 i Holm.
- ii. Maren Jørgensdatter * 1741.

År.1621

Hans Egede grundlægger Godthåb (Nuuk) i Grønland.

240 rytterskoler oprettes i Danmark.

Viet den den 7. aug. 1721 på slottet Pretzsch i Sachsen



Christian VI * 30. nov. 1699, næstældste søn af Frederik IV og dronning Louise af Danmark. Med Sophie Magdalene af Brandenburg – Kulmbach * 28. nov. 1700, datter af Christian Heinrich af Brandenburg – Kulmbach.



Deres børn.

1. Frederik * 31. mar. 1723, gift den 11. dec. 1743 med Louise * 18. dec. 1724, datter af kong Georg 2 og dronning Caroline af England.
2. Louise * 19. okt. 1726, gift i 1749 med hertug Ernst Friedrich 3 af Sachsen – Hildburghausen.

Dronningen oprettede Vallø Kloster i 1737, og i sær angående landboreformer var dronningen forud for sin tid, idet hun i 1750 gjorde bønderne i Hørsholm til hoverifrie arvefæstere og i 1761 til selvejere. Hun var således med til at vise vej til bondestandens frigørelse.

Dronningen var dybt religiøs og stærk påvirket af en åndelig bevægelse, pietismen, der lagde stor vægt på det personlige tros og fromhedsliv.

Som kronprins var Christian af zar Peter den Store udset til at gifte sig med dennes ældste datter, Anna. Men det enevældige danske hof anså hende ikke fin nok. Den senere konge havde et lidt uheldig ydre og var givetvis også som ung kantet, indesluttet og usikker som i sin senere periode, da han indførte den meget stive, pietistiske tone ved hoffet.

Den spinkle Christian 56 levede fjern fra folket i ophøjet pragt til enevældens forherligelse. Og trangen til luksus delte han i høj grad med dronningen, der stammede fra et af Tysklands fattigste fyrstehuse.

Kongen var imidlertid både flittig og samvittighedsfuld i sin gerning. Han var dybt interesseret i at forbedrefattigfolks kår, blandt andet ved etablering af undervisning for almuen.

Kong Christian VI døde 6. aug. 1746 på Hørsholm Slot. Gravsat i Roskilde Domkirke.

Dronning Sophie Magdalene døde den 27. maj. 1770 og gravsat i Roskilde Domkirke.

År.1722.

Holbergs skuespil ” den politiske Kandestøber ” har premiere.

Jacob Hansen, * 1722 i Møllegade 3, † 24. apr. 1799 i Møllegade 3. Han blev gift med (1) Sille Petersdatter, 25. maj 1742, * 1719 (datter af Peter Rasmussen og Cecilie Henriksen), † 18. dec. 1772 i Møllegade 3. Han blev gift med (2) Anna Christensdatter, 7 jul 1773 i Nordborg, * 1744, † 2 mar 1784. Han blev gift med (3) Ellen Petersdatter, 25. sep. 1784 i Nordborg, * 1746, † 31. okt. 1835.

Børn:

- i. Hans Hansen, * 1743, † 1743.
- ii. Anna Dorothea Jacobsdatter * 1744.
- iii. Peter Hansen, * 1746, † 1746.
- iv. Hans Hansen, * 1747, † 1751.
- v. Datter Hansen, † 1756.
- vi. Thomas Jacobsen * 1750.
- vii. Cille Jacobsdatter * 1759.
- viii. Barn Hansen, * 1766, † 1774.
- ix. Hans Christian Hansen, * 1774, † inden 1803.
- x. Christen Hansen, * 29. okt. 1775. † 11. apr. 1777.
- xi. Jacob Hansen * 1778.
- xii. Anna Kirstine Hansen, * 1. dec. 1781, † 9. dec. 1781.

År.1723

I år 1723 blev der født 41 børn, døde 6 børn og 16 gamle, viet 17 par i Nordborg.

År. 1725

Den 24. juli 1725 fandtes der nede for holms land en død mand, han var en af de 5 andre, gift og ugifte, i

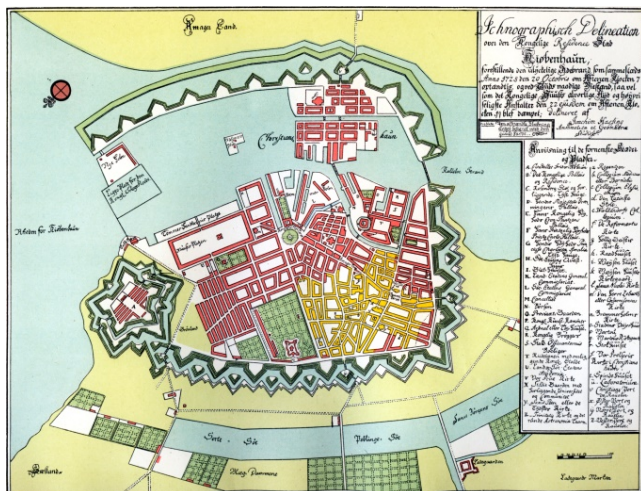
År.1726.

Niels Bondesen, * maj 1726 i Møllegade 82, † 28 jun. 1781 i Møllegade 82. Han blev gift med (1) Ellen Jesdatter, 9. apr. 1749 i Nordborg, * 1725 (datter af Jes Jensen og Karen Marqvarts), † 11 jan 1778 i Møllegade 82. Han blev gift med (2) Anna Maria Nielsen, * 1729, † 30. sep. 1814 i Møllegade 82.

Børn:

- i. Karen Nielsdatter * 1749.
- ii. Bonde Nielsen * 1750 Holm.
- iii. Ellen Nielsdatter * 1756.
- iv. Jes Nielsen, * 1759 i Møllegade 82, † 19 jan 1809 i F.T. 1803 hus 72. Boel. 58. Han blev gift med Anne Christensdatter, 10. nov. 1798 i Nordborg, * nov. 1752 i Hellesøvej 35 (datter af Christen Hansen Julmand og Kirsten Petersdatter), † 25 dec. 1812 i Møllegade 82.
- v. Maren (Marie) Nielsdatter, * 1766 i Holm, † 27. apr. 1830 i Østerlund Nordborg. Hun blev gift med Peter Frederiksen, 14. maj 1791 i Nordborg, * 1752 i Holm (søn af Frederik Jørgensen og Anna Petersdatter), † 14. aug. 1835 i Østerlund Nordborg.
- vi. Peter Nielsen * 1761.

År. 1728



Københavns brand 1728 er den største brand i Københavns historie. Den rasede ca. 60 timer fra onsdag aften den 20. oktober 1728 til lørdag morgen den 23. oktober og fortærede ca. 28% af byen (eller 47% af matrikelnumre i den centrale middelalderlige del af byen). Branden er en væsentlig årsag til, at der ikke er mange spor af middelalderens København i nutiden. Københavns brand 1795 medvirkede også til det.

Branden i 1728 gjorde op mod 20%

af Københavns befolkning hjemløse

Død.

Nis (Bøttger) Petersen, † 1728. Han blev gift med Ingeburg Nisses, † 1755.

Børn:

2. i. Nicolay Nissen * 1706.

År. 1730.

Overtager staten, rettere kongen, Nordborg len og i slutningen af året lettes hoveriet.

Frue Kirkes spir styrter sammen i København.

Christian 6 blev 1730 konge af Danmark – Norge. Han var født den 30. nov. 1699, som søn af Frederik 4 og Louise af Mechlenburg – Gystrow, gift i 1721 med Sofie Magdalene af Brandenburg – Kulmbach.

Christian 6. havde ikke glemt faderens utroskab. Som noget af det første efter Frederiks død lod han enkedronningen Anna Sofie forvise til Clausholm i Jylland. Enkedronningens slægtninge blev ligeledes fjernet.

I modsætning til sin far fik Christian 6. en grundig uddannelse. Kongens regering blev en lang fredsperiode. Christian 6. benyttede overvejende tyske rådgivere, ikke danske. Kongen førte en forsigtig udenrigspolitik. Han holdt Danmark ude af europæiske storkrig. Det Asiatiske Kompagni blev dannet for at varetage handelen i Ostindien og Kina. En del af handelen blev finansieret af Danmarks første bank, Kurantbanken, der blev grundlagt i 1736.

Kongen forbedrede de fattiges vilkår og udbyggede skolevæsenet. Han oprettede Tugt – og Børnehuse som tekstilmanufaktur, hvor tiggere og arbejdsløse fik arbejde. Samtidig indførte han stavnsbåndet, så bønderne ikke kunne flytte fra deres hjemegn.

Christian 6. brugte mange penge på slotsbyggeri. Han opførte det pragtfulde barokslot Christiansborg. Derudover byggede han det ikke bevarede Hirschholm Slot i Hørsholm.

Christian 6. s dronning stammede fra et fattigt fyrstehus. Parret isolerede sig fra folket på Christiansborg. Hoffet var kedeligt og præget af pietismen. Inden sin død var kongen betænkelig ved at skulle overlade styret til sin søn. Han overvejede at umyndiggøre ham.

Christian 6. døde den 6. aug. 1746.

Christen (Øster) Jørgensen Bonde, * 1730, † 17. sep. 1817 i Dyvigvej 10. Han blev gift med Maren Bondesdatter, 12. nov. 1751 i Nordborg, * 1728 (datter af Bonde Mau Nielsen og Maren Petersdatter), † 4. dec. 1804 i Dyvigvej 10.

Børn:

- i. Jørgen Christensen Bonde, * 1752, † 1756.
- ii. Bonde Christensen * 1754.
- iii. Jørgen Christensen Bonde * dec. 1756.
- iv. Peter Christensen Bonde, * 1759.
- v. Lauritz Christensen Bonde * 1761.

- vi. Maren Christensdatter, * 1767 i Dyvigvej, † 10. okt. 1823 i Holm. Hun blev gift med Hans Hansen Ludvig, 11 mar 1815 i Nordborg, * 4. feb. 1787 i Holm (søn af Hans Johansen Ludvig og Kirsten Christensdatter), † 10. okt. 1827 i Holm.
- vii. Christen Christensen Bonde, * 1770.
- x. Niels Christensen Bonde * 26. dec. 1772.

Christen Jørgensen Øster, født aug. 1730 i Holm, døbt 20. aug. 1730 i Nordborg, ref: NG2101. Han blev gift med Maren Bondesen Maw, 12. nov. 1751 i Nordborg, født dec. 1728 i Holm (datter af Bonde Nielsen Maw og Maren Pedersen på fæsteboel nr. 58 i Holm), døbt 1 jan 1729 i Nordborg, ref: PC2101. Konfirmeret. 30. mar. 1747 af sognepræsten M. Cruckow. Han nævnes ved trolovelsen 1751 af Holm. Boelsmand i Holm på boel nr. 35. Nævnes ved FT 1803 tillige med hustruen på aftægt; begge gift første gang. se NG3101. Han nævnes ved datterens dåb 1764 i Holm, ved hustruens introduktion 1767 nævnes han som boelsmand. Maren: Konfirmeret. på dansk 15. apr. 1745 af sognepræst M. Cruckow. Introduceret 15. sep. 1754, 9 jan 1757, 4. nov. 1759, 31 jan 1761, 2. dec. 1764, 21 jun. 1767.

Viet den 18. jul. 1730 i København.

Frederik Carl von Carlstein * 4. aug. 1706, søn af Christian Carl von Carlstein og Dorthea Christine von Aichelberg.

Med Komtessen.

Christine Armgard von Reventlow, datter af Detlev Reventlow, en niece til Anna Sophie Reventlow, Danmarks Dronning.

Deres børn.

1. søn, død 2 år gammel.
2. datter.
3. datter.
4. datter.
5. Charlotte Amalie, gift i 1762

År.1732.

Asiatisk Kompagni stiftes

Karen Matthiasdatter, * 1732 i Holm, † 19. feb. 1803 i Hellesøvej 43. Hun blev gift med Peter Petersen Hellesø, 30. apr. 1756 i Nordborg, * Døbt 1730 i Hellesøvej 43 (søn af Peter Petersen Hellesø og Gertrud Thomasdatter), † 11. apr. 1812 i Hellesøvej 43.

Børn:

5. i. Gertrud Petersdatter * 1757.
6. ii. Peter Petersen Hellesø * 1759.
7. iii. Eleonora Kathrine Petersdatter * 1762.
- iv. Mathias Hellesø, * 1765.
8. v. Anna Petersdatter Hellesø * 1768.
- vi. Ingeborg Petersdatter, * 1770 i Hellesø, † 1777 i Hellesø.
- xi. Maren Petersen Hellesø, * 1773 i Hellesøvej 43, † 19. apr. 1816 i Holm, begravet 23. apr. 1816. Hun blev gift med Christen Fynbo Rasmussen, 2. okt. 1802 i

Nordborg, * 1774 (søn af Rasmus (Fynbo) Jensen og Ellen Madses Enke), † 12. apr. 1817.

År. 1733.

Stavnsbåndet blev indført i 1733 under Christian 6. efter ønske fra godsejere og militær. Det bandt mænd mellem 14 og 36 år til at blive boende på det gods eller herregård, hvor de var født. Der var dog mulighed for at købe fripas, så stavnsbåndet gjorde i praksis næppe særligt indtryk på de bedrestillede, det vil sige bønderne og deres sønner.

Stavnsbåndet blev indført for at afhjælpe en alvorlig landbrugskrise i 1730'erne, som blandt andet skyldtes svigtende efterspørgsel fra Danmarks traditionelle eksportlande. Hertil kom afvandring af folk fra landet til byerne, hvilket yderligere medførte, at det kunne være svært at få befolket fæstegårdene. Endelig skulle militæret bruge folk til landmilitsen. Militærtjenesten påhvilede i praksis "de mindre egnede" i landbruget, fordi det var godsejerens opgave at udtage mænd til landmilitsen.

Aldersgrænserne blev ændret i tre omgange. I 1739 til 14-36 år, i 1742 til 9-40 år og i 1764 til 4-40 år.

Stavnsbåndet blev løsrevet fra godsejernes kontrol som led i Landboreformerne af 20. juni 1788 med en overgangsperiode indtil 1800. I første omgang omfattede omlægningen kun dem, der var under 14 år. Dernæst dem der var over 36 år – og derefter dem, der havde tjent som soldat. Hovedpunktet i denne administrative reform var, at bindingen til godserne blev ændret til en binding til udskrivningsdistriktet. Enevælden var nu så udbygget, at staten i højere grad selv kunne stå for indskrivningen til hæren; der var i mindre grad brug for godsejerne som det lokale administrative led.



Det var i "Den Store Landbokommission" at arbejdet med - eller rettere: kampen om - stavnsbåndets ophævelse fandt sted. På den ene side stod fremskridtsvillige mænd som Christian Ditlev Frederik Reventlow og kommissionens sekretær Christian Colbjørnsen på den anden konservative godsejere. Kommissionen arbejdede meget langsomt med gennemførelsen af sine idéer, da man i nogen grad frygtede, at samfundet skulle gå i opløsning, hvis man på én gang brød med det gamle system. Der skulle kongelig indblanding - i form af kronprins Frederik 6. - til for at løse denne knude. Så det var et vendepunkt, da stavnsbåndet ophævedes i 1788, omend først med fuld virkning fra år 1800. Landbruget trådte ind i en blomstrende æra, der også var begyndelsen til de reformer, der kom i årene efter, blandt andre indførelsen af folkeskolen fra 1814.

I det samlede landboreformkompleks udgjorde stavnsbåndet i det store og hele en biting, men den havde umådelig stor symbolsk betydning som udtryk for bøndernes frigørelse fra godsejerne.

Til et varigt minde om, hvad der er blevet kaldt "Stavnsbåndets ophævelse",

rejstes på foranledning af kredse i København Frihedsstøtten i København som en hyldest til kongemagten.

Svenskeren Linne`inddeler planter og dyr i slægter og arter, og hans inddeling benyttes den dag i dag over hele verdenen.

År. 1734.

Franskmanden Voltaire udgiver sit første politiske værk, der voldsomt angriber adelens særrettigheder. Det bliver en af inspirationskilderne til den franske revolution godt halvtreds år senere.

Det andet guldhorn findes ved Gallehus, det første blev fundet i 1639.

År. 1735.

Den stærk religiøse kong Christian VI forbyder skuespil, julestuer, maskerader på søn – og helligdage, samt på dagen før disse.

År. 1736.

Juridisk embedseksamen samt eksamen i kirurgi indføres.

De første pengesedler udstedes i Danmark.

Konfirmation påbydes.



Eremitageslottet (ofte blot **Eremitagen**) er et kongeligt lystslot i Jægersborg Dyrehave nord for København, beliggende på det højeste punkt på Eremitagesletten. Slottet blev opført af arkitekten Lauritz de Thurah fra 1734 til 1736 for Kong Christian 6. som et sted, hvor kongen under sine parforcejagter kunne holde taffel.

Eremitageslottet ejes i dag af staten og er stillet til rådighed for kongehuset. Det anvendes således af dronningen og den kongelige familie til kongejagter og i forbindelse med den årlige Hubertusjagt.

År.1740.



Kongeparret flytter ind på det nye Christiansborg, der har afløst det nedrevne København Slot. Slottet er endnu ikke færdigbygget.

Nis Nissen Høi, * 1740, † feb. 1810 i Rødenæb 4. Han blev gift med Christina Hansdatter Clausen, 15. aug. 1761 i Oksbøl, * 1734 i Blans, † 12 jan 1813 i Rødenæb 4.

Børn:

- i. Laurs Nissen Høi * døbt 28. sep. 1765.
- ii. Christiane Nissen Høi * døbt 21. juli 1774.
- iii. Nis Nissen Høi, * døbt juni 1762.
- iv. Sophie Elisabeth Nissen Høi * døbt 16. maj 1769.
- v. Helene Kirstine Nissen Høi, * døbt 24 juli 1771 i Rødenæb 4.
- vi. Dødfødt Høi, * 11 aug. 1777 i Rødenæb 4

År.1741.



Den danske opdagelsesrejsende, Vitus Bering, dør af skørbug på en ø nord for Sibirien. Han ville finde Nordøst – Passagen til Japan og Kina.

Bering gik 1703 i russisk tjeneste og fandt 1728 strædet mellem Amerika og Asien, der bærer hans navn.
Det forbydes skrædderne at sy klæder af udenlandske stoffer.

Bonde Jessen, * apr. 1741 i Holm, † 7. sep. 1818 i Nørrelykkevej 12.

Han blev gift med Ingeborg Petersdatter, 25. feb. 1769 i Nordborg, * 1745 i Damgade 24 (datter af Peter Matthiesen og Maria Madsdatter), † 2. feb. 1819.

Børn:

- i. Peter Jessen, * 1770, † 1772.
- ii. Peter Jessen, * 1773, † 1773.
- iii. Marie Cathrine Bonde Jessen * 17 aug.1777 Holm.
- iv. Maren Bondesdatter * 1785.

År. 1742.

Det kongelige videnskabernes selskab stiftes på initiativ af historikeren Hans Gram. Dets skrifter udgives på dansk.

År. 1743

Den første jødiske synagoge opføres i København.



Viet den 11. dec. 1743 i København.

Frederik V * 31. mar. 1723, søn af Christian VI og dronning Sophie Magdalene.

Med

Louise *18. dec. 1724, datter af kong Georg II og dronning Caroline af England.

Deres børn.

1. Christian død 2 år gammel.
2. Sophie Magdalene * 3. jul. 1746, gift den 1. okt. 1766 på Christiansborg Slot med kong Gustav 3 af Sverige. Han var en på ganske mange måder en fremsynet regent, men han blev myrdet af svenske adelsmænd under et maskebal i 1792.
3. Wilhelmine Caroline * 10. jul. 1747, gift den 1. sep. 1766 med kurfyrste Wilhelm 1 af Hessen – Kassel.
4. Christian * 29. jan. 1749, gift 8. nov. 1766 med Caroline Mathilde * 22. jul. 1751, datter af prins af Wales, Frederick Ludvig og prinsesse Augusta af Sachsen – Gotha.
5. Louise * 30. jan. 1750, gift den 30. aug. 1766 med landgreve Karl af Hessen – Kassel. En datter Maria Sofia Frederikke, blev senere gift med sit søskendebarn Frederik 6. Louises yngste datter, Louise Caroline, ægtede hertug Wilhelm af Glücksborg og blev moder til Christian 9.

Dronning Louise døde den 19. dec. 1751 i barselseng.

Hun er gravsat i Roskilde Domkirke.

Kong Frederik 5 blev gift anden gang den 8. juli 1752 med Juliane Marie af Braunschweig – Wolfenbüttel.

År.1744.

Peter Hansen, * 1744, † 15 jun. 1818 i Holm. Han blev gift med Karen Andreasdatter, 14. nov. 1778 i Nordborg, * 1748 i Ærø.

Børn:

- i. Hans Petersen Matzen * 11. jan. 1779.
- ii. Anna Matzen Petersen * 1781.
- iii. Karen Petersen * 4 mar 1787.
- iv. Christen Petersen Hansen * 24. okt. 1789.
- v. Andreas Hansen Petersen * 2. maj. 1792.

År.1745

Det kongelige danske selskab for fædrelandets historie og sprog stiftes med Jacob Langebek som ledende kraft.

Jørgen (Amlon) Ameling, * 1745 i Slagelse, † 12. sep. 1794 i Amsterdam. Han blev gift med Anna Catharina Paulsen, 28 jan 1772 i Amsterdam, * 1744 i Astrup Danmark.

Børn:

- i. Anna Maria Ameling * 20. apr. 1772.
- ii. Anna Ameling, * 19. dec. 1773 i Amsterdam.
- iii. Jan Fredrik Ameling, * 12. okt. 1777 i Amsterdam.
- v. Paulus Ameling, * 25. sep. 1782 i Amsterdam.

År. 1746

Christian VI dør den 6. aug. 1746 på Hørsholm Slot.

Frederik den V. blev konge af Danmark – Norge i 1746.

Han var født den 31. marts 1723, som ældste søn af Christian den VI og Sofie Magdalene af Brandenburg – Kulmbach.

Der kom liv i det kedelige hof efter Christian VI.s død. Frederik V. og hans engelske dronning Louise (gift 1743) var populære blandt befolkningen. Dog døde Louise allerede efter 8 års ægteskab.

Kongens rådgivere fik travlt med at få ham gift igen med den tyske prinsesse Juliane Marie i 1752., der aldrig blev populær.



Begge dronninger måtte acceptere kongens storforbrug af kvinder og alkohol.

I 1748 – 1749 var det 300 år siden, at Frederik V.s familie var blevet tilbudt den danske krone. Kongen fejrede det ved at lade arkitekten Nicolai Eigtved anlægge Frederiksstaden i København. Her blev Amalienborg opført som palæer for kongens rådgivere.



Danmark var ved at blive et rigt land. Det skyldes også, at mange dygtige tysker flygtede fra deres krigshærgede hjemland og bosatte sig her. Kongen viste sin taknemmelighed ved at lade Frederiks Tyske Kirke opføre på Christianshavn. Men først og fremmest var det handelskompagnier, der skaffede penge til Danmark. Asiatisk Kompagni gav rytterstatuen på Amalienborg som gave til kongen. Den populære konge døde den 14. jan.

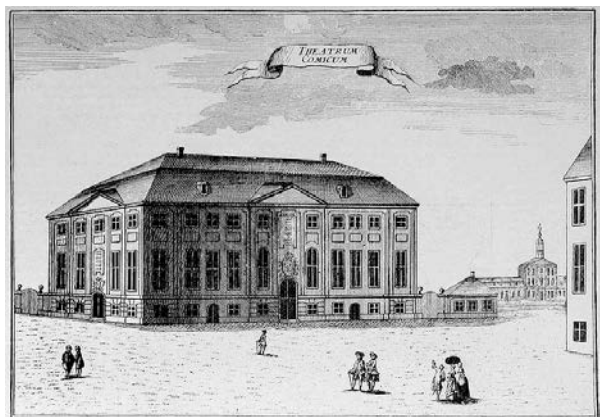
1766 kun 43 år gammel. Hans efterfølger Christian VII.

Lynaflederen opfindes af amerikaneren Benjamin Franklin.

Kvægpest over hele Danmark.

År.1747.

Aviserne indeholder de første annoncer, hvori landboere tilbyder københavnere værelser til sommerophold.



Det kongelige teater opføres på Kongens Nytorv i København. Teateret har plads til 728 tilskuer, men må snart udvide.

Oltidsbyen Pompei genfindes ved Napoli.
Montesquieu udgiver bogen "Lovens ånd", der

angriber det franske adelsvælde. Bogen er et af hovedværkerne bag den franske revolution i 1789.

Jes Christensen Grau, * 1747 i Ellehave 12, † 4. feb. 1829 i Ellehave 12, begravet 9. feb. 1829. Han blev gift med Eleonora Kathrine Petersdatter, 14 jul 1787 i Nordborg, * 1762 i Hellesøvej 43 (datter af Peter Petersen Hellesø og Karen Matthiasdatter), † 10. dec. 1819 i Ellehave 12, begravet 14. dec. 1819.

Børn:

- i. Christen Jessen Grau * 16. feb. 1788.
- ii. Peter Jessen Grau * 14. jun. 1790.
- iii. Thøre Grau * 29. mar 1794.
- iv. Karen Grau * 17. feb. 1797.
- v. Jes Grau, * 1 maj 1800 i Ellehave 12. Han blev gift med Johanne Marie Engel, 19. jun. 1830 i Kobbersted, * 1780.

Edlef Hansen, * 8 okt 1747 i Westre, † 13 maj 1810 i Westre. Han blev gift med (1) Cathrine Dorothea Johannsen, 23 nov 1781, * 20 mar 1756 i Westre (datter af Johannes Marcussen og Mett Cathrin Peters), † 3 apr 1804 i Westre. Han blev gift med (2) Agnethe Jensen, 8 okt 1808, † 1836.

Børn:

- i. Hanne Marie Edlefsen. Hun blev gift med Martin Cartensen.
- ii. Mett Cathrin Edlefsen, * 1788.
- iii. Cathrina Edlefsen, * 1794.
- iv. Momme Friedrich Edlefsen, * 10 okt 1797 i Westre, † 8 jun 1854.
- v. Johannes Edlefsen * 4 mar 1799.

1748.

Ingeborg Lauritzdatter, * 23. maj 1748 i Møllegade 76, † 17. sep. 1804 i Søvang Nordborg. Hun blev gift med Jørgen Jørgensen Hellesøe, 15. nov. 1775 i Nordborg, * 1751 i Ramsdam 1 (søn af Jørgen Petersen Hellesøe og Maria Christensdatter), † 16 mar 1831 i Søvang Nordborg.

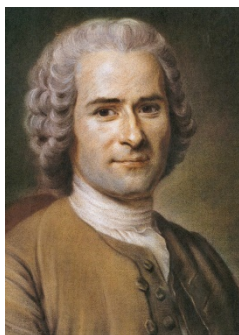
Børn:

- i. Jørgen Hellesøe * 9. okt. 1776.
- ii. Ellen Hellesøe * 25. dec. 1777.
- iii. Laurits Jørgensen Hellesøe * 18 jul 1780.
- iv. Peter Jørgensen Hellesøe, * 8 jan 1783 i Ramsdam 1, † 27. aug. 1831 i Sch. Thomas.
- v. Christen Jørgensen Hellesøe * 30. apr. 1786.
- vi. Jens Hellesøe, * 1. dec. 1789 i Ramsdam 1, † 1. dec. 1859.

År. 1749

Kammerherre Johan Wilhelm Teufel von Pirkensee bliver amtmænd over Nordborg amt efter Greve Dannesjold Samsø. Han er amtmænd til 1777 og hjælper gennem årene fæstebønderne til bedre kår, er meget ivrig for udskiftningen af landsbyens jorder.

Det oldenborgske kongehus kan fejre 300 års jubilæum.
Berlingske Tidende udkommer for første gang den 3. jan. 1749.



Den franske forfatter,
Rousseau, udgiver sit værk

” Tilbage til naturen ”



Det nye Sorø Akademi indvies. Det skal uddanne unge adelsmænd til høje statsembeder, men bliver alligevel ikke aristokratisk i sin tendens.

År.1750.

Mathias (Mattes) Petersen, * 14. dec. 1750 i Damgade 24, † 8 mar. 1789 i Damgade 24 Holm. Han blev gift med Maren Petersdatter, 21 jul 1780 i Nordborg, * jun. 1757 i Møllegade 15 (datter af Peter Hansen Julmann og Anna Hansdatter), † 2. sep. 1823 i Damgade 24.

Børn:

- i. Peter Matthiesen * 15. dec. 1782.
- ii. Anna Maria Matthisen * 17 mar 1788.
- iii. Hans (Mattesen) Matthiesen, * 15 jan 1786 i Damgade 24, † 18. nov. 1835 i Møllegade 21. Han blev gift med Anne Cathrine August, 8. dec. 1810 i Nordborg, * 1 jul 1788 i Møllegade 21 (datter af Hans Augustensen og Maren Christiansen), † 23. nov. 1861 i Møllegade 21, begravet 27. nov. 1861.

Mathias Petersen døde den 08.03.1789, 40 år gammel, boelsmand i Holm. Han efterlader sig enken Maren født Julmannsdatter og 3 børn.

BONDE NIELSEN f. 1750, blev d. 9. juli 1780 trolovet med ANNA CHRISTENSDATTER, en datter af Christen Hansen Hellesøhauge og hans hustru Kirsten Pedersdatter. Anna

Christensdatter var født 1752.

Deres Børn:

a: ELLEN BONDESEN født 1782. Hun blev d. 1. oktober 1803 viet til ungarl Peder Mattesen, søn af afdøde boelsmand Matthias Pedersen 1749 - 1789 og hustru Maren Pedersdatter. Boel nr. 47, Damgade 24. Ellen død 1865.

b: KIRSTEN BONDESEN født 1785. Hun blev d. 25 januar 1806 viet til ungarl Laurids Jensen, søn af boelsmand, boel nr. 55, Møllegade (76 nedl.) Jens Lauridsen og hustru Anna Jensdatter.

c: ANNA BONDESEN født 1788.

d: NIELS BONDESEN FØDT 1792. Han fik ejendommen.

Bonde Nielsen f. 1750 døde 1798 i Holm.

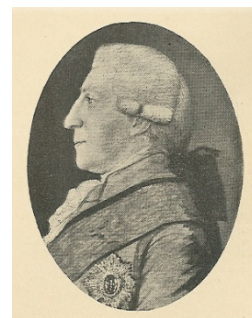
År.1751.



Johan Hartwig Ernst Bernstorff

Bliver udenrigsminister. Hans første hovedopgave er en ordning af det gottorpske spørgsmål med storfyrste Peter af Rusland. men forhandlingerne går trent. Storfyrsten er småt begavet og har arvet den gottorpske slægts uforsonlig had til Danmark, og han lytter kun uvilligt til forslagene om et magtskifte mellem hans del af Holsten og Oldenburg – Delmenhorst.

Derimod lykkedes det Danmarks gesandt Adolph Sigfried v. Osten at vinde hans begavede gemalinde storfyrstinde Katharina (2) for de danske synspunkter.



Jørgen Jørgensen Hellesøe, * 1751 i Ramsdam 1, † 16 mar 1831 i Søvang Nordborg. Han blev gift med (1) Ingeborg Lauritzdatter, 15. nov. 1775 i Nordborg, * 23. maj 1748 i Møllegade 76 (datter af Lauritz (Vester) Jensen og Walborg Petersdatter), † 17. sep. 1804 i Søvang Nordborg. Han blev gift med (2) Kirsten Frederiksen, 25. maj 1805 i Nordborg, * dec. 1756 i Holm (datter af Frederik Jørgensen og Anna Petersdatter), † 29. feb. 1848 i Søvang Nordborg.

Børn:

- i. Jørgen Hellesøe * 9. okt. 1776.
- ii. Ellen Hellesøe * 25. dec. 1777.
- iii. Laurits Jørgensen Hellesøe * 18 jul 1780.
- iv. Peter Jørgensen Hellesøe, * 8 jan 1783 i Ramsdam 1, † 27. aug. 1831 i Sch. Thomas.
- v. Christen Jørgensen Hellesøe * 30. apr. 1786.
- vi. Jens Hellesøe, * 1. dec. 1789 i Ramsdam 1, † 1. dec. 1859.

Jørgen Jørgensen HELLESØE født MAR 1751, Holm, Nordborg Sogn, døbt 17 Mar 1751, Nordborg Kirke, (søn af Jørgen Petersen HELLESØE og Marie CHRISTENSDATTER) gift (1) 15 Nov. 1775, i Nordborg Kirke, Ingeborg LAURITSDATTER, født MAJ 1748, Holm, Nordborg Sogn, døbt 23 Maj 1748, Nordborg Kirke, (datter af Laurits (Vester) JENSEN og Walborg PETERSDATTER) død 17 Sep. 1804, Søvang, Nordborg Sogn, begr. 20. Sep. 1804, Nordborg Kirke, gift (2) 25. Maj 1805, i Nordborg Kirke, Kirsten FREDERIKSEN, født DEC 1756, Holm, Nordborg Sogn, døbt 7 Dec. 1756, Nordborg Kirke, (datter af Frederik JØRGENSEN og Anna PETERSDATTER) død 29 Feb. 1848, Søvang, Nordborg Sogn, begr. 7 Mar 1848, Nordborg Kirke. Jørgen døde 16 Mar 1831, Søvang, Nordborg Sogn, begr. 19 Mar 1831, Nordborg Kirke.

Boelsmand i Holm. g nr. 12, ny nr. 40, Ramsdam 1

Ikke gift i Nordborg 2.g.

Solgte til sønnen Jørgen og flytter 4. marts 1809 til Søvang, Søvænget 9.

Kirsten:

FT 1803, ugift, boede hos sin bror Peter

Jens (Lausen) Lauritzen, * 1751 i Holm Møllegade 76, † 21 mar 1815 i Holm Møllegade 76, begravet 25 mar 1815. Han blev gift med Anna Jensdatter, 24 okt 1777 i Nordborg, * 1746 i Holm (datter af Jens Andresen og Maren Thomasdatter), † 13 sep 1814 i Møllegade 76, begravet 17 sep 1814.

Børn:

- i. Lauritz (Laust) Jensen * 24 mar 1779.
- ii. Jens Lauritzen, * 1781 i Holm, † 1781 i Holm.
- iii. Maren Jensen, * 17 sep 1782.
- iv. Jens Jensen * 15 okt 1785.
- vi. Andreas Jensen * 29 jan 1789.

År. 1752

Viet den 8 jul. 1752 i Frederiksborg Slotskirke.

Enkemand Frederik V, gift første gang 11. dec. 1743 med Louise af England (1724 – 1751)

Med

Juliane Marie * 4. sep. 1729, datter af hertug Ferdinand Albert 2 af Braunschweig – Wolfenbüttel.

Deres søn.

1. Frederik (arveprins) * 11. okt. 1753, han blev den 21. okt. 1774 gift med Sophie Frederikke af Mechlenburg – Schwerin.

Frederik V døde den 14. jan. 1766 på Christiansborg muligvis af leverkræft.

Dronning Juliane Marie døde 10. okt. 1796 på Fredensborg Slot.

År. 1753.

Direktionen for Asiatisk Kompagni overdrager Kunstakademiets direktør, den franske billedhugger Saly.



at udarbejde en rytterstatue af Frederik V.
Arbejdet varer til 1771, og bliver kompagniet en svimlende dyr historie.

År.1754.

Kunstakademiet oprettes under Bildhugger og Bygningsakademi. Det var før en privat kunstnerforening.

Bonde Christensen, * 1754 i Dyvigvej 10, † 23 jul 1834 i Dyvigvej 10, begravet 26. jul. 1834. Han blev gift med Cille Jacobsdatter, 1785 i Nordborg, * 1759 (datter af Jacob Hansen og Sille Petersdatter), † 9 jun. 1832 i Dyvigvej 10.

Børn:

- i. Maren Bondesen * 17 mar 1786.
- ii. Cecilie Bondesen, * 1787 i Dyvigvej 10, † 4. apr. 1835 i Holm.
- iii. Christen Bondesen * 1. aug. 1790.
- iv. Jacob Christensen Bonde * 1792.
- v. Ellen Bondesen * 10. jun. 1795.
- vi. Jørgen Christensen Bondesen * 5. jun. 1798.
- vii. Anna Marie Bondesen * 15. aug. 1800.

Ludvig Holberg dør.



Ludvig lensbaron Holberg (3. december 1684 i Bergen, Norge – 28. januar 1754 i København) var en epokegørende norsk-dansk forfatter. Holberg er blevet kaldt "den danske litteraturs fader".^[1] Han var en produktiv og lærd forfatter, der udgav bøger om en lang række emner. Holberg skrev således både lærde videnskabelige værker om historie, geografi og filosofi, foruden nu klassiske skønlitterære værker indenfor genrerne komedier, romaner og poesi. Derudover var han en lærd akademiker af internationalt format, som indførte mange af den tidlige oplysningstids tanker i Danmark-Norge. Mange af hans komediefigurer, såsom Erasmus Montanus, Jean de France, Jeppe på bjerget og den Politiske Kandestøber er blevet optaget som genkendelige arketyper i danske sprogbrug. Holberg var også godsejer og oprettede i 1747 Baroniet Holberg af sine ejendomme.

År. 1755

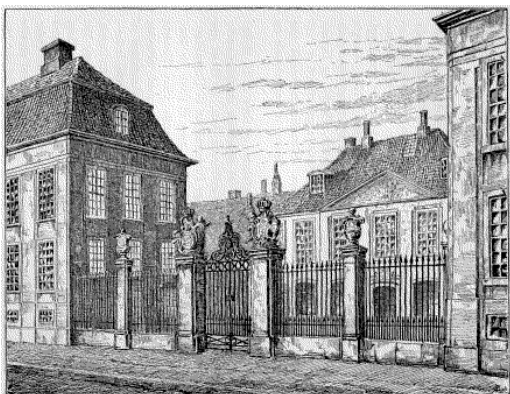
Et jordskælv i Lissabon kræver 30.000 ofre. Byen udslettes næsten totalt.

Staten overtager de vestindiske øer og Baron v. Prøck udnævnes til kongelig generalguvernør. Etatsråd Adrian Kloppenborg udnævnes til amtmand over øerne. Handlen frigives både på Vestindien og Afrika.

År. 1756.

Den Engelske franske kolonikrig har udviklet sig til en europæisk storkrig mellem England – Preussen og Frankrig – Østrig – Rusland – Sverige. J. H. E. Bernstorff håber ved en besindig politik at kunne holde Danmark udenfor opgøret og høste økonomiske fordele, som neutraliteten vil give den danske handel og skibsfart.

År.1757.



Der indføres bøder for drukkenskab, medens straffen for ikke at gå til alters ophæves.

Det kgl. Frederiks Hospital indvies. Det er Danmarks første egentlige hospital og får tilknyttet et fødselsstiftelse

Højrekørsel holder sit indtog. De københavnske kuske får pålæg om at holde til højre i gaderne.

Maren Petersdatter, * jun. 1757 i Møllegade 15, † 2. sep. 1823 i Damgade 24. Hun blev gift med (1) Mathias (Mattes) Petersen, 21 jul 1780 i Nordborg, * 14. dec. 1750 i Damgade 24 (søn af Peter Matthiesen og Maria Madsdatter), † 8 mar 1789 i Damgade 24 Holm. Hun blev gift med (2) Johan (Iversen) Frederiksen, 21 jul 1789 i Nordborg, * 1764 i Nørregade 6 Oksbøl (søn af Friderich Iversen og Anna Johansdatter), † 10. nov. 1854 i Inderste 102 Dyvigvej 14 Hus Ø. 44., begravet 14. nov. 1854.

Børn:

- i. Peter Matthiesen * 15. dec. 1782.
- ii. Anna Maria Matthisen * 17 mar 1788.
- iii. Hans (Mattesen) Matthiesen, * 15 jan 1786 i Damgade 24, † 18. nov. 1835 i Møllegade 21. Han blev gift med Anne Cathrine August, 8. dec. 1810 i Nordborg, * 1 jul 1788 i Møllegade 21 (datter af Hans Augustensen og Maren Christiansen), † 23 nov. 1861 i Møllegade 21, begravet 27. nov. 1861.

År.1758.

Jes PETERSEN KOLMOS født JUN 1758, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 3 jul. 1758, Nordborg Kirke, gift (1) 26. apr. 1800, i Nordborg Kirke, Margrethe Dorothea MADSDATTER, født apr. 1746, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 1. maj. 1746, Nordborg Kirke, (datter af Mads PETERSEN og Ane HANSDATTER) død 5. nov. 1806, Pøl, Nordborg Sogn, begr. 10. nov. 1806, Nordborg Kirke, gift (2) 4 apr. 1807, i Nordborg Kirke, Ellen PETERSDATTER, født 27 jan. 1778, Pøl, Nordborg Sogn, døbt 30 Jan 1778, Nordborg Kirke, (datter af Peter CHRISTENSEN og Anna Marie JØRGENDATTER SCHMIDT) død 17 maj. 1811, Nørrelykke, Nordborg Sogn, begr. 21maj. 1811, Nordborg Kirke, gift (3) 23. nov. 1811, i Nordborg Kirke, Maren PETERSEN, født 30 jul 1775, Pøl, Nordborg Sogn, døbt aug. 1775, Nordborg Kirke, (datter af Peter CHRISTENSEN og Anna Marie JØRGENDATTER SCHMIDT) død 18 mar 1836, Nørrelykke, Nordborg Sogn, begr. 22 mar 1836, Nordborg Kirke. Jes døde 20. apr. 1822, Nørrelykke, Nordborg Sogn, begr. 24 apr. 1822, Nordborg Kirke.

FT-1803 kådner i Pøl 1800-1809. Halvboelsmand i Nørreløkke, nr. 71, 1809+1822.

Gift 3 gange. Ingen børn i 1. ægteskab.

Den 4. marts 1809 køber han jord fra boel 40 i Holm, Ramsdam 1, for 1600 rgd.

Nørreløkkevej 16. Se mere i Kolmos bogen

Margrethe:

FT-1803. Gift 2 Gange

Maren:

Gift 2 gange. Ingen børn

Børn med Ellen PETERSDATTER:

i Peter Jessen KOLMOS født 9 jun. 1809.

Børn med Maren PETERSEN:

ii Jes KOLMOS født 16 jun. 1813, Nørrelykke, Nordborg Sogn, døbt 16 jun. 1813 HJ., Nørrelykke, Nordborg Sogn, død 1 Mar 1898, Nørrelykke, Nordborg Sogn, begr. 5 Mar 1898, Nordborg Kirke.

Døbt af jordmoderen. Fremvist i Nordborg Kirke 25 Jul 1813.

FT-1840 karl på Pøl Nørregade 9. Ugift

iii Jørgen KOLMOS født 1. jan. 1816, Nørrelykke, Nordborg Sogn, døbt 7 Jan 1816, Nordborg Kirke, død 9 apr. 1820, Nørrelykke, Nordborg Sogn, begr. 13. apr. 1820, Nordborg Kirke.

Faddere side TIP 113

Han druknede i et vandsted

iv Ellen KOLMOS født 26 okt. 1819.

År.1759.



Enkedronning Sophie Magdalene udstykker Hørsholm slots tilliggende jorde til sine fæstebønder og lader en årlig afgift træde i stedet for hoveriet.

På J.H. R. Bernstorffs og A. G. Molkes godser eksperimenteres der også med landbrugsreformer, som kan forbedre bøndernes vilkår.

En ny slaveopstandelse finder sted på St.Croix i Dansk – Vestindien. Oprørende straffes med hængning, totur og pisk.

Johan Nissen Nicolaisen, * 1759 i Ladelund, † 1816 i Ladelund. Han blev gift med Margrethe Herter, * 19. nov. 1776 (datter af Jacob Oerter og Susanne Catharine Weingarten), † 1812 i Ladelund.

Børn:

- i. Hanna Cathrin Nicolaisen, * 25. apr. 1802, † 26 jun. 1802.
- ii. Jacob Nicolaisen * 1803.
- iii. Johan Nissen Nicolaisen, * 5. jul. 1809, † 4 okt. 1809.
- iv. Cathrina Maria Nicolaisen, * 6. jan. 1811, † 23 feb. 1812.

Cille Jacobsdatter, * 1759, † 9 jun. 1832 i Dyvigvej 10. Hun blev gift med Bonde Christensen, 1785 i Nordborg, * 1754 i Dyvigvej 10 (søn af Christen (Øster) Jørgensen Bonde og Maren Bondesdatter), † 23 jul 1834 i Dyvigvej 10, begravet 26 jul 1834.

Børn:

- i. Maren Bondesen * 17 mar 1786.
- ii. Cecilie Bondesen, * 1787 i Dyvigvej 10, † 4. apr. 1835 i Holm.
- iii. Christen Bondesen * 1 aug. 1790.
- iv. Jacob Christensen Bonde * 1792.
- v. Ellen Bondesen * 10 jun. 1795.
- vi. Jørgen Christensen Bondesen * 5 jun. 1798.
- vii. Anna Marie Bondesen * 15 aug. 1800.

År.1760.

Der oprettes et vestindisk marinekorps. Koloniseringen af Nicobarerne opgives. Feber og stridigheder med de indfødte har umuliggjort et videreophold på øen

Niels Petersen, * 1760 i Randers. Han blev gift med Silla Nielsen, * 22 jan 1767 i Gallehus Møgeltønder (datter af Niels Hansen og Elske Nielsen).

Børn:

- i. Nis Christian Petersen * 13 maj 1806.

År.1761.

Den russiske kejserinde dør og gottorperen Karl Peter Ulrich (1728 – 1762), søn af Karl Frederik af Gottorp og Anna af Rusland, bestiger Ruslands tronen som zar Peter 3.

Hans Hansen Steg, * 1761, † 17. dec. 1841 i Stegvej 2. Han blev gift med (1) Thøre Jørgensdatter, 14 jul 1781 i Oksbøl, * 1747 i Elsmark, † 7. nov. 1811 i Stegvej 2. Han blev gift med (2) Kirsten Julmand, 30. okt. 1812 i Oksbøl, * 1773 i Hopsømadevej 7 (datter af Hans Hansen Julmand og Anne Marie Andreasdatter), † 8. maj 1843 i Stegvej 2.

Børn:

- i. Hans Hansen Steg * 24. feb. 1782.
- ii. Jørgen Hansen Steg, * 19. nov. 1783.

År. 1762

Peter III

(født *Karl Peter Ulrik*) (21. februar 1728 – 17. juli 1762) var zar/kejser af Rusland i et halvt år i 1762. Han var psykisk svag og særdels pro-preussisk. Det gjorde ham meget upopulær regent.



Peter blev født i Kiel. Han var søn af Karl Frederik, hertug af Holsten-Gottorp (nevø af Karl 12. af Sverige) og Storhertuginde Anna Petrovna, datter af Peter den Store og hans anden kone Katharina 1. af Rusland. I 1739 døde Peters far, og han blev hertug af Holsten-Gottorp under navnet *Karl Peter Ulrik*. To år senere blev hans tante Elisabeth kejserinde af Rusland. Hun hentede Peter til Rusland og erklærede ham for sin arving. Hun arrangerede et ægteskab med prinsesse *Sophia Augusta Frederica af Anhalt-Zerbst*, som konverterede til den russisk-ortodokse kirke og tog navnet Ekaterina Feodorovna eller Katharina. Ægteskabet var ikke lykkeligt, og de tog begge adskillige elskere.

Peter favoriserede Preussen på mange måder. Han trak Rusland ud af Den Preussiske Syvårskrig, sluttede fred med Preussen og gik i alliance med det. Han gik ind i planlægningen af en særdeles upopulær krig mod Danmark i et forsøg på at føre Slesvig tilbage til hans holstenske hertugdømme. Han satte sig også for at presse den russisk ortodokse kirke til at indføre

protestantiske ritualer.

Katharina og hendes elsker grev Grigori Orlov satte sig for at fjerne Peter. Han blev arresteret og tvunget til at underskrive sin abdikation, hvorefter Katharina overtog magten med bred tilslutning. Kort tid efter blev Peter myrdet, mens han var i forvaring. Ingen blev stillet til ansvar for det, og det kunne føre til en formodning om, at mordet var beordret af kejserinden.

I december 1796 arrangerede Peters søn, zar Paul 1., som tog afstand fra sin mor, at Peter blev begravet med fuld honnør i Sankt Petersborg.

År.1764

Det forbydes bønderne at flytte fra deres godsejer, før de fylder 35 år (stavnsbåndet).

Det forbydes urtekræmmerne at sælge giftstoffer, som fremtidigt kun må forhandles på apotekerne.

Det offentlige overtager gadefejningen i København.

St. Thomas havn erklæres for frihavn. De vestindiske militærstyrker udvides med to kompagnier.

Mozart spiller som otte – årige sin første symfoni for det engelske kongepar.



Wolfgang Amadeus Mozart, 27.1.1756-5.12.1791, østrigsk komponist, som sammen med Joseph Haydn og Ludwig van Beethoven udviklede den wienerklassiske stil til fuldkommenhed.

Syntesen af tysk-østrigske traditioner og den italienske operas bel canto fornemmes overalt i hans modne værkers melodiske skønhed, harmoniske rigdom og ulastelige form. Mozart mestrede samtlige musikalske genrer i tiden med opera, symfoni, klaverkoncert og kammermusik for strygere som de mest fremtrædende. Han er en af musikkens allerstørste og mest universelle begavelser.

Ved dåben i Salzburg fik Mozart fornavnene Joannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus. Selv foretrak han siden den latinske form Amadeus (d.s.s. Theophilus) og varianter heraf. Wolfgang og hans storesøster Maria Anna ("Nannerl")

(1751-1829) var de eneste overlevende af Leopolds og Anna Marias syv børn. Begge var musikalske vidunderbørn, og allerede i 1762 begyndte den første af de mange koncertrejser, som skulle få afgørende betydning for Mozarts udvikling.

I 1763 drog hele familien ud på den længste af alle rejserne, der varede tre et halvt år. Børnene og især Wolfgang vakte begejstring og undren overalt. Under opholdet i Paris fik han udgivet sine første kompositioner, og i England, hvor han skrev sine første symfonier, mødte han Johann Christian Bach, som fik stor indflydelse på hans videre udvikling. I 1768 var familien i Wien, hvor intriger forhindrede opførelsen af operaen *La finta semplice*.

1769-73 foretog Wolfgang sammen med faderen tre rejser til Italien, og hver gang blev en opera af ham opført i Milano. Kort efter hjemkomsten besøgte han Wien, hvor han især fra Haydn modtog afgørende impulser, der bl.a. høres i symfonierne nr. 25 i g-mol K 183 og nr. 29 i A-dur K 201 og i kvartetterne K 168-173.

For den vidtberejste komponist følte tilværelsen i Salzburg stadig mere ufri, og i 1777 blev han efter ansøgning afskediget fra tjenesten som koncertmester. For første gang rejste han ud i verden uden sin far, dog ledsaget af moderen.

I Mannheim nød han samværet med hoffets orkestermusikere og forelskede sig i Aloysia Weber (1759/61-1839). På faderens befaling rejste han videre til Paris, hvor han bl.a. komponerede symfoni nr. 31 i D-dur K 297 til Concert Spirituel og klaversonaten i a-mol K 310.

Opholdet blev ingen succes, moderen døde, og dybt skuffet vendte Mozart tilbage til Salzburg. Her overtog han en stilling som organist ved ærkebiskoppens hof og blev økonomisk bedre stillet end før, men for hans kunstneriske udvikling var det et tilbageskridt.

Efter to begivenhedsløse år modtog Mozart bestilling på en opera til hoffet i München, og Idomeneo, den første af hans syv store operaer, opførtes med succes i 1781.

Samme år blev han beordret til Wien, og her fulgte kort efter det endelige brud med ærkebiskoppen. Mozart gik i gang med at undervise, optræde ved koncerter og skrive bestillingsværker, bl.a. tre store blæserserenader og symfoni nr. 35 i D-dur K 385, Haffner. Operaen Bortførelsen fra seraillet opførtes i 1782, og kort efter giftede han sig med Aloysias søster, Constanze Weber (1762-1842). I 1783 aflagde Mozart sit eneste besøg i Salzburg efter bruddet med ærkebiskoppen for at præsentere Constanze for Leopold og Nannerl.

I den følgende, lykkelige periode foldede Mozarts skaberkraft sig ud med enestående frodighed. Til sine abonnementskoncerter (såkaldte "akademier") skrev og opførte han først og fremmest klaverkoncerter. Operaen Figaros bryllup havde premiere i 1786, og i begyndelsen af det følgende år rejste Mozart til Prag, hvor han bl.a. opførte sin nyeste symfoni nr. 38 i D-dur K 504, Pragersymfoni. Han rejste hjem med en bestilling på en ny opera, Don Giovanni, som uropførtes samme år i Prag.

I Wien efterfulgte han Christoph Willibald Gluck som kejserlig "kammermusicus"; årshonoraret på 800 gylden (mod Glucks 2000) var et kærkomment supplement til den stadig mere anstrengte økonomi. Publikum svigtede, og i sommeren 1788 begyndte han at skrive breve til en frimurerbroder med anmodning om lån. Fra denne tid stammer hans sidste tre symfonier, nr. 39-41 i Es-dur K 543, g-mol K 550 og C-dur K 551.

Et ophold i Berlin i foråret 1789 gav lige så ringe udbytte som en rejse til Frankfurt i efteråret 1790. I marts 1791 var Mozart solist i klaverkoncerten nr. 27 i B-dur K 595, hans sidste koncertoptræden. I samarbejde med Emanuel Schikaneder (1751-1812) gik han i gang med at komponere Tryllefløjten, men blev afbrudt af to bestillinger, først på et requiem til en ukendt velhaver (grev Walsegg-Stuppach), dernæst på operaen Titus til opførelse i Prag. Mozart nåede at opleve Tryllefløjtens stadig stigende succes inden sin død.

Hans enke blev i 1809 gift med den danske diplomat Georg Nikolaus Nissen (1761-1826) og boede i København 1810-20. Af Mozarts seks børn overlevede kun to sønner, Carl Thomas (1784-1858) og Franz Xaver Wolfgang (1791-1844).

Johan (Iversen) Frederiksen, * 1764 i Nørregade 6 Oksbøl, † 10 nov 1854 i Inderste 102 Dyvigvej 14 Hus Ø. 44., begravet 14 nov 1854. Han blev gift med (1) Maren Petersdatter, 21 jul 1789 i Nordborg, * jun 1757 i Møllegade 15 (datter af Peter Hansen Julmann og Anna Hansdatter), † 2 sep 1823 i Damgade 24. Han blev gift med (2) Anne Nissen, 27 nov 1825 i Nordborg, * 1791 i Mjels (datter af Peter Nissen og Maren Jørgensdattee), † 26 dec 1849 i Holm, begravet 29 dec 1849.

Børn:

- i. Frederik Johansen * 3 jun 1793.
- ii. Mathias Johansen, * 1790, † 17 feb 1876.
- iii. Anna Johansen * 1796.
- iv. Maren Johansen * 6 jan 1826.
- v. Peter Johansen, * 4. maj 1830.
- vi. Johan Johansen, * 1828, † 29 mar 1840.
- vii. Anne Kirstine Johansen * 26 feb 1835.

År.1765.

Et dansk handelsfirma med speciale i slavehandel grundlægges.

Dansk slavehandel foregik fra ca. 1670 – 1802. Tæt ved 100.000 slaver blev transporteret over Atlanterhavet på danske skibe.

I 1792 udstedte Christian 7. "Forordning om Neger-Handelen", der forbød handel med slaver. Forordningen trådte dog først i kraft i 1803. Danmark-Norge blev derved det første land i Europa, der forbød handel med slaver, men selve slaveriet blev først forbudt i 1848.

Laurs Nissen Høi, * 28. sep. 1765 i Rødenæbvej 4, † 18. nov. 1846 i Rødenæbvej 4. Han blev gift med Anne Jessen, 25. okt. 1800 i Oksbøl, * 1776 i Ullerup, † 6. maj 1857 i Rødenæbvej 4.

Børn:

- i. Mathias Laursen Høi * 2 apr. 1812.
- ii. Nis Laursen Høi, * 8. feb. 1802 i Rødenæb 4, † 29 mar 1819.
- iii. Anna Kirstine Lauritsen Høi * 22. jan. 1815.
- iv. Anne Lauersen Høi * 13. feb. 1819.
- v. Lauers Nissen Høi * .1 mar 1808.
- vi. Jes Lauritzen Høi * 29 feb. 1804.
- xii. Christiane Lauritzen Høi, * 12 apr. 1806 i Rødenæb 4.

Laurs Nissen Høi overtog stedet d. 9. februar 1792 efter sine forældre, og han blev således indskrevet i skyld og panteprotokollen som ejer af stedet her. Stedet er her benævnt som ” Damsgaarde ved Mjels” men det er ejendommen Rødenæbvej 6 også blevet benævnt, så hvorfor det navn optræder begge steder kan ikke siges.

Christina og Nis Nissen Høi gik derefter på aftægt.

År.1766

Frederik V. Konge af Danmark * 31 mar. 1723 København Slot, døde den 14. jan. 1766 på Christiansborg Slot, som et legemligt og sjæleligt vrag.



Hans 17 årige søn Christian VII bestiger tronen.

Han er en velbegavet og lærenem yngling, men ondskabsfuld og spottelysten en hæmningsløs karakter, der yderligere er undergravet ved grev Ditlev Reventlows brutale opdragelsesmetoder. Denne regent var givetvis en af de mest tragiske skikkelser på den danske trone.

Officielt regerede Christian VII i 42 år, fra han som 17 årige i 1766 overtog tronen. Og skønt han kun var en spinkel og skrøbelig halvvoxen dreng, blev han umiddelbart efter gift.

Reelt var Christian VII faktisk kun konge til 1769, da han blev åbenlyst sindssyg. Majestæten led af fremadskridende ungdomssløvsind (skizofreni)

Aalborg Stiftstidende begynder at udkomme.

Viet 8. nov. 1766. Christiansborg Slotskirke

Christian VII * 29. jan. 1749, søn af Frederik V og Louise af Storbritannien.



Caroline Mathilde * 22. jul. 1751, datter af prins af Wales Frederick Ludvig og Augusta af Sachsen – Gotha.

Deres søn.

1. Frederik VI * 28. jan. 1768, gift den 31. jul. 1790 med Marie Sophie Frederikke af Hessen – Kassel * 28. okt. 1767, datter af Landgreve Karl af Hessen – Kassel og Louise (søster til Christian VII).

2. Louise Augusta * 7. jul. 1771.



Struensee var far til barnet, men Louise Augusta blev alligevel anerkendt som dans prinsesse af blod. Den 27. maj. 1786 blev hun gift med hertug Friedrich Christian af Augustenborg.

Ægteskabet blev opløst den 6. apr. 1772 på grund af dronningens forhold til livlægen J.F. Struensee. Og den 31. maj. 1772 rejste hun med en engelsk fregat til byen Stade ved Elben. Herfra gik turen til Celle, hvor Caroline Mathilde tog ophold på slottet. Hun døde der af kopper, den 10. mar. 1775. Begravet i Celle.

Christian VII døde 13. mar. 1808 i Rendsburg af chok ved de spanske hjælpetroppers indmarch.

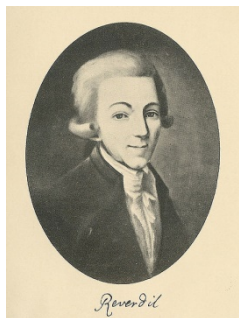
År.1767



Tiltagende spændinger mellem de nordamerikanske kolonier og England. Der undertegnes en provisorisk magtskiftetraktat med Rusland.

Katharina 2 giver på sin umyndige søn Pauls vegne afkald på alle rettigheder til det tidligere gottorpske Slesvig. Når Paul bliver myndig skal Oldenburg – Delmenhorst mageskiftes med det gottorpske Holsten.

Der nedsættes en landvæsenskommission, hvis flertal går ind for reformer og er modstander af stavnsbåndet. Den besynderligste blandt kommissionens fremskridtsvenlige medlemmer er Schweizeren Reverdil,



Reverdil var født i den lille by Nyon i kanton Waadt i Schweiz og var søn af en juridisk embedsmand. Efter at han havde fået sin uddannelse ved universitetet i Genève, kom han omkring 1758 til Danmark, rimeligvis ved medvirkning af en fætter, Roger, der havde en høj stjerne hos J.H.E. Bernstorff.

Han kom i København til at indtage en plads som lærer i fransk og matematik ved Kunstakademiet, men snart efter, i året 1760, blev han ansat som lærer hos kronprinsen, den senere Christian 7. Det er bekendt, at det lykkedes ham at vinde sin

elevs velvilje, og at hans undervisning dannede et lyspunkt i prinsens på flere måder sørgelige historie som barn.

Han bliver udnævnt til kabinetssekretær, men få dage efter nedsættelsen falder han i kongelig unåde og må forlade Danmark. De reaktionære ministre benytter lejligheden til at bremse reformbestrebelseerne. De får kommissionen ændret til et kollegium og derved bragt under regeringsmaskineriets kontrol.

I øvrigt viser Christian VII allerede nu visse tilbøjeligheder for at svække kollegiernes magt og samler styrelsens tråde i det kongelige kabinet. Nye kræfter er i bevægelse, men endnu råder han ikke over mænd, der kan bryde konseilsministrenes magt.

Anna Maria Ameling, * 20 apr 1772 i Amsterdam, † 10 maj 1845 i Berbeckshof Westre. Hun blev gift med Nicolai Nicolaisen, 1 jun 1804 i Amsterdam, * 19 apr 1770 i Westre (søn af Nicolai Johannsen og Christine Nicolaisen), † 12 mar 1844 i Berbeckshof Westre.

Børn:

3. i. Christina Nicolaisen * 1 sep 1806.
4. ii. Jørgen Nicolaisen * 19 feb 1808.



I et par måneder sidst på året 1767 havde Christian 7 et forhold til den prostituerede Anna Cathrine Benthagen (1745 – 1805)

Som gik under navnet ” Støvlet – Cathrine ”, Hun havde en overordentlig uheldig indflydelse på majestæten. I 1768 blev hun forvist fra København til Wandsbeck ved Hamborg.

År.1768.

Det amerikanske marked har nu aftaget omkring 2 millioner negerslaver og handlen går forsat strygende. De arbejder i tobaks og bomuldsmarkerne.

Christian VII besøger England og Frankrig. De ledende statsmænd følger kongens færd med bange anelser, men det lykkes virkelig at gennemføre rejsen uden offentlige skandaler.

Tilmed har ministrene haft held til at fjerne Støvlet – Kathrine fra København og sende hende til Hamburg. Hun var en berygtet glædespige, der havde fået en uhyggelig magt over Christian VII's perverse sind og endog var begyndt at vise sig ved hoffet når der var fest.

År.1769



Englænderen James Watt tager patent på den nyopfundne dampmaskine.

Den industrielle revolution tager fart.

Første danske folketælling. Der bor ca. 800,000 mennesker i Danmark. Der er 56 købstæder med i alt 66,000 indbyggere.

Napoleon fødes på Corsica.



Napoleon d. 1. (1769-1821) er kendt som en af historiens største militærleder, som erobrede det meste af Europa. Han blev født på Korsika i den italienske adelsfamilie Buonaparte. Øen var kort forinden kommet på franske hænder. Selvom han boede det meste af sit liv i Frankrig, prægede hans italienske rødder ham tilværelsen igennem. Hans fødselsnavn var Napoleone Buonaparte, men han ændrede senere det til Napoleon Bonaparte, så den svarede til den franske udtale. Hans søskende ændrede også tilsvarende efternavnet samt tilrettede fornavnet til fransk udtale og i nogle tilfælde helt ændrede fornavnet

Danmark tiltræder en russisk – preussisk traktat. Den forpligter Danmark til at erklære Sverige krig, hvis svenske forfatningsændringer medfører udvidelse af kongemagten.

Kong Christian VII vendte hjem efter en udenlandsrejse. Med sig havde han en ny livlæge

År. 1770



James Cook opdager Australien.

7. november 1728 – 14. februar 1779) var en engelsk opdagelsesrejsende født i Yorkshire. James Cook var den første europæer på Hawaii. Mange tror også han var den første europæer i Australien, men hollænderne havde været der 150 år tidligere. Han var heller ikke den første englænder, der kom til Australien: det var William Dampier i 1688. Som følge af Cooks forståelse for kostens betydning døde ingen af hans besætningsmedlemmer af skørbug. Det var

ualmindeligt på den tid.

Sammenstød mellem engelske styrker og amerikanske borgere i Nordamerika.

Struensee forsætter sin march mod stjernerne. Dronning Caroline Marthilde bliver hans elskerinde.



Kongen er nu helt afsindig og Struensee får behændigt hans private forlystelsesekspert grev Conrad Holck

ombyttet med sin ven Enevold Brandt.



Hidtil har J.H.E. Bernstorff trodset alle konspirationer, men ved årets slutning får fjenderne ram på den store statsmand. Det lykkes at gøre ham ansvarlig for et mislykket angreb på Algier, der havde nægtet at erstatte nogle overgreb mod danske skibe.

Statsrådet opløses den 10. dec. 1770 og 8 dage senere udnævnes Struensee til det hverv at forlægge kongen alle kollegiechefernes indstillinger.

Grev v. Osten er blevet udenrigsminister.

År.1771

Holms jorder bliver opmålt af major og landmåler J. Brüyn. Der udlægges 39 boel på 50 – 60 tønder land hver. 2 boel bliver delt, der bliver således 37 helboel og 4 halvboel (gl. tøndemål: 1 alsisk tønne land = 0,6720 ha.) 2 boelsland udlægges til kådnerjord: 19 kådnere, 8 halvkådnere. 28 inderster 6 halvinderster 10 boel flyttes til udmarken som en rand langs kysten fra Farresdam til Hopsø. Der foretages lodtrækning .

Fæstebønderne får visse lempelser, men stavnsbåndet antastes ikke.

Fuldstændig trykkerfrihed proklameres, men på dette felt må Struensee snart indføre visse begrænsninger. Den offentlige mening holder nemlig sit indtog med en strøm af smædeskrifter mod Struensee selv og hans forhold til dronningen. Folkehadet mod den arrogante, tyske diktator blandes yderligere med foragt, da Struensee viser sig at være personligt fej.

Et par hundrede norske orlogsmatrosers demonstrationstog til Hørsholm Slot og et mytteri i livgarden skræmmer omtrent livet af den mægtige minister.

Det første hestevæddeløb afholdes i København.

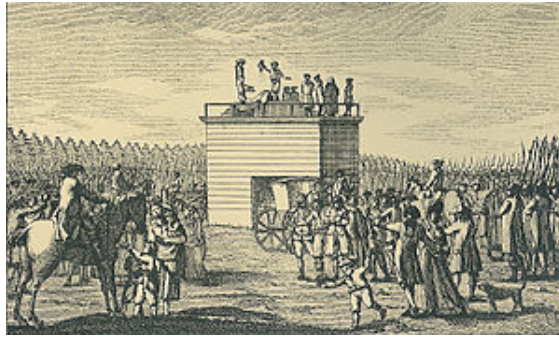
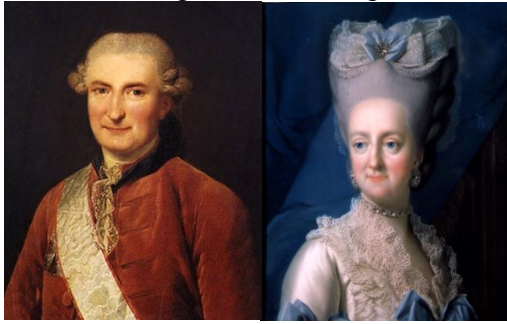


Født 7. jul. 1771.

Louise Augusta, datter af Johann Friedrich Struense og Caroline Mathilde.

Den 14. jul. 1771 blev Struensee udnævnt til ” gehejmekabinetminister ” (statsminister), og han fik på 16 måneder gennemført ca. 600 love og forordninger – mange ganske humane og fremsynet. Næsten alle Struensee`s love blev imidlertid ophævet, da den stok konservative enkedronning

Juliane Marie og Ove Guldberg



gennemførte et statskup den 16/17 januar 1772, hvorved Struensee blev styrtet og senere dødsdømt. Henrettelsen fandt sted den 28. apr. 1772.

År. 1772

Harmen over Struensee regimentet når nye højder. København summer af rygter om Struensee og dronningen, statskupplaner, mishandlinger af kongen og den lille kronprins Frederik. Struensee's tidligere ven, grev Rantzau – Ascheberg og den berygtede bondeplager Magnus Beringskjold danner en sammensværgelse og kommer gennem kongens bror, arveprins Frederiks kabinetssekretær Ove Guldberg i forbindelse med arveprinsen og hans moder, enkedronning Juliane Marie. To højtstående officerer fra hovedstadens garnison general Eickstedt og oberst Køller slutter sig til dem, men derimod afviser både J.H.E. Bernstorff og A.G. Moltke et makkerskab med det noget grumsede selskab. Kuppet iværksættes efter et maskebal på Christiansborg den 16. jan. 1772. Med enkedronningen i spidsen trænger de sammensvorne ind i Christian VII's sovekammer og skræmmer den sindssyge konge til at underskrive arrestordre mod Struensee, Enevold Brandt og dronning Caroline Mathilde, og kort efter føres dronningen til Kronborg. Den 6. apr. Samme år blev Caroline Mathilde skilt fra kongen ved dom, og den 31. maj afrejste hun med en engelsk fregat til

byen Stade ved Elben. Herfra gik turen til Celle, hvor Caroline Mathilde tog ophold på slottet. Hun døde der af kopper, den 10. maj. 1775, og blev begravet i Celle. De fleste anklager mod Struensee må frafalde, men efter samtidens love er hans forhold til dronningen og udstedelsen af kabinetsordre under kongens underskrift tilstrækkelig grundlag foren dødsdom. Enevold Brandt dømmes for at have forgrebet sig på kongens person. Det var en ganske ubetydelig hændelse, som Christian VII selv var ude om, men den koster altså Brandt livet. Den 28. apr. 1772 henrettes de med barbarisk grusomhed og i overværelse af en stor folkemængde.



Hestevæddeløb forbydes.

Asiatisk kompagni omdannes og ostindiske handel frigives.

Fyns Stiftstidende begynder på udkomme.

År. 1773

Bondeoprør i Rusland.

Amerikanske borger kaster en højt beskattet last te fra et engels fartøj i Boston havn. Forholdet mellem borgerne i de amerikanske kolonier og England er på bristepunktet.

Den gamle Bernstorffs brodersøn.



Andreas Peter Bernstorff afløser grev v. Osten som udenrigsminister. Han får æren af at likvidere det gottorpske spørgsmål for stedse. Den russiske tronfølger storfyrste Paul er blevet myndig og tiltræder mageskiftetraktaten af 1767. Desuden undertegnes et forsvarsforbund med Rusland.

Det forbydes aviser at kritisere regeringens beslutninger.

Staten overtager Kurantbanken fra 1736 og udstedelsen af pengesedler.

Et handelsseminarium oprettes i København

Christian Nissen, * 1775, (søn af Anna Peters). Han blev gift med Metta Maria Andresen, * 1797.

Børn:

2. i. Anna Magdalena Nissen * 8 maj 1820.
3. ii. Nicolai Peter Nissen * 20 dec 1822.
- iii. Karsten Peter Nissen, * 1826.
- iv. Heinrich Nissen, * 1829.
- v. Andreas Christian Nissen, * 1833.
- vi. Merle Maren Nissen, * 1838.

År.1774

Den kongelige Porcelænsfabrik grundlægges.

1775 En ny porcelænsfabrik ved Trinitatis Kirke begynder at producere. Den har enkedronning Juliane Maries bevågenhed, og hun har en del af aktierne.

1770'erne Porcelænsfabrikken laver stillene Musselmalet, hvis mønster er uændret til i dag, og Blå Blomst. Kongehuset overtager alle aktier. I 1780 åbner den første butik.

1790 Flora Danica, et af verdens fornemste stel, påbegyndes, dekoreret efter et værk over hele Danmarks flora. Stellet genskabes i 1862 som danske kvinders bryllupsgave til prinsesse Alexandra og prinsen af Wales og er stadig i sortimentet.

1848 De kongelige institutioner overgår ved enevældens ophør til staten, og i 1867 sælges porcelænsfabrikken til en grosserer.



George Washington sættes i spidsen for en amerikansk oprørshær, og den nordamerikanske frihedskrig (1775 – 1783) begynder. Året efter udsendes den amerikanske frihedserklæring.

George Washington (22. februar 1732 (g.s. 11. februar 1731) – 14. december 1799) var USA's første præsident 1789-1797.

Han var amerikansk plantageejer, øverstbefalende for koloniernes tropper under USA's uafhængighedskrig.



Ove Guldberg (adlet Høegh Guldberg)

Ove Høegh-Guldberg (1. september 1731 i Horsens – 8. februar 1808 på Hald Hovedgård ved Viborg) var dansk statsmand, teolog og historiker. Han var bror til Christian Høegh og far til Christian, Frederik, Julius og Peder Høegh-Guldberg.

udnævnes til geheimekabinetssekretær.

År.1774

Viet den 21. okt. 1774.

Frederik (arveprins) * 11. okt. 1753, søn af Frederik V og dronning Juliane Marie. Med Sophie Frederikke af Mechlenburg – Schwerin.



Deres børn.

1. Christian * 18. sep. 1786, (Christian VIII) han blev gift 21. jun. 1806 med Charlotte Frederikke af Mechlenburg – Schwerin * 4. dec. 1784, datter af Friedrich Franz I af Mechlenburg - Schwerin.
2. Juliane Sophie (1788 – 1850), gift med landgreve Frederik Vilhelm Carl Ludvig af Hessen – Philippsthal – Bachfeld (1786 – 1834)
3. Charlotte (1789 – 1864), gift med landgreve Vilhelm af Hessen – Kassel (1787 – 1867).
Deres børn.
 - A. Louise * 7. sep. 1817, gift den 26. maj. 1842 med Christian (senere Christian IX), søn af hertug Frederik Wilhelm af Glücksborg og prinsessen Louise af Hessen – Kassel.
 - B. Frederik (1820 – 1884), gift første gang med Alexandra af Rusland (1825 – 1844), gift anden gang med Maria Anna Frederikke af Preussen (1836 – 1918).
 - C. Augusta Sophie (1823 – 1889), gift med minister Carl Frederik baron Blixen Finecke (1822 – 1873).
4. Ferdinand (1792 – 1863), gift med Caroline * 28. okt. 1793, datter af Frederik VI og Marie Sophie Frederikke af Hessen – Kassel.

Frederik døde 7. dec. 1805 på Amalienborg Slot.

Marie Cathrine Bonde Jessen, * 17. aug. 1777 Holm, † 3. juli. 1819 Holm i Ramsdam 1. Hun blev gift med Laurits Jørgensen Hellesøe, 19. okt. 1799 i Nordborg, * 18. jul. 1780 i Ramsdam 1 (søn af Jørgen Jørgensen Hellesøe og Ingeborg Lauritzdatter), † 27. jun. 1853 i Ramsdam 1.

Børn:

- i. Ingeborg Lauritsdatter Hellesøe * 27 jan 1800.
- ii. Peter Hellesøe * 17. aug. 1803.
- iii. Ellen Lauritsdatter Hellesøe, * 26. jun. 1810 i Ramsdam 1, † 1811 i Ramsdam 1.
- iv. Maren Lauritsdatter Hellesøe * 18. nov. 1813.
- v. Kirstine Hellesø * 24. okt. 1815.

År1775.

Den nordamerikanske frihedskrig medfører en ny guldalder for den neutrale danske skibsfart og handel, men kræver forstærkning af flådestyrkerne i Dansk Vestindien, hvor de krigsførende magters kaperskibe kun respekterer neutraliteten, når den hævdes med kanoner.

Det guinesiske handelskompagni er på ruinens rand og staten overtager igen fortet i Afrika. Kompagniets hovedmand Henning Bargum er gået fallit og stukket af til udlandet.

En ny storbrand bryder 5. jun. 1775 ud i København og raser gennem to døgn. En række offentlige bygninger lægges i aske, deriblandt rådhuset, Nikolai kirken og Vajsenhuset. I alt bliver 55 gader og 941 gårde og huse ødelagt, og de brændte bygninger repræsenterer en samlet assurancesum på

4,629,550 rdr. – De husvilde anbringes i store teltlejre udenfor byen. Genopbygningen går hurtigt, og nu opføres kun grundmurede huse.

Der oprettes forligskommission, der skal søge en mindelig ordening i alle mindre retssager. - Man er også ved at få øjnene op for nødvendigheden af reformer i fængselsforholdene og i de barbariske straffemetoder.

År. 1776

Indfødsretsloven udstedes 15. jan. 1776.

Indfødsretten (også **Indfødsretten af 1776** eller **Forordning af 15. januar 1776**) er en lov udstedt under Ove Høegh-Guldbergs styre, der gav fortrinsret til statslige embeder til statens egne borgere.

Indfødsretten af 15. jan. 1776 fremkaldtes af reaktionen mod Struensees fortrinsvis tyske regimente. Denne lov, der skyldtes Joachim Otto Schack-Rathlou og Høegh-Guldberg og udstedtes ved kgl. kabinetsordre uden om Statsrådet, havde til hensigt at sætte bom for den uskik, at landets embeder i et urimeligt omfang blev givet bort til udlændinge, fortrinsvis af tysk oprindelse, og den slog derfor fast, at det fra nu af skulle være en nødvendig egenskab for at få embeder i kongens riger og lande, at den pågældende var født i riget (Danmark, Norge og Holsten med underliggende lande) eller på grund af særlige forhold kunne opfattes som "lige med Indfødte".

Denne lov betegnede sig selv i efterskriften som en "Grundlov" og for så vidt med rette, som den fik grundlæggende betydning, idet nu den vigtigste rettighed, som borgerne under enevældens statsskik kunne få, retten til embede i landet forbeholdtes alene en vis klasse danske statsborgere, nemlig de indfødte.

Desuden bestemte denne lov første gang nærmere, hvem der retlig skulle anses for indfødte. Derunder faldt nemlig efter loven ikke blot de, der bogstaveligt var fødte i landet, men også de, der var fødte i udlandet af indfødte undersåtter, som på rejser eller for den kongelige tjenestes skyld var ude af landet, og desuden skulle også visse fremmede, skønt de ikke var fødte i landet, regnes lige med indfødte, når de søgte og fik naturalisationsbrev af kongen.

Videre end til at give indfødte undersåtter eneret til embeder samt med hensyn til adelige damer eneret til klostre i landet gik indfødsretten af 1776 dog ikke, og den ændrede derfor i og for sig ikke den tidligere opfattelse, hvorefter erhvervelse af fast bopæl i landet var nødvendig for, men også tilstrækkelig til at blive dansk undersåt og dansk statsborger.

Statsembederne skal fremtidig forbeholdes indfødte danske, norske og holstenerne. Det er et stort fremskridt og et udtryk for Ove Guldberg's nationale styre. På den anden side bliver loven modtaget med forståelig bitterhed af mange udlændinge, som i årevis har tjent den danske stat med dygtighed og troskab

År. 1777.

De nordamerikanske oprørere beslutter at oprette en union: The United States of America.

Staten overtager kolonierne i Indien. Asiatisk Kompagni får en erstatning på 272,000 rdr., men fortsætter sin handelsvirksomhed.

Den slesvig – holstenske kanal påbegyndes

År. 1778

Frankrig går ind i krigen i Nordamerika på amerikanernes side. Det neutrale Danmark tjener store penge på krigen.

År. 1780



Rusland, Sverige, Nederlandene og Danmark – Norge indgår 4. jul. Et væbnet neutralitetsforbund til sikring af den neutrale skibsfarts rettigheder. Dets grundlag er de folkeretslige principper, som A.P. Bernstorff fremsatte et par år tidligere. Flaget dækker ladningen og ingen havn kan anses for blokeret uden blokaden er effektiv.

Få dage før har Bernstorff afsluttet en traktat med England, der nøje fastsætter omfanget af begrebet kontrabande. Den vækker vildt raseri i Rusland, hvis vigtigste eksportartikel er opført på den dansk – engelsk kontrabandeliste, og Bernstorff må træde tilbage. Den herskende klike begræder ikke hans fald.

Kronprins Frederik er ved at vokse til og man har længe frygtet en nøjere forbindelse mellem Bernstorff og kronprinsen. Den tidligere gesandt i Berlin Marcus Gerhard Rosenkrone bliver udenrigsminister.

Johannes Ewalds skuespil Fiskerne har premiere 31. jan.

Dyrehavsbakken er ved at blive et yndet forlystelsessted for københavnere.

Laurits Jørgensen Hellesøe, * 18 jul 1780 i Ramsdam 1, † 27 jun. 1853 i Ramsdam 1. Han blev gift med (1) Marie Cathrine Bonde Jessen, 19. okt. 1799 i Nordborg, * 17. aug. 1777 Holm (datter af Bonde Jessen og Ingeborg Petersdatter), † 3. juli. 1819 Holm i Ramsdam 1. Han blev gift med (2) Ane Christiane Rasmussen, 26. sep. 1819 i Oksbøl, * dec. 1785, † 30. okt. 1866 i Holm.

Børn:

- i. Ingeborg Lauritsdatter Hellesøe * 27 jan 1800.
- ii. Peter Hellesøe * 17. aug. 1803.
- iii. Ellen Lauritsdatter Hellesøe, * 26 jun. 1810 i Ramsdam 1, † 1811 i Ramsdam 1.
- iv. Maren Lauritsdatter Hellesøe * 18. nov. 1813.
- v. Kirstine Hellesø * 24. okt. 1815.
- vi. Ingen børn Hellesøe.

1782.

Peter Matthiesen, * 15. dec. 1782 i Damgade 24, † 27 jul 1832 i Damgade 24. Han blev gift med Ellen Nielsen Bondesdatter, 1. okt. 1803 i Nordborg, * 27 jan 1782 i Møllegade 82 (datter af Bonde Nielsen og Anne Christensdatter), † 18. feb. 1865 i Damgade 24.

Børn:

- i. Mathias (Mattes) Petersen * 25. apr. 1806.

- ii. Maren Matthiesen * 2 jan 1804.
- iii. Anna Petersdatter * 31. maj 1808.
- iv. Anne Marie Petersdatter * 1810.
- v. Peter Matthiesen * 14 mar 1813.
- vi. Ellen (Matthiesen) Petersen * 27. maj 1815.
- vii. Hans (Matthiesen) Petersen * 23 aug. 1817.
- viii. Anne Cathrine (Matthiesen) Petersen * 29 nov. 1819.
- ix. Anne Kirstine (Matthiesen) Pedersdatter * 2. maj. 1822.

Ellen Nielsen Bondesdatter * 27 jan 1782. Gift med Peter Matthiesen, * 15. dec. 1782 i Damgade 24, † 27 jul 1832 i Damgade 24.

Hans Hansen Steg, * 24. feb. 1782 i Stegvej 3, † 3. marts 1837 i Stegvej 3. Han blev gift med Margrethe Christiansdatter, 14. sep. 1811 i Oksbøl, * aug. 1782 (datter af Christen Christensen og Eva Marie Hansdatter), † 8 jan 1876.

Børn:

- i. Thøre Hansen Steg * 30 jun. 1812.
- ii. Anne Marie Hansen Steg * 19. jan 1815.
- iii. Margrethe Hansen Steg, * 23. aug. 1817.
- iv. Cathrine Hansen Steg * 29. jul 1821.
- v. Hans Hansen Steg * 8. maj. 1826.

År. 1783.

Der undertegnes en fredsaftale i Amerika.

Englænderne har tabt, og U.S.A. opstår som fri nation.

Den første varmluftballon sendes til vejrs. Den er konstrueret af franskmanden Montgolfier.

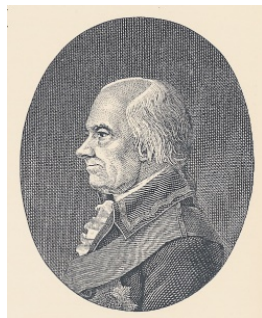
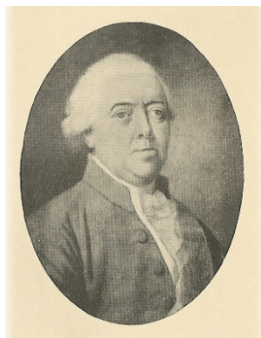
En voldsom økonomisk krise følger efter den nordamerikanske frihedskrigs ophør. Eksport og import falder katastrofalt. Mange kendte handelshuse går fallit. Staten støtter de kriseramte virksomheder med store lån og må sætte seddelpressen i gang, med et rokket pengevæsen som uundgåeligt resultat. Der afsløres omfattende bedragerier i Asiatisk Kompagni.

Det forbydes trolovede at flytte sammen før brylluppet.

Den første danske luftballon opsendes af den københavnske apoteker Myhlenstedt.

År.1784

Den 16 årige kronprins Frederik indtager 14. apr. sit sæde i statsrådet. Magthaverne har hindret ham deri så længe som muligt og nu gør kronprinsen gengæld. Midt under forhandlingerne rejser han sig og oplæser et forslag om A.P. Bernstorffs,



Juristen Henrik Stampes, F.C. Rosenkrantz og general v. Huths udnævnelse til ministre.

Før arveprins Frederik kan hindre det, har kronprinsen skaffet sin sindssyge faders underskrift, og Guldberg – ministrene får tørt ordre til at søge deres afsked.

Ove Høegh – Guldberg tager nederlaget som en mand. Uden et kny overtager han sin retrætepost som stiftamtmand i Århus. Også arveprinsens og enkedronning Juliane Maries roller er udspillet. De trækker sig tilbage til Fredensborg Slot. – Afdøde H. C. Schimmelmans søn grev Ernst Schimmelman bliver i aug. udnævnt til finansminister.



Den første forbindelse mellem Nord-og Østersøen blev bygget mens området blev regeret af Danmark-Norge . Det blev kaldt Eider Canal , der benyttede strækninger af Ejderen for forbindelsen mellem de to have. Den *Eiderkanal* blev afsluttet i løbet af regeringstid Christian VII af Danmark i 1784 og var en 43-kilometer (27 km) en del af en 175-kilometer (109 km) lang vandvej fra Kiel

til Ejderen 's munden på Tönning mod vest kyst. Det var kun 29 meter (95 fod) bred med en dybde på tre meter (ti fod), hvilket begrænsede de fartøjer, der kunne bruge kanalen

År. 1785

Rasmus Rasmussen, * 30. dec. 1785 i F.T. 1845 Hus W 33. Inderste og daglejer., † 30. nov. 1849. Han blev gift med Karen Petersen, 30 jul 1808 i Nordborg, * 4 mar 1787 i Holm (datter af Peter Hansen og Karen Andreasdatter), † 26 mar 1865 i Holm.

Børn:

- i. Rasmus Rasmussen * 21 okt. 1808.
- ii. Peter Rasmussen * 5 nov. 1810.
- iii. Christen Rasmussen, * 16 apr. 1815, † 11. Mar. 1876.
- iv. Maria Margrethe Rasmussen, * 19 aug. 1817, † 27 apr. 1868.
- v. Hans Rasmussen, * 30 mar 1820, † 1 jan. 1840.

- vi. Jens Rasmussen * 5. apr. 1822.
- vii. Karen Rasmussen * 28. maj 1825.

År.1786.

Kronprins Frederik nedsætter Den store landbrugskommission efter tilskyndelse fra grev Ditlev Reventlow og den norske jurist Christian Colblørnsen. Kronprinsen er selv en begejstret tilhænger af landbrugsreformen.

Kronprinsens søster Louise Augusta (Caroline Mathilde og Struensees datter) vies til prins Christian Frederik af Augustenborg.

Man begynder at meddele dødsfald ved annoncer i aviserne.

År. 1787.



Den svenske kong Gustav 3 kommer uventet til København. Han har planlagt et angreb på Rusland og ønsker et dansk tilsagn om neutralitet. Han bliver imidlertid afvist af A.P. Bernstorff, der henviser til den danske – russiske forbundstraktat af 1773.

Karen Petersen, * 4 mar 1787 i Holm, † 26 mar 1865 i Holm. Hun blev gift med Rasmus Rasmussen, 30 jul 1808 i Nordborg, * 30. dec. 1785 i F.T. 1845 Hus W 33. Inderste og daglejer. (søn af Rasmus (Fynbo) Jensen og Margrethe Marie Danielsdatter), † 30 nov. 1849.

Børn:

- i. Rasmus Rasmussen * 21. okt. 1808.
- ii. Peter Rasmussen * 5. Nov. 1810.
- iii. Christen Rasmussen, * 16 apr. 1815, † 11. Mar. 1876.
- iv. Maria Margrethe Rasmussen, * 19 aug. 1817, † 27 apr. 1868.
- v. Hans Rasmussen, * 30 mar 1820, † 1. jan. 1840.
- vi. Jens Rasmussen * 5. apr. 1822.
- vii. Karen Rasmussen * 28. maj 1825.

År.1788.

Om sommeren angriber Gustav 3 Rusland, og Katharina 2 forlanger dansk hjælp i henhold til forbundstraktaten. Norges statholder prins Karl af Hessen marcherer ind i Bohuslen med 12.000 norske soldater, overmander en svensk styrke ved Kvistrumbro og rykker frem til Gøteborg. Byens overgivelse ventes hurtigt, men pludselig dukker den engelske gesandt Hugh Elliot op i prins Karls hovedkvarter og truer med væbnet preussisk – engelsk intervention, hvis der ikke omgående sluttes

våbenhvile. Gesandten har handlet på eget initiativ, men hans regering stiller sig bag ham. Derefter undertegnes en regulær våbenstilstand, og de norske tropper rømmer svensk territorium. Krigen er endt før den kom i gang – til den danskes regerings store tilfredshed.

Stavnsbåndet ophæves den 20. juni, og der træffes en række foranstaltninger for at lette fæstebøndernes overgang til selveje. For de værnepligtige adelsklasser er det af militære hensyn fastsat en 12-årige afviklingsperiode, men udskrivningerne skal fremtidigt varetages af kongelige sessionskomiteer.

Det forbydes at tømme latrinspande i de københavnske rendestene.

Christen Jessen Grau, * 16. feb. 1788 i Ellehave 12, † 10. nov. 1860 i Ellehave 12. Han blev gift med (1) Karen Hansen Greisbjerg, 26. apr. 1817 i Nordborg, * 4. jul. 1797 i Følkærsgaard (datter af Hans Christensen Greisbjerg og Maren Davidsen), † 12. feb. 1828 i Ellehave 12. Han blev gift med (2) Christiane Hviid, 17. maj 1828 i Nordborg, * 17. sep. 1810 i Brushøjvej 21 (datter af Johan Christensen Hviid og Dorothea Eleonora Dominicussen), † 16. jan 1829 i Ellehave 12. Han blev gift med (3) Ellen Steffesen, 9. maj 1829 i Nordborg, * 2. marts 1808 i Brandsbøl (datter af Jørgen Steffesen og Thøre Christensdatter), † 30. nov. 1892 i Ellehave 12.

Børn:

- i. Jes Christensen Grau * 14. dec. 1817.
- ii. Hans Christensen Grau * 27. mar. 1820.
- iii. Anna Eleonore Grau * 11. aug. 1823.
- iv. Karen Grau * 12. jun. 1829.
- v. Christiane Grau * 18. feb. 1830.
- vi. Thøre Grau * 7. jun. 1831.
- vii. Jørgen Grau, * 15. jan 1833 i Ellehave 12, † 6. feb. 1897 i Holm Ugift.
- viii. Christen Christensen Grau * 27. nov. 1834.

År.1789.

Den franske revolution vækker udbredt sympati i Danmark. Især i de rige borgerkredse koketteres der sværmerisk med revolutions idéer, men sympatien daler hastigt i takt med de franske rædselsorgier stigende voldsomhed, og den sidste rest forsvinder ved Louis XVI's henrettelse i 1793.

Revolutionsudbruddet 1789

Den nye stænderforsamling domineredes straks af reformvenlige adelige og gejstlige (Grev Mirabeau, Markis de La Fayette, Abbé Sieyès), som ønskede dyberegående politiske reformer og støttedes af borgerskabet (den såkaldte 3. stand). Stænderforsamlingen havde været sammenkaldt i 1614 og fungerede på den måde, at de tre klasser hver havde 1 stemme i den endelige beslutning. 3. standen repræsenterede langt den største del af befolkningen og dertil kom, at adelen og gejstligheden var tæt forbundne og derfor i praksis sad på magten. 3. standen ønskede derfor, at forhandlingerne skulle foregå i samlet flok, hvilket adelen pure afviste. Adelen forsøgte sig med et forslag om, at 3. stand kunne få lige så mange repræsentanter som gejstligheden og adelen tilsammen, men med en fastholdelse af 1 stemme pr. stand var det en gratis omgang og 3. stand besluttede derfor, at de intet som helst ville foretage sig, før kongen beordrede fælles forhandling. Efter 6 uger begyndte et antal sognepræster og liberale adelige at tilslutte sig 3.

standen, som 17. juni valgte at kalde sig Nationalforsamlingen. 20. juni måtte de flytte ud af forsamlingsbygningen, der skulle "repareres" og ind i en stor tennishal, hvor de sværgede "Tennisshalseden" om, at de ikke opløste forsamlingen før en ny forfatning var blevet til.

Da kongen kaldte 18.000 soldater ind mod Versailles og 11. juli fyrede sin finansminister, blev pariserne bekymrede. Rygterne ville vide, at kongen havde tænkt sig at angribe byen med sine tropper og de begyndte 13. juli at samle sig og skaffe sig våben for at forsvare byen.



Et af de steder, der var våben, var Bastillen, en middelalderbefæstning, som blev brugt som fængsel og dagen efter, 14. juli 1789, stormedes Bastillen. Kommandanten gik i panik og gav soldaterne ordre om at dræbe og 98 angribere måtte lade livet, 73 blev sårede og 1 forsvarer blev dræbt, inden Bastillen kunne indtages under ledelse af Marquis De L'afayette, en veteran fra den amerikanske uafhængighedskrig. Han blev dagen efter udnævnt til kommandør af de væbnede styrker i Paris af en komité af parisere. ^[1]

I de følgende måneder arbejdede forsamlingen på nye reformer, bl.a. afskaffelse af adelens privilegier og ligeret for loven. Kongemagten befandt sig under stadig pres og blev drevet på tilbagetog, således blev kongefamilien i efteråret tvunget til at forlade slottet Versailles og slog sig ned i Tuilerierne i Paris. Oppositionens og befolkningens holdning til kongen svingede i nogen grad mellem forsøg på samarbejde og national forsoning samt trangen til at holde ham under stadig kontrol. På dette tidspunkt synes målet mest at have været at bevare et grundlovssikret kongedømme (konstitutionelt monarki).

Andreas Jensen, * 29 jan 1789 i Møllegade 76, † 17 jan 1867 i Nørrelykkevej 16, begravet 21 jan 1867. Han blev gift med Anne Cathrine Nissen, 16. marts 1817 i Nordborg, * 24 aug 1783 (datter af Nis Thomsen (Kokhav) og Anne Cathrine Christiansdatter), † 27 mar 1864 i Nørreklykke 16.

Børn:

- i. Jørgen Jensen * 23 jul 1819.
- ii. Anne Marie Jensen, * 23 jul 1819 i Nørrelykkevej 16.
- ii. Nis Jensen * 3. nov. 1823.

År.1790

I dette årti bygges Jollmands Gård, Lundsbjerggård
Den første dampmaskine kommer til Danmark.

En **dampmaskine** er en transducer, der kan omsætte noget af den termiske energi i vanddamp under tryk til mekanisk arbejde. "Brugt" damp lukkes ud i atmosfæren.



Når denne passive sammentrækning (passiv fraførsel af vanddamp) - og udvidelse (tilførsel af vanddamp) foregår i en lukket cylinder, så kan man få et stempel til at gå op og ned. Hvis man har forbundet stemplet med en pumpestang, så kan den trække i en pumpestang, og man kan også lave den om til roterende bevægelse ved at indsætte et svinghjul i stedet for en pumpestang. Dampmaskinens effektivitet afhænger af, hvor stor en del af den tilførte varmeenergi, der omsættes til bevægelse.

Dampmaskinen var grundlaget for en ny tidsalder, nemlig den industrielle revolution. Selvom der i dag er mange historikere, der bruger betegnelsen den industrielle revolution for de store forandringer, som forgik i England mellem 1760 til 1840, så er det også vigtigt at påpege, at det var dampmaskinen samt nogle af de tekniske fornyelser, der kom i kølvandet på den, som var motoren bag de store forandringer. Afgørende for disse forandringer var, at man gik fra håndværk og hjemmefabrikation til masseproduktion. Alt det her var også med til at sikre Englands førende position i det 18. og 19. århundrede.

Viet 31. juli 1790 på Gottorp Slot.

Kronprins Frederik * 28. jan. 1768, søn af Christian VII og Caroline Mathilde af Danmark.

Marie Sophie Frederikke * 28. okt. 1767, datter af landgreven Karl af Hessen og Louise. (søster til Christian 7).



Deres børn.

1. En dreng død 1791.
2. En datter død 1793.
3. Caroline * 28. okt. 1793, hun skulle i 1810 havde været gift med prins Christian af Augustenborg, der af visse grupper var udset til svensk konge. Han døde dog inden brylluppet, formentlig af et hjerteslag. I 1812 blev hun forlovet med sin fætter, prins Christian af Hessen, der imidlertid blev sindssyg og døde i 1814. Den 1. aug. 1829 blev hun

så gift med arveprins Ferdinand, søn af arveprins Frederik og Sophie Frederikke af Mecklenburg – Schwerin. Hun døde den 31. mar. 1881 barnløs.

4. Barn død som spæd.
5. Barn død som spæd.
6. Barn død som spæd.
7. Barn død som spæd.
8. Wilhelmine Maria * 18. jan. 1808 I Kiel. Første gang gift med prins Frederik (senere Frederik VII) den 1. nov. 1828 i København. Ægteskabet blev opløst i 1837. Derefter indgik hun den 19. maj. 1838 ægteskab med hertug Carl af Glycksborg, en broder til Christian IX. Prinsesse Wilhelmine døde på Glycksborg Slot den 30. maj. 1891 og er begravet i Glycksborg. Der var ingen børn i begge ægteskaber.

Frederik 6 havde en maitresse – den sidste officielle kongelig elskerinde I Danmark. Hun hed oprindeligt Bente Mortensdatter Andersen, men blev kaldt Bente Rafsted. Hun var * 6. aug 1790. I 1829 fik hun rang af oberstinde og navnet Fru Dannemand.

Deres børn.

1. Louise Frederikke * 1810.
2. Caroline * 1812
3. Frederik Wilhelm 1813, død 1888.
4. Frederik Valdemar * 1819, død 1835.

Fru Dannemand var både smuk, venlig og godgørende. Og ifølge overleveringen accepterede dronningen sin ægtefælles uægteskabelig forbindelse. Det siges endda, at fru Dannemand omgående løb op på slottet, da hun modtog budskabet om kongens død i dec. 1839, og at dronningen og fru Dannemand græd sammen over den afdøde majestæt.

Kong Frederik VI døde den 3. dec. 1839.

Dronning Marie Sophie Frederikke døde den 21. mar. 1852.

Bente Rafsted (Fru Dannemand) døde 23. dec. 1862.

År. 1791.

Den franske konge forsøger at flygte, men fanges og føres tilbage til Paris.

År. 1792

Den første europæiske koalitionskrig mod Frankrig er begyndt og fra alle sider bestormes Danmark med opfordringer til deltagelse i det antirevolutionære korstog. A.P. Bernstorff afviser imidlertid enhver tanke om krig. Han har et åbent blik for neutralitetens økonomiske fordele og tvivler desuden ikke på det franske folks immunitet overfor revolutionær smitte. Det franske konvents bombastiske proklamation om hjælp til alle folk, der rejser sig mod deres fyrster, kan ikke røkke det grundfæstende danske monarki en millimeter.

En kongelig forordning af 16. mar. 1792 forbyder al handel med neger-slaver i Danmark og dets oversøiske besiddelser. Forbudet skal træde i kraft 1802, og Danmark er den første kolonijende magt i verden, der afskaffer negerhandelen. Østrig gjorde det 1782, men det ejede ingen kolonier og dets forbund var derfor uden praktisk betydning. – Æren for det danske initiativ tilkommer for en stor del finansministeren, grev Ernst Schimmelmann.

Det guinesiske handelsselskab opløses og handlen på kysten frigives.
Der indføres arveafgift.
Kong Gustav 3.



myrdes i Sverige.

Frankrig bliver republik.

År.1793

Den franske konge Ludvig XVI henrettes i Paris



Ludvig 16., 23.8.1754-21.1.1793, konge af Frankrig 1774-92, barnebarn af Ludvig 15. Selvom

Ludvig 16. havde de bedste intentioner om at være den gode monark, var han uegnet til at løse det førrevolutionære samfunds komplekse problemer. Uden indsigt i rigets økonomiske forhold blev han afhængig af de skiftende finansministre, ligesom rivaliserende hofkredse fik en skæbnesvanger indflydelse på den førte politik. Under Ludvig 16. mistede enevælden de sidste rester af sin troværdighed og autoritet.

Som 16-årig kronprins blev Ludvig gift med den et år yngre Marie-Antoinette, som var ærkehertuginde af Østrig og datter af kejser Frans 1. og Maria Theresia. Brylluppet var et udslag af den habsburgske ægteskabs- og alliancepolitik, der gik ud på at søge støttepunkter ved fyrstehofferne for Østrigs interesser. Marie-Antoinettes indflydelse bidrog til, at Ludvig 16. i 1780'erne bøjede sig for aristokratets krav om at holde privilegie- og stændersamfundet intakt, så reformministrene A.N.R. Turgot og Jacques Necker stod uden støtte i forsøget



på at indføre økonomiske og administrative reformer.

Sommeren 1789 forpassede han desuden chancen for at knytte en forbindelse mellem kronen og den moderate del af borgerstanden i den indkaldte Stænderforsamling. I stedet for at styre i retning af et konstitutionelt monarki satsede kongen fejlagtigt på, at den revolutionære proces ville dø ud af sig selv.

Ludvig 16.s utilbøjelighed til at sanktionere Menneskerettighedserklæringen var med til at hidse stemningen op på en sådan måde, at kongefamilien efter Kvindetoget til Versailles oktober 1789 blev tvunget til at bosætte sig i Tuilerierne i hjertet af den oprørske hovedstad. 1790-91 opnåede han ikke enighed med de kompromissøgende politikere H.G.R. Mirabeau og Antoine Barnave (1761-93). Med det mislykkede flugtforsøg i juni 1791 og arrestationen i Varenes-en-Argonne var den sidste mulighed for at indgå i et samarbejde med det nye styres mænd udtømt.



I den følgende periode korresponderede kongefamilien med de europæiske fystehuse i håb om en udenlandsk intervention. Samtidig støttede Ludvig 16. Girondens krigspolitik.

10.8.1792 stormede sansculotterne Tuilerierne. Kongemagten blev suspenderet, og kongefamilien fængslet i Le Temple. Da den nye grundlovgivende forsamling, Nationalkonventet, trådte sammen, udråbte den Frankrig til republik. Afsløring af Ludvig 16.s kontakter til udenlandske magter dannede baggrund for en forræderianklage. Kongeprocessen fandt

sted ved årsskiftet 1792-93 og resulterede i hans dødsdom, og 21.1.1793 blev Ludvig 16. guillotineret.

U.S.A.'s hovedstad, Washington, grundlægges.

Frederik Johansen, * 3 jun 1793 i Damgade 24, † 7 apr 1851 i Lønsømadevej 15. Han blev gift med Marie Margrethe Christine Greisbjerg, 27 sep 1817 i Nordborg, * 1795 i Lønsømadevej 15 (datter af Peter Christensen Greisbjerg og Maren Christensdatter), † 15 dec 1856 i Lønsømadevej 15.

Børn:

- i. Maren Frederiksen Greisbjerg, * 16 dec 1817, † 8 mar 1818.
- ii. Maren Frederiksen Greisbjerg * 16 maj 1819.
- iii. Marie Margrethe Frederiksen Greisbjerg * 16 dec 1820.
- iv. Anna Frederiksen Greisbjerg * 23 nov 1822.
- v. Anna Cathrine Frederiksen Greisbjerg * 20 nov 1824.

- vi. Anne Marie Frederiksen Greisbjerg, * 19 jun 1827 i Lønsømadevej 15, † 6 jan 1914 i Nordborg. Hun blev gift med Christen Johansen, 29 okt 1850 i Nordborg, * 6 jul 1823 (søn af Johan Johansen og Ingeborg Christensen Bonde), † 23 maj 1883 i Nordborg.
- vii. Peter Johansen Greisbjerg * 30 sep 1829.
- viii. Anne Christine Frederiksen Greisbjerg * 29 aug 1831.
- ix. Caroline Frederiksen Greisbjerg, * 4 aug 1834.
- x. Kjestine Frederiksen Greisbjerg * 31 maj 1836.
- xi. Johan Johansen Greisbjerg * 10 maj 1839.

År. 1794

Danmark og Sverige indgår et nyt væbnet neutralitetsforbund. Efter at mordet på Gustav 3, har befriet Danmark for en farlig fjende, kan de nordiske riger atter optræde samlet. Forbundet hviler på et effektivt flådesamarbejde og fælles repressalier i tilfælde af overgreb mod et af landenes skibsfart. De dansk – svenske eskadrer i Nordsøen viser sig også at være et virksomt middel mod den engelske kaperterror.

Christiansborg Slot brænder. Kongefamilien flytter ind på Amalienborg (opført ca. 1749 – 60). Staten køber de tre privatejede palæer og lader kolonaden opføre. –



En landsomfattende folkeindsamling skaffer midler til Christiansborgs genopbygning.

Københavns tømrersvende strejker, fordi politiet har arresteret et par tyske tømrere, der ville rejse hjem uden deres mesters tilladelse. Da myndighederne lader en mængde af de strejkende sætte i kasket og 122 dømmes til 4 måneders arbejde i jern, går over halvdelen af samtlige håndværkssvende i hovedstaden i sympatistrejke. Begivenhederne vækker uhyre opsigt og regeringen må nedsætte

en kommission til at undersøge hele lavsvæse

År.1794

Revolutionsgeneralen Napoleon fører hæren til Italien

År. 1796

Viet den 9. mar. 1796.i Frankrig
 Napoleon Bonaparte.
 Med .
 Enken Josephine de Beauhamais.



Josephine blev en af de mest kendte personer under Napoleonstiden. Hun hed oprindeligt Josèphe Rose Tascher de la Pagerie og var født i Martinique i Caribien. Hun var kreoler (indfødt men af sydeuropæisk afstamning) og voksede op på den franske ø. I 1779 giftede hun sig med Alexandre de Beauharnais i Frankrig i et arrangeret ægteskab.

I 1781 fik parret sønnen Eugène og i 1783 fik de datteren Hortense. Begge børn spillede også en stor rolle under Napoleon. Ægteskabet var ikke lykkedeligt, og de skiltes senere. Alexandre var officer under Revolutionskrigene, men blev anklaget for dårlig hærledelse og henrettet i 1794. Josephine blev også fængslet i 1794 under den store Revolution, men slap fri efter Robespierre blev væltet af magten. Dermed stoppede den mest blodige del af Revolutionen. Hun var fattig, men havde sin titel i behold efter sin



tidligere mand. Derfor var hun aktiv i de øverste sociale lag i Paris. Hun blev elskerinde med flere kendte personer, heriblandt det magtfulde regeringsmedlem Barras.

Josephine brugte mange (af Barras) penge på smykker og tøj. I 1795 mødte hun Napoleon, og han blev forelsket med det samme. Det modsatte var nok ikke tilfældet. De giftede sig i 1796, muligvis efter pres fra Barras, så han slap for at betale for Josephine's dyre regninger.

Napoleon var ofte i krig, hvor Josephine blev tilbage i Frankrig. Han blev rasende over, at hun helt åbentlyst havde en anden mand i sit liv, men Napoleon havde også sine sidespring.

Napoleons søskende og mor kunne ikke lide Josephine, da hun brugte mange penge. De følte også at hun blev favoriserede af Napoleon på bekostning af Napoleons familie. Napoleon endte som regel med at forsvare hende.

I 1804 blev Josephine kronet til Kejsersinde, da Napoleon kronede sig selv til Kejser i Notre Dame. Senere i 1809 blev hun skilt fra Napoleon, da han gerne ville have en arving. Indtil da havde de ikke fået børn sammen. Josephine var på det tidspunkt 46 år, mens Napoleon var 40 år.

Selv efter skilsmissemottog Josephine mange penge fra Napoleon og staten, og hun boede i slottet Malmaison. I 1814 fik hun besøg af den russiske Kejser Alexander, og de

gik en morgentur i haven. Det var koldt og Josephine havde tyndt tøj på. Hun blev syg og døde 4 dage senere af lungebetændelse.

År. 1797.

A.P. Bernstorff døde. Det er på et kritisk tidspunkt Danmark mister sin store statsmand. Under Napoleon Bonapartes anførsel har de franske revolutionshærere sejret over koalitionsmagterne og kun England fortsætter kampen.

Den lunefulde czar Paul har fulgt sin moder Katharina 2 på Ruslands trone (1796) og Gustav 4 af Sverige er blevet myndig.

Christian Gynther Bernstorff bliver sin faders efterfølger som udenrigsminister.



Han er dygtig, men savner faderens autoritet, besindighed og store erfaring. Der udsendes en ny toldlov, som søger at tage skyldigt hensyn til både handel og industri. Alle eksportforbud og de fleste importforbud ophæves. Der indføres kreditoplæg (told betales først når varen sælges), og toldsatserne ansættes i forhold til varens erhvervsmæssige betydning. Industrien og håndværkets råvarer bliver omtrent toldfrie,



Frihedstøtten er rejst foran Københavns Vesterport, som et mindesmærke for bondefrigørelsen. Den står ved datidens hovedindkørsel til København, nu foran hovedbanegården.

År.1798.



Napoleons sejer ved pyramidene.

General Nelsons sejer ved Abukir

Frankrigs mageløshed på havet fører det ud i desperate overgreb på den neutrale skibsfart langs dets kyster og til udsendelse af kontrabande – regler, der i praksis vil gøre hver eneste skib til lovlig prise for de

franske kapre – blot det fyrer med engelske stenkuld i kabyssen, eller mandskabet spiser af engelske fajancetallerkner.

Da en trussel om repressalier ikke kan have nogen vægt overfor Frankrig, hvis udenrigske skibsfart er totalt standset, beslutter den danske regering at lade sine handelsskibe konvojere af krigsskibe. Sverige følger eksemplet og de nordiske lande slutter aftale om fælleskonvojer. Det går godt i begyndelsen. Englænderne lader af taktiske grunde de dansk – svenske konvojer i fred, og fransk - mændene har ikke magt til at true dem. Senere fører konvoj - beslutningen til skæbnesvangre begivenheder. Men hvis den danske skibsfart i Middelhavet skal forsættes er det nødvendig at sætte magt bag afvisningen af de franske kontrabanderegler. Eftergivenhed vil betyde enden på den indbringende fragt sejlads langs de franske og spanske Middelhavskyster.

Til gengæld er det også forbi med Englands tilbageholdenhed på havet. Admiral Nelsons sejer i søslaget ved Abukir har gjort ende på Frankrigs kortvarige herredømme i Middelhavet og dermed på Englands interesse i en uforstyrret neutral skibsfart. Den skarper kurs fører hurtig til alvorlige episoder. En dansk fregat åbner ild mod engelske krigsskibe, der forlanger at visitere handelsskibene i deres konvoj.

Forbuddet mod ægteskaber mellem jøder og kristne ophæves og jødiske elever får adgang til latinskolerne. Jødernes stilling i Danmark er gennemgående bedre end i udlandet, men reformer er alligevel påkrævede. I 1788 fik jøderne adgang til håndværkslaugene.

År. 1799.

Den internationale udvikling tager en kritisk vending. Den anden koalitions krig er begyndt ,medens Napoleon står med den franske hoved hær i Ægypten, og Rusland har sluttet sig til Frankrigs fjender. Under russisk pres må den danske regering tage parti for koalitionsmagterne. Danmark undgår imidlertid aktiv krigsdeltagelse.



Napoleon vender hjem fra Ægypten og gør sig som førstekonsul til Frankrigsdiktator. Han søger straks at genoprette et venskabelig forhold til de neutrale magter, og samtidigt bryder den russiske kejser Paul med sine tidligere allierede.

En handelskrise forplanter sig fra Hamburg til København, hvor adskillige handelshuse kommer i vanskeligheder.

En fattigordning for København giver myndighederne pligt til at skaffe de arbejdsløse beskæftigelse samt yde underhold til syge, gamle og værdigt trængende.

Trykkerfriheden indskrænkes. Forfatteren P.A. Heiberg og Malte Conrad Bruun landsforvises.

Trolovelse afskaffes som officiel institution.

Johannes Edlefsen, * 4 mar 1799 i Westre, † 15 apr 1858 i Berbeckshof Westre. Han blev gift med Christina Nicolaisen, 2 jul 1831 i Ladelund, * 1 sep 1806 i Westre (datter af Nicolai Nicolaisen og Anna Maria Ameling), † 22 feb 1886 i Berbeckshof Westre.

Børn:

- i. Nicolai Edlefsen * 14 feb 1832.
- ii. Anna Maria Edlefsen * 15 maj 1833.
- iii. Catharina Dorothea Edlefsen, * 9 apr 1835 i Berbeckshof Westre.
- iv. Edlef Casper Edlefsen * 2 sep 1836.
- v. Hans Christian Edlefsen, * 3 jan 1838 i Berbeckshof Westre.
- vi. Peter Edlefsen * 19 sep 1838.
- vii. Anna Catharina Edlefsen * 31 okt 1840.
- viii. Andreas Christian Edlefsen * 29 mar 1842.
- ix. Friedrich Carl Ferdinand Edlefsen * 26 aug 1844.
- x. Johan Christian Edlefsen * 11 jul 1846.

1800.

År. 1800

Det sker ude i verden.

Endnu inden sneen var smeltet, førte Napoleon i foråret 1800 sine tropper over Alperne, og med dristige manøvre lykkedes det ham at overløste en østrigsk hær i slaget ved Marengo i det nordvestlige Italien.



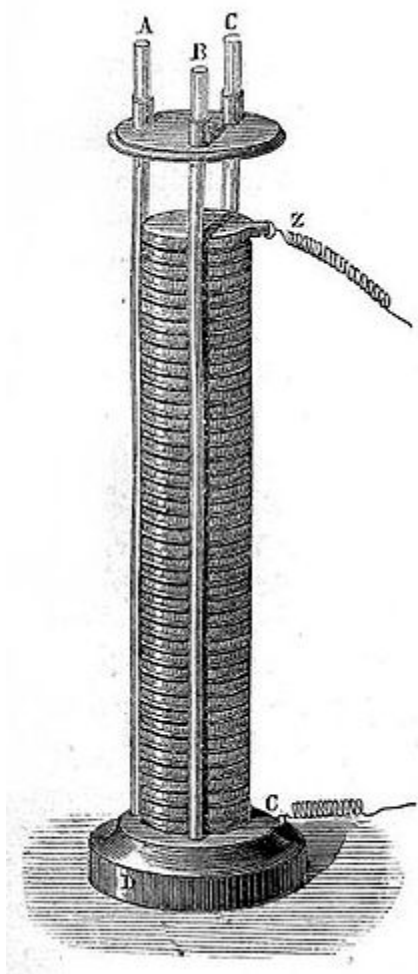
Slaget ved Marengo blev udkæmpet den 14 juni 1800 mellem de franske styrker under Napoleon Bonaparte og østrigske styrker nær byen Alessandria, i Piemonte, Italien. Den franske overmandt General Michael von Melas's overraskelsesangreb nær slutningen af dagen, kører østrigerne ud af Italien, og styrke Napoleons politiske stilling i Paris som første konsul i Frankrig i kølvandet på hans statskup den foregående november.¹⁵¹

Overrasket over den østrigske fremrykning mod Genoa i midten af april 1800, havde Bonaparte hastig førte sin hær over Alperne i midten af maj og nåede Milano den 2. juni. Efter skæring Melas linje af kommunikation ved at krydse floden Po og besejre Feldmarschallleutnant (FML) Peter Karl Ott von Bátorkéz på Montebello den 9. juni, lukkede franskmændene i den østrigske hær, som havde samlet sig i Alessandria. Bedraget af en lokal dobbelt agent, Bonaparte leveringstid store kræfter mod nord og syd, men østrigerne lanceret et overraskelsesangreb den 14. juni mod den største franske hær under general Louis Alexandre Berthier.¹⁶¹

I første omgang de to angreb på tværs af Fontanone strøm nær Marengo blev landsbyen frastødt, og General Jean Lannes styrket den franske ret. Bonaparte indså sande position og udstedte ordrer kl 11:00 at minde om løsrivelse under Général de Division (GDD) Louis Desaix, mens du bevæger hans reserve fremad. På det østrigske venstre, havde Ott klumme taget Castel Ceriolo, og dens

avantgarde flyttede sydpå for at angribe Lannes flanke. Melas fornyede hovedangrebet og østrigerne brød den centrale franske holdning. Ved 14:30 Den franske trak og østrigske dragoner greb Marengo gården. Bonaparte havde da ankom med reserve, men Berthier tropper begyndte at falde tilbage på de vigtigste vin bæltter. Kendskab Desaix nærmede sig, Bonaparte var bekymrede over en søjle af Ott soldater marcherer fra nord, så han placerede sine Borgerservice Guard infanteri at forsinke det. Den franske derefter trak støt østpå mod San Giuliano Vecchio som østrigerne dannede en kolonne til at følge dem i overensstemmelse med Ott fremrykning i den nordlige sektor.

Desaix ankomst omkring 5:30 pm stabiliseret den franske position som 9eme Légère (9. Light Infantry) forsinket den østrigske forskud ned hovedvejen og resten af hæren re-formet nord for Cascina Grossa. Da de forfølgende østrigske tropper ankom, en blanding af musketter og artilleri ild skjulte overraskelsesangreb af Général de Brigade (GDB) François Etienne de Kellermann's kavaleri, der kastede den østrigske forfølgelse i uorganiseret flyvning tilbage til Alessandria, efter at have mistet omkring dræbte 9.400 , såret eller taget til fange. De franske tab var betydeligt færre, men inkluderet Desaix. Hele den franske linje jaget efter dem til tætning *une Victoire politique* (en politisk sejr), der sikrede Bonapartes greb om magten efter kuppet. Det ville blive efterfulgt af en propagandakampagne, som søgte at omskrive kamp tre gange i løbet af Napoleons styre.¹⁶¹



Den italienske fysiker Alessandro Volta opfinder det elektriske batteri – Voltasøjlen.

Den dyriske elektricitet' og Volta-søjlen

Volta blev inspireret til sine elektriske forsøg af de opdagelser, som hans gode ven Luigi Galvani (1737-1798) havde gjort i 1780'erne og 1790'erne med den såkaldte 'dyriske elektricitet'. Galvani der siden 1762 havde været professor i anatomi i Bologna opdagede, at nyslagede frøer kunne give nogle ejendommelige muskeltrækninger, hvis man berørte muskelnerverne med to forskellige slags metaller. Galvani mente, at de iagttagede fænomener skyldtes en særlig slags elektricitet hos dyret, og han betegnede derfor fænomenet 'dyrisk elektricitet'. Udforskningen af den 'dyriske elektricitet' bevirkede, at der en overgang ligefrem blev mangel på frølår på flere franske restauranter. Opdagelsen af den 'dyriske elektricitet' danner i øvrigt grundlaget for den videnskab, man kalder elektrofysiologi, og som beskæftiger sig med de elektriske processer i levende systemer, såsom hjernen, hjertet og nervesystemet.

Volta eksperimenterede videre med den - også kaldet - 'galvaniske effekt'. I nogle forsøg, lagde han en sølvmønt og en guldmønt på sin tunge. Hvis han forbandt de to mønter med en metaltråd, mærkede han en skarp og bitter smag i munden, samtidig med et lille elektrisk stød. (Denne 'volta-virkning' kan man selv opleve, hvis man kommer til at bide i et stykke

stanniol med en metalplomberet tand). De mange og forskellige forsøg som Volta udførte,

overbeviste ham om, at årsagen til den elektriske virkning *ikke* nødvendigvis krævede 'noget dyrisk', som Galvani hævdede, men at virkningen primært var forårsaget af processer mellem *to forskellige metaller* der var i elektrisk ledende kontakt med hinanden.

På grundlag af sine opdagelser konstruerede Volta i året 1800 det berømte 'galvaniske batteri', opkaldt efter Galvani, men som senere blev kaldt Volta-søjlen.

Volta-søjlen er opbygget af en stabel forskellige metalplader, f.eks. af sølv og zink, der er anbragt skiftevis og adskilt af pap- eller stofstrimler der er vædet med en fortyndet salt- eller syreopløsning. Hvis en sølvplade forbindes til en zinkplade med en metaltråd, vil der løbe en elektrisk strøm i det etablerede elektriske kredsløb. Volta-søjlen, der blev beskrevet i en afhandling 20.marts 1800, var det første elektro-kemiske 'vådbatteri'. På grund af den relativt store elektriske modstand i overgangen fra metal til metal, kunne den oprindelige volta-søjle kun give en lille strømstyrke.



Volta konstruerede derfor det såkaldte 'bæger-element', der bestod af et bæger med en syre- eller saltopløsning, hvori der var placeret f.eks. en kobberplade, der blev den positive pol, og en zinkplade, der blev den negative pol.

Anvendelsen af elektriske batterier førte til mange nye opdagelser. Nye videnskabsgrene såsom *elektrolyse* og *galvanisering* blev udviklet. Ved hjælp af elektrolyse blev mange grundstoffer opdaget, eksempelvis natrium og kalium. Vand kunne nu på en simpel måde adskilles i de to

grundstoffer ilt og brint.

En nogenlunde stabil elektrisk spændingskilde var en forudsætning for, at *Hans Christian Ørsted* (1777-1851) i 1820 kunne påvise sammenhængen mellem elektricitet og magnetisme. En opdagelse der i løbet af de næstfølgende årtier udviklede sig til en helt ny elektroteknisk industri. Den elektrotekniske forskning med katodestruerør, førte bl.a. til *Joseph John Thomsons* (1856-1940) opdagelse af elektronen i 1897. Denne opdagelse er grundlaget for vor tids atomteori og elektron-teknologi!

Beethoven skriver sin første symfoni.



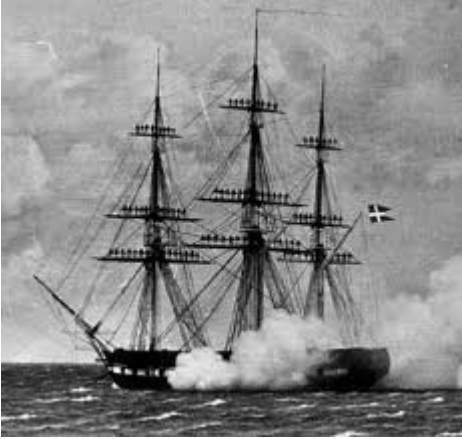
Efter at en selvstændighedsbevægelse har gjort oprør, mister Irland sin lovgivende forsamling og bliver tvunget ind i en union med Storbritannien.

Napoleons vogn udsættes for et attentat i Paris. 130 tidligere konventmedlemmer deporteres til Seychellerne, og 45 royalister dømmes til døden.

Banque de France grundlægges, hvorved finanserne sikres, og inflationen ophører i Frankrig.

I Philadelphia laver William Young de første sko designet specifikt til højre og venstre fod.

Pius den 7. bliver valgt til Romerkirkens nye Pave.



Fregatten Freja kommer 25. Juli i kanalen i kamp med fire engelske orlogsmænd, der kræver at visitere de medfølgende danske handelsskibe, og må efter en tapper kamp stryge flaget. _ Nogen tid senere ankrer en engelsk flåde på 19 linjeskibe op udfor København, og den danske regering må i en overenskomst af 29. aug. Give afkald på konvojeringsen. I dec. opfordrer czar Paul af Rusland

Amerikas Forenede Stater grundlægger i staten Maryland sin nye hovedstad

Washington D.C. (forkortelsen står for District of Colombia).

Banque de France grundlægges, hvorved finanserne sikres, og inflationen ophører i Frankrig.

Pius den 7. bliver valgt til Romerkirkens nye Pave.

I dec. opfordrer czar Paul af Rusland



Østersømagten Danmark, Sverige og Preussen til at forny neutralitetsforbundet af 1780, og Danmark følger den russiske kejsers opfordring. Regeringen håber at kunne gøre dette uden at forstyrre forholdet til England, men det nye forbund får straks en engelskfjendtlig karakter, da czar Paul kort efter giver ordre til at beslaglægge alle engelske skibe i russisk havne.

Laugsvæsenet omorganiseres ved en forordning af 21. mar. 1800. Det bliver strafbart at strejke.

Der anlægges en optisk telegraflinie fra København til Slesvig. 23 signalstationer oprettes på den lange rute over Sjælland, Fyn og Als.

Østersømagten Danmark, Sverige og Preussen til at forny neutralitetsforbundet af 1780, og Danmark følger den russiske kejsers opfordring. Regeringen håber at kunne gøre dette uden at forstyrre forholdet til England, men det nye forbund får straks en engelskfjendtlig karakter, da czar Paul kort efter giver ordre til at beslaglægge alle engelske skibe i russisk havne.

Laugsvæsenet omorganiseres ved en forordning af 21. mar. 1800. Det bliver strafbart at strejke. Der anlægges en optisk telegraflinie fra København til Slesvig. 23 signalstationer oprettes på den lange rute over Sjælland, Fyn og Als.



Den 25. jul. 1800 spillede kaptajn Krabbe på fregatten Freya højt spil, da han blev passet op af en overlegen engelsk eskadre i den engelske Kanal. Englænderne ønskede at undersøge, om den konvoj af handelsskibe, der stod under Freja's beskyttelse, medbragte såkaldt kontrabande, det vil sige varer til eller fra fjendtlige lande.

Krabbe fulgte sin ordre om ikke at bøje sig for pres. Efter fire timers forgæves forhandlinger åbnede han ild mod en båd, som englænderne havde sat i vandet. Ilden blev prompte besvaret. Kun en halv time tog det, før Freja måtte bøje sig for overmagten og stryge flaget. Da var fregatten stærkt beskadiget, og hele konvojen blev bragt op, men Krabbe havde gjort sin pligt og forsvaret Dannebrog's ære med alle midler.

Anna Marie Bondesen, * 15. aug. 1800 i Dyvigvej 10, † 14. nov. 1876. Hun blev gift med Rasmus Rasmussen, 29. okt. 1837, * 21. okt. 1808 i Holm (søn af Rasmus Rasmussen og Karen Petersen), † 25. jan. 1882 i Arbejdshus Søvang.

Børn:

- i. Anna Marie Rasmussen, * 17. nov. 1837 i Holm, † 29. apr. 1839 i Oksbøl.
- ii. Anna Maria Rasmussen * 9. maj 1841.
- iii. Christen Rasmussen, * 3. jul. 1845 i Møllegade 75., † 13. mar. 1847 i Møllegade 75.

År. 1801.

England besvarer i januar det væbnede neutralitetsforbund med beslaglæggelse af alle danske og norske skibe i engelske havne. Samtidig beslutter London – regeringen en aktion mod de danske tropekolonier.

De vestindiske øer besættes 28. Mar. 1801 og noget senere besættes Trankebar og fæstningen Dansborg. Engelske tropper rykker frem over land fra Madras, og engelske skibe spærrer havnen.



Overmagten udelukker modstand, og kapitulationen finder sted på ærefulde betingelser efter et engelsk ultimatum 12. Maj. 1801, men da har slaget på Rheden for længst fundet sted.

Den 30. Mar. 1801 er den engelske admiral Parker

stået ned gennem sundet med en mægtig flåde på 53 skibe. Af frygt for konsekvenserne (Øresundstolden) har kronprins Frederik afslået den svenske konges tilbud om at anlægge befæstninger ved Helsingborg, og den

engelske flåde kan derfor i ro og mag løbe langs den skånske kyst udenfor rækkevidde af Kronborgs kanoner. Modvind hindrede den svenske flåde i at forlade krigshavnen Karlskrona, og russerne ligger endnu indefrosset i den finske bugt. Danmark står ene mod overmagten.

Derimod har det forestående angreb udløst en vældig national begejstring og tusinder af frivillige melder sig til forsvaret, der ledes af kommandør Olfred Fischer.

Størstedelen af de danske krigsskibe er aftaklede (blokskibe) og udlægges i forbindelse med forterne som en kæde af flydende batterier.



Om morgenen den 2. Apr. 1801 angriber admiral Nelson, Parkers næstkommanderende og sejrherre fra Abukir. Både i antal og ildkraft er englænderne langt overlegne, men de danske forsvarene – hvorfra mange står bag en kanon for første gang i deres liv – bider fra sig med stor tapperhed.

Slaget trækker ud og admiral Parker signalerer til Nelson om at afbryde kampen. Nelson ignorerer fuldkommen sin chefs ordre (sæt - ter kikkerten for det blinde øje), men da mange af hans skib befinder sig i en farlig situation sender han en parlamentær i land for at underrette kronprins Frederik om at englænderne ser sig nødsaget til at afbrænde de erobrede danske skibe uden at kunne redde deres besætninger. Kronprinsen lader sig skræmme af Nelsons trussel og giver ordre til at standse ilden.

Han handler uden at konferere med den danske

øverstkommmanderende, men en fortsættelse af kampen ville sikkert ikke havde kunnet ændre det endelige resultat. Englændernes overmagt var for stor, og admiral Parkers skibe havde endnu ikke taget del i slaget.



Det reelle nederlag gør imidlertid intet skår i det danske folks stolthed over heltene fra Kongedybet. Deriblandt var den 17- årige søløjtnant Peter Willemoes

der med sit halvt sønderskudte flydebatteri længe kæmpede mod Lord Nelsons eget flagskib ” The Elephant ”.

Ved de efterfølgende forhandlinger må Danmark love at udtræde af neutralitetsforbundet. Dette er i øvrigt i fuld opløsning.



Czar Paul er blevet myrdet den 24. mar. 1801, og hans efterfølger

Alexander I

afslutter en overenskomst med englænderne, som i realiteten betyder en opgivelse af de neutrale staters krav. Danmark tiltræder denne overenskomst 23 okt. Englænderne rømmer de okkuperede kolonier, og de danske handelsskibe kan atter sejle ud på verdenshaven.

Danmarks første dampmølle installeres i København.



Lille Mølle på Christianshavn

Hovedstadens folkemængde passerer 100.000.

Oliver Evans, amerikansk opfinder, konstruerer en vogn drevet af damp og afprøver den i hjembyen Philadelphias gader. Forsøget bliver ikke en succes.

Den italienske astronom Guiseppe Piazzi opdager 1. jan. Den første asteroide (småplanet) mellem Mars og Jupiter. Han giver den navnet Ceres.

Libyen erklærer Amerika krig, da Amerika afslår at betale større skatter og afgifter for beskyttelse af amerikanske skibe imod pirateri.

New York Evening Post begynder at udkomme.

England får herredømme over det centrale Indien.

År. 1802

År. 1802

I engelsk industri forbydes det at beskæftige børn under ni år i mere end 12 timer dagligt.

Silkevæver Joseph Marie Jacquard får patent på en styreanordning til væve baseret på hulkort.

Den franske orden Æreslegionen indstiftes af Napoleon. Den tildeles franskmænd og udlændinge for en fremragende militær eller civil indsats.

Vietnam samles og Nguyen Anh bliver kejser under navnet Gia Long. Landet har hidtil været delt i Nord og Sydvietnam under skiftende herskere.

I England tager Thomas Wedgwood og Humphrey Davy de første fotografier, som dog endnu ikke er fikseret godt nok til at holde i længere tid.

Slaverispørgsmålet deler nord og sydstater i to lejre, og nordstaterne vedtager love, som betyder en gradvis frigivelse af slaverne.



Der udstedes en fattiglov, hvorefter hvert sogn har pligt til at holde den befolkning i live, der er født i sognet.

Om morgenen den 5. maj. 1802, da biblioteks - bud Jens Jørgensen kom for at efterse kakkellovnen i Det kongelige Kunstkammer stod døren åben –

Danmarks kostelige oldtidsfund – guldhornene fra

Callehus, var væk. Det lange horn var, blev fundet i 1639 i Gallehus mellem Møgeltønder og Tønder af en kniplepige Kirsten Svendsdatter. Det blev givet til Christian IV søn, der fik det lukket i bunden – det skulle tømmes i højst fire drag. Det korte horn fandt en bonde i 1734 få meter fra, hvor det første blev fundet. Hornene var fra 400 – 450 og var sandsynligvis offergaver til en guddom.

Dagen efter kom politiet og indledte forhør, men de fandt ingen brugbar spor efter tyven.

Man gik lidt stille med dørene – det var en flov historie for Kunstammerets embedsmænd – så først efter tolv dage kunne Berlingske Tidende berette om dette tyveri.

Tyven var Niels Heidenreich, en mand med en mild sagt broget fortid, men ikke uden evne. På hans livs tavle stod en fortrukken far, gæld og falskmøntneri, men også seks år på latinskolen og tilløb til en uddannelse.

I sit køkken i Studiestræde nr. 18 huggede Heidenreich hornene i stykker med en hammer og mejsel, smeltede dem og fremstillede blandt andet kopier af ostindiske guldmønter.

I et år gik det godt. Så fattede en guldsmed mistanke, da han opdagede, at mønterne fra Heidenreich indeholdt messing. Politiet blev indblandet og under en ransagning hos Heidenreich`s søster blev der fundet guldklumper og uprægede mønter, hvorefter Heidenreich den 30. apr. 1803 tilstod tyveriet. Da han allerede havde en dom blev han uden rettergang spærret inde i de næste 37 år.

År. 1803.

Et hærkorps på 16.000 mand opstilles i Holsten efter den franske besættelse af Hannover. Korpset opløses atter, da Preussens passivitet ikke inspirerer den danske regering til noget brud med Frankrig.

Aviserne indeholder de første ægteskabsannoncer. Det er kun mænd, som averterer. Kvinderne kommer først med i 1808.

Napoleon sælger det 2,1 mio. km store Louisiana til U.S.A.

Forfatterinden Anne Louise Germaine de Stæel – Holstein, hvis salon har dannet samlingspunkt for en liberal opposition, forvises fra Paris af Napoleon.

I 1803 udnævnte Kronprins Frederik sig selv til generalissimus, dvs. øverste general.

Negerhandelen ophører i henhold til forordningen af 1792. Det er dog kun officielt. De danske myndigheder på Guineakysten ser længe gennem fingere med den illegale slavehandel. En kraftig håndhævelse af forbuddet ville med sikkerhed resultere i voldsomme spektakler med de indfødte negerkonger, hvis væsentligste indtægter kommer fra slavehandel, dels af egne undersåtter og dels af fanger fra de evindelige stammekrige.

Der skabes en national hær. Den udskrives kun blandt bønderne, der er ene om at bære værnepligtens byrder. Den samlet styrke består af en liniehær på 35.000 og en reserve på 79.000 mand. Tjenestetiden er 6 år, deraf 2 år i garnison. Reorganiseringen når imidlertid ikke at få virkelig betydning. Begivenhederne ruller for hastigt.

Søndag d. 13. februar 1803 var der folketælling i Danmark

Staten Ohio bliver optaget i De forenede Stater som den syttende stat.

De første heste bliver importeret til Hawaii.

Jacob Nicolaisen, * 1803 i Ladelund, † 1863 i Ladelund Klint. Han blev gift med Anna Chathrine Jensen, * 1799 i Haderslev, † 1883 i Ladelund Klint.

Børn:

- i. Johan Nissen Nicolaisen * 1830.
- ii. Anna Margaretha Nicolaisen, * 11 apr. 1837.
- iv. Christian Nicolaisen, * 5 feb. 1842, † 16 feb. 1843.

År.1804

Efter bestemmelse fra 1793 ophæves livegenskabet i Holsten, den eneste danske landsdel, der har kendt dette forhold (bøndernes til slaveri grænsende afhængighed af godsejeren).

Det afsløres, at der har fundet store gravrøverier sted på Assistens kirkegård.



Napoleon lader sig krone som fransk kejser. Negerbefolkningen på Haiti gør oprør og danner verdens første sorte stat.



Den tyske dramatiker Friedrich Schiller har premiere på Wilhelm Tell, der handler om den schweiziske nationalhelts bedrifter for republikken.

Der udbryder krig mellem det indiske krigerfolk Maratherne og briternes ostindiske kompagni.

Grundlæggeren af det serbiske og jugoslaviske dynasti Karageorgevich, kaldet Sorte Georg, stater en frihedskamp mod det tyrkiske overherredømme.



År.1805.

Hans Christian Andersen (født 2. april 1805 i Odense, død 4. august 1875 på Rolighed i København) var en dansk digter og forfatter, der er verdensberømt for sine eventyr. Han var kendt for sine buketter og papirklip, og menes at have opfundet det flettede danske julehjerter^[1]. Han er en af den danske guldalders hovedpersoner. Han var desuden opfinder af Tingseventyr, der er en undergenre af kunsteventyr.

Storbritannien tilføjer den franske flåde et nederlag i søslaget ved Trafalgar.



Den engelske admiral Lord Nelson dræbes af en fransk snigskytte under slaget ved Trafalgar.

I den tyrkiske provins Egypten grundlægger Muhammad Ali sit eget dynasti og vil med fransk støtte indføre europæiske reformer.



Napoleon den 1. besejrer de forenede østrigske og russiske hære i slaget ved Austerlitz. (Tjekkoslaviet)

Mexico får sin første avis.

Alle frie slaver skal forlade staten Virginia, ellers risikerer de fængsling eller deportation

År. 1806

Sir Francis Beauford beskriver vinden i 13 styrker fra 0 vindstille til 12 orkan.

Det hellige tysk – romerske Kejserrige opløses, og Napoleon opretter under sit protektorat Rhin – forbundet mellem 16 vesttyske fyrstendømmer.

Den 1. mar. 1806 fik København sin ” Fodpostindretning til Brevets besørgelse i byen. Før den tid var det mere end besværlig at modtage et brev. Man skulle hen på et postkontor på en ganske bestemt dag, og her skulle man studere en ophængt liste over indkommende breve. Var der brev til en, måtte man stille op i en kø, og hentede man ikke brevet inden seks timer, blev det sendt ud med et bud, der skulle have 2 skilling pr. brev.



Den britiske flåde besætter den hollandske koloni Kapkolonien i Sydafrika for at kunne overvåge handelsvejen til Indien.

Triumfbuen var oprindeligt kejser Napoleons idé, men monumentet blev først opført efter hans død.

I 1806 ønskede Napoleon at markere den franske hærs triumfer. Gennem mere end ti års krige havde Frankrig kæmpet sig ud af

revolutionens kaos og var nu Europas dominerende stormagt. Napoleon besluttede at hylde tropperne og sig selv med en triumfbue ligesom i antikkens Rom. Valget var oplagt, for i Frankrig rasede en retro-bølge, hvor romerske skikke blev ivrigt kopieret.

Arkitekten Jean Chalgrin tegnede en stor bue, hvis yderside skulle smykkes med klassiske figurer, som alle symboliserede højdepunkter fra krigene. Navne på sejre og helte ville dække triumfbuens hvælvinger.

Ved Napoleons fald i 1815 var buen endnu langt fra at være færdig. De hjemvendte franske konger stoppede byggeriet, og først da de atter blev væltet 15 år senere, kunne arbejdet genoptages. Triumfbuen stod færdig i 1836, og Napoleons lig blev ført gennem monumentet på vejen til sit nuværende hvilested i Invalide-kirken.

Napoleon bryder med pave Pius den 7, der ikke vil acceptere Napoleons proklamation af sig selv som Guds stedfortræder på jorden.

Frankrig og Preussen underskriver i Paris en traktat, som tvinger de preussiske stater til at lukke deres havn for engelske varer.

Napoleons marionetregering i Holland må opgive Kapkolonien, der igen besættes af englænderne.

Viet den 21. juni. 1806.

Kronprins Christian * 18. sep. 1786 på Christiansborg Slot, søn af arveprins Frederik (Christian VII broder) og prinsesse Sophie Frederikke af Mecklenburg – Schwerin. Christian

Med

Charlotte Frederikke * 4. dec. 1784, datter af hertug Friedrich Franz 1 af Mecklenburg – Schwerin. Charlotte Frederikke var således kusine til kronprinsen.



Deres børn.

1. En dreng * apr. 1807, død kort efter fødsel.
2. Frederik * 6. okt. 1808, senere Frederik 7, gift 1. nov. 1828 i København med Wilhelmine Marie * 18. jan. 1808, datter af Frederik 6 og dronning Marie Sophie Frederikke.

Ifølge et rygte havde kronprins Christian og Charlotte Frederikke fået en datter Franziska Caroline Elise * 31. aug. 1805 i Pløn. Barnet skulle med andre ord være undfanget godt halvandet år før forældrene blev viet.

Ifølge samtidens moralopfattelse var noget sådan ikke acceptabelt – i hver fald ikke, når det drejede sig om landets øverste familier. Derfor kunne forældrene – stadig ifølge rygtet – ikke vedkende sig barnet.

Jomfru Fanny blev først sat i en god pleje og modtog siden, livet igennem, rigelig økonomiske midler fra ukendt side – og mødtes ved flere lejligheder med kronprins Christian.

Fanny var uægte barn af jæger ved godset Vietow i Mecklenburg, Friedrich Enger, og den ugifte syerske fra samme gods, Christine Maria Margretha Heise (1782-1853). Moderen kom – formentlig på grund af graviditeten – i tjeneste hos amtmanden i Aabenraa, som var hendes husbands svoger. Her blev Fanny født i 1805. Moderen og senere datteren ernærede sig som syersker samt ved vask og strykning for byens herskaber. Moderen døde i 1853, hvorefter Fanny levede ugift i Aabenraa til sin død 1881

Drømmesyner

I 1849 fremkom der beretninger om, at Fanny allerede 12 år tidligere detaljeret havde forudsagt Treårskrigen og dens forløb. Der var angiveligt tale om, at hun havde set krigens begivenheder i drømmesyner. En beretning om hendes syner, skrevet af en i øvrigt ukendt Momme Boisen, blev trykt i Fyens Avis og kort efter udgivet i København som skillingstryk. Nogle af hendes forudsigelser blev senere overført på krigen i 1864 og 1870 samt på genforeningen i [1920](#). Fanny har ikke selv efterladt sig noget skriftligt, men beretninger om hendes syner er blevet nedskrevet af andre efter hendes død. Hendes forudsigelser kendes derfor kun fra sekundære eller tertiære kilder. Ved nærmere eftersyn har det vist sig, at hendes forudsigelser dels er meget upræcise og i mange tilfælde direkte forkerte, og dels senere er blevet rettet til så de bedre passede til de faktiske begivenheder. Omvendt er det i nogle tilfælde de faktiske begivenheder, som er blevet tilrettelagt, så de passede til hendes forudsigelser. Når f.eks. kong Christian 10. i 1920 red over grænsen til Sønderjylland på en hvid hest og ikke på en brun, og når de danske tropper samme år marcherede ind i Aabenraa fra syd og ikke fra nord, var det arrangeret således for at Jomfru Fannys forudsigelser kunne gå i opfyldelse. ^[2]

Herkomst

Der opstod allerede i Fannys levetid en myte om, at hun var et førægteskabeligt barn af den senere Christian 8. og hans forlovede prinsesse Charlotte Frederikke.. Hun har aldrig selv udtalt sig om dette. At hun skulle have kongelige aner er med stor sikkerhed blevet tilbagevist af redaktør Morten Kamphövener i [1964](#). Der er heller intet, der tyder på, som myten siger, at hun blev økonomisk støttet af hoffet i København, men det vides, at hun i sine senere år af og til modtog penge fra en lokal velhaver formentlig af rent filantropiske grunde.

Betydning i samtid og senere

Jomfru Fanny døde i 1881 og hendes gravsten står på Aabenraa Kirkegård. Hendes betydning i samtiden lå først og fremmest i, at hun med sine forudsigelser var med til at holde modet oppe hos de danske sønderjyder i tiden under preussisk herredømme.

Der er skrevet flere bøger om Jomfru Fanny-Marie Thomsens bog *Jomfru Fanny*, som udkom første gang i 1934 og siden blev genoptrykt flere gange, har i høj grad været med til at cementere myterne omkring Fanny. Bogen blev under besættelsen forbudt af tyskerne, men alligevel solgt under dæktitlen "Håndbog i Kaninavl". Jomfru Fanny har desuden givet navn til et sønderjysk bigband , og Anders Koppel har skrevet en lille kantate om hende.

Kronprins Christian havde i sine yngre år været en stor beundrer af det smukke køn. Flere kilder vil endog vide, at sympatien ganske ofte var gensidig. Vores kendte eventyrdigter H. C. Andersen (1805 – 1875) er blevet udlagt som uægte søn af Christian 8. Baggrunden for rygtet er bl. a. forskellige hentydninger i forfatterens erindringer og eventyr, samt den absolut positive særbehandling, som Odense – drengen blev genstand for i Københavns bedre kredse. Hans lette adgang til hoffet efter ankomst til København har også undret. Ifølge denne rygtekreds var H.C. Andersen det konkrete resultat af et kærlighedsforhold mellem Komtesse Elise Ahlefeldt – Laurvig og kronprins Christian i sommeren 1804. Komtesse var på det tidspunkt ca. 16. år gammel. Den senere forfatter skal, ifølge denne historie, i virkelighed være kommet til verden enten på fynske Broholm Slot eller på herregården Ørbæklund.

Mathias (Mattes) Petersen, * 25. apr. 1806 i Damgade 24 (søn af Peter Matthiesen og Ellen Nielsen Bondesdatter), † 21 jan 1860 i Damgade 24. Gift 19. okt. 1839 med Kirstine Hellesø, * 24. okt. 1815 i Ramsdam 1, † 15. maj 1888 i Damgade 24.

Børn:

- i. Peter Matthiesen * 6. dec. 1840.
- ii. Anna Maria Petersen, * 28. apr. 1842, † 21. ju.l 1842.
- iii. Ellen Matthiesen * 10. feb. 1844.
- vii. Dødfødt Petersen, * 30. marts 1846.

Nis Christian Petersen, * 13. maj 1806 i Achtrup † 3. okt. 1892 i Jadelund. Han blev gift med Lena Catharine Nissen, 22. aug. 1835, * 31 mar 1815 i Jardelund (datter af Hans Nissen og Marie Christine Hansen), † 27. dec. 1882 i Jardelund.

Børn:

- i. Marie Magdalene Petersen * 4. apr. 1836.
- ii. Cicilie Petersen, * 1. feb. 1838 i Jadelund.
- iii. Hans Nissen Petersen, * 1839.
- iv. Peter Christian Petersen * 28. sep. 1842.
- v. Lena Bothilde Petersen, * 2. aug. 1845 i Jadelund.
- vi. Catharine Petersen, * 31. aug. 1847 i Jadelund.
- vii. Elise Marie Petersen * 12. sep. 1849.
- viii. Søn Petersen * 1850.
- ix. Nis Christian Petersen, * 29 jan 1852 i Jadelund.
- x. Christian Nissen Petersen, * 2.okt. 1855 i Jadelund.

Christina Nicolaisen, * 1. sep. 1806 i Westre, † 22. feb. 1886 i Berbeckshof Westre. Hun blev gift med Johannes Edlefsen, 2 jul 1831 i Ladelund, * 4 mar 1799 i Westre (søn af Edlef Hansen og Cathrine Dorothea Johannsen), † 15. apr. 1858 i Berbeckshof Westre.

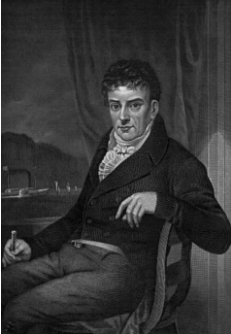
Børn:

- i. Nicolai Edlefsen * 14. feb. 1832.
- ii. Anna Maria Edlefsen * 15. maj 1833.
- iii. Catharina Dorothea Edlefsen, * 9. Apr. 1835 i Berbeckshof Westre.
- iv. Edlef Casper Edlefsen * 2. sep. 1836.
- v. Hans Christian Edlefsen, * 3. jan. 1838 i Berbeckshof Westre.
- vi. Peter Edlefsen * 19. Sep. 1838.
- vii. Anna Catharina Edlefsen * 31. Okt. 1840.
- viii. Andreas Christian Edlefsen * 29 mar 1842.
- ix. Friedrich Carl Ferdinand Edlefsen * 26. Aug. 1844.

x. Johan Christian Edlefsen * 11 ju.l 1846.

År.1807.

År. 1807



Englænderen Robert Fulton

konstruerer det første dampskib.
Danmark befinder sig i krig med England.

Københavns bombardement

var en terrorbombning, som fandt sted i 1807 under Englandskrigene og varede fra den 2. til den 5. september. Belejringen af København var et resultat af britisk krav om overgivelsen af Danmarks flåde til briterne, der frygtede at Kronprins Frederik ville overgive flåden til franskmændene mod Storbritannien. Den britiske flåde blev ledet af admiral James Gambier og landstyrken på 18.000 mand, fortrinsvis briter og tyskere, af general Lord Cathcart.

Baggrund

I slutningen af 1806 udstedte Napoleon dekretet om fastlandsspærringen, der fordrede, at al handel med Storbritannien blev forbudt for franskmænd og deres allierede. Storbritannien svarede igen med at forbyde neutral handel mellem fjendtlige havne, hvilket skabte vanskeligheder for de tilbageværende neutrale lande, heriblandt Danmark. Ved freden i Tilsit i juli 1807 kom Napoleon overens med Zar Alexander I, således at Danmark efterhånden var det eneste neutrale land på det europæiske fastland. Storbritannien sendte i juli 1807 en større invasionsflåde til Østersøen med det formål at kræve den danske flåde udleveret, af frygt for at den skulle falde i Napoleons hænder. Den danske flåde var dette år ikke genstand for større udrustning, og de fleste skibe lå aftaklede i flådens leje.



Den britiske flåde bestod af 24 linjeskibe, 22 mindre skibe samt transportfartøjer med sammenlagt 30.000 mand. Med denne styrke i baghånden forhandlede den engelske Francis Jackson, men opnåede ikke en ønsket traktat.

Belejring

Målet var klart for enhver: briterne planlagde at tage flåden med magt. København rustede sig mod en kommende belejring. Københavns kommandant Ernst Peymann blev øverstbefalende for landforsvaret, og

kommandør Steen Bille blev chef for søforsvaret. Den 16. august gjorde briterne invasion ved Vedbæk uden modstand fra dansk side. De britiske tropper blev placeret i en halvkreds rundt

om København fra Svanemøllen til Kalveboderne. Den 1. og 2. september fremsendte briterne en opfordring til general Peymann om overgivelse og udlevering af flåden – uden resultat. Bombardementet



begyndte kl. halv otte om aftenen den 2. september. Briterne bombarderede byen uden at tage hensyn til civile og offentlige bygninger. De brugte bl.a. brandraketter af den ny opfundne congrævske type, som vises i Orlogsmuseets samlinger. I 12 timer vedvarede bombardementet, der forvoldte stor skade.

Ved 6-tiden den næste aften genoptoges bombardementet, der atter varede til kl. 8 næste morgen. Efterhånden blev husene tømt for beboere og dermed forsvandt også mulighederne for at opretholde det lokale brandforsvar. Den 4. september kl. 7 begyndte atter bombardementet, og indbyggernes modstandskraft syntes at ebbe ud.

Vor Frue Kirkes spir blev ramt og styrtede brændende ned over kirken, der antændtes og udbrændte totalt.



En storbrand bredte sig nu omkring universitetet, og slukningsarbejdet var på grund af overbelastning næsten gået i stå. Rundetårn med Trinitatis Kirke, der rummede universitetsbiblioteket på loftet, blev reddet ved en ekstraordinær indsats af bl.a. soldater og folk fra Holmen. Bombardementet fortsatte den 5. september, og der var nu stemning for kapitulation. Der blev sendt en parlamentær af sted til den britiske general, der klart svarede, at bombardementet fortsatte, hvis man ikke kunne acceptere flådens udlevering.

Den 6. september formuleredes kapitulationen: Udlevering af flåden, besættelse af Kastellet og flådens anlæg indtil flåden var ekviperet og kunne afgå ved egen hjælp.

Tidligere mente man, at 188 soldater og omkring 1.600 civile mistede livet (nogle steder anførtes endda et antal på hele 3.000) ved bombardementet. Dette tal drog generallæge og chef for Forsvarets Sundhedstjeneste, Hans Michael Jelsdorf imidlertid i tvivl og efter en grundig undersøgelse af de primære kilder, fik han tallet nedjusteret til omkring 200 civile dræbte. Københavns befolkning var da på omkring 102.000 indbyggere.^[1]

Afsked med Orlogsflåden



Briterne invaderede København og holdt sig i den efterfølgende måned indenfor ovennævnte område, medens de udrustede flåden, således at det ikke kom til sammenstød med befolkningen. I slutningen af oktober afsejlede briterne med hele den danske flåde. 80 krigsskibe og 243 transportskibe sejlede nordud gennem Sundet. Det engelske krigsbytte omfattede 17 linjeskibe, 17 fregatter og

19 mindre skibe samt 26 kanonbåde. Briterne fjernede i øvrigt næsten al udrustning fra flådens etableringer og ødelagde de på stabel stående nybygninger.

Danmark mistede herved forudsætningerne for at beskytte sin søhandel og hævde herredømmet i søterritoriet. Det var definitivt slut på den florissante periode, der havde gjort København til en af de vigtigste byer i Østersøområdet. Desuden var Danmark tvunget ud af neutraliteten og havde valgt side for Frankrig.

Storbritannien forbyder handel med negerslaver, men slavesmugleri afløser den legale handel. U.S.A. vedtager en handelsblokade mod hele verden for at standse måneders chikane fra engelske og fransk side mod neutrale landes handelsskibe.

Robert Fulton prøvesejler verdens første vellykkede hjuldampskib Clermont på Hudson floden.

I London etableres den første gasgadebelysning.

For at isolere England fra det europæiske marked tilbyder Napoleon nu zar Alexander at dele Europa imellem sig. Rusland kan frit angribe Finland, Sverige og Tyrkiet, medens Frankrig tager resten.

Den første protestantiske missionær, englænderen Robert Morrison, ankommer til Guangzhou i Kina.

År. 1808.

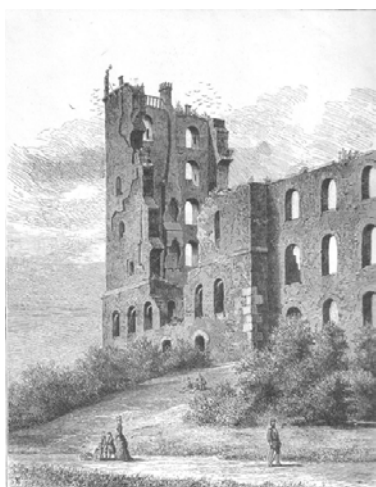
År. 1808

Christian VII døde den 13. mar. 1808 i Rendsburg af chok ved de spanske hjælpetroppers indmarch. Han blev gravsat i Roskilde Domkirke den 16. jul. 1814.

Hans søn Frederik den VI bliver nu konge af Danmark, men han havde allerede i 1784 overtaget den reelle magt ved et kup.

Søhelten Peter Willemoes falder i kamp mod englænderne ved Sjællands Odde.

Danmark erklærer Sverige krig.



Spanske hjælpetropper sendes til Danmark, hvor de afbrænder Koldinghus Slot.

De fremmede soldater indfører cigaretter i Danmark.

Englænderen G. Cayley bygger et flyvedygtigt svævefly med vinger, krop og haleparti.

Storbritannien lader sin flåde patruljere langs Afrikas vestkyst for at komme de nu forbudte slavetransporter til livs.

Beethovens førsteopførelser i Wien af sin 5. og 6. symfoni bliver dårlig modtaget. Det bekendtgøres i U.S.A., at negere betragtes som fuldgyldige vidner i enhver retssag.



Bank of England, tegnet af arkitekt John Soane, står færdig efter 20 års byggeri.

Lauers Nissen Høi, * 1 mar 1808 i Rødenæb 4, † 12. nov. 1889 i Stegvej 1. Han blev gift med Thøre Hansen Steg, * 30. jun. 1812 i Stegvej 3 (datter af Hans Hansen Steg og Margrethe Christiansdatter), † 6. dec. 1871 i Stegvej 1.

Børn:

- i. Hans Nissen Høi * 23. maj. 1843.
- ii. Lauritz Nisse Høi, * 28. maj. 1845. Han blev gift med Anne Marie Mathisen, 18 jul 1872 i Oksbøl, * 14. apr. 1840 i Himmark (datter af Mathias Sørensen Christensen og Karen Petersen Good).

Efter en købekontrakt af 16. marts 1870 blev Laurs Nissen Høi indskrevet i skyld og panteprotokollen som den nye ejer Stegvej 1. Han blev desuden også indskrevet i den preussiske grundbog som husinderste efter den senere gældende preussiske lov af 27. maj 1873.

Rasmus Rasmussen, * 21. okt. 1808 i Holm, † 25 jan 1882 i Arbejdshus Søvang. Han blev gift med (1) Anne Marie Nissen, 14. feb. 1829 i Nordborg, * 23. apr. 1807 i Nordborg (datter af Daniel Nissen og Anna Johansen), † 14 mar 1834. Han blev gift med (2) Anna Marie Bondesen, 29. okt. 1837, * 15. aug. 1800 i Dyvigvej 10 (datter af Bonde Christensen og Cille Jacobsdatter), † 14. nov. 1876.

Børn:

- i. Rasmus Rasmussen * 8 mar 1829.
- ii. Anna Marie Rasmussen, * 17. nov. 1837 i Holm, † 29. apr. 1839 i Oksbøl.
- iii. Anna Maria Rasmussen * 9. maj 1841.
- iv. Christen Rasmussen, * 3 jul 1845 i Møllegade 75., † 13 mar 1847 i Møllegade 75.

År.1809.

Efter den russisk – svenske krig 1808 – 1809 må Sverige afgive hele Finland til Rusland.

Kejser Napoleon lader sig skille fra sin kone Josephine, fordi hun ikke har født ham en søn.

Det første nummer af Quarterly Review udgives af advokaten og forfatteren til Ivanhoe Walter Scott.

Joseph Haydn



Dør efter at have skrevet mere end 100 symfonier, 70 strygekvartetter, 30 klaversonater, og 19 operaer, 15 messer og 2 oratorier.

Østrig afstår ved fredsaftalen med Frankrig på Schönbrunn provinser i Slovenien , Kroatien , Bosnien – Hercegovina., Montenegro og Albanien.

Franskmanden Jean Baptiste Lamarck fremsætter sin udviklingslære, der bygger på teorien om, at miljøets påvirkning af arterne nedarves.

Peter Kolmos er født den 09.06.1809, som søn af Jes Petersen Kolmos og Ellen Pedersdatter. Viet den 19.07.1834 Ungkarl og tiltrædende halvboelsmand i Nørrelykke Peter Kolmos og pigen Cathrine Jensen Fangel * den 05.11.1804 i Lavensby, som datter af Hans Jensen Fangel. 1859 Peter Kolmos overlader Nørrelykkevej 12 til Jens og Thore Jørgensen og får i stedet kåd nr 99 Hellesøvej 43. Død den 06.07.1875 Peter Kolmos ægte – og aftægtsmand i Holm. Han efterlader sig enken Cathrine født Jensen Fangel og tre børn.

1. Ellen Petersen Kolmos *21.juni 1835 i Nørrelykke. – Ellen Petersen Kolmos døde juledag 1852.
2. Jes Petersen Kolmos * 21nov. 1837 i Nørrelykke, han blev gift den 9. okt. 1862 i Nordborg med Ellen Matthiesen * 10. dec. 1844, som datter af Matthias Petersen og hustru Kirstine * Hellesøe Damgade 24
3. Hans Petersen Kolmos * 4. marts 1840, han blev gift 8. juni 1871 med pigen Anna Marie Hansen.
4. Eleonore Petersen Kolmos * 23.marts 1845, hun blev gift i Nordborg kirke den 5. okt. 1865 med Peter Matthiesen * 6. dec. 1840, som søn af Mathias Petersen og hustru Kirstine * Hellesøe boel 47 Damgade 24

Ny ejer af Hellesøhus 1859 Peter Jessen Kolmos

Vi underskrivende, jeg halvboelsmand Peter Jessen Kolmos, i Nørrelykke (halvboel boel 71 Nørrelykkevej 12). på den ene side, og kådner Jens Jørgensen og hustru Thøre * Jessen i Hellesø på den anden side opretter herved følgende byttekontrakt.

Undertegnede halvboelsmand, Peter Jessen Kolmos, overlader herved det ham ifølge afleveringsdokument af 26. aug. 1834 tilhørende i Nørrelykke ved Holm under nr. 71 i Nordborg sogn, beliggende halvboel med tilhørende og med alle til ejendommen hørende rørheder og rettigheder, byrder og afgifter til ægtefolkene Jens Jørgensen og Thøre Jørgensen.

Underskrevne ægtefolk, Jens og Thøre Jørgensen, overdrager herved dem ifølge skøde af 31. 07. 1855 tilhørende i Hellesø i Nordborg sogn beliggende kådsted med tilkøbt inderste jord og part i søen Hellesø, samt med alle til stedet hørende rørheder og rettigheder, byrder og afgifter til halvboelsmand Peter Jessen Kolmos i Nørrelykke.

Dette bytte sker med følgende betingelser.

1. Jens Jørgensen og hustru betaler i bytte til Peter Jessen Kolmos 440 Rdm., hvoraf de 100 udbetales ved kontraktens fuldbyrdelse og resten bliver stående og forrentes.
2. De Jens Jørgensen og hustru påhvilende aftægtspræstation til Mads Bondesens enke og datter Anna Kristine Madsen vedbliver at påhvile dem og ved de forpligtede til at sørge for, at der i respektive aftægtskontrakter af deres hidtil havde forlig ud i pantebogen.
3. De med disse overdragelser forbundne omkostninger udredes af hver af partner med halvdelen. Det vi udbetaler, at der efter pantpåbydning udfærdiges er lovformelige skøder af de nævnte ejendomme, bekostes når byttekontrakten er udfærdiget.

Underskrevet af herredsfoged Anders Grønborg
Auktionarius ved Nørre og Egen Herreder

År.1810

I Mexico opildner præsten Miguel Hidalgo y Castillas, der er optændt af tidens frihedsbevægelser, befolkningen til oprør mod kolonimagten Spanien.
Sverige erklærer England krig.

Den første krig mod englænderne fra små skibe. (Kaperkrig)

I Sverige overtager Bernadotte – familien tronen.

Den russiske zar Alexander nægter Napoleon at blive gift med hans 15 årige søster Anna.

Napoleon gifter sig med prinsesse Marie Louise, der er datter af den østrigske kejser

Revisionen af fransk lovgivning er tilendebragt, og Gode Napoleon udgør Frankrigs nye Lovkompleks.



Tyskerne Franz Joseph Gall
Udgiver et firebindsværk om nervesystemets anatomi.

Napoleon lader forfatteren Madame de Staels manuskript Concerning Germany destruere.

Berlins universitet begynder sin undervisning. Universitets første rektor er filosofen Fichte.

Den 31. mar 1810 blev ægteskabet mellem kronprins Christian og Charlotte Frederikke opløst.



Årsagen til skilsmissen var, at prinsessen havde indledt et forhold til den schweiziske koncertmester og sanger ved Det kgl. Teater Edouard du Puy.

Efter skilsmissen boede Charlotte Frederikke først i Altona ved Hamborg og senere i Horsens til 1829. Edouard du Puy blev forvist til Sverige. Charlotte Frederikke flyttede senere til Rom, hvor hun gik over til katolicisme. Hun døde i den italienske hovedstad den 13. juli 1848 og er begravet bag Peterskirken. Hendes søn Frederik VII lod senere graven forskønne i dyb kærlighed til moderens minde.

Kronprins Christian giftede sig anden gang den 22. maj. 1815.

År.1811.

Det første juletræ tændes i København.

I England må kronprinsen, den senere kong Georg den 4., overtage tronen som prinsregent, da hans 73 årige far, kong Georg den 3., er blevet sindssyg.

Kemikeren Amadeo Avogadro beskriver for første gang gassens natur. Forskellige gasarter indeholder lige mange molekyler og kan bindes sammen.

Østrig går bankerot i kølevand på stigende militæruddgifter og bølgen af økonomiske spekulationer som følge af fastlandsspærringen mod England.

Moskvas indbygger sætter ild til byen før de flygter for Napoleons tropper.

År.1812.



Napoleon går med 700.000 mod Moskva.

Byen indtages, men brænder, og Napoleon indleder et tilbagetog. Over 5000,000 franske soldater omkommer i den russiske vinter.



Den engelske premierminister Spencer Perceval

bliver myrdet i Underhuset af forretningsmanden John Bellingham, som er blevet ruineret af krigen.

Thøre Hansen Steg, * 30 jun. 1812 i Stegvej 3, † 6. dec. 1871 i Stegvej 1. Hun blev gift med (1) Peter Nissen, Ikke gift. Hun blev gift med (2) Lauers Nissen Høi, * 1 mar 1808 i Rødenæb 4 (søn af Laurs Nissen Høi og Anne Jessen), † 12. nov. 1889 i Stegvej 1.

Børn:

- i. Anna Kirstine Petersdatter, * 10. nov. 1835.
- ii. Hans Nissen Høi * 23. maj 1843.
- iii. Lauritz Nisse Høi, * 28. maj 1845. Han blev gift med Anne Marie Mathisen, 18 jul 1872 i Oksbøl, * 14 apr 1840 i Himmark (datter af Mathias Sørensen Christensen og Karen Petersen Good).

År. 1813

Statsbankerot i Danmark.

Statsbankerotten betegner den alvorlige penge- og finanspolitiske situation, som Danmark var kommet i som følge af landets kostbare deltagelse i Kanonbådskrigen fra 1807, og som 5. januar 1813 endte med en reform af pengevæsenet, der betød, at pengesedlernes værdi i forhold til sølv blev nedskrevet drastisk. Reformen var nødvendig grundet den voldsomme inflation, der ramte landet fra 1810.

Som led i pengereformen blev de oprettet en ny seddeludstedende bank, Rigsbanken. Den fik tillagt bankhæftelsen, dvs. dækningen for de nye sedler. Bankhæftelsen var en 1. prioritethæftelse i alle landets ejendomme på 6 pct. af værdien, som enten skulle indbetales til banken på én gang eller afbetales.

Et maksimum for seddeludstedelsen blev fastsat, og de gamle sedler – kurantrigsdaler – blev omvekslet til nye rigsbankdaler i forholdet 6:1. Samme kurs gjaldt for statspapirer, der ønskedes indløst med de nye sedler. Da staten hermed ikke kunne svare sine forpligtelser, er pengereformen gået over i historien som *statsbankerotten*.

Rigsbanken kunne ikke opretholde de nye sedlers værdi. Private betalingsmidler florerede, og seddelkursen i forhold til sølvværdien nåede bunden i september 1813 med 9 pct. I de følgende år svingede kursen voldsomt.



Nationen har holdt på den forkerte hest i Napoleonskrigene. Krigen er tabt og en våbenstilstand undertegnes den 15. dec.

Den engelske regering bryder landets Ostindiske Kompagnis monopol på handel i Indien, som følge af dets magtmisbrug over for de indfødte.

Det engelske skib Peacock bliver sænket af et amerikansk skib ved Guyanas kyst.

Den 21 årige komponist Cioacchino Rossinis

opera Tancred har premiere i Venedig under stor jubel.

År. 1814.

Frankrig overgiver sig og Napoleon føres til Elba.



Det første lokomotiv konstrueres i England.

Mexico erklærer sig selvstændigt, og republikkens nye forfatning afskaffer klasseforskelle og slaveri.

År.1815



Napoleon vender tilbage til Frankrig – ” De hundrede dage.

” Ved Waterloo lider han sit endelige nederlag og føres til øen Sct. Helena som livstidsfange.

Polen indfører en liberal forfatning

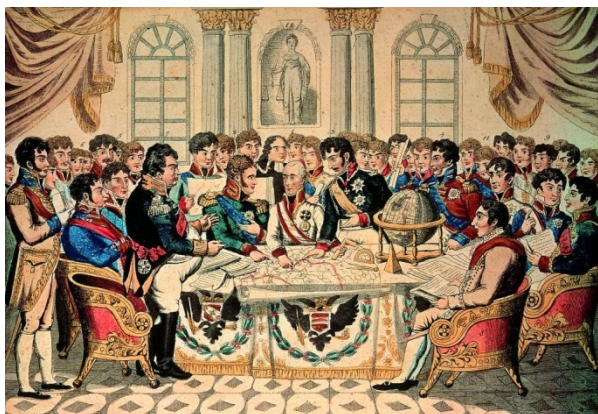
Hertugdømmet Warszawa, indlemmet i Rusland ved Wienerkongressen i 1814, organiseres af den russiske zar som det selvstændige kongerige Polen.

Wienerkongressen garanterer 22 schweiziske kantoner evig neutralitet, og hver kantonsikres i forbundstraktat sit territorium og egen forfatning.

UDENRIGSPOLITIKKEN INDTIL WIENERKONGRESSEN

Wienerkongressen 1814. Fra Danmarks Riges Historie (1896-1907).

Tre markante kriser ramte Danmark i denne periode, Slaget på Reden i 1801, Københavns bombardement i 1807 og Freden i Kiel i 1814. På Wienerkongressen senere på året 1814 begyndte man at "nytegne" Europakortet.



Med Frankrigs krigserklæring mod Østrig og Preussen i 1792 og året efter mod England begyndte en eftertrykkelig omkalfatring af det europæiske balancesystem. Danmark prøvede godt nok fortsat at holde fast ved sin defensive neutralitet, men blev allerede i sommeren 1793 kraftigt opfordret af England, Rusland og Preussen til at vælge side og hjælpe med at udsulte Frankrig. Danske købmænd var dog interesserede i franskvenlig politik, og med lempe lykkedes det at komme ud af krisen. Det varede imidlertid ikke længe, for i de oprørte vande

måtte Danmark gå over til en offensiv neutralitetspolitik. Det betød, at de vigtigste handelsskibe måtte ledsages af et krigsskib. England var meget fortørnet og bragte mange skibe op. Værre var det dog, at Frankrig og Rusland i 1801 havde fundet sammen mod England, der nu med opankrede krigsskibe ved Kronborg krævede, at Danmark skulle trække sig ud af sin alliance med Rusland. Det overhørte kronprinsen, og resultatet blev Slaget på Reden, som Danmark tabte jammerligt.

Danmark gik herefter tilbage til en defensiv neutralitetspolitik. Napoleon vandt mere og mere frem, og i 1806 krævede han en fuldstændig kontinentalspærring mod England. Både Frankrig og England stillede betingelser for Danmark, og hektiske diplomatiske forhandlinger fulgte. England mistede tålmodigheden, bombarderede København i 1807 og beslaglagde hele den danske flåde. Da sluttede Danmark sig til Napoleon og førte søkrigen videre ved at tillade et udbredt kapervæsen og ved at bygge en ny, hurtig flåde af små kanonbåde. Men krigslykken stod ikke Danmark bi, og ved Freden i Kiel i januar 1814 måtte Danmark skrive under på Englands og Sveriges traktat, som påbød afståelsen af Norge. Som kompensation skulle Danmark få Svensk Pommern med øen Rügen. Rusland skulle hjemkalde sine 60.000 mand, der stod i Holsten. Men hverken Rusland eller Sverige efterkom sine løfter på grund af Norges oprør og erklæring om at være et frit kongerige med den danske tronfølger som konge.

Krigslykken havde heller ikke stået Napoleon bi. Han havde tabt det store slag mod de allierede hære fra Rusland, Østrig og Preussen ved Leipzig i oktober 1813. Forskellige aftaler blev sluttet, og for at genoprette et Europa i varig balance mødtes store og små fyrster i Wien i efterår 1814. Selv Frankrig, som man ikke ville gå udenom, var med. Det så ikke for godt ud for lille Danmark, der i denne sammenhæng ikke betød ret meget. Frederik 6 var alvorligt bange for, at Danmark skulle deles op mellem Sverige og Rusland. Han var rejst med en stab af embedsmænd til Wien, men fik ikke adgang til de store besluttende møder eller en plads i et udvalg. Da den slagne Napoleon i 1815 dukkede op med en hær, var der større problemer at tage hånd om. Nok havde Rusland trukket sine soldater hjem, men Danmarks forhold til Sverige fik ikke sin afklaring før flere år senere. Frederik 6's angst blev dog aldrig til virkelighed.

I Wien ordnede man Europakortet stort set efter forholdene fra før revolutionskrigenes start i 1792. Danmark fik i sidste ende Lauenborg som bytteobjekt for de svenske områder i Nordtyskland, som Preussen gerne ville have. Også Det Tyske Kejserrige - det store område midt i Europa - blev ordnet fra bunden af. De flere hundrede små og større stater blev nu samlet til 39 og fik et nyt navn: Det Tyske Forbund. Det fik i Wien i opdrag at oprette en stænderforsamling i hvert forbundsland. Både hertugdømmet Holsten og det nye Lauenborg, som begge hørte under den danske krone, hørte til forbundet, og det kom til at volde store problemer, for Slesvig og Holsten måtte efter en 400 år gammel vedtagelse ikke adskilles, hvad Ridderskabet, hertugdømmernes adelsstand, holdt kraftigt på. Da hele Europa faldt mere eller mindre i dvale i de næste mange år, glemte man forfatningskravet, men det dukkede op igen som et indenrigsproblem.

År.1815.

Kirstine Hellesø, * 24. okt. 1815 i Ramsdam 1, † 15. maj 1888 i Damgade 24. Hun blev gift med Mathias (Mattes) Petersen, 19. okt. 1839 i Nordborg, * 25. apr. 1806 i Damgade 24 (søn af Peter Matthiesen og Ellen Nielsen Bondesdatter), † 21 jan 1860 i Damgade 24.

Børn:

- i. Peter Matthiesen * 6. dec. 1840.
- ii. Anna Maria Petersen, * 28. apr. 1842, † 21 jul 1842.
- iii. Ellen Matthiesen * 10. feb. 1844.
- viii. Dødfødt Petersen, * 30. marts 1846.

År.1816.

Utallige firmaer krakker i Danmark i perioden 1816 – 1820.

Den Franske fysiker Joseph Niepce præsenterer verdens første fotografi, da hans eksperimenter fører til fremstillingen af det første papirnegativ.

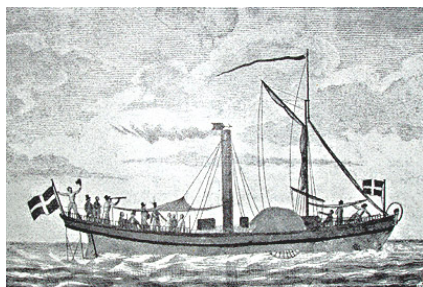
År. 1817.

Voldsomme arbejdsuroligheder i England.

Tyske studenter kræver en fri forfatning og samling af de mange delstater til et Stortyskland.

Josè de San Martin og Simon Bolivar indleder rækken af antikolonikrige til Sydamerikas befrielse.

Pioneren Elisabeth Macarthur trækker sig tilbage efter at have udviklet New South Wales i Australien til hovedområde for uldproduktion.



År. 1819.

Danmarks første dampskib

(” Caledonia ”) indsættes på ruten København – Kiel.

De skotske fabrikanter Thomas Hancock og Charles Macintosh færdigudvikler en proces til fremstilling af vandtætte materialer.

Spaniens udenrigsminister underskriver kontrakt, som afstår Florida til De forenede Stater. Den vestlige grænse fastlægges ved Mississippi-floden.

Padro museet i Madrid åbner de kongelige samlinger for offentligheden.

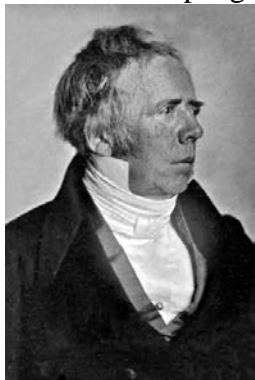
Jørgen Jensen, * 23 jul 1819 i Nørrelykkevej 16, † 7 feb 1893 i Ramsdam 8. Han blev gift med Anna Eriksen, 3. maj 1849 i Nordborg, * 4 apr 1822 i Ramsdam 8 (datter af Erik Andersen Møller og Anne Petersen), † 1908 i Ramsdam 8.

Børn:

- i. Erik Jørgensen, * 26 sep 1849 i Ramsdam 8, † 9 apr 1853.
- ii. Andreas Jørgensen, * 19 dec 1850 i Ramsdam 8, † i København. Han blev gift med Viktoria Christine Hansen, 23 aug 1878 i København, * 25 feb 1859.
- iii. Anna Jørgensen * 30 nov 1852.
- iv. Anna Cathrine Jørgensen, * 7 nov 1854, † 19 jul 1861.
- v. Marie Kirstine Jørgensen, * 29 mar 1857 i Ramsdam 8, † 14 sep 1862.
- vi. Anna Maria Jørgensen, * 10 dec 1859 i Ramsdam 8, † 6 mar 1861 i Ramsdam 8.
- vii. Anna Chathrine Jørgensen * 3 dec 1861.
- viii. Marie Christine Jensen, * 22 okt 1865, † 12 dec 1881 i Ramsdam 8.

År. 1820

H.C. Ørsted opdager elektromagnetismen.



Missouri kompromiset vedtages i U.S.A.'s kongres for at sikre en forsat balance i unionen med nu 12 slavestater og 12 stater, hvor slaveri er forbudt.

Hans Christensen Grau, * 27 mar 1820 i Ellehave 12, † 24. sep. 1864 i Brønd 14. Han blev gift med Anna Frederiksen Greisbjerg, 19. maj 1843 i Nordborg, * 23. nov. 1822 i Lønsømadevej 15 (datter af Frederik Johansen og Marie Margrethe Christine Greisbjerg), † 7 jul 1866 i Brønd 14.

Børn:

- i. Christen Grau * 20. Sep. 1843.
- ii. Maren Grau * 25. Jan. 1846.
- iii. Frederik Grau, * 25. maj. 1848 i Følkærsgaard.
- iv. Maria Margrethe Grau, * 11. apr. 1850 i Brønd 14, † 11 apr. 1850.
- v. Hans Grau, * 12. marts 1851 i Brønd 14.
- vi. Jes Grau, * 6. nov. 1853 i Følkærsgaard.
- vii. Peter Grau * 28. apr. 1856.
- viii. Johan Grau, * 25. Mar. 1859, † 15. feb. 1860.

- ix. Johan Grau * 8. feb. 1861.
- ix. Jørgen Grau * 20 sep. 1863.

År.1822

Den Græske frihedskrig indledes. Frivillige strømmer til.

Anna Frederiksen Greisbjerg, * 23 nov 1822 i Lønsømadevej 15, † 7 jul 1866 i Brønd 14. Hun blev gift med Hans Christensen Grau, 19. maj 1843 i Nordborg, * 27 mar 1820 i Ellehave 12 (søn af Christen Jessen Grau og Karen Hansen Greisbjerg), † 24 sep 1864 i Brønd 14.

Børn:

- i. Christen Grau * 20 sep 1843.
- ii. Maren Grau * 25 jan 1846.
- iii. Frederik Grau, * 25 maj 1848 i Følkærgaard.
- iv. Maria Margrethe Grau, * 11 apr 1850 i Brønd 14, † 11 apr 1850.
- v. Hans Grau, * 12. marts 1851 i Brønd 14.
- vi. Jes Grau, * 6 nov 1853 i Følkærgaard.
- vii. Peter Grau * 28 apr 1856.
- viii. Johan Grau, * 25 mar 1859, † 15 feb 1860.
- ix. Johan Grau * 8 feb 1861.
- x. Jørgen Grau * 20 sep 1863.

Nicolai Peter Nissen, * 20 dec 1822 i Stato Ladelund, † 28 nov 1894 i Stato Ladelund. Han blev gift med (1) Hustru. Han blev gift med (2) Anna Catharina Edlefsen, * 31 okt 1840 i Berbeckshof Westre (datter af Johannes Edlefsen og Christina Nicolaisen), † 1 sep 1921 i Stato Ladelund.

Børn:

- i. Christian Peter Nissen, * 1852.
- ii. August Jørgen Nissen, * 1853.
- 5. iii. Christine Henriette Nissen * 12. maj 1867.
- 6. iv. Martin Peter Nissen * 30 maj 1878.
- 7. v. Metha Maria Nissen * 16 maj 1882.

År. 1828

Johan Ludvig Heibergs

skuespil ” Elverhøj ” har premiere.



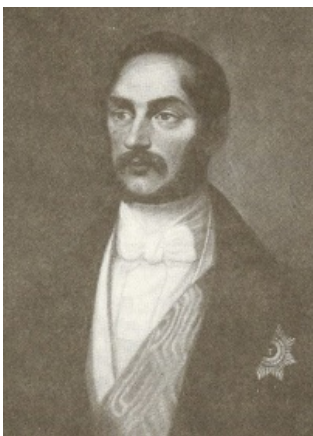
Viet den 1. nov. 1828 i København.

Kronprins Frederik * 6. okt. 1808 på Amalienborg, eneste søn af Christian VIII og dronning Charlotte Frederikke.



Med.

Wilhelmine Marie * 18. jan. 1808, datter af Frederik 6 og dronning Marie Sophie Frederikke. Kronprinseparret blev separeret 1834 og skilt i 1837 på grund af personlige uoverensstemmelser. Prinsesse Wilhelmine blev derefter, den 19. maj. 1838, gift med hertug



Carl af Glycksborg m. m., Christian IX ældste broder. Wilhelmine døde på Glycksborg Slot den 30. maj. 1891. Ingen børn.

Kronprins Frederik blev gift anden gang 10. juni 1841 med Caroline Charlotte Mariane af Mecklenburg – Strelitz *10. jan. 1821.

År.1829.

Grækenland genopstår som fri nation.

År.1830

Oprør i en række europæiske lande, man kræver demokrati.

Omkring 1830 begyndte enkelte købmænd i Sønderborg at faldbyde kaffe, men på landet var kaffe helt ukendt af almue. På den tid boede i Svenstrup en særdeles dygtig smed, der hed Christen, han købte den gang som det var skik og brug sit jern i Sønderborg. Ved sådan en lejlighed falbød købmanden ham en ny artikel i kolonial, som var indført fra det fremmede og kaldtes kaffe. Han købte en fjerdingspund for at overraske og glæde sin kone. Lidt underretning om, hvorledes hun skulle tilberede den nye vare, fik han jo af købmanden, men dog ikke nok, som det senere viste sig. Christen smed kom hjem: Hør Mutter nu skal jeg sige dig hvordan du skal bære did ad. Først skal du over ilden komme den i en gryde og røre rundt i den så længe, til den bliver sort og spratter, så

tager du den af ilden og kommer den i en morter og støder den helt i stykker, og så er den færdig til at koge.

Smeden kørte så ud i marken, og ved sin hjemkomst til middag ventede han at finde den nymodens ret tilberedt. Han kom ind til konen i spændt forventning, men konen så sur ud og råbte: Hvad er det for noget stads købmanden der har givet dig? Jeg har behandlet det efter forskrift, jeg har kogt det hele, gud ved hvor længe, men det kram vil ikke lade sig koge mørt. Hun havde kogt det hele fjerdingspund på en gang, hun kom nu frem med en mørk klat på en tallerken, jeg har endda sat dig en god klat smør i fatter. Konen langede først med skeen til tallerkenen, men lige så snart hun fik en skefuld i munden, spruttede hun den ud igen. Fy for saten, hvor det smager, jeg vil ikke have mere af det. Og da smeden omhyggeligt havde dypet en klat af den sorte grød i smørret og fik det i munden, gik det ham ikke bedre. Det hele blev kastet på møddingen. Med tiden lærte den gode smedekone hvorledes kaffen skal behandles og nydes.

Johan Nissen Nicolaisen, * 1830 i Ladelund Klint, † 1879 i Ladelund Klint. Han blev gift med Cecilia Margrethe Andersen, * 1836 i Kolonistenhaus (datter af Andreas Christian Andersen), † 1901 i Ladelund Tyskland.

Børn:

- i. Jacob Nissen Nicolaisen * 26 dec. 1862.
- ii. Maria Catharina Nicolaisen, * 3 dec. 1864.
- iii. Anna Margaretha Nicolaisen, * 10 apr. 1868.
- iv. Andrea Christina Nissen Nicolaisen * 8 apr. 1870.
- v. Johann Christian Nicolaisen, * 13 jul. 1872.
- vi. Andreas Christian Nicolaisen, * 11. maj. 1876, † 12 jan. 1878.
- vii. Andreas Christian Nicolaisen, * 17. nov. 1878, † 13. maj 1879.

År.1831.

Belgien bliver selvstændig nation.

Den politiske uro overalt i Europa tvinger Frederik 6 til at gennemføre demokratiske reformer. Han opretter ” Stænderforsamlingerne ”.

stænder (Stænderstat og stænderforsamling)

Fra omkring 1200-t. udvikledes der i Europa stænderforsamlinger, idet byerne på det tidspunkt udgjorde en betydelig økonomisk magt, som det i længden var umuligt at se bort fra som selvstændig politisk kraft. Det var nærliggende, at en konges rådslagninger, der foregik med vasaller og evt. med gejstligheden, blev udvidet, således at også byerne kunne sende repræsentanter. De fremmødte borgere repræsenterede ikke kun sig selv, men byernes samlede befolkning. Dermed var en tidlig art "folkerepresentation" indført i Europas politiske liv. Det ældste eksempel er fra 1188 fra det spanske område.

En stænderforsamling var et organ, der var sammensat af repræsentanter fra samfundets stændergrupper, anerkendt og defineret af en fyrste. Det var dog kun i de nordiske lande, at bønderne var repræsenteret i stænderforsamlingerne. Oftest havde stænderforsamlinger besluttende

beføjelser, men der findes eksempler på rent rådgivende organer. Stænderforsamlinger kendes i Europa frem til 1866, da Sveriges Riksdag blev omdannet til et moderne parlament. Stænderforsamlingen var den centrale institution i stænderstaten. Tidligt i middelalderen havde man afholdt møder, hvor vasaller og stormænd samledes med deres herre for at give ham råd. Men stænderforsamlingerne adskilte sig herfra på flere områder: For det første omfattede stænderforsamlingerne også gejstligheden og borgerskabet, for det andet fandt forsamlingerne af feudaladel generelt mere uregelmæssigt og lejlighedsvist sted og havde mere vagt definerede kompetencer og beslutningsprocedurer end stænderforsamlingerne, der arbejdede under detaljerede, nedskrevne regler og procedurer. For det tredje var en forsamling af feudaladel i princippet intet andet end en momentvis forkortelse af kommunikationslinjerne mellem kongen og hans vasaller. Forsamlingen ændrede ikke ved relationernes grundlæggende natur: De vedblev at være et netværk af *personlige* forbindelser mellem magtfulde personer. De var til stede som personer og udgjorde en forsamling af personer. De forsamlede stænder var derimod til stede som kollektiver. Den enkelte stænderdelegerede repræsenterede ud over sin stand en del af det samlede territorium, hvad enten det var en region, en landsdel, en by eller et stift. Endelig for det fjerde udgjorde en typisk feudal forsamling ikke en "konfrontation" med herskeren, men en "fortætning" af vasallerne omkring kongen, for vasallerne anså kongen for den første blandt ligemænd og ikke for indehaver af et helt særligt, offentligt embede. Modsat stod den typiske stænderforsamling over for herskeren som territoriets repræsentanter. I kraft af deres fremmøde anerkendte og bekræftede de kongens særlige position inden for det afgrænsede territorium. Herskeren og stænderne mødtes som to magtcentre med hver deres rolle.

Med stænderstaten øgedes kongens muligheder for at *give* love. Politisk virksomhed betød nu at konsultere de berørte interesser og at give og modtage råd, før man traf beslutninger, og at der argumenteredes for indvendinger eller reservationer over for beslutninger. Den involverede også skrevne dokumenter og autoriserede myndigheder, som formulerede sig i et sprog, der stammede fra romerretten eller kirkeretten, ikke fra den folkelige sædvaneret, der prægedes af mundtlig overlevering. Disse nye fremgangsmåder, som imidlertid ofte blev forstyrret af tilbagefald til umiddelbar vold, tronran eller undertrykkelse, var den moderne stats køligt diskuterende indre processer i svøb. Stænderstaten var i den forstand "civiliserende".

Med stænderstaten opstod desuden et forvaltningsapparat. Man skelnede dengang ikke så nøje mellem den udøvende og den dømmende magt, idet forvaltningen både kunne omfatte domstole og organer, der opkrævede skatter og administrerede deres anvendelse.

Stænderforfatninger fandtes i to grundformer, som de enkelte lande nærmede sig mere eller mindre. Den ene form var *tre-kurie-systemet*, som Frankrig var hovedeksponent for sammen med de lande, der var under den aragonske krone og Neapel, samt visse tyske territorialstater vest for Elben. I Frankrig var det behovet for ekstraskatter og samling omkring kongen i en kritisk situation, der fik Filip 4. den Smukke til at indkalde Frankrigs første generalstænder i 1302 omfattende præsteskab, adel og tredjestand, dvs. hovedsagelig repræsentanter fra byerne. Det hed generalstænder, fordi der også udviklede sig regionale stænderforsamlinger, hvilket afspejlede, at Frankrig endnu var et løst sammenføjet rige af provinser med bl.a. forskellige sprog og retssystemer. Generalstænderne blev sidste gang indkaldt i 1614, hvorefter enevælden fulgte. Da enevælden var ved at være omme i 1789, blev stænderne igen indkaldt og kom derved til at spille en afgørende og dramatisk rolle i udviklingen af den moderne konstitutionalisme ved at gøre en ende på enevælden.

Fjernere fra det gamle frankiske Karolingerrige udvikledes *tokammersystemet* med England som den mest fremtrædende eksponent, men også Polen, Ungarn, Bøhmen og de tyske territorialstater øst for Elben havde et tokammersystem.

Tidligst udviklet var det engelske tokammersystem med en organisering af folkerepræsentationen i to kamre, House of Lords for de højtprivilegerede, højadel og den højere gejstlighed, House of

[Commons](#) med repræsentanter for lavadelen og byerne, grupper, som desuden stod for størstedelen af lokalforvaltningen. Det moderne engelske parlament er endnu præget af denne oprindelse, skønt især udviklingen i House of Commons (Underhuset) har fjernet det fra udgangspunktet.

Stænderstaten var på mange områder en styreform, der pegede fremad, men der var endnu langt til princippet om den statsborgerlige lighed for retten. I stedet herskede den retlige ulighed — en privilegieret. Alle politiske beføjelser beroede på privilegier, der blev tildelt korporationer, hele stænder eller enkeltpersoner.

År.1832.

Nicolai Edlefsen, * 14. Feb. 1832 i Berbeckshof Westre, † 26. Sep. 1884 i Westre. Han blev gift med Cathrine Helene Jacobsen, 22 jan 1864 i Ladelund, * 7. sep. 1841 i Tinglev (datter af Andreas Jacobsen og Kirsten Cornelsen), † 19. apr. 1914 i Berbeckshof Westre.

Børn:

- i. Christine Edlefsen, * 2. sep. 1864 i Berbeckshof Westre, † 5 mar 1871 i Berbeckshof Westre.
- ii. Johannes Edlefsen, * 24. Jan. 1866 i Berbeckshof Westre, † 24. Apr. 1866 i Berbeckshof Westre.
- iii. Johannes Edlefsen * 16. Feb. 1867.
- iv. Kjerstine Margarethe Edlefsen, * 9 maj 1869 i Berbeckshof Westre, † 9 maj 1869 i Berbeckshof Westre.
- v. Andreas Jacobsen Edlefsen * 14. feb. 1870.
- vi. Hans Christian Edlefsen * 1. apr. 1872.
- vii. Christine Margrethe Edlefsen, * 12. Sep. 1874 i Berbeckshof Westre, † 17. Jul. 1941.
- viii. Ingeburg Catharina Edlefsen * 17. Okt. 1876.
- ix. Anna Maria Cornelia Edlefsen * 6 mar 1879.
- x. Nicoline Catharine Edlefsen, * 1. aug. 1881 i Berbeckshof Westre, † 8 dec. 1953 i Hamborg. Hun blev gift med Peter Jørgensen, 4. aug. 1903, * 6. jun. 1872 i Løgumkloster, † 10. okt. 1937 i Hamborg.
- xi. Cornelius Edlefsen, * 11. apr. 1883 i Berbeckshof Westre, † 20. feb. 1959 i Hamborg. Han blev gift med Frida Sroffregen, 1906, * 11. okt. 1880 i Altona, † 17. dec. 1972 i Hamborg.

År. 1834

Voksende krav om trykkefrihed.

Første valg til ” Stænderforsamlingerne ” . 2,8% af de bedst stillede borger har stemmeret.

År. 1835

Parlamentarismen indføres i England.

H.C. Andersen udgiver som den første i verden eventyr skrevet for børn.

Den første europæiske jernbane åbner i Tyskland.

År.1836

Grundtvig offentliggør sine tanker om oprettelse af folkehøjskoler.

År. 1837

Victoria bliver engelsk dronning

Tortur forbydes i Danmark.

Daguerre opfinder fotografiet.



Jes Petersen Kolmos *
21.nov.1837, som søn
af Peter Jessen Kolmos og hustru
Cathrine
Jensen Fangel.
Gift i Nordborg Kirke
09.10.1862
Med pigen.
Ellen Matthiesen * 10.dec.1844,
som datter af
Mathias Petersen og hustru
Kirstine * Hellesø.
Damgade 24.

Deres børn
Peter Jessen Kolmos * 29.okt.

1862, gift 22.
apr.1889 med Anne Marie Hansen * 23. sep.
1862. Datter af Andreas Hansen og Maren
Jørgensen Fangel i Pøl.

Mathias Jessen Kolmos * 24.feb.1864,
gift 13. maj. 1897 med Anna Marie
Andersen. De over tog ejendommen.

Jes Jessen Kolmos * 2.jan.1866. Han
Rejste til Amerika, hvor han blev præst.

Anna Cathrine Jessen Kolmos * 28.sep.
1867, gift den 18. nov. 1897 med Jørgen
Jessen Kolmos * 1. jun. 1865, søn af
Jes Jessen Kolmos og Karen Jørgensen i
Pøl.

Kjestine Jessen Kolmos *29.sep.1869,
Hun døde den 25. okt. 1883.

Hans Jessen Kolmos * 7.feb.1871, gift Den 13. sep. 1899 med Kirstine Helene Nicolaisen * 8. jun. 1880, datter af Peter Nicolaisen og Ellen Hansen Lind. Kirsten Helene døde den 1. jun. 1918 og Hans Jessen Kolmos blev gift anden gang den 5. jun. 1919 med Kirstine Jacobsen * 23. feb. 1873, datter af Jacob Jacobsen og Maren Jessen i Torup.

Jens Jessen Kolmos * 20.jan.1873, gift den 19. jan. 1898 med Ellen Kolmos * 22. dec. 1871, uægt datter Thøre Jensen Kolmos og Andreas Dominicussen i Pøl. Ellen døde den 22. jun. 1901 og Jens blev gift anden gang den 1. aug. 1902 med Marie Christine Hansen * 29. dec. 1877, datter af Hans Jacob Hansen og Johanne Cathrine Knudsen på Kegsnæs. Deres datter Ellen Kolmos * 15. dec. 1906 blev gift den 3. jul. 1928 med Christian Grau * 24. jun. 1904, søn af Mathias Mathiesen Grau og Ellen Christensen Hellesøvej 29.

Jørgen Jessen Kolmos * 2.jan.1875, gift den 10. nov. 1898 med Anna Cathrine Laut * 15. maj. 1878, datter af Nicolai Petersen Laut og Mette Marie Mathiesen Damgade 28.

Laurits Jessen Kolmos * 14.nov.1876, gift med Anne Kirstine Hansen Rix * 12. apr. 1875, datter af Nis Hansen Rix og Kirstine Thomsen i Mjels.

Ellen Jessen Kolmos * 31. aug. 1878, gift den 14. okt. 1903 med Peter Matthiesen * 1. feb. 1873, søn af Peter Matthiesen og Eleonora Petersen Kolmos Damgade 24. De boede Damgade 26, se der.

Vilhelm Johan Jessen Kolmos 22.dec. 1880, død den 8. jan. 1883.

Johan Jessen Kolmos * 3.okt..1883, gift den 12. nov. 1908 med Anna Cathrine Christensen * 27. aug. 1882, datter af Laurits Christensen og Anna Cathrine Hansen i Pøl.

Christen Jessen Kolmos*10.dec.1885, gift den 10. dec. 1910 med Karen Nissine Seistrup * 18. aug. 1889 i Røding Sogn. De rejste til Amerika

Fra et oldebarn af Jes Petersen Kolmos, Hellesø, har vi modtaget følgende om Jes Petersen Kolmos og egnen omkring Hellesø, hvorfra familien har sin rod.

”Hellesø” ved Holm var i oldtiden helliget gudinde Nethus og historien fortæller om en valfart af mennesker, der søgte helse her.

Oldefar Jes Petersen Kolmos, Hellesø, der døde 1914, fandt sammen med en anden mand fra sognet liget af en fisker, Martin, der var drevet i land på nordsiden af Als. Disse to oplyste intet om fundet, men begravede ham i klinten ved Hellesø. Efter sigende foretog de denne ”begravelse” fordi konen sad tilbage, og derfor ville spare hende for udgifter.

Hellesø var i gammel tid færgested med kro bevilling og overfart til Sundeved. Der var imidlertid noget med hekseri eller spøgeri på gården, hvorfor oldeforældrene i Hellesø besluttede at ro over til Sundeved, hvor der boede en ”klog mand ” ved navn Jochum, der kunne hjælpe mod den slags. På

vej over sundet rejste der sig en kraftig storm og de måtte opgive at komme over, vendte tilbage og afventede bedring i vejret.

Dagen efter var stormen forbi, og de sejlede over til Sundeved. Da de blev modtaget af den ” kloge mand ” var det første, han sagde. ”Jeg havde ellers ventet jer i går”.

Jes Petersen Kolmos`s fader Peter Jessen Kolmos havde ejet Nørrelykkevej 12, men var flyttet derfra til Hellesø på grund af spøgeri.



Der findes følgende historisk sagn om Hellesø.
” Vest for byen Holm ude ved Als Fjord ligger en eng, der endnu hedder Hellesø, fra den tid, den var en sø. På bunden af denne sø ligger en guldvogn og om natten ved midsommertid, kan man høre en klang af guld fra søens bund.

Der findes følgende historisk sagn om Hellesø
”Vest for byen Holm ude ved Als Fjord ligger en eng, der endnu hedder Hellesø, fra den tid, den var en sø. På bunden af denne sø ligger en guldvogn og om natten ved midsommertid, kan man høre en klang af guld fra søens bund.
1862.

År.1839.

Orla Lehmann kræver en fri forfatning.

I Preussen indføres 10 timers arbejdsdag.

Grundtvig bliver præst i Vartov kirke.



Død den 3. dec. 1839 døde Frederik VI på Amalienborg Slot.
Den nye konge er Christian VIII

Dansk påbydes som øvrighedssprog i Slesvig.
Opiumskrig mellem England og Kina.

Verdens første frimærke udsendes i England.

År. 1840

Februar 1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark, Hertugdømmerne samt på Grønland og Færøerne.

10. februar – Dronning Victoria gifter sig med sin fætter Albert af Sachsen-Coburg-Gotha.

27. april – Edward Whymper, engelsk bjergbestiger og opdagelsesrejsende – første mand på toppen af Matterhorn.

7. oktober – Vilhelm II konge af Nederland efter faderens abdikation.

9. oktober – Corsaren, Danmarks første satirisk vitighedsblad, udkommer første gang.

Forordning om at dansk skal være officielt sprog i Slesvig.

Første opiumskrig mellem England og Kina – varer til 1842

Boerne erobrer Natal i Sydafrika fra Zuluerne.

Anna Catharina Edlefsen, * 31. okt. 1840 i Berbeckshof Westre, † 1. sep. 1921 i Stato Ladelund.

Hun blev gift med Nicolai Peter Nissen, * 20. dec. 1822 i Stato Ladelund (søn af Christian Nissen og Metta Maria Andresen), † 28. nov. 1894 i Stato Ladelund.

Børn:

- i. Christine Henriette Nissen * 12. maj 1867.
- ii. Martin Peter Nissen * 30. maj. 1878.
- iii. Metha Maria Nissen * 16. maj. 1882.



Peter Matthiesen * 6. dec. 1840, søn af Mathias (Mattes) Petersen Og Kirstine Hellesøe, datter af Laurits Jørgens Hellesøe og Marie Cathrine Bonde Jessen.

Gift 5. okt. 1865

Med pigen.

Eleonora Petersen Kolmos * 23. mar. 1845, datter af Peter Jessen Kolmos og Anna Cathrine Jensen Fangel.

År.1841

Anna Maria Rasmussen, * 9. maj 1841, † 17. okt. 1898. Hun blev gift med Hans Nissen Høi, 16. okt. 1872 i Oksbøl, * 23. maj. 1843 i Mjels (søn af Lauers Nissen Høi og Thøre Hansen Steg), † 18. dec. 1933 i Møllegade 75.

Børn:

- i. Tora Nisse Høi, * 28 jan 1873, † 13 mar 1878.
- ii. Anna Marie Nissen Høi * 14. Jan. 1877.
- v. Lauritz Nissen Høi * 6. Nov. 1880.

År.1842.

Den første offentlige danske statsregnskab fremlægges.
Som noget ganske nyt juleudsmykkes nogle københavnske butikker.

Peter Christian Petersen, * 28 sep. 1842 i Jadelund, † 9. jan. 1912 i Jadelund. Han blev gift med Catharine Marie Jürgensen, * 31 mar 1853 i Osterby (datter af Jens Jürgensens og Anna Marie Hansen), † 2. dec. 1936 i Jadelund.

Børn:

- i. Christine Helene Petersen, * 26. maj. 1871 i Osterby.
- ii. Dødfødsel Petersen, * 25. aug. 1873.
- iii. Christine Sophie Petersen, * 29. Dec. 1874 i Jadelund.
- iv. Nis Christian Petersen, * 22. Apr. 1877 i Jadelund.
- v. Jens Peter Petersen, * 21. feb. 1879 i Jadelund, † 19. aug. 1893 i Jadelund.
- vi. Nicolay Peter Petersen, * 18. maj 1881 i Jadelund.
- vii. Hans Nissen Petersen, * 25. jun. 1884 i Jadelund, † 19 mar 1942 i Jadelund.
- viii. Helene Catharine Petersen, * 5. okt. 1887 i Jadelund, † 8. aug. 1893 i Jadelund.
- ix. Christian Nissen Petersen, * 21. Aug. 1889 i Jadelund.
- x. Peter Christian Petersen, * 10 feb. 1892 i Jadelund, † 5 aug. 1893 i Jadelund.
- xi. Jens Peter Petersen * 30. Nov. 1894.

År.1843.

Tivoli åbner.



Tivoli blev grundlagt af Georg Carstensen i 1843. Dørene blev åbnet den 15. august. Havens areal er stort set det samme i dag som dengang, men i 1843 lå det uden for Vesterport. Ingen af Carstensens oprindelige træbygninger er bevaret.

Forlystelsesparken blev stiftet som et aktieselskab, hvor mange af aktionærerne var de håndværksmestre, der deltog i opbygningen. I dag er Tivoli A/S noteret på Københavns Fondsbørs. De største aktionærer har siden 2000 været Scandinavian Tobacco Groupejer 31,8% og dettes moderselskab, Chr. Augustinus Fabrikker, der ejer yderligere 25,4%. Danske Bank ejer 5,1%, og de sidste 37,7% ejes af ca. 18.000 aktionærer.

Tivoli er den suverænt mest besøgte turistattraktion i Danmark med 3,868 mio. besøgende i 2009 mod 3,973 mio. i 2008, svarende til en tilbagegang på 2,6%.^[1] Parken er Europas tredjemest besøgte forlystelsespark, kun overgået af Disneyland Paris og Europa-Park i Tyskland. Ca. 320.000 personer har årskort til Tivoli.

Englænderne overtager Hongkong.

Hans Nissen Høi, * 23. maj 1843 i Mjels, † 18. dec. 1933 i Møllegade 75. Han blev gift med Anna Maria Rasmussen, 16. okt. 1872 i Oksbøl, * 9. maj 1841 (datter af Rasmus Rasmussen og Anna Marie Bondesen), † 17. okt. 1898.

Børn:

- i. Tora Nisse Høi, * 28 jan 1873, † 13 mar 1878.
- ii. Anna Marie Nissen Høi * 14. Jan. 1877.
- x. Lauritz Nissen Høi * 6. Nov. 1880.

År. 1844.

Første folkehøjskole oprettes i Rødning.



Modehandlerske Louise Rasmussen arrangerer den første Københavnske vinduesudstilling. Louise C. Rasmussen var født uden for ægteskab. Moderen var tjenestepige Juliane Caroline Rasmussen og faderen grosserer Gotthilf L. Køppen. Hun voksede op hos moderen og blev i 1826 optaget på Det Kongelige Teaters Balletskole, hvor Johanne Luise Heiberg var på samme tid. Hun fik løn ved teatret fra 1830, og fra 1835 blev hun ansat som figurantinde. Efter ansøgning blev hun august 1841 fritaget for tjeneste. Baggrunden var, at hun fødte en søn, som blev sat i pleje. Faderen til barnet var bogtrykker Johan Carl Ernst Berling. Ægteskab kom ikke på tale, men i stedet etableredes Louise Rasmussen som modehandlerske i København. 1842 blev hun afskediget fra Det Kongelige Teater med pension.

År. 1845



Trankebar – dansk koloni siden Christian 4. – og alle andre danske områder på indisk område, sælges til Det britiske Ostindiske kompagni for 1.225.000 rigsdaler.

Tranquebar eller Trankebar kendes som en del af Dansk Ostindien, og i Indien under navnet Tarangambadi. Tranquebar er i dag en sydindisk fiskerlandsby, beliggende på Coromandelkysten ca. 300 km syd for Chennai (tidl. Madras) i delstaten Tamil Nadu, i det sydøstlige Indien. Mellem 1620–1845 var Tranquebar en dansk handelskoloni

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark, Hertugdømmerne samt på Grønland og Færøerne.

24. juni – Den første *Galathea*-ekspedition, der bl.a. skal overdrage de danske indiske kolonier til englænderne, begynder sin verdensomsejling.

29. december – Texas bliver optaget som USA's 28. stat.

Gennemgravning af Solbjerget/Valby Bakke bliver påbegyndt 1845 ved Vigerslev Alle, for at jernbanen kunne komme igennem mellem Enghave Station og Valby Station.

År. 1846

Den mexicansk-amerikanske krig bryder ud. Den varer til 1848.

19. juni - Den første officielle professionelle baseballkamp i USA spilles i Hoboken i New Jersey. "New York Nine" vinder 23-1 over Knickerbockers i fire innings.

Juli – Hungersnød i Irland på grund af sygdom i kartoflerne. 2. mio. mennesker dør af sult

23. september – planeten Neptun bliver opdaget ved en fælles indsats af Urbain Le Verrier, John Couch Adams og Johann Gottfried Galle.

19. november - Centralbanken i Portugal bliver grundlagt

28. december – Iowa bliver optaget som USA's 29. stat.



Orla Lehmann kræver en fri dansk forfatning.

Peter Martin Orla Lehmann (19. maj 1810 i København – 13. september 1870 sammesteds) var en dansk jurist og politiker.

Lehmann var en af de mest fremtrædende lederskikkelser i den liberale opposition mod enevælden, medstifter af dagbladet *Fædrelandet* i 1839 og medlem af Københavns Borgerrepræsentation i 1840. I 1841 holdt han en brandtale i Nykøbing Falster, hvor han opfordrede bønderne til at tage del i arbejdet for en fri forfatning. Det kostede ham tre måneders fængsel, hvilket kun forøgede hans popularitet. I 1846 var han medstifter af Bondevennernes Selskab. Det kulminerede med, at

Lehmann var hovedtaler ved Casinomødet 20. marts 1848, hvor man på vegne af Københavns borgerrepræsentation udformede en henvendelse til kongen om en fri forfatning – se marts revolutionen. Lehmann var også med til at redigere D.G. Monrads grundlovsudkast.

Han var meget optaget af danskhedens sag i Slesvig 1842 og formulerede Ejder-programmet med slagordet "Danmark til Ejderen", som han drev C.C. Hall til at gennemføre med Novemberforfatningen af 1863. Af samme grund regnes Lehmann også til De Nationalliberale. Han var desuden medstifter af og bestyrelsesmedlem i Bondevennernes Selskab 1846 og forkæmper for skandinavismen, samt minister uden portefølje i Martsministeriet 1848 og indenrigsminister 1861-63 i ministeriet Hall II.

Han var bror til Heinrich og Wilhelm Lehmann.

År.1847.

Gammel Carlsberg Bryggeriet indleder sin produktion.



Carlsberg Group er et dansk bryggeriselskab grundlagt i 1847 af J.C. Jacobsen. I dag er Carlsberg blandt de fire førende bryggerier i verden med produktion i omkring 35 lande. Bryggeriets Carlsberg Pilsner sælges på ca. 140 markeder.^[1]

Carlsberg er godt repræsenteret i Vest- og Østeuropa samt Asien. Bryggeriet er markedsleder i de skandinaviske markeder, Frankrig og Schweiz, ligesom det i Rusland har en markedsandel på 39% gennem firmaet Baltika Breweries og er

landets største brygger. I Danmark er Carlsberg aktiv gennem det 100% ejede datterselskab Carlsberg Danmark.

I januar 2008 fremkom Carlsberg og konkurrenten Heineken med et fælles bud på bryggerigruppen Scottish & Newcastle svarende til 104 mia. kr., som S&N's ejere accepterede. Købet gik endeligt igennem i april 2008. Herved overtog Carlsberg med den største handel i selskabets historie bl.a. S&N's halvdel af signifikante aktiviteter i Rusland, Ukraine, det franske bryggeri Kronenbourg og græske Mythos.

Carlsberg Groups ølproduktion var i 2013 på 119,7 mio. hL opgjort pro rata (ift. ejerandel). Selskabet omsatte i 2013 for 66,6 mia. kr.



I England foretages den første operation under kloroform – narkose. Den første jernbanestrækning åbner mellem København og Roskilde.

År. 1848

Død den 20. jan. 1848 på Amalienborg

Christian VIII, han døde sandsynligvis af blodforgiftning. Kongen er gravsat i Roskilde.

Den nye konge er Frederik VII.



En revolutionsbølge går over Europa. Overalt kræver man en ny forfatning.

Karl Marx udsender ” Det kommunistiske Manifest ”.

Tysksindet oprør i Slesvig og Holsten. Danmark indleder den militære kamp for retten til Sønderjylland m. v. (Treårskrigen).

I treårskrigen rekrutteres folk i Holm til Landbevæbningen, der får boelsmand Claus Madsen, (1804-1887) Damgade 20, som sognechef. Stifter af og Chef for den alsiske landbevæbning blev Oberst,

Kammerherre, civilguvernør over Als og Ærø H. C Riegels, (1793- 1861). Han var født på ”Fægteborg” og efter sigende dus med kongen.

24. januar – Guldfebren i Californien starter efter James W. Marshall finder guld ved Sutter's Mill i Coloma.

2. februar – Den Mexicansk-amerikanske krig afsluttes med freden i Guadalupe-Hidalgo; Mexico afstår alt land nord for Rio Grande.

23. februar Studenter og arbejdere bygger barrikader i gaderne i Paris. Kongen, Louis-Philippe forsøger forgæves at skabe ro ved at afskedige regeringen, men Februarrevolutionen er i fuld gang.

24. februar – Louis-Philippe abdicerer og flygter, Frankrig er atter republik.

13. marts – Fyrst Metternich styrtes som østrigsk regeringschef.

Slesvigholstenerne kræver fri forfatning for hertugdømmerne, og at Slesvig optages i det tyske forbund.

21. marts – Folketoget til Christiansborg, den danske enevælde afskaffes som led i Martsrevolutionen

Martsrevolutionen 1848



20. januar 1848 døde Christian 8., og hans søn Frederik 7. overtog tronen. Frederik 7. havde lovet sin fader at indføre en forfatning, og en uge efter offentliggjorde administrationen et reskript om den nye forfatning. Dette foreslog, at stænderforsamlingerne fik besluttende kompetence om lovgivning og skatter. Rammerne for den nye forfatning skulle drøftes af kongen og 52 "udvalgte" mænd valgt af henholdsvis

kongen og stænderforsamlingerne. Ideen var at bevare helstaten og visse aspekter af enevælden og sikre overklassens dominerende indflydelse i det nye system. Udspillet splittede enevældens opposition. Mens overklassen bød det nye udspil velkommen, var de nationalliberale i både Danmark og hertugdømmerne imod, da det langt fra opfyldte deres forventninger til nationale og politiske reformer. Der blev arbejdet efter reskriptet, og det kongelige oplæg blev drøftet på stænderforsamlingerne, som også valgte de "udvalgte" mænd.^{[21][22]}

I slutningen af februar nåede nyheden om den franske revolution til Helstaten og inspirerede en række revolutionære stemninger, der havde ulmet under overfladen. I Holsten blev det den nationalliberale venstrefløj med Theodor Olshausen i spidsen, der satte dagsordenen. Gruppen var styrket efter stænderforsamlingens valg af udvalgte mænd 13. marts. Utilfredsheden over det politiske tilhørsforhold til Danmark førte til oprettelsen af borgerforeninger og borgervæbninger, og i mange holstenske byer kørte den politiske debat i højeste gear. Udviklingen fik de konservatives leder Frederik Reventlou-Preetz til, i et forsøg på at kontrollere udviklingen, at indkalde de to hertugdømmers stænderforsamlinger til møde 18. marts.

Den store sal i Casino

Denne revolutionære stemning fik Orla Lehmann til, sammen med andre nationalliberale i København, at kræve valgret til alle, og på en række møder i Casino og Hippodromen 11. og 12. marts fik han også bønderne og håndværkerne med på dette program, der også indeholdte en bevarelse af "*Danmark til Ejderen*". Efter de to indledende møder indkaldte ledelsen af de nationalliberale til et stormøde i Casino den 22. marts.

Samtidig med det lukkede stændermøde 18. marts i Rendsborg havde Olshausen indkaldt til et åbent borgermøde et andet sted i byen. Deltagerne i mødet var overvejende politiske radikale, der var kommet fra store dele af hertugdømmerne. Mødets formål var at lægge pres på de konservative stænderdeputerede. Det lykkedes. Olshausen indledte med at fremsætte en række yderliggående krav, blandt andet fjendskab mod Danmark, men det lykkedes de moderate at nedstemme hans krav. En deputation fra borgermødet blev ligeledes afvist. Men herefter mistede de moderate styringen, og det ene yderliggående krav efter det andet blev vedtaget. Da nyheden om revolutionen i Berlin nåede frem, skiftede stemningen helt over i de radikales favør og efter et forgæves forsøg på at tale imod stemningen forlod Reventlou-Preetz og den enlige dansksinde Hans Andersen Krüger mødet. Resultatet af mødet i stænderforsamlingen blev en fempunkts resolution:

1. Øjeblikkelig indkaldelse af hertugdømmernes stænder i forenet samling og forelæggelse af et udkast til en slesvig-holstensk forfatning.
2. Foretagelse af de fornødne skridt hos Det tyske forbund til Slesvigs optagelse i forbundet.
3. Indførelsen af en almindelig folkevæbning med selvvalgte officerer.
4. Fuldstændig presse- og forsamlingsfrihed.
5. Øjeblikkelig afskedigelse af regeringspræsident Scheele.

En deputation med Olshausen i spidsen fik til opgave at rejse til København for at præsentere resolutionen til kongen. Deputation fik ikke lov til at acceptere et halvt svar, og visse mødedeltagere lagde ikke skjul på, at alt andet end en fuld accept af forslaget ville resultere i et oprør. Deputation afgik med post-damperen *Skirner* fra Kiel 21. marts og ville nå København 22. marts. Nyheden om

mødets udfald nåede dog allerede hovedstaden 20. marts om morgenen, da damperen *Copenhagen* ankom fra Kiel.^{[23][24]}

Da de nationalliberale i København fik denne nyhed, samledes de straks på *Fædrelandets* kontor. Her blev de enige om, at de måtte arbejde for at få den nuværende regering afsat, så de selv kunne komme til magten og påvirke begivenhedernes gang. Deres plan faldt i tre trin:

1. Københavns Borgerrepræsentation skulle overbringe kongen kravet om en ny regering.
2. Casinomødet d. 22. skulle fremskyndes til den 20. om aftenen, så det nationalliberale program kunne vedtages.
3. Desuden ville de samle et demonstrationstog, der dagen efter kunne gå til Christiansborg for at bakke de politiske krav op.

Orla Lehmann stod for udarbejdelsen af en resolution, der krævede en ny og handlekraftig regering og sluttede med de truende ord: "*Vi anråber Deres Majestæt om ikke at drive nationen til fortvivlelsens selvhjælp*". Kl. 6 blev resolutionen forelagt for borgerrepræsentationen, der havde ret til at gå direkte til kongen, og den blev vedtaget. Kl. 20 begyndte Casinomødet med afsyngelse af fædrelandssange. Mødet havde tiltrukket omtrent 2.500 mennesker, der alle hyldede de nationalliberale ledere, da de kom på scenen. Tilhørerne blev først orienteret om situationen i hertugdømmerne og derefter præsenteret for resolutionen, som de tilsluttede sig. Resolutionen opfordrede kongen til at udnævne en ny regering, afvise de slesvig-holstenske krav og i stedet oprette en demokratisk dansk-slesvigsk stat. Til sidst inviteredes alle tilhørerne til at deltage i demonstrationsoptoget til Christiansborg den følgende dag.^[25]

Den 21. marts samledes demonstrationsdeltagerne sig ved rådhuset på Nytorv, og med borgerrepræsentationen i spidsen begav omkring 10.000 deltagere sig mod Christiansborg. På vejen mødte de imidlertid minister A.S. Ørsted i fuld gallauniform. Han var på vej hjem efter at være trådt tilbage sammen med hele regeringen. Efter kongen og ministeriet havde hørt om Casinomødet, havde minister C.E. Bardenfleth rådet ham til at afskedige ministeriet, hvis det ikke ville føre Ejderpolitik. Da ministeriet hverken ville eller kunne det, trådte den tilbage. Derfor blev deputationen vel modtaget af kongen, der svarede "*Det, De ønsker, mine herrer, er alt i morges udført, da det gamle ministerium er opløst og eksisterer ej mere. Hvad Slesvigs uadskillighed med Danmark angår, da har jeg alt truffet de fornødne Foranstaltninger*".

22. marts - enevældens faktiske afskaffelse i Danmark.

Det lykkedes at få dannet en ny regering d. 22. marts med deltagere både fra det gamle ministerium og de nationalliberale. Ved den nye regerings tiltrædelse udtalte kongen, at han for fremtiden ville betragte sig som en konstitutionelt monark; så smertefrit forsvandt enevælden. Den 24. marts kom den slesvig-holstenske delegation og fik regeringens svar, forfattet af Orla Lehmann. Det indeholdte et rent ejderdansk program og afviste alle krav fra hertugdømmerne. Holsten kunne frit tilslutte sig Tyskland, mens Slesvig stod i uopløseligt forbindelse til Danmark.

Treårskrigen bryder ud, hvorefter der i slutningen af marts går rygter om at undslupne tugthuslaver skulle drage hærgende gennem Jylland ("Slavekrigen").

10. april – Slaget ved Bov

Slaget ved Bov var det første feltslag under Treårskrigen 1848-1850 og stod den 9. april 1848 ved landsbyen Bov lige nord for den nuværende dansk-tyske grænse.



Umiddelbart efter udbruddet af det slesvig-holstenske oprør i marts 1848 trængte oprørsstyrkerne under ledelse af Prinsen af Nør op i Slesvig og forsøgte at forskanse sig ved Bov.

Den danske hær under general Hedemann rykkede sydpå fra Kolding og forenede sig med en styrke fra Als, som var ledet af oberst Schleppegrell.

Den danske styrke var overlegen i antal, og de danske soldater var bedre uddannede. Kampen blev kort, slesvigholstenerne havde store tab og flygtede sydpå i panik.

Den danske hær fulgte efter og indtog stillingen på Dannevirke. Sejren ved Bov blev hilst med jubel i Danmark og gav anledning til stor optimisme med hensyn til de danske sejrskancer i den forestående krig.

23. april – Slaget ved Slesvig



Slaget ved Slesvig fandt sted nær Dannevirke påskemorgen den 23. april 1848 som andet slag i Treårskrigen 1848-50.

Preussen var netop trådt ind i krigen på slesvig-holstensk side og havde sendt 12.000 soldater i felten. De tyske styrker under den preussiske general Wrangel udgjorde mere end 18.000 mand – næsten tre gange så stor en styrke, som den danske side rådede over.

På en kold og våd forårmorgen gik tyskerne til angreb, men de danske styrker under oberst Læssøe forsvarede sig dygtigt, og tabene var begrænsede. Dog døde et forfærdende stort antal af de sårede.

Oven på den højstemte og ikke særlig realistiske optimisme fra martsdagene i København i 1848 førte slaget til et akut anfald af mismod i Danmark. Hæren blev trukket tilbage til Fyn, og Jylland lå åben for Wrangels tropper.

Carl Ploug skrev om slaget i sangen: "Paaskeklokken kimed mildt".^[1]

29. maj – Wisconsin bliver optaget som USA's 30. stat.

3. juli – Slaveriet på De dansk vestindiske øer bliver ophævet (officielt bekræftet 22. september).

16. september – William Cranch Bond, George Phillips Bond og William Lassell opdager Saturnmånen Hyperion.

23. oktober – Den grundlovgivende Rigsforsamling træder sammen på Christiansborg i København.

2. december – Den østrigske kejser Ferdinand 1. træder tilbage og afløses af Franz Joseph 1., der forbliver på tronen indtil 1916.

11. december – Prins Louis Napoleon (Napoleon III) vælges til fransk præsident.



Regering 1848.

Regeringen Moltke I

Regering: Martsministeriet

Hvornår: 22.03.1848 – 16.11.1848

Hvem:

A.W. Moltke, Premierminister, Finansminister og Marineminister (til 06.04.1848)

C.C. Zahrtmann, Marineminister (fra 06.04.1848)

Orla Lehmann, u.p. L.N. Hvidt, u.p.

C.E. Bardenfleth, Justitsminister

F.M. Knuth; Udenrigsminister

A.F. Tscherning, Krigsminister

D.G. Monrad, Kultusminister C.A. Blume, Handelsminister



Regering:

November ministerie

Hvornår:

16.11.1848 – 13.07.51

Hvem: A.W. Moltke, Premierminister, Udenrigsminister (til 06.08.1850)

Wilhelm Sponneck, Finansminister

F. Tillisch, Minister for Slesvig (fra 05.03.1851)

J.N. Madvig, Kultusminister

C.E. Bardenfleth, Justitsminister

C.F. Hansen, Krigsminister

Holger Reedtz, Udenrigsminister (fra 06.08.1850)

C.C. Zahrtmann, Marineminister (til 10.08.1850)

Carl L.C. Irminger, Marineminister (fra 10.08.1850 –

25.11.1850)

C. van Dockum, Marineminister (fra 25.11.1850)

P.G. Bang, Indenrigsminister (til 21.09.1849)

M.H. Rosenørn, Indenrigsminister H.N. Clausen, u.p.

År. 1849.



Den første danske grundlov ” Juni – Grundloven ” træder i kraft.

Danmarks Riges Grundlov blev vedtaget med solidt flertal i Den Grundlovgivende Forsamling den 25. maj 1849 og underskrevet af Frederik 7. den 5. juni samme år.

Ved grundlovens indførelse fik cirka 15 % af befolkningen stemmeret, hvilket i datidens verden var yderst demokratisk. I betragtning af den udbredte mistillid til den jævne befolknings politiske dømmekraft og set i lyset af de reaktionære opgør

med 1848-revolutionerne, der prægede det meste af Europa i foråret 1849, kan det overraske, at højrefløjen accepterede en forfatning med så beskedne konservative garantier. Den alvorlige krigssituation i Jylland har givetvis medvirket til kompromisviljen.

Med grundloven blev Danmark et konstitutionelt monarki med en Montesquieu-inspireret tredeling af magten og en sikring af de traditionelle borgerlige frihedsrettigheder. Den udøvende magt lå hos kongen (der regerede gennem ansvarlige ministre), den lovgivende magt lå hos kongen og den folkevalgte rigsdag i forening, og den dømmende magt lå hos domstole med uafsættelige dommere.

I Junigrundlovens første kapitler beskrives kongehuset og arvefølgen samt rammerne for kongens (og hans ministres) udøvende magt. Derefter gennemgås principperne for den lovgivende magt, herunder valgene til rigsdagens to ting, og for lovgivningsprocessen, ikke mindst behandlingen af finansloven. Den dømmende magt behandles i kapitel 6 og den evangelisk-lutherske folkekirke i kapitel 7, der samtidig understreger borgernes fulde religionsfrihed. Herudover omhandler resten af grundlovens 100 paragraffer især en række klassiske frihedsrettigheder som forbud mod vilkårlig fængsling, ejendomsrettens og boligens ukrænkelighed samt trykke-, forenings- og forsamlingsfrihed. Nævnes skal også ubemidlede borgeres ret til fri undervisning og offentlig understøttelse samt liberalismens mærkesag i opgøret med privilegiesamfundet: "Alle indskrænkninger i den frie og lige adgang til erhverv, som ikke er begrundede i det almene vel, skulle hæves ved lov".

Under presset af "den europæiske nødvendighed", dvs. Danmarks traktatlige forpligtelser til at bevare helstaten, reduceredes Junigrundlovens gyldighed betragteligt med Oktoberforfatningen i 1855 for monarkiets fælles anliggender, der henlagdes til et Rigsråd med begrænset valgret til førstekammeret. Samme model benyttedes i den fatale November forfatning i 1863 og i den reviderede grundlov i 1866. Ikke desto mindre har Junigrundloven fra 1849 og til dato stået som det formelle grundlag for det danske demokrati, ligesom mange af dens principper mere eller mindre ordret er videreført ved revisionerne i 1866, 1915 og 1953.

Der indføres almindelig værnepligt i Danmark.

Den danske hær sejrer over de slesvig – holstenske oprørere ved Fredericia.

Slaget ved Fredericia, også kaldet **Udfaldet fra Fredericia**, var et slag i Treårskrigen (1848 – 1850)

I 1849 var Fredericia i forsommeren blevet indesluttet af slesvig-holstenske oprørere under general Bonin. Slesvig-holstenerne forskansede sig i stillinger omkring byen og bombarderede den med artilleri.

I Fredericia havde oberst Niels Christian Lunding kommandoen, og han planlagde sammen med hærens nye overgeneral, Frederik Rubeck Henrik von Bülow, et udfald for at sprænge belejringen. Der måtte forstærkninger til, for at planen kunne lykkes. Danskernes overlegenhed til søs muliggjorde overførsel af tropper ad søvejen.^[1] Fra Helgenæs blev general Olaf Ryes brigade med skib overført til Fyn, og en anden brigade under general Christian de Meza kom sejlene fra Als. Tropperne blev overført til Fredericia i små både, som slesvig-holstenerne ikke kunne ramme.

Slagplanen blev endeligt fastlagt ved et krigsråd i Vejlbj Præstegård ved Strib den 4. juli. Udfaldet skulle begynde kl. 01:00 den 6. juli.



Krigergravene ved Trinitatis Kirke i Fredericia

På angrebstidspunktet stod 19.000 danske soldater klar i Fredericias gader. De skulle ud at møde slesvig-holstenernes 14.000 mand. Selv om danskerne var i overtal, havde modstanderne den store fordel, at de kæmpede fra befæstede stillinger.

Det blev en hård kamp, og udfaldet var usikkert helt frem til solopgang, hvor kampene blev afgjort, idet de danske styrker erobrede slesvig-holstenernes fæstningsanlæg og Bonins tropper flygtede til Vejle for at forene sig med de preussiske

styrker.^[2]

Der var mange hundrede faldne, flest danske, og general Rye var selv faldet under stormen på Treldeskansen.

"At gå til Ryes Brigade" blev herefter brugt om de faldne.

Den danske sejr var et vendepunkt i krigshandlingerne. Den skyldtes dels, at den menige soldat viste kampvilje i det natlige slag, hvor de taktiske manøvrer var vanskelige at udføre, dels at flåden formåede at transportere forstærkningen i rette tid.^[2]

Slagets udfald var medvirkende til, at Preussen indgik en våbenstilstand med Danmark den 10. juli.

Der gøres store guldfund i Californien.

År. 1850

En økonomisk opgangsperiode begynder.



Udgravning af Suez – kanalen begynder.
Den bliver indviet 1869.

Levi Strauss laver sit første par cowboybukser.

Treårskrigen afsluttes.

Slaget på Isted Hede.

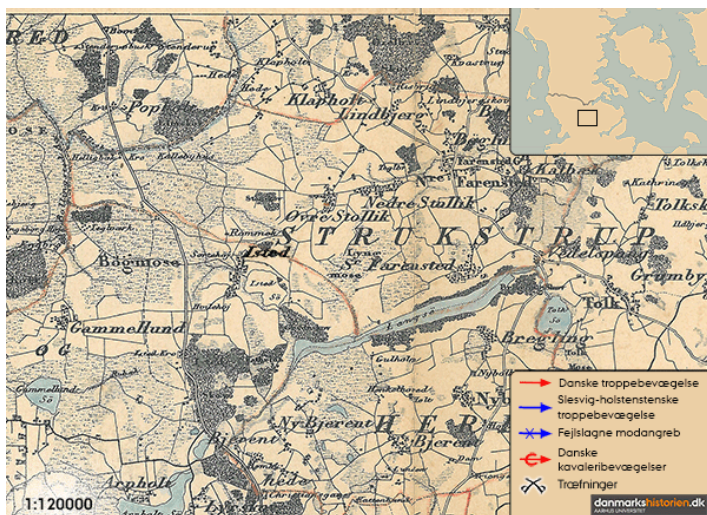
Slagets gang

De første skud blev løsnet allerede tidligt om morgenen den 24. juli. Den danske hær var under fremrykning i retning af Isted, da de forreste danske tropper fik føling med slesvig-holstenske forposter. Over hele linjen blev slesvig-holstenerne i løbet af dagen presset tilbage, men det blev til en større fægtning ved Helligbæk, som omfattede et stort antal styrker. Det egentlige slag begyndte natten til den 25. juli, hvor den danske hovedstyrke fortsatte fremrykningen. Ved bl.a. Bøgmose, området nord for Isted Sø samt Grydeskov mellem Isted Sø og Langsø udviklede det sig i de tidlige morgentimer til hårde kampe, som bølgede frem og tilbage. Længst mod øst kom fremrykkende

dansker styrker i kamp med en slesvig-holstensk fortrop i området mellem Bøglund og Nørre Farensted. Her blev slesvig-holstenerne kastet tilbage, og de satte sig i stedet fast ved Vedelspang.

Samme morgen slog vejret om. De tidligere dages varme og sol vekslede nu til dis og silende regn, hvilket i praksis gjorde det umuligt for hærførerne at danne sig et overblik over slagmarken. Lidt efter kl. 05 gik to slesvig-holstenske brigader til modangreb, først mod landsbyen Stolk og ca. kl. 06 mod Isted by. I Isted by blev der kæmpet fra hus til hus, men modangrebet blev efterhånden slået tilbage. Derimod blev danskerne overrumplet ved Stolk, hvor bl.a. den danske general, F.A. Schleppegrell, faldt. Danskerne måtte trække sig tilbage, men med indsættelsen af den danske divisionsreserve lykkedes det omkring kl. 07.45 at få kontrol med området igen. Ikke desto mindre afsendte oberst Baggesen her en række alarmerende meddelelser, som fik den danske overkommando til at annullere en i forvejen planlagt og igangværende flankemanøvre vest for slagmarken. Netop denne manøvre var ellers på vej til, ved tilfældighedernes spil, at overraske de vigende slesvig-holstenerne på et kritisk tidspunkt og sted.

Lidt efter middagstid beordrede general Krogh et nyt dansk angreb. Det danske fodfolk måtte her holde for, da man valgte ikke at afgive forberedende artilleriild og heller ikke indsatte kavaleriet. Det slesvig-holstenske artilleri var imidlertid under tilbagetrækning, og det danske angreb kom således godt i gang. Danske tropper rykkede frem syd for Isted by uden at møde større modstand, og ca. kl. 14.15 blev den danske rytterbrigade indsat på slagmarkens centrum. Den forfulgte slesvig-holstenerne til syd for Husby, men trak sig efter en mindre fægtning bemærkelsesværdigt hurtigt tilbage igen. Den danske hovedstyrke forsatte dog fremrykningen, og sidst på eftermiddagen gik man i lejr ved Skovby og besatte Slesvig by. Slesvig-holstenerne havde trukket sig fra slagmarken, og slaget var forbi.



Resultat og efterspil

Ved Isted vandt den danske hær en smal sejr, men danskerne havde også de største tab: 845 faldne og yderligere 2.770 sårede eller tilfangetagne. Slesvig-holstenernes tab forløb sig til 534 faldne og 2.274 sårede eller tilfangetagne. Slaget bar præg af de vilkår, det blev udkæmpet under:

Vejrforholdene, tæt krudtrøg, terrænets beskaffenhed, dårlige kommunikationsmuligheder samt det meget store område, som slaget blev

udkæmpet på, gjorde det svært for hærførerne at overskue og lede slaget. Slaget ved Isted blev ikke den afgørelse på borgerkrigen, som begge parter søgte. Senere fulgte et mislykket slesvig-holstenske angreb ved Mysunde i september og en belejring af Frederiksstad i oktober, som ligeledes slog fejl. Herefter gik krigshandlingerne i stå. Den provisoriske slesvig-holstenske regering og dens hær blev dog først endeligt opløst i januar 1851 efter pres fra Preussen, Rusland og Østrig, hvormed krigen var forbi.

Både slagplanerne og ledende officerer på begge sider er efterfølgende blevet kritiseret, men deres



fejl står givetvis tydeligere i bagklogskabens lys. Blandt danske officerer har kritikken især ramt oberst Baggesen, hvis panikagtige meldinger efter general Schleppegrells fald påvirkede overkommandoen uheldigt, samt general Flindt, som i spidsen for rytterbrigade kunne have tilføjet slesvig-holstenerne betydelige tab med en mere energisk forfølgelse. Skal der omvendt peges på en enkelt faktor, der var afgørende for slagets udfald, kan det danske fodfolks bedre uddannelse og moral fremhæves som det, der i sidste ende gav danskerne sejren.

Fra dansk side blev Slaget ved Isted efter krigen mindet gennem H.W. Bissens monument Istedløven, der med sin placering på kirkegården i Flensborg blev en kraftfuld national manifestation, som allerede før sin tilblivelse i årene fra 1858-62 skabte stor debat blandt både danske og tyske. Slaget blev sidste gang, hvor hele den danske hær stod samlet over for en nogenlunde jævnbyrdig

modstander. De to hæres størrelser ved Isted gør desuden slaget til danmarkshistoriens største – og indtil Vinterkrigen mellem Finland og Sovjetunionen i 1939-40 var der tillige tale om det største slag på nordisk grund.

Istedløven. Foto fra København, 2007. Fra Wikimedia Commons.

30. januar – Den danske Rigsdag åbner for første gang.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark samt på Grønland og Færøerne. Der bor nu ca. 1,5 mio. mennesker i Danmark.

18. marts – American Express Company grundlægges i Buffalo, New York.

19. juni – Karl 15. af Sverige, Konge af Sverige og Norge 1859 – 1872 bliver gift.

9. september – Californien bliver optaget som USA's 31. stat.

I Kina bryder Taiping-oprøret ud.

I USA indgås der i de nye stater et kompromis om slaverne.

Universitetet i Sydney grundlægges.

År. 1851

Østerport i København holdes åben om natten – byen er ikke længere aflåst.

12. januar – Der findes guld i New South Wales i Australien, hvilket starter den australske guldfeber.

1. april – Danmarks første frimærke kommer på gaden.

14. juli - Den første borgelige vielse forrettes i Danmark, da skræddersvend Christen Christensen og jomfru Christine Marie Bruun, begge mormoner, bliver gift på Københavns Rådhus.

28. juli – Danmark oplever total solformørkelse.

2. december Louis Napoleons statskup i Frankrig.

18. september – New York Times, grundlagt af Henry Jarvis Raymond, udkommer for første gang.

24. oktober – William Lassell opdager Uranus-månerne Ariel og Umbriel.

År.1852.

Romanen ” Onkel Toms hytte ” retter i U.S.A. opmærksomheden mod negerslaveriets umenneskelighed.

Regeringen Bluhme I



Regering:

Januarministeriet

Hvornår:

27.01.1852 – 21.04.1853

Hvem:

C.A. Blume, Premierminister,
Udenrigsminister
Wilhelm Sponneck,
Finansminister
Heinrich Reventlow-Criminil,
Minister for Holsten og
Lauenborg

A.W. Scheel, Justitsminister

Carl Moltke, Minister for Slesvig

P.G. Bang, Indenrigsminister, Kultusminister (til 03.06.1852)

C.F. Hansen, Krigsminister

Carl Simony, Kultusminister (fra 03.06.1852)

Steen Bille, Marineminister

6. januar – 1800 tønder land uden for Københavns volde bliver frigivet til bebyggelse. Opførelsen af brokvartererne starter.

27. januar – C.A. Bluhme dansk regeringschef.



Christian Albrecht Bluhme (27. december 1794 i København – 16. december 1866 sammesteds) var jurist og Danmarks 2. og 10. statsminister (første gang med titel af premierminister, anden gang som konseilspræsident). Hans søn Emil Bluhme blev også politiker.

C.A. Bluhme var konservativ helstatspolitiker og stod i opposition til De Nationalliberale. Han havde som udenrigsminister ansvaret for de komplicerede aftaler, der i 1851-1852 blev indgået om på den ene side de danske tronfølgeforhold og på den anden side Slesvig og Holsten, og som viste sig at være så vanskelige at gennemføre, at de førte til krigen i 1864. Han ledede desuden regeringen i to korte perioder, 27. januar 1852 til 21. april 1853 og anden gang 11. juli 1864 til 7. november 1865, hvor han blev hentet ind for at afbøde konsekvenserne af den katastrofale krig, hvilket imidlertid var forgæves.

8. maj – Den anden London-protokol underskrives – Protokollen fastslog, at det danske monarki bestod af Kongeriget Danmark med hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenburg, og at prins Christian af Glücksborg skulle arve den danske trone.

2. december – Frankrig bliver atter kejserdømme med Napoleon 3. som hersker.

Anna Jørgensen, * 30. nov. 1852 i Ramsdam 8, † 25 jan 1934 i Ramsdam 8. Hun blev gift med Peter Grau, 9. okt. 1878 i Nordborg, * 28. apr. 1856 i Følkærsgaard 14 (søn af Hans Christensen Grau og Anna Frederiksen Greisbjerg), † 30. dec. 1934 i Ramsdam 8.

Børn:

- i. Anna Petersen Grau * 11. Dec. 1878.
- ii. Marie Petersen Grau, * 29. Jun. 1882, † 1 dec. 1887.
- iii. Hans Jørgen Petersen Grau * 1 apr. 1885.
- iv. Jørgen Grau * 18. Apr. 1892.
- v. Marie Petersen Grau * 18. apr. 1892.

År.1853

5. marts – Det amerikanske og tyske klaver- og flygelfirma *Steinway & Sons* grundlægges.

Marts - Det amerikanske tøjmærke Levi Strauss & Co. grundlægges.

12. juni - Koleraepidemi udbryder i København og varede indtil oktober måned.

Koleraepidemien i København 1853 var et epidemisk udbrud af kolera i hovedstaden. Koleraen brød ud 11. juni 1853 og varede indtil oktober måned samme år. Henvend 4.800 mennesker døde af sygdommen under epidemien. Fagfolk med indsigt i hygiejne havde allerede i 1840'erne advaret om, at hovedstadens sanitære installationer var i dårlig stand og ufyldstgørende i forhold til byens behov. Samtidig var voldene en snærende binding for byens ekspansion. Familier var stuvet sammen i bag- og sidehuse, flere familier i samme lejlighed; i 1853 boede der 220.000 mennesker i Indre by. I gaderne flød affald og ekskrementer, og byen savnede egentlige kloakker. Drikkevandet var urent overfladevand tilført gennem udhulede træstammer fra de omkringliggende søer, og renovationen ("natmændene") var usystematisk og lemfældig.

Lægerne var magtesløse. De brugte de sædvanlige udtømmende midler (åreladning, lavement, opkastning), der i mange tilfælde kun forværrede tilstanden. En gruppe unge læger tog initiativ til at visitere de hårdest ramte kvarterer og yde hygiejnisk rådgivning, og de værst ramte familier blev udflyttet til store teltlejre på Københavns vold, ligesom der oprettedes bespisning for de fattigste. Det var i fattigkvartererne, at sygdommens slog hårdest til.

Epidemien ebbede ud i oktober 1853. Der var blevet anmeldt 7.219 tilfælde, hvoraf 4.737 (65,6%) havde dødelig udgang. Fra København blev smitten spredt til provinsen, hvor 24 byer blev angrebet med 1.951 døde som resultat. Mange af de døde blev kørt på kærre fra København op til Tårnbæk. Her byggede man et kapel og begravede de mange mennesker i en massegrav inde i Jægersborg Dyrehave. For at undgå spredning af smitte fra gravene, plantede man den engrifledede tjørn, der med sine sylspidse lange torne holdt folk og dyr væk fra gravene.

Epidemien var den centrale årsag, der udløste voldenes fald 1856. Andre følger var oprettelsen af Lægeforeningens Boliger på Østerfælled.

Da Kapelvejens skole blev opført i 1879 i Kapelvej 42, skete det efter en ophedet debat om placeringen så tæt på kolerakirkegården.

Epidemien omtales i Vilhelm Bergsøes hovedværk

Krimkrigen begynder.

Krimkrigen 1853-1856 var en krig mellem på den ene side Rusland – og et forbund mellem Frankrig, Storbritannien, Sardinien-Piemonte og Osmannerriget på den anden. Det meste af krigen udkæmpedes på Krimhalvøen, men andre kampe, i det vestlige Tyrkiet, i Østersøen, i Hvidehavet og i det russiske fjernøsten fandt også sted. Krimkrigen opstod som følge af, at Rusland ønskede at bringe Sortehavet helt ind under sin indflydelse og derfra at få fri adgang til Middelhavet. Kejser Nikolaj anså tiden for gunstig, da Tyrkiet syntes sin opløsning nær, Østrig og Preussen hidtil havde været afhængige af Rusland, og Frankrig ikke ansås for kraftig nok til at tage kampen op med dette. Kejserens plan gik først og fremmest ud på at løsrive Donau-fyrstendømmerne, Serbien og Bulgarien fra Tyrkiet som selvstændige stater under Ruslands beskyttelse, og han forsøgte først at blive enig med England om en deling af Tyrkiet, men da forslaget herom blev afvist, sendte han i februar 1853 fyrst Mentschikov til Konstantinopel for at stille krav om, at Porten (regeringen i Konstantinopel) skulle anerkende den græske kirkes ret på forskellige hellige steder i Palæstina samt give garantier for denne kirkes privilegier i Tyrkiet. Disse krav fremsattes på en så udfordrende måde, at Porten, til trods for Vestmagternes tilbageholdenhed, afviste dem, hvor efter Mentschikov afbrød forhandlingerne og den 31. maj tilstillede Tyrkiet et ultimatum, hvori der

truedes med, at russiske tropper ville rykke ind i Donau-fyrstendømmerne, hvilket dog ikke udøvede nogen virkning, idet Porten var begyndt med rustninger, mens Frankrig, som betragtede nævnte ultimatum som rettet mod sig, sendte en flåde til Salamis og sluttede en alliance med England. Fyrst Gortschakov rykkede der efter med ca. 50.000 mand ind i Moldau og besatte den 15. juli Bukarest, hvor han optrådte som landets egentlige hersker, skønt han foregav kun at ville holde landet i besiddelse som pant, indtil Porten havde opfyldt de stillede krav. Englands, Frankrigs, Østrigs og Preussens gesandter mødte derpå den 24. juli til konference i Wien for at mægle i striden, men det var for sent, thi under trykket af den muhammedanske befolkning var sultan Abdul-Medshid nu bleven krigslysten og havde indtil oktober samlet 130.000 mand under Omar Pasha i Bulgarien. Den 26. oktober erklærede han Rusland krig, og samtidig sejlede en engelsk og en fransk flåde, som siden foråret havde ligget i Besika-bugten, ind i Bosporus, men først efter, at russerne havde tilintetgjort den tyrkisk flåde ved Sinope (den 30. november), løb flåderne tillige ind i Sortehavet.

Tugthuset i Horsens (nu Horsens Statsfængsel) opføres.



Det tidligere Horsens Statsfængsel, tidligere kaldet Horsens Straffeanstalt, blev taget i brug i 1853. Horsens Statsfængsel var tiltænkt fanger som afsoner længere fængselsstraffe. Fangerne tilbringer kun nätterne i deres celler, om dagen arbejdede fangerne i fængslets "værksteder" om aftenen måtte de frit bevæge sig rundt på afdelingerne. Fængslet lukkede i

2006, og fangerne blev flyttet til Statsfængslet Østjylland på Enner Mark.

Efter fængslet blev lukket i 2006 har Horsens Statsfængsel været et kriminalitets- og fængselsmuseum, og været brugt til koncerter under navnet Fængslet. F.eks. har Metallica, Rasmus Seebach og Aerosmith spillet der.

År. 1854.

Den første, danske tyendelov af 10. maj bliver vedtaget.

Tyende blev brugt som en fællesbetegnelse for de personer, der stod i et særligt ansættelsesforhold, typisk som underordnet i et landbrug eller en anden type husholdning. Det afgørende for denne type ansættelse var, at medhjælperen boede hos arbejdsgiveren og således var medlem af husholdningen. De fleste var ansat i landbrugshusholdninger som karle eller piger, men også mange havde job som tjenestepiger i byerne. Også kuske, kokkepiger og andre kunne være ansat som tyende, men forudsætningen var, at de boede hos principalen, dvs. arbejdsgiveren.

Tyendes arbejdsforhold og ansættelsesvilkår var traditionelt sædvaneretligt reguleret, men Politiforordningen 25.3.1791 indførte faste regler for indgåelse og opsigelse af tjenestekontrakter og enkelte andre bestemmelser om kontraktens indhold samt indsatte politimesteren som dommer i

kontraktspørgsmål mellem husbond og tyende. Tyendes tjenesteaftaler fulgte ikke de gængse kontraktretlige principper, men var præget af patriarkalske (husbondretlige) retsordninger.

Tyendeloven af 10. maj 1854 var en reform af Politiforordningen. Her indførtes en lang række bestemmelser, der skulle bringe tjenestelovgivningen nærmere den gængse kontraktret. Først og fremmest skulle der være større ret til at indgå korte tjenesteaftaler og opsige kontrakten. Desuden blev der forbud mod korporlig afstraffelse af det voksne tyende (mandligt tyende over 18 år og kvindeligt tyende over 16 år).

Det blev medhjælperloven 6. maj 1921, der endeliggyldigt afskaffede de husbondretlige ordninger og indrettede tjenesteaftaler efter den moderne kontraktret

Krimkrigen mellem det Russiske Kejserrige på den ene side og Storbritannien, Frankrig og det Osmanniske rige på den anden fortsætter på andet år.

År. 1855

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark, Hertugdømmerne samt på Grønland og Færøerne.

14. juni - Folketingsvalg i Danmark.

9. september – Den russiske hovedfæstning på Krim, Sevastopol, kapitulerer til vestmagterne.

31. oktober - Gads Forlag grundlægges. Gads Forlag er et dansk forlag grundlagt den 31. oktober 1855 af G.E.C. Gad. Forlaget ejes i dag af G.E.C. Gads Fond og udgiver bøger inden for en bred vifte af emner. Et af forlagets mest kendte værker er Kraks Blå Bog, der er det mest citerede danske opslagsværk.

Sønnen Frederik Gad blev medindehaver 1897 og eneindehaver 1920.[bør uddybes]

Sparekassen for Slagelse og Omegn grundlægges. Senere ændret navn til bankTrelleborg.

En sammenslutning af evangelisk-lutherske frimenigheder i Danmark grundlægger Den evangelisk-lutherske Frikirke.

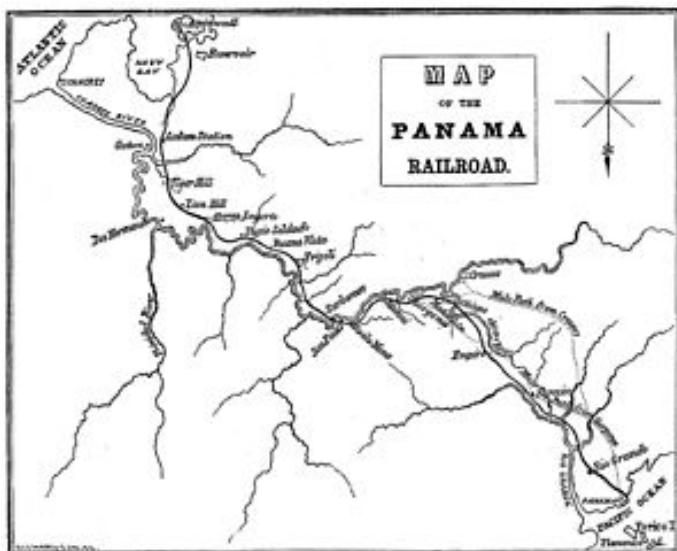
Slotsbryggeriet - et bryggeri i Odense oprettes. Slotsbryggeriet var et bryggeri i Odense, oprettet i 1855 af Toxverdt, solgtes i 1867 til H.E. Haugsted. Forpagtet i 1868 af Daniel Hansen. Indgik i 1905 under Albani Bryggeri med brygger, cand.pharm. R.P. Hansen som leder. I 1915 optoges fabrikation af mineralvand og i 1923 af krystalis; fabrikationen af krystalis ophørte dog i 1948.

Verdensudstillingen i Paris - Exposition Universelle (1855).

Verdens første investeringsbank, Creditanstalt, oprettes.

Panama-jernbanen åbnes. Panama-jernbanen (Panama Canal Railway Company) er en jernbanestrækning, der forbinder atlanterhavskysten med stillehavskysten gennem Panama i

Mellemamerika. Banen strækker sig over 77 km på Panamatangen, fra Colón til Panama City (over Gatún, Bujio, Barbaocoas, Matachin og Summit).



Ved sin åbning i 1855 var banen kendt som den inter-oceaniske jernbane, den blev senere beskrevet som verdens første transkontinentale jernbane.

Anlæggelsen af jernbanen begyndte i 1850, og den 28. januar 1855 kunne hele strækningen tages i brug. Den primære årsag til anlæggelsen af banen var guldfeberen i Californien i 1848, som betød en kraftig stigning i transporten til Californien. Et halvt århundrede senere, var jernbanen af vital betydning i konstruktionen af Panamakanalen, der følger en parallel rute.

Efter anden verdenskrig blev der ikke foretaget mange forbedringer af jernbanen. Banen begyndte at forfalde efter USA's regering i 1979 overlod den til Panamas regering. Den 19. juni 1998 overgik kontrollen med jernbanen til det private selskab Panama Canal Railway Company (PCRC), et konsortium ejet af Kansas City Southern Railroad og det privatejede selskab Lanigan Holdings, LLC.

I 2000 og 2001 blev banen opgraderet i et stort projekt med det formål at kunne håndtere store shipping-containerer, som et supplement til fragt på Panamakanalen. Banen er nu etsporet med nogle strategisk placerede dobbeltsporede delstrækninger. Oprindeligt var sporvidden 1.524 mm, men ved 2000-2001-projektet fik den normalspor (1.435 mm), for at kunne anvende standardudstyr

Kongeskibet Slesvig afløser det ældre Ægir.

Et nyt Rigsråd oprettes i Danmark. Også i den nyere tid har Danmark haft et rigsråd. Samtidig med at Junigrundloven af 1849, der var beregnet på at omfatte hele Danmarks rige og alle dets anliggender, ved grundlovsbestemmelsen af 29. august 1855 indskrænkedes til kun at gælde for kongerigets særlige sager, oprettedes ved forfatningsloven for det danske monarkis fællesanliggender af 2. oktober 1855 for Danmark, Slesvig, Holsten og Lauenburg et for visse almindelige rigsanliggender – kongehus i henhold til Tronfølge-loven af 31. juli 1853, diplomati, hær og flåde med det dertil svarende finansvæsen – fælles rigsråd, som havde haft en slags forløber i den ved anordningen af 26. juli 1854 af ministeriet Ørsted, uden rådførelse med den danske Rigsdag skabte, blot af 20 kongevalgte medlemmer bestående forsamling, hvis myndighed imidlertid havde været yderst begrænset. Oktober forfatningens rigsråd, der vel var tilvejebragt under et svært tryk fra ministeriet under C.C. Halls ægide, men dog på lovlig måde, var bygget på etkammersystemet og talte 20 kongevalgte og 60 andre medlemmer, af hvilke de 30 udnævntes af de forskellige bestående repræsentationer for landsdelene, kongerigets Rigsdag og stænderforsamlingerne i hvert af de 3 hertugdømmer, de øvrige 30 ved umiddelbare skriftlige valg af befolkningen blandt de mænd der var fyldt 25 år og som svarede 400 kr. i skat eller havde en

indtægt af mindst 2400 kr. årligt. Samtlige de valgte medlemmer valgtes ved anvendelse af den af C.C.G. Andræ, der i det hele var oktober forfatningens egentlige forfatter, opfundne sindrige forholdstalsvalgmåde. Af samtlige 80 repræsentanter gjaldt de 47 for kongeriget, 13 for Slesvig, 18 for Holsten og 2 for Lauenburg, idet hensynet til folkemængde og skatteydelse var taget til udgangspunkt. Forsamlingen, hvis formand og næstformand beskikkedes af kongen, havde ikke initiativ, og dens bevillingsmyndighed var indskrænket til de beløb, som behøvedes ud over det af kongen en gang for alle indtil videre bevilgede normalbudget. Ved forhandlingerne var der indrømmet det danske og det tyske sprog fuldkommen ligeberettigelse (se i øvrigt nærmere Oktober forfatningen).

Efter at Holsten og Lauenburg ved patent af 6. november 1858, i henhold til Det tyske Forbunds beslutning af 11. februar samme år, var udtrådte af rigsrådsforbindelsen, bevarede denne en tid lang sin gyldighed for Danmark og Slesvig, og selve Rigsrådet blev ved forfatningen for kongeriget Danmarks og hertugdømmet Slesvigs fællesanliggender af 18. november 1863 omdannet til en mere liberale krav imødekomende repræsentation med 2 kamre, Folketing (med 130 medlemmer) og Landsting (med 83 medlemmer, heraf 18 kongevalgte), i formen svarende altså til kongerigets Rigsdag. Men da ikke blot de 2 tyske hertugdømmer, men også Slesvig ved Wienerfreden 30. oktober 1864 var gået tabt, ophørte dermed overhovedet også motivet til rigsrådsforfatningen, og ved forfatningsloven af 28. juli 1866 blev atter Rigsdagen – dog i en i flere henseender fra Junigrundloven, fornemmelig med hensyn til valgretten til Landstinget, afvigende skikkelse – den eneste folkerepræsentation for samtlige kongeriget Danmarks statsanliggender.

Det sidste nummer af Danmarks første satiriske vitighedsblad af betydning Corsaren udkommer. (Udgivet siden 1840).

Pretoria, hovedstaden i Sydafrika, grundlægges.

Sognebåndsløsning bliver muligt via en lovændring.

Runestenen *Jetsmark-stenen* findes ved udgravning.

Fællesforfatningen var en fælles forfatning for Danmark og hertugdømmerne Slesvig, Holsten og Lauenborg

Flere og flere anskaffer de nymodens petroleumslamper.

” Juni – grundloven ” af 1849 indskrænkes markant af en ny og mere konservativ

” Fællesforfatning ”.

Krinoline – kjoler er absolut højeste mode.

År.1856

Regeringen Andræ



Hvornår:

18. oktober 1856 – 13. maj 1857

Hvem:

C.G. Andræ, Konsejlspræsident, Finansminister

A.F. Krieger, Indenrigsminister

F. Wolfhagen, Minister for Slesvig

C.C. Hall, Kultusminister

Carl Simony, Jutitsminister

Wilhelm Michelsen, Marineminister

I.J. Unsgaard, Minister for Monarkiets fælles indre anliggender

Carl Lundbye, Krigsminister

L.N. Scheele, Udenrigsminister, Minister for Holsten og Lauenborg

Skeletresterne af et neandertal-menneske findes i Feldhofer Grotte, Neandertal.

16. april – Parisdeklarationen om søkrigsret bliver undertegnet.

Peter Grau, * 28. apr. 1856 i Følkegaard 14, † 30. dec. 1934 i Ramsdam 8. Han blev gift med Anna Jørgensen, 9. okt. 1878 i Nordborg, * 30. nov. 1852 i Ramsdam 8 (datter af Jørgen Jensen og Anna Eriksen), † 25 jan 1934 i Ramsdam 8.

Børn:

- i. Anna Petersen Grau * 11. Dec. 1878.
- ii. Marie Petersen Grau, * 29. Jun. 1882, † 1. dec. 1887.
- iii. Hans Jørgen Petersen Grau * 1. Apr. 1885.
- iv. Jørgen Grau * 18. Apr. 1892.
- vi. Marie Petersen Grau * 18. Apr. 1892.
- vii.

År. 1857

Lov om kvinders ligeberettigelse med mænd, med hensyn til myndighed og arveret. Ligestilling mellem kønnene indebærer at mænd og kvinder har lige pligter, rettigheder og muligheder inden for alle væsentlige områder af livet. Den kræver bl.a. en lige fordeling af magt og indflydelse, samme muligheder for økonomisk uafhængighed, lige vilkår i erhvervsvalg, arbejde og udviklingsmuligheder på arbejdet, lige adgang til uddannelse, samme muligheder for udvikling af personlige interesser, talenter og ambitioner, delt ansvar for hjem og børn og frihed fra kønsrelateret vold.

I Danmark og mange andre lande betragtes ligestilling som ønskværdig, men på en række områder mangler ligestilling endnu.



Øresundstolden ophæves. Øresundstolden indførtes i 1429 af kong Erik 7. af Pommern. Ethvert udenlandsk skib, der passerede en linje mellem Helsingør og Helsingborg, skulle betale en afgift. I senere tid nærmere bestemt mellem Kronborgs flagbatteri og Helsingborgs nordligste del. Det var dengang ikke tilladt for udenlandske skibe at gå gennem Storebælt eller Lillebælt. For at styrke magten, han udøvede over Øresund, lod han bygge Malmøhus fæstning, grundlagde købstaden Landskrone (Landskrona) og gjorde København til hovedstad. Ved Helsingør lod han

borgen Ørekrog eller Krogen opføre, Kronborgs forgænger, som sammen med slottet i Helsingborg, Kernen (Kärnan), overvågede tolden.



Det var ved Helsingør, de fremmede skibe måtte ligge og vente på at betale Øresundstold. Det fik en enorm

økonomisk betydning for byen, og gjorde den kendt i hele Europa. Måske er det anledningen til, at William Shakespeare lod sit mest berømte drama, Hamlet, foregå i Helsingør (Elsinore).

I 1567, mens Peder Oxe var rigshofmester, blev Øresundstolden ændret til en afgift af lasten, hvilket tredoblede indtægterne. For at undgå, at skibene bare sejlede udenom, blev der nu også opkrævet told ved Storebælt og Lillebælt. Afgiften var i hele sin tid en væsentlig del af kronens indtægt, men var ilde set i de øvrige nationer. Øresundet blev det, man i moderne sprogbrug kalder geopolitisk. For de store søfarende nationer gav tolden påskud til stadig indblanding i den nordiske magtpolitik. Den kontroversielle sundtold var altid med som en faktor i krigenes årsager og forløb og de standpunkter, som stormagterne tog. Sverige var fri for Øresundstold i perioden 1658-1720.

Efter at have nedkæmpet et oprør i Indien, gør England landet til en kronkoloni.

De gamle monopoler på handel og håndværk ophæves med næringsloven. **Monopol** betyder direkte 'eneret til salg' og stammer oprindeligt fra de økonomiske videnskaber. Ordet har senere fundet en bredere anvendelse både udenfor og indenfor økonomi, idet det også kan betyde eneret til køb på et bestemt marked, for eksempel. Eksempelvis havde Post Danmark *monopol* (eneret) til at distribuere breve under 50 gram, frem til den 1. januar 2011.^[1]

Eneretten kan være baseret på regler – som i tilfældet med Post Danmark ovenfor – eller på, at en virksomhed udkonkurrerer andre virksomheder og dermed erobrer et monopol. Dette sker ofte, når der er stordriftsfordele – man taler da om et **naturligt monopol**. Tidligt i 1900-tallet samlede Rockefeller på denne måde alle olievirksomheder i USA; virksomheden blev påbudt opbrudt og dette førte til dannelsen af *de syv søstre*.

En monopolvirksomhed kan – hvis ikke der sker regulering – selvstændigt fastsætte prisen på sine ydelser. Man kan vise, at monopolisten maksimerer sit overskud ved at tage højere priser og omsætte færre ydelser, end hvad der er samfundsmæssigt optimalt. Dette *overnormale overskud* vil virksomheden kunne anvende til udbytter til ejerne, eller det vil kunne forsvinde ved, at effektiviseringer ikke gennemføres.

Konkurrencestyrelsen, som tidligere hed monopoltilsynet, har til opgave at overvåge brancher, hvor der ikke er konkurrence, eller hvor nogle få virksomheder dominerer markedet.

I praksis vil markedsdominans ofte give virksomheden de samme fordele som et egentligt monopol.



Københavns porte faldt og voldene blev sløjfet. **Københavns volde** omgav København fra middelalderen, til de blev sløjfet i 1850'erne. Voldene blev bygget som forsvarsværk mod belejrende hære. Efter udviklingen af effektive kanoner var voldenes forsvarsmæssige værdi tvivlsom, da fjenden kunne slå lejrer udenfor voldene og bombardere byen. Dette skete bl.a. under Københavns bombardement i 1807. For at imødegå dette blev

Københavns befæstning bygget fra 1880'erne som en forsvarsring med større afstand til det centrale København.

27. august – Den første elektriske belysning tændes i København, ved Christiansborgs ridebane

4. december - Københavns første gasværk, Vestre Gasværk, træder i funktion



Vestre Gasværk i København var byens første gasværk som blev opført 1856-57 på grunden, hvor Den Hvide Kødby ligger i dag. Det meste af den grund som gasværket blev opført på var strandarealer som var opfyldt med brokkerne fra

bombardementet i 1807.

Gasværksvej går fra Vesterbrogade over Istedgade ned til Halmtorvet og er opkaldt efter værket.

År. 1858

Fællesforfatningen ophæves for Holsten og Lauenburg – en politik, der kræver ” Danmark til Ejderen ” er nu mulig. I 1853-1856 var et varsel om, at den stabilitet, der havde hersket mellem stormagterne siden 1814 ikke længere var holdbar. For Danmark betød Ruslands svækkede position efter nederlaget i denne krig, at Zaren både "mistede evnen, men til dels også viljen til at forsvare Danmark. Sammen med presset fra de nationale kræfter i hertugdømmerne svækkede dette de danske regeringers manøvre muligheder, hvilket betød, at flere ledende danske politikere satte deres lid til Skandinavismen.

Indien indlemmes som kronkoloni i det engelske imperium.

Canada går over til decimalsystemet i sin valuta.

Van Diemen's Land omdøbes til Tasmanien.



Leonard Bailey patenterer sin første jernhøvl. **Leonard Bailey** (8. maj 1825 i Hollis, New Hampshire – 5. februar 1905 i New York City) var oprindeligt snedker og patenterede fra 1858 flere jernhøvle. Produktionen blev overtaget af Stanley-fabrikkerne fra 1896.

11. maj – Minnesota bliver optaget som USA's 32. stat.

6. juli – Ni år efter Slaget ved Fredericia bliver statuen af "Den danske Landsoldat" af H.W. Bissen afsløret i Fredericia

4. august Under søgen efter Nilens kilder opdager den engelske opdagelsesrejsende John Speke Victoriasøen.

År. 1859

- 14. februar – Oregon bliver optaget som USA's 33. stat.
- 15. marts – Arbejdet med at grave Suez-kanalen begynder. Kanalen var færdig ti år senere.
- 26. april – Den fransk-østrigske krig bryder ud.
- 4. juni – Fransk sejr over Østrig ved Magenta.
- 24. juni – Franskmændene besejrer østrigerne i slaget ved Solferino.
- 12. juli – Foreløbig fransk-østrigsk fred i Villafranca.
- 9. november – Den engelske flåde afskaffer piskning som straf.
- 19. november-20. november – Freden i Zürich afslutter fransk-østrigske krig.
- 24. november – Charles Darwin udsender *Arternes Oprindelse*.
- 17. december – Frederiksborg Slot brænder.

Heldigvis bliver slotskirken skånet, derfor står kirken i dag med fantastiske udskårne trælofter fra Christian 4.s tid. Slottet blev genopbygget af brygger J.C. Jacobsen. **Frederiksborg Slot** er et dansk slot i Hillerød. Slottets første del blev bygget i 1560 af Kong Frederik 2., der ved mageskifte havde overtaget herregården Hillerødsholm. Hans søn, Christian 4., rev dog det meste af faderens slot ned og byggede et nyt slot 1600-1625. Det er opført i hollandsk renæssancestil.

Frederiksborg var et alternativt navn for byen Hillerød indtil omkring 1910.



De ældste kilder til Hillerødsholms eksistens dateres til 1275. I det 16. århundrede tilhørte det slægten Gøye. Birgitte Gøye og Herluf Trolle var ejere af gården og ved mageskiftet med Kong Frederik 2. modtog de klosteret Skovkloster (som de omdøbte til Herlufsholm) på Sydsjælland.^[1]

Frederik 2. lod flere mindre lysthuse opføre omkring slottet. I 1580-1581 opførtes Badstuen, som stadig ligger i naturområdet omkring slottet og som den dag i dag benyttes af hoffet.

Den 17. december 1859 hærgedes slottet af en ødelæggende brand. Slottet blev genopført ved arkitekt Ferdinand Meldahl 1860-84 med økonomisk støtte fra brygger J.C. Jacobsen og senere Carlsbergfondet. Slotskirkens interiør blev dog kun i ringe grad berørt og står derfor i sin oprindelige udformning.

I 1996 blev det store parkanlæg bag slottet genindviet efter en omfattende istandsættelse. Parkanlægget er opbygget symmetrisk om en længdeakse som gennemløbes af en række kaskader. Anlægget er 100 m bredt og 400 m langt i terrasser.

Den geomagnetiske solstorm fra 28. august til den 2. september.

Tennis – i den moderne form blev udviklet i 1859 på en tennisbane i Edgbaston ved universitetet i Birmingham. Se også: Tennis history

År. 1860

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark, Hertugdømmerne samt på Grønland og Færøerne.

26. oktober – Giuseppe Garibaldi udråber Victor Emanuel som konge af Italien

5. november – Abraham Lincoln vælges til præsident i USA.



Abraham Lincoln (12. februar 1809 – 15. april 1865) var USA's 16. præsident, og den første præsident fra det republikanske parti. Han var præsident under borgerkrigen 1861-1865 og var ansvarlig for slaveriets ophævelse. Han anses i dag for en af de største præsidenter, USA har haft. Han blev snigmyrdet i Fords Theatre i Washington den 14. april 1865, mens han så *Our American Cousin*. Han døde dagen efter af sine kvæstelser. Drabsmanden var Shakespeare-skuespilleren John Wilkes Booth.

20. december – Blandt andet i protest med udfaldet af præsidentvalget vedtager South Carolina en resolution, hvorved delstaten som den første sydstat udtræder af De Forenede Stater.

Florence Nightingale opretter den første verdslige sygelejeskole i England

Florence Nightingale (12. maj 1820 – 13. august 1910) var en engelsk sygeplejereformator. Hun kendes især for sit arbejde under Krimkrigen; hun huskes for om natten at gå gennem sygestuerne med en lampe i hånden og tilse de sårede, ofte med et trøstende ord på læben. Florence Nightingale voksede op sammen med den et år ældre søster Panthenope i en yderst velstående familie. Hendes mor Frances Smith og faderen William Edward Shore var englændere, med bopæl i Italien. De forlod senere Italien til fordel for Embley Park, i England, hvor herskabsvillaen



Lea Hurst blev familiens bopæl. Forældrene havde store forventninger til den unge Florence, der var en attraktiv ung dame. Hendes fremtid var forudbestemt: et liv som frue i overklassemiljøet, gift med en mand af samme stand. Men Florence Nightingale, der var ivrig efter at lære, havde andre planer. Hun ønskede ikke et liv som overklassefrue, der i hendes øjne virkede meningsløst; hun ville slet ikke giftes. Florence Nightingale havde en stor tro på Gud, og denne tro blev grobund for hendes fremtidsdrømme. Hun ønskede at være god mod andre og hjælpe mennesker, og langsom gik det op for hende, at jobbet som sygeplejerske var hendes kald. Denne idé var dog stik imod søsteren og moderens ønske.



Det er den romantiske myte om Florence Nightingale. Virkeligheden kan være en lidt anden. Flere historikere giver et andet billede af Nightingale. Hun havde store forventninger til sine ansatte og ikke mindst sig selv, og hun var ikke altid den ømme og milde kvinde, men hun var både en bestemt og autoritær administrator og organisator. Især huskes hun for sit arbejde med at dokumentere og føre statistik samt for flere hygiejniske tiltag, herunder ordentlige bade- og toiletforhold, samt noget så enkelt som udluftning af sygestuerne; alene dette tiltag gjorde, at hun kunne dokumentere en markant forbedring af soldaternes overlevelsesmuligheder.

Nightingale anses for at være grundlæggeren af den moderne sygepleje. Den 9. juli 1860 åbnede hun *Nightingale Training School* ved det daværende St. Thomas. Hospital; skolen eksisterer i dag ved King's College London som *Florence Nightingale School of Nursing and Midwifery*.^[1] Hun havde i 1859 udgivet sin bog *Notes on Nursing*,^[2] der skulle danne basis for den uddannelse til sygeplejerske, hun oprettede på sin skole; bogen anvendes endnu i dag i sygeplejeuddannelsen, også i Danmark

Regeringen Hall II

Hvornår:

24.02.1860 – 31.12.1863



Hvem:

C.C. Hall, Konseilspræsident, Udenrigsminister, Minister for Holsten og Lauenborg (fra 30.03.1861)

C.E. Fenger, Finansminister

Orla Lehmann, Indenrigsminister (fra 15.09.1861)

Harald Raasløff, Minister for Holsten og Lauenborg (til 30.03.1861)

Steen Bille, Marineminister

D.G. Monrad, Kultusminister, Indenrigsminister (til 15.09.1861)

Hans Nicolai Thestrup, Krigsminister (til 13.08.1863)

A.L. Casse, Justitsminister

F. Wolfhagen, Minister for Slesvig

Carl Lundbye, Krigsminister (fra 13.08.1863)

År. 1861

29. januar – Kansas bliver optaget som USA's 34. stat.

10. februar – De Danske Skytteforeninger stiftes i København.

4. marts – Abraham Lincoln tiltræder som USA's 16. præsident

12. april – Den amerikanske borgerkrig starter med sydstaternes bombardement og indtagelse af Fort Sumter.

13. september – Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark stiftes i Stenlille.

Italien samles i et kongerige, under Sardiniens konge Victor Emanuel 2.

21. december – Ane Cathrine Andersdatter henrettes ved halshugning på Rødovre Mark (ved den nuværende Annexgårdsvej) for mord på sine tre børn født uden for ægteskab. Hun var den sidste kvinde der blev henrettet i Da

År.1862.

6. april – 7. april Slaget ved Shiloh i den amerikanske borgerkrig – general Grant forvandler truende nederlag til sejr.

25. juni – 1. juli Syv dages slaget i den amerikanske borgerkrig tvinger Unionen til at trække sin hær væk fra Richmond

2. september Jernbanen mellem Århus og Randers åbner.

17. september – Slaget ved Antietam i den amerikanske borgerkrig. Det blodigste endagslag i hele krigen.



Børn:

Jacob Nissen Nicolaisen, * 26. dec. 1862 i Ladelund Klint, † 1947 i Ladelund Klint. Han blev gift med (1) Christine Henriette Nissen, 17. maj 1888 i Ladelund Tyskland, * 12. maj 1867 i Ladelund Tyskland (datter af Nicolai Peter Nissen og Anna Catharina Edlefsen), † 5 jan 1897 i Ladelund Tyskland. Han blev gift med (2) Metha Maria Nissen, 10. dec. 1898 i Ladelund Tyskland, * 16. maj 1882 i Ladelund Tyskland (datter af Nicolai Peter Nissen og Anna Catharina Edlefsen), † 1960 i Ladelund Tyskland.

- i. Johan Nissen Nicolaisen, * 12. okt. 1888 i Ladelund Tyskland, † 26 jul 1908 i Bremerhafen.
- ii. Nicolai Peter Nicolaisen, * 27. apr. 1890 i Ladelund Tyskland.
- iii. Siegesmud Magnus Nicolaisen * 27 apr. 1892.
- iv. Andras Christian Nicolaisen, * 2. mar. 1894 i Ladelund Klint.
- v. Jacob Nisse Nicolaisen * 5 dec. 1896.
- vi. Cecilie Margaretha Nicolaisen, * 8. feb. 1899 i Ladelund Tyskland, † 19. feb. 1899 i Ladelund Tyskland.
- viii. Anna Cecilie Nicolaisen * 4. dec. 1905.

År. 1863.

Prins Vilhelm * 24. dec. 1845, søn af Christian IX og Louise af Hessen Kassel vælges til græsk konge (Georg I).

1. januar – Nordstaternes ophævelse af slaveriet i USA træder officielt i kraft.

10. januar – Første afdeling af Londons Undergrundsbane åbnes af premierminister William Gladstone. Første rute går fra Paddington til Farringdon Street med syv stop undervejs. Togene kører med 15 minutters interval.

2. maj – Slaget ved Chancellorsville (amerikanske borgerkrig) ender med sejr til Sydstaterne.

20. juni – West Virginia bliver optaget som USA's 35. stat.

1. juli – 3. juli – Slaget ved Gettysburg i den amerikanske borgerkrig ender med nordstaternes sejr.

4. juli – Fæstningen Vicksburg kapitulerer til nordstatstropper.

18. september – 20. september Slaget ved Chickamauga (amerikanske borgerkrig) ender med sydstatssejr.

22. oktober – København får sin første hestesporvogn på ruten fra Frihedsstøtten – Frederiksberg Runddel

29. oktober – Seksten lande opretter på en konference i Geneve Internationalt Røde Kors.

18. november – Christian 9. underskriver Novemberforfatningen, der knytter Slesvig til Danmark. **Novemberforfatningen** var en fælles forfatning for Danmark og hertugdømmet Slesvig. Den blev udarbejdet af Konseilspræsident C.C. Hall, efter at denne i en "kundgørelse" den 30. marts 1863 havde annonceret, at regeringen ville forelægge en lov om Holstens selvstændige stilling indenfor monarkiet. Dette skridt indebar et brud med helstaten og en genoplivelse af Ejderpolitikken.^[1] Forfatningen, der erstattede den hidtidige helstatsforfatning, fastlagde fællesanliggenderne for Danmark og Slesvig, men ikke Holsten. Slesvig skulle have sin egen slesvigske landdag og Danmark fortsat sin egen rigsdag. Hermed ville det være muligt at regere uden om de holstenske repræsentanter i rigsrådet, der var årsagen til at den danske regering var delvis lammet. Dette løste umiddelbart et forfatningsmæssigt problem, men samtidig brød Danmark reglerne i London-

protokollen fra 1852. Ifølge den måtte Danmark ikke knytte Slesvig nærmere til kongeriget end Holsten.

25. november – Nordstaterne sejrer i slaget ved Chattanooga.

31. december – D.G. Monrad danner dansk regering.

Død den 15. nov. 1863 af ansigtsrosen på Glücksborg Slot Frederik VII af Danmark.

Der herskede dyb landesorg ved monarkens død i en stund, hvor kravet om løsning af det sønderjyske spørgsmål trængte sig på med voldsom kraft. Tyske og danske stod skarpt over for hinanden i grænselandet, og fra tysk side var man nu ikke længere indstillet på at acceptere en udsættelse af problemets løsning. Om nødvendigt var tyskerne uden tøven klar til at lade våbnene afgøre sagen.

Det skal i parentes nævnes, at Frederik VII er den sidste dansk regent, som ifølge samtidige rygter, skulle være myrdet. Disse – aldrig bekræftede – rygter ville vide, at kongen blev ombragt af preussiske agenter for derved at fremprovokere et militært opgør.

Den nye konge er Christian IX

År. 1864

16. januar – Preussen og Østrig stiller Danmark et ultimatum om ophævelse af novemberforfatningen og militær rømning af Slesvig.

1. februar *Krigen i 1864*, eller 2. *Slesvigske Krig* starter. Østrigske og preussiske tropper går med 57.000 mand over Ejderen – og dermed er krigen mod Danmark startet.

5. februar – Tilbagetrækningen fra Dannevirke.

14. marts-19. juli – Tredje slag om Nanking er den sidste større træfning under Taipingoprøret.

10. april - Maximilian 1. bliver kejser af Mexico.

14. april - Spanien tager Chinha-øerne ved Peru, hvad der indleder Chinha-krigen.

18. april – Stormen på Dybbøl

20. april - Fredskonferencen i London starter officielt, men 1. møde udsættes til 25. april

5. maj-7. maj – Slaget i Vildmarken ("Battle of The Wilderness") i den Amerikanske Borgerkrig, ender med nordstaternes sejr.

9. maj – Søtræfningen ved Helgoland.

28. maj – Ioniske Øer overdrages til Grækenland og Ioniske Øers Forenede Stater ophører.

2. juni (21. maj gammel stil) – Ruslands erobring af Kaukasus afsluttes officielt ved et dekret fra Alexander 2.

25. juni - Fredskonferencen i London afbrydes uden resultat.

29. juni - Slaget om Als afgør med det danske nederlag endeligt 2. slesvigske krig militært.

8. juli – Danmark: Regeringen Monrad afløses af regeringen Bluhme.

15. juli – Arlington-kirkegården ved Washington D.C. tages i brug som militær kirkegård.

22. august – International Røde Kors bliver grundlagt i Geneve, Schweiz, og den første Genevekonvention undertegnes.

28. september – Franske og engelske arbejdere stifter den *Internationale Arbejdersammenslutning*, senere kaldt 1. Internationale.

30. oktober – Fredsaftale indgået i Wien mellem Danmark, Preussen og Østrig hvor Danmark afstod hertugdømmerne Slesvig, Holstein og Lauenburg.

31. oktober – Nevada bliver optaget som USA's 36. stat.

8. november – Abraham Lincoln genvælges som USA's præsident

29. november – Sand Creek-massakren på cheyenne- og apacheindianere gennemføres af amerikanske soldater.

23. december – Første nummer af *Dagens Nyheter* udkommer. Avisen distribueres med tog og har stor gavn af at Södra stambanan samme år er færdigbygget.

I krigen med Preussen/Østrig 1864, deltager også unge mænd fra Holm. 5 af dem bliver taget til fange v. Snoghøj og ført i fangelejr i Spandau ved Berlin. Sønderjylland til Konge-åen bliver en del af Preussen i de næste 54 år.

Der udbryder krig mellem Danmark og Preussen/Østrig om Slesvig – Holstens nationale tilhørsforhold.



Den 1. februar 1864 overskred preussiske og østrigske tropper Ejderen, og efter den danske hærs rømning af Dannevirke bevægede de sig op gennem Jylland, hvor Kolding blev besat den 18. februar. I de følgende uger var der spredte kampe syd for Vejle, og den 8. marts om morgenen brød en større østrigsk troppestyrke under anførsel af Feltmarskalløjtnant von Gablenz op fra Kolding og rykkede frem mod Vejle. Her var der syd for Sønderbro - op ad Møllebakken placeret danske forposter i

løbegrave og interimistiske skanser, medens hovedstyrken, bestående af kompagnier fra 11. regiment under ledelse af helten fra Sankelmark, oberst Max Müller, befandt sig i selve byen og tillige bemandede kanonstillinger i den nordlige udkant ved Lille Grundet og Horsensvejen. På tværs af Sønderbroen var anbragt en barrikade af sammenbundne grantræer med en smal åbning i midten, så de danske forposter kunne slippe igennem under en eventuel retræte. Bag barrikaden holdt vogne med flere grantræer, der efterfølgende kunne lukke åbningen.

Det havde i mange år stået klart at den danske kongeslægt ville uddø med Kong Frederik 7. Han døde 15. november 1863 som den sidste i Oldenburg-slægten. I London-protokollen fra 1852 var det bestemt at prins Christian skulle efterfølge ham som både konge af Danmark og hertug af Slesvig, Holsten og Lauenborg.

Den danske konge havde siden middelalderen også været hertug af Slesvig og Holsten, men der gjaldt forskellig arveret i områderne. I Danmark ville tronen blive nedarvet via kvindesiden, hvis mandssiden uddøde. I Holsten, som var tysk len indtil 1806, gjaldt den saliske ret, og derfor kunne tronen kun nedarves via mandssiden. Da den gamle grænse mellem Danmark og det tysk-romerske rige gik ved Ejderen, gjaldt i Slesvig som dansk len Jyske Lov og den danske arveret, men efter tysk opfattelse var forbindelsen mellem Slesvig og Holsten (evig udelt) så vigtig, at den saliske ret også skulle gælde i Slesvig. De tysksindede slesvig-holstenere kæmpede særlig for dette, da de ønskede en slesvig-holstensk stat og dermed også en slesvig-holstensk hertug.



Hertug Christian-August af Augustenborg havde som efterkommer af hertug Hans den Yngre gjort krav på den danske krone. Dette krav blev i 1846 afvist af Christian 8. Hertugen af Augustenborg tog i 1848-50 del i det slesvig-holstenske oprør (Treårskrigen) og blev landsforvist. Den 31. marts 1852 gav han afkald på sine arvekrav mod en klækkelig erstatning, og 8. maj samme år blev det bekræftet i London-protokollen.

Alligevel overdrog han i 1863 tronrettighederne til sin søn Frederik, som kort efter kong Frederik den 7.'s død, den 19. november, udråbte sig til "Frederik den 8." (Friedrich der Achte), hertug af Slesvig-Holsten. Det Tyske Forbund og de fleste tyske stater anerkendte ham, men ikke de to vigtigste: Preussen og Østrig. Efter krigen i 1864 tvang Preussen og Bismarck ham til at træde tilbage.

Arvefølgespørgsmålet blev tidligere af især tyske historikere anset for en vigtig årsag til krigen, men efter dansk opfattelse for uvæsentligt. Nyere historieskrivning er enig om, at det var en ubetydelig komplikation. Spørgsmålet var et hedt emne fra 1840, men afgjort ved Hertug Christian-Augusts tronafkald og London-protokollen af 1852.

London-protokollen fastlagde at enevælde fortsat skulle gælde i hertugdømmerne, selv om Danmark havde fået en demokratisk grundlov. Fællesforfatningen for den danske helstat (kongeriget og hertugdømmerne) skulle sikre at statens fælles anliggender fortsat kunne fungere, trods de forskellige styremåder. Men i 1858 havde det tyske forbund ophævet fællesforfatningen for Holstens og Lauenborgs vedkommende, da disse to hertugdømmer samtidig var medlemmer af det tyske forbund. I den fælles dansk-slesvigsk-holstenske regering (rigsrådet) var der konflikter

mellem de demokratiske politikere fra Danmark, der ønskede reformer, og de adelige repræsentanter for Holsten, der ønskede en meget konservativ kurs.

De liberale kræfter i Danmark anså det derfor for mere og mere uundgåeligt, at Holsten måtte adskilles fra Danmark. I sidste ende frygtede de, at Holsten via sin rolle i rigsrådet førte til tysk indblanding i ikke kun Slesvig, men også i rent danske forhold. De liberale kræfter i Holsten var for så vidt enige, men de ønskede at også Slesvig skulle løsrives, og at der skulle oprettes et Slesvig-Holsten inden for det Tyske Forbund.

Novemberforfatningen vakte stærk modstand blandt de tysksindede i hertugdømmerne og i hele Tyskland. Den tysk-nationale opinion vejrede nu mulighed for revanche for Treårskrigen. I den tyske forbundsdag i Frankfurt taltes om at befri hertugdømmerne for afhængigheden af Danmark og skabe en ny tysk stat af dem.

De tyske oprøreres drøm om en slesvig-holstensk stat havde lidt nederlag i Treårskrigen fra 1848 til 1850. I selve Slesvig havde stemningen siden da været rolig, men forbitret og modsætningsfuld.

I 1850'erne blev sprogeskripterne gennemført i Mellemslesvig. De betød, at dansk skulle være skolesprog i de områder, hvor befolkningen talte dansk (sønderjysk). Kirkesproget vekslede, mens retssystemet og administrationen var tosproget. Den nordligste del af Slesvig var dog fortsat rent dansksproget, og den sydligste del fortsat rent tysksproget. Formålet var at bremse tilbagegangen for dansk, men reformerne blev indført af regeringen uden megen debat. Det vakte mange tysksindedes vrede, da de igennem århundreder havde været vant til tysk som det dominerende sprog. De tysksprogede så sprogeskripterne som et forsøg på "danisering" og dansk undertrykkelse.



Ministerpræsident Otto von Bismarck i Preussen var imidlertid ikke interesseret i at styrke de liberale kræfter i det tyske forbund med endnu en stat, dvs. et selvstændigt Slesvig-Holsten. Han allierede sig med Østrig; officielt for at presse Danmark til at efterkomme Londonaftalens bestemmelser om hertugdømmernes frie stilling, men i praksis i håbet om at erobre Slesvig og Holsten for Preussen, som han har fortalt i sine erindringer. Tyskland var ikke en hel nation, der var mange forskellige områder som kæmpede om at blive den førende nation. Preussen kunne bruge krigen mod Danmark, til at vise at de var den mest magtfulde nation. Østrig havde samme ambitioner, og fulgte derfor Preussen trop.

Efter at både det Tyske Forbund og den holstenske stænderforsamling havde afvist fællesforfatningen fra 1855 og efter at holstenske deputerede havde forladt det fælles rigsråd, udstedte kongen den 30. marts 1863 en af C.C. Hall udformet kundgørelse, hvorved Holsten og Lauenborg skulle få en ny forfatning (kundgørelse af 30. marts 1863).^[1] De tyske stormagter protesterede og den tyske forbundsdag vedtog den 9. juli 1863, at kundgørelsen skulle tilbagekaldes inden seks uger. Alligevel forelagde udenrigsminister Hall få uger senere, den 28. september 1863, et udkast til en ny fælles forfatning kun for Danmark og Slesvig. Den internationale reaktion var forudsigeligt negativ. Den engelske regering opfordrede Danmark at trække kundgørelsen af 30. marts tilbage og den svensk-norske regering begyndte at trække sig tilbage fra forhandlinger om en fælles nordisk alliance^[2].

Den 1. oktober 1863 vedtog den tyske forbundsdag i Frankfurt, at hertugdømmerne Holsten og Lauenborg -som medlemsstater i det Tyske Forbund- skulle besættes af tyske forbundsstyrker (forbundseksekution) for at tvinge Danmark til at overholde Londonaftalerne. Besættelsen skulle udføres af Preussen, Østrig, Sachsen og Hannover. De to sidstnævnte skulle hver udnævne en kommissær til Holstens og Lauenborgs styrelse. Imidlertid underskrev den nye konge Christian 9. den 18. november 1863 - trods store betænkeligheder - den nye november forfatning.

Rigsdagen vedtog november forfatningen kort før Frederik d. 7.'s død i november 1863. Forfatningen erstattede den hidtidige helstatsforfatning, idet den drejede sig om fællesanliggender for Danmark og Slesvig, men ikke Holsten. Slesvig skulle have sin egen slesvigske landdag og Danmark fortsat sin egen rigsdag. Hermed ville det være muligt at regere uden om de holstenske repræsentanter i rigsrådet, der var årsagen til at den danske regering var delvis lammet. Dette løste umiddelbart det forfatningsmæssige problem, men samtidig brød Danmark reglerne i London-protokollen fra 1852. Ifølge den måtte Danmark nemlig ikke knytte Slesvig nærmere til kongeriget end Holsten.



Danske tropper bevogter For at afværge en besættelse af Holsten og Lauenborg satte den danske regering den 4. december 1863 kundgørelsen af 30. marts ud af kraft.

Alligevel bekræftede forbundsdagen beslutningen om at gribe til militær eksekution, og saksiske og han overraske forbundstropper blev samlet syd for Elben. Danmark blev

opfordret at trække sine tropper tilbage fra Holsten og Lauenborg^[3]. Den 17. december 1863 vedtog statsrådet i København at rømme Holsten og at samle de danske tropper nord for Ejderen. Få dage senere, den 23. december 1863, indledtes eksekutionen, da forbundstropperne gik over Elben og besatte Altona ved Hamborg. Herfra fortsatte de op gennem Holsten til den holstensk-slesvigske grænseby Rendsburg den 31. december. Besættelsen fik nærmest karakter af en afløsning, idet de danske tropper marcherede nord ud af byerne, samtidig med at forbundstropperne marcherede ind fra syd. Alle steder blev de tyske soldater modtaget med stor begejstring. Augustenborg-hertugen "Friedrich der Achte" fulgte efter tropperne og blev ligeledes modtaget med jubel. Den 30. december lod han sig i Kiel hylde som Slesvig-Holstens hertug.

Den engelske regering forsøgte flere gange at mægle mellem parterne. Blandt andet blev der i december 1863 foreslået, at afgørelsen af den dansk-tyske strid skulle overdrages en konference af repræsentanter for de stater, der havde undertegnet London-traktaten af 1852 samt repræsentanter for det Tyske Forbund. Forslaget blev godtaget af den danske regering, men afvist af både Preussen og Østrig

Et preussisk-østrigsk forslag om at fortsætte eksekutionen med en besættelse af Slesvig, med mindre november forfatningen tilbagekaldtes af den danske regering, blev forkastet af forbundsdagen. Den 14. januar 1864 erklærede Preussen og Østrig, at de ikke længere følte sig forpligtet af forbundsdagens beslutninger og en fælles hærstyrke på 57.000 mand blev samlet syd for Ejderen. Den 16. januar 1864, stillede Preussen og Østrig Danmark et ultimatum om, at november forfatningen skulle ophæves og danske tropper rømme Slesvig inden for 48 timer. På Statsrådsmødet den 19. januar lykkedes det D.G. Monrad at opnå tilslutning - og kongens

Samtykke- til en udsættelse af den officielle danske reaktion på kravet, som efter forhandling i ministeriet skulle udmunde i en resolution. Da Danmark således reelt havde ignoreret kravet, som i øvrigt var umuligt at gennemføre i praksis, gik preussiske og østrigske tropper -uden samtykke af forbundsdagen i Frankfurt- den 1. februar 1864 ind i Slesvig

I den dansk-tyske krig 1864 om hertugdømmet Slesvig opnåede Dannevirke næsten mytologisk status i Danmark og blev af mange civilister anset for at være uindtagelig. Volden udgjorde militærgeografisk en naturlig forsvarslinje, idet den er lokaliseret på den jyske halvøes smalleste sted, hvor de vestlige områder ved Ejderen og Trenen endda er sumpede og uigennemtrængelige for en hær.

Befæstningen udbyggedes med nye skanseanlæg tværs over Sønderjylland. I begyndelsen af året 1864 bestod voldene af 27 skanser og en bemanning på 38.000 mand. Derudover anlagdes dæmninger i dalene ved Trenen og Rejde Å, så den helt kunne oversvømmes. Også i marsken ved Frederiksstad anlagdes flere skanser.

Men i 1864 stod den danske hær over for flere problemer. Den preussiske hær var bedre udstyret, både hvad angår håndvåben og kanoner. De tyske hære havde dobbelt så mange mænd og rådede over nyt, langtrækkende artilleri. Den kolde vinter udgjorde en særlig risiko, idet den tyske hær kunne have gået rundt om de danske linjer ved at krydse enten den tilfrosne Slin eller moseområderne vest for stillingen. General Christian de Meza besluttede derfor, at hæren skulle trækkes tilbage til en sikrere forsvarslinje for at undgå indeslutning.

Af politiske årsager blev det anset for umuligt at trække hæren tilbage til Fyn eller Als, og de Meza besluttede derfor, at hæren skulle trækkes tilbage til stillingen ved Dybbøl nord for Flensborg og vest for Sønderborg. Dybbølstillingen var nyere og i bedre stand end Dannevirkestillingen. Hærens tilbagetog til Dybbøl foregik til fods i stedet for ad den nye jernbane til Flensborg, og årsagen til dette diskuteres stadig af historikere. Nogle angiver, at broerne undervejs blev sprængt for tidligt eller at der var tale om en logistisk misforståelse.

Efter tilbagetøget slog vejret om til tøjvej. Hvor meget det ville have betydet for forsvaret af Dannevirke er uvist. De Meza lagde bl.a. vægt på, at terrænet foran Dannevirke allerede var under tysk kontrol



Under våbenhvilen havde preusserne forberedt deres næste træk, en erobring af Als. De havde samlet et stort antal robåde i Sottrup Storskov på Sundevedsiden af Alssund, og den 29. juni kl. 2 om natten begyndte de at sejle soldater over til Als. Allerede i første vending fik preusserne 2500 mand i land på øen, og de danske styrker på Kær-halvøen blev hurtigt kastet tilbage. Det moderne panserskib Rolf Krake lå på dette tidspunkt i Augustenborg Fjord. Rolf Krake sejlede ud i Als Sund,

åbnede ild mod preusserne og bragte landgangen til ophør i tre kvarter. Men skibschefen, orlogskaptajn H.P. Rothe, mente ikke, at Rolf Krake kunne forblive i Alssund, når det blev lyst, fordi skibet da ville være et let mål for landbaserede preussiske batterier. Da han desuden var usikker på situationen for styrkerne på Als, valgte han først at sejle tilbage til Augustenborg Fjord og derefter at gå nord om Als for evt. at deltage i en evakuering af de danske tropper. Det betød, at

preusserne kunne genoptage overførslen af styrker til Als. Efter krigen blev Rotheres dispositioner undersøgt ved en kommissionsdomstol, som pure frikendte ham. Nord for Sønderborg satte 5. regiment ind med et modangreb, og 18. regiment kæmpede mod de fremrykkende preussere ved Kær by. Men det standsede ikke preusserne. Danskerne blev presset tilbage mod halvøen Kegnæs, og den 1. juli forlod de sidste danske styrker Als.

Der sluttedes våbenstilstand den 20. juli, og ved en fredskonference i Wien afsluttet den 30. oktober 1864 måtte Danmark afstå Holsten, Lauenburg og Slesvig, så det danske monarkis grænse rykkede helt op til Kongeåen. Omkring 200.000 dansksindede i Slesvig kom under tysk herredømme.^[13]

Der er ingen tvivl om, at krigen og tabene af områder, der blev betragtet som urdanske, var meget traumatisk for Danmark som nation. Herefter formåede Danmark ikke at anvende fysisk krigsførelse, og det danske militær optrådte, indtil NATO-bombningerne under Kosovokrigen i 1999, ikke ved nogen kamphandlinger uden for Danmarks grænser.



Hertugdømmene, tyskredigeret kort. Kortets tekst viser status før 1864, men farverne efter 1864. Hele riget var indtil 1864 underlagt den danske konge og styret fra København. Holsten var samtidig en del af det tyske forbund.

Den 18. apr. 1864

I kampen om Dybbølstillingen gjorde 8. Brigade sig berømt ved et tappert modangreb mod



prøjserne efter at disse havde bemægtiget sig skanserne. Modangrebet, som blev bragt til standsning af fjenden, står som et af dansk krigshistories tapreste angreb. På trods af udfaldet var det med til at sikre de danske styrkers overgang til Als.

8. brigades berømte modangreb.
Maleri af Rosenstand

Brigaden mistede over halvdelen af mandskabet som døde, sårede eller tilfangetagne og 20. Regiment reduceres efter 18. april til 2 kompagnier for hvert Bataljon = ca.1600 mand og overføres til Fyn.

Soldaterne blev for de flestes vedkommende hjemsendt i august 1864.

Regeringen Monrad



Hvornår:

31.12.1863 – 11.07.1864

Hvem:

D.G. Monrad, Konsejlspræsident, Finansminister, Minister for Holsten og Lauenborg, Udenrigsminister (til 08.01.1864)

A.L. Casse, Justitsminister

Wilhelm Johannsen, Minister for Slesvig (fra 24.01.1864)

Carl v. Nutzhorn, Indenrigsminister (til 10.05.1864)

George Quaade, Udenrigsminister (fra 08.01.1864)

Carl Simony, Minister for Slesvig (til 24.01.1864)

C.E. Reich, Krigsminister (fra 18.05.1864)

C.T. Engelstoft, Kultusminister

Carl Lundbye, Krigsminister (til 18.05.1864)

H.R. Carlsen, Indenrigsminister (fra 10.05.1864)

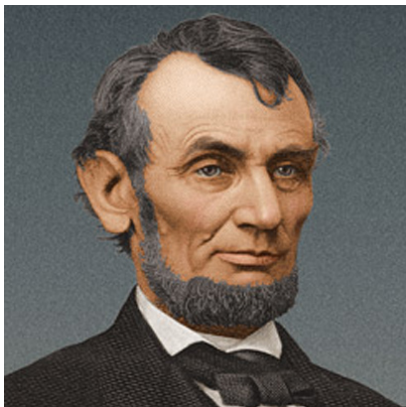
O.H. Lütken, Marineminister

År. 1865

Den amerikanske borgerkrig slutter med Nordstaternes sejr

USA vedtager et tillæg til forfatningen, som afskaffer slaveriet

14. november indrykkes annonce i *Bornholms Avis* for at skaffe startkapital (60.000 rigsdaler) til Dampskibsselskabet af 1866, i dag Bornholmstrafikken.



U.S.A.'s præsident Lincoln myrdes.

Lincoln var den første af fire amerikanske præsidenter, der blev dræbt i et attentat.

Allerede mens borgerkrigen rasede i 1864 stod en ung skuespiller fra syden John Wilkes Booth bag en sammensværgelse, der ville kidnappe præsident Lincoln og udveksle ham til fordel for

konføderationens krigsfanger.

Men efter at general Robert E. Lee havde overgivet sig til nordstaternes general Ulysses S. Grant den 9. april 1865, og Lincoln fra Det Hvide Hus havde bekendtgjort at den sorte befolkningsgruppe ville opnå stemmeret, ændrede sammensværgelsen planer. I stedet blev det besluttet at snigmyrde præsident Lincoln, vice-præsident Andrew Johnson og udenrigsminister William Seward på én og samme tid.

Planen blev sat i værk fredag den 14. april 1865. Men det var kun John Wilkes Booth, der lykkedes med sit ulykkelige forehavende. Præsidentparret tog den aften ind i Ford Teatret i Washington for at overvære skuespillet "Our American Cousin". Kl. 22.15 sprang Booth ind i den præsidentielle loge og affyrede et dræbende skud mod Lincolns bagehoved.

Det lykkedes Booth at flygte til hest, og han mødtes senere med sine medsammensvorne i Maryland. Men meget hurtigt var myndighederne på sporet af ham, og han døde den 26. april 1865, da han omringet af politiet på en gård i Virginia nægtede at overgive sig. Der udbrød brand på gården, og Booth blev skudt af en soldat. Alle hans otte medsammensvorne blev dømt med en militærdomstol. Fire af dem blev hængt for deres deltagelse i plottet.

Udover mordene på Lincoln og Kennedy er også præsidenterne James A. Garfield og William McKinley døde som ofre for en attentatmands kugler. Warrenrapporten konkluderer ganske lakonisk, at hver femte præsident er blevet snigmyrdet, og at der har været mordforsøg på hver tredje præsident. I det 20. århundrede blev også Theodore Rossevelt, Franklin D. Roosevelt, Harry S. Truman, Gerald Ford og Ronald Reagan udsat for mordforsøg.

Blandt de mest alvorlige var det direkte angreb på Trumans midlertidige bolig i 1950 foretaget af nationalister fra Puerto Rico og attentatforsøget på Ronald Reagan i 1981. Reagan blev som bekendt ramt af en kugle fra den enlige galning Hinckley, hvilket efter sigende svækkede den gamle skuespillers helbred i resten af hans to præsidentperioder.

Den første offentlige badeanstalt siden middelalderen åbnes i København.

Regeringen Krag-Juel-Vind-Frijs



Hvornår:

06.11.1865 – 28.05.1870

Hvem:

C.E. Krag-Juel-Vind-Frijs, Konsejlspræsident, Udenrigsminister

Aleth Hansen, Kultusminister (15.03.1868 – 22.09.1869)

Carl v. Nutzhorn, Justitsminister (fra 10.08.1868)

C. Leuning, Justitsminister (til 21.07.1867)

C.A. Fonnesbech, Finansminister, Kultusminister (a.i. 06.03.1868 – 15.03.1868)

Otto Fr. Suenson, Marineminister (01.11.1867 – 22.09.1869)

Wolfgang Haffner, Indenrigsminister (fra 22.09.1869)

Hans Herman Grove, Marineminister (til 17.08.1866)

J.B.S. Estrup, Indenrigsminister (til 22.09.1869), Marineminister (a.i. 17.08.1866 – 17.09.1866)

P.C. Kierkegaard, Kultusminister (04.09.1867 – 06.03.1868)

E. Emil Rosenørn, Kultusminister (fra 22.09.1869)

Theodor Rosenørn-Teilmann, Justitsminister (21.07.1867 – 10.08.1868)

J.W. Neergaard, Krigsminister (til 29.09.1866)

C. van Dockum, Marineminister (17.09.1866 – 01.11.1867)

Waldemar Raasløff, Krigsminister (29.09.1866 – 19.04.1870), Marineminister (22.09.1869 – 19.04.1870)

Efter 1866-grundloven.

Den "gennemsete Grundlov", også kendt som Juligrundloven, medførte ændrede valgeregler og derfor også væsentlige magtforskydninger, hvilket var årsagen til forfatningskampen, der gik forud for vedtagelsen af loven.

Den nye Grundlov fastlagde, at Landstinget havde 66 medlemmer, hvoraf 12 var kongevalgte på livstid. Med tiden blev det dog de facto regeringen og ikke kongen, som udpegede disse 12 medlemmer. 53 medlemmer blev valgt ved indirekte valg med privilegeret valgret for landets højere indtægtsklasser, således at halvdelen af valgmændene valgtes af de vælgere, som havde den højeste indtægt. De højestbeskattede på landet, dvs. de mest velhavende godsejere, indtrådte direkte som valgmænd, mens der i byerne indførtes pluralvalgret med udgangspunkt i skattefastsættelsen. Fortsat havde kun mænd valgret og valgbarhed. Valgbarhedsalderen blev nedsat til 25 år, mens valgretsalderen fortsat var 30 år. Valgmændene blev valgt som tidligere, landstingsmændene derimod efter Andræs metode.

Af de 54 ikke-kongevalgte blev 7 valgt i København, 45 på Øerne og i Jylland, 1 på Bornholm. 1 medlem blev valgt af Færøernes Lagting.

Der var flere grunde til den bitre politiske kamp, som endte med indførelsen af en privilegeret valgret, der reducerede embedsmandsstanden på tinge til fordel for godsejerstanden. En af årsagerne var konservativ utilfredshed med den måde, hvorpå de nationalliberale politikere havde forvaltet deres politiske ansvar. Især nederlaget i krigen 1864 blev set som et katastrofalt bevis på en uansvarlig politik. Samtidig mente de mest konservative kredse, at det danske "overhus" rettelig skulle befolkes af godsejere, eftersom de som ejendomsbesiddere var bundet til jorden og dermed havde politiske interesser, der lå på linje med statens. I modsætning hertil kunne indkomstnydere, som fx embedsmændene, flytte med deres penge og delte derfor ikke det samme skæbnefællesskab med staten. Aspekter af denne idé dukker stadig op i det politiske landskab, selv i 2000-tallets Danmark, når talen går på at beskatte fast ejendom frem for indkomst, men den politiske forestilling om, at ejendomsbesiddelse og høj skattebetaling kan og bør veksles til øget politisk indflydelse er til gengæld helt forduftet.

Forfatningskampen kom til at præge resten af det politiske liv i 1800-tallet, og Landstinget blev Højrepartiets faste magtbase i striden med Venstre, primært domineret af godsejere og industrifolk fra de større byer. Den reviderede Grundlov anviste ikke, hvordan der skulle handles, såfremt de to ting med divergerende politiske flertal kom i konflikt med hinanden. I provisorietiden under J.B.S. Estrup blev konflikten skærpet, og Landstinget ignorerede folketingsflertallet, som havde svaret igen med visnepolitikken.

Højre havde flertallet i Landstinget indtil tiden omkring systemskiftet, hvor De Frikonservative ("de Otte") blev dannet som en udbrydergruppe. Gruppen overtog formandsposten i tinget i 1902 med støtte fra Venstre. Efter Estrups død juleaften 1913 mistede Højre på symbolsk vis ved det

efterfølgende landstingsvalg flertallet, og året efter erobrede Venstre derfor flertallet og formandsposten i tinget.

Midt under den politisk ophedede kamp brændte Christiansborg Slot i 1884. Rigsdagen fik derfor til huse i den tidligere kaserne (oprindeligt operahus) i Fredericiagade – den nuværende Østre Landsret -, der blev ombygget til formålet samme år ved arkitekt H.V. Brinkopff. Et nyt Christiansborg blev påbegyndt 1906, men først i 1918 kunne Landstinget vende tilbage til Slotsholmen. Landstingssalen blev indrettet til formålet og minder med sit navn stadig om det tidligere ting.

Der åbnes mulighed for en fremtidig folkeafstemning om Slesvigs nationale tilhørsforhold.

Perioden 1866-1875

Den første periodes Landsting bestod af fem.



Carl Christopher Georg Andræ (14. oktober 1812 i Hjertebjerg på Møn – 2. februar 1893 i København) var officer, matematiker, den 1. formand for Folketinget og Danmarks 5. statsminister (konseilspræsident). Han tilhørte hverken helstatspolitikere eller De Nationalliberale, men en politisk midterkurs. Andræ er også kendt som en af opfinderne af valgsystemet

"overførbart enkeltmandsstemme".



Christian Georg Nathan David (16. januar 1793 i København – 18. juni 1874 i København), var en dansk politiker og nationaløkonom.

Davids hjemlige universitetsbane standsede foreløbig med Anden Eksamen. Han kastede sig derefter over studier af historie og nationaløkonomi og tog, i stedet for embedseksamen, under et flerårigt ophold i udlandet den filosofiske doktorgrad i Göttingen 1823. Hans disputats handlede om det danske skattevæsen i det 18. århundrede.



Christian Emil lensgreve Krag-Juel-Vind-Frijs til Frijsenborg (8. december 1817 på Frijsenborg – 12. oktober 1896 på Boller) var en dansk godsejer og politiker, og Danmarks 11. statsminister (med titel af konseilspræsident).

I hans femårige regeringstid 1865-1870 blev flere vigtige love gennemført inden for kommunal-, militær-, kirke-, retspleje- og jernbaneløbsvæsenet og Grundloven blev revideret 1866. I denne periode blev godsejerne den dominerende gruppe i dansk politik, hvilket fortsatte indtil systemskiftet i 1901. Udenrigspolitikken stod i skyggen af nederlaget i den 2. slesvigske krig 1864 og Frijs' kompetente diplomatiske indsats forhindrede Danmarks indblanding i

nye militære konflikter.



Jacob Brønnum Scavenius Estrup (16. april 1825 i Sorø – 24. december 1913 på Kongsdal) var godsejer, konservativ politiker, Danmarks 14. konseilspræsident (svarende til statsminister) samt Danmarks længst siddende statsminister.^[1] Han var modstander af almindelig valgret og af parlamentarismen. Under sine 19 år som regeringsleder (1875 til 1894) havde Estrup ikke flertal i Folketinget, men regerede via provisorier (midlertidige finanslove) udstedt af Landstinget. Først i 1901 blev parlamentarismen indført, da kongen (Christian 9.) udnævnte ministeriet Deuntzer, der reelt var det første Venstreministerium. Han er en kontroversiel skikkelse i danmarkshistorien, og i dag betragtes han oftest som en reformfjendtlig politiker, der regerede i strid med parlamentaristiske principper. Hans

regeringstid kaldes ofte *provisorietiden*. Estrups væsentligste politiske milepæl var opførelsen af Københavns Befæstning, der var den primære anstødssten for Venstre-politikerne. Hans regering fik desuden anlagt en del

Christian Peder Theodor Rosenørn-Teilmann (17. september 1817 på Rindumgård (Ringkøbing Amtmandsbolig) – 10. januar 1879 på Orebygård) var en dansk stamhusbesidder, kultur- og



justitsminister. Han var søn af stiftamtmand Peder Otto Rosenørn og Ingeborg Christiane Rosenørn. Theodor Rosenørn fik sin uddannelse på Sorø Akademi, blev student 1835 og juridisk kandidat 1841, indtrådte som volontær i Rentekammeret, hvor han 1846 blev auskultant, men havde samtidig lejlighed til deltagelse i den lokale administration, først på amtskontoret i Ribe, senere som stedfortræder for amtmanden i Ringkøbing Amt under dennes fraværelse som stænderdeputeret, 1847-48 som adjungeret amtmand for Lolland-Falster og i 1849 som konstitueret amtmand for Bornholm. Han blev 1850 konstitueret sekretær hos indenrigsministeren, 1851 borgmester i Fredericia og 1853 herredsfoged i Skads Herred. I den sidste stilling virkede han til 1859, men opgav så

embedsbanen, da andre opgaver lagde beslag på ham.

Gebhard greve Moltke-Huitfeldt (20. februar 1764 – 20. december 1851) var en dansk greve, amtmand, godsejer og gehejmeråd.

Han var søn af statsmanden, lensgreve Adam Gottlob Moltke i dennes 2. ægteskab, blev student 1780, cand.jur. 1782, kammerherre 1784, assessor i Højesteret 1789, stiftamtmand i Thronhjems Stift og amtmand i Thronhjems Amt 1796-1802, stiftamtmand over Akershus Stift og amtmand over Akershus Amt 1802, Ridder af Dannebrog 1803 og 1807 medlem af den i anledning af krigen nedsatte norske regeringskommission; da imidlertid Frederik Julius Kaas 1809 blev sendt til Christiania for at iagttage prins Christian August af Augustenborgs færd og overtog Moltkes embeder, blev denne forsat til Fyn som stiftamtmand og amtmand over Odense Amt med gehejmekonferensråds titel, men tog allerede 1814 sin afsked. 1840 udnævntes han til Ridder af Elefanten, og han døde 20. december 1851 efter i flere år at have været næsten blind.

Moltke købte 1815 Mullerup på Fyn, efter sin moders død 1802 blev han besidder af Stamhuset Moltkenborg (Glorup m.m.) og 1843 af det Huitfeldtske Fideikommis, hvorefter han føjede navnet

Huitfeldt til sit eget. Han var en brav og retsindig mand; sine godser styrede han med stor omhu og dygtighed

De nationalliberale af højre fløj: A.F. Krieger, W.J.A. Ussing, J.N. Madvig, Gustav Brock, Carl Christian Wilhelm Liebe, Orla Lehmann o. fl.

De nationalliberale af venstre fløj: Carl Ploug, Carl Wilhelm Thalbitzer, Christian Rasmussen, Moritz Philipsen o. fl., der næsten umærkeligt fortonede sig over i de moderate bondevenner. Mænd som Niels Henrik Frandsen, Laurids Schøler o. fl.

Venstremænd som Theodor Hasle, N. Pedersen, Niels Rasmussen, J. Andersen o. fl.

Andræ nægtede trods indtrængende opfordring at modtage valg som formand, og hvervet overtoges da af Liebe, der røgtede det til året 1894.

Den alliance mellem "de store og de små bønder", der havde, om ikke skabt, så dog muliggjort den reviderede grundlov, holdt ikke længe. Oktober foreningen opløstes allerede i året 1870. i Landstinget havde Venstre dog i den første periode kun 8 til 9 mand, og det var Niels Rasmussen fra Lisbjerg-Terp, der var deres fører; deres indflydelse var meget ringe. Kampen stod i Folketinget.

Efterhånden voksede et samarbejde frem mellem de konservative og de nationalliberales højre fløj. Stor betydning fik den omstændighed, at man, da der under det rolige Frijs-Frijsenborgske ministerium kom stærk vækst i det saglige arbejde, tog stærk brug af det nationalliberale partis formelt fortræffelige parlamentarikere. Disse mænd, der besad en menneskealders uddannelse i dette arbejde, måtte nødvendigvis blive læremestre for de andre, deres idéer, der, forsåvidt det nationale angik, havde båret de sørgeligste frugter, og som nu var alt andet end liberale, kom til at præge alle de betydelige love, som gennemførtes i perioden til 1874. Godsejerpartiet med Estrup som virksomste mand, tog sig af jernbanevæsnet, og i denne periode skabtes landets samfærdselsnet. I 1866-69 kom Straffeloven, Loven om landkommuner, Lov om Søværnets ordning, Postkonventionen, Lov om umyndiges midler og Esbjerg Havn, Værnepligtsloven, der blev af gennemgribende betydning for vort landbrug, og flere andre love.

Vilhelm Birkedals Nazarethkirke i Ryslinge voldte Valgmenighedsloven, der fremsattes af P.C. Kierkegaard som i 1867 var blevet kultusminister; under denne deltes Landstinget i to lejre, den ene omfattede de konservative, den anden lededes af Ploug; de første sejrede, og Kierkegaard nedlagde sin portefølje. Herefter lykkedes det at gennemføre en meget ændret lov, men afgørelsen hæmmede for et tidsrum af over 30 år kirkeforfatningssagen. Kirkekommissionen i 1868 bragte ikke sagen videre, og sagen blev først afgjort langt senere.



I 1869 trådte Estrup tilbage, fordi han følte sig svag, ingen anede den gang, at han skulle blive manden for 20 års stejl modstand og Højres enevældige fører. I 1870 den 28. maj gik ministeriet Frijs af, det var en konflikt på finansloven, der voldte det, — formelt — for reelt var der næppe blevet konflikt, hvis ikke enhver havde vidst, at Frijs i hvert fald ikke tænkte på at blive længe; men det var den første stormsvale, der bebudede folketingsflertallets ønsker. Så dannedes ministeriet Holstein — en alliance af godsejerne og de nationalliberales højre fløj.

I 1869-70 afholdtes lodtrækning om, hvilken af de to grupper, hvori Landstinget efter Valglovens § 50 var delt, i henhold til Grundlovens § 39 skulle træde af, det blev gruppen, der omfattede 3., 5., 6., 8., 10., 11. og 12. kreds. Ved suppleringsvalg valgtes Johannes Nellemann 25. september.

Landstingsvalgene den 1. oktober 1870 ændrede kun tingets fysiognomi meget lidt. Af nye kongevalgte kom grundtvigianeren H.R. Carlsen, Gammel Køgegård, til, af folkevalgte V.M.C. Oxenbøll og Lars Eriksen. N.B. Breinholt valgtes også dette år.

Samtidig tog "Det forenede Venstre" fat i Folketinget.



A.F. Tscherning forlod efter forfatningskampen politikken, men J.A. Hansen og Geert Winther fortsatte hans førergerning. Ved formandsvalget i Folketinget

I efteråret 1870 blev Christopher Krabbe formand, idet Laurids Nørgaard Bregendahl af

Mellempartiet styrtedes. Der gennemførtes flere love, deraf Lov om de lærde skolars ordening og Jagtloven, men de nationalliberale

førere i ministeriet var Venstre en torn i øjet

Den jyske Folkeforening stiftedes af Tscherningsarvtager Geert

Winther, og Femte Juniforeningen så lyset under J.A. Hansens og



C.C. Albertis ledelse. Det var på dette tidspunkt, at Christen Berg ret fremtrådte, og kampen begyndte om den kommunale valgret, hvor Landstinget stod stejlt mod Folketinget, der hævnedes sig ved at nægte en indkomstskats bevilling. Dette medførte C.E. Fengers afgang. A.F. Krieger blev finansminister, og den ligeledes nationalliberale C.S. Klein justitsminister. I året 1872 vedtoges Konkursloven og Lov om mark- og vejfred.

Samlingen 1871-72 var mærkelig derved, at Estrup i Landstinget under behandlingen af Lov om fæstevæsenet stillede sig på et krast godsejerstandpunkt og blev skarpt imødegået af Gustav Brock, medens formanden idelig greb ind i forhandlingerne, hvorunder Estrup erklærede, at *"i de Herrers Øjne var en Godsejer en mistænkelig Person"*. Estrups ændringsforslag forkastedes; det er karakteristisk at se stemmegivningen: Med ham stemte Jacob Jacobsen til Falkenstein, Christian von Jessen, Jens Erik Albert Magius, Frederik Georg Julius Moltke, Ferdinand Mourier-Petersen, Jacob Baden Olrik, V.M.C. Oxenbøll, N.W. Petersen, Theodor Rosenørn-Teilmann, Ove Sehestedt Juul, Erik Skeel, Thyge de Thygeson, Jørgen Wichfeld, C. Andersen, C.C.G. Andræ, Johan Christian Bonne, Johan Christian Brinck-Seidelin, H.R. Carlsen, J.C.H. Fischer, Jørgen Grevenkop-Castenskiold; mod ham Venstre samt Frederik Nicolai Dresing, Lars Eriksen, Kjær, H. Pedersen, C.A. Hansen, Henri Alexandre Antoine de

Dompierre de Jonquières, H.H. Kayser, J.N. Madvig, Moritz G. Melchior, Johannes Nellemann, Carl Ploug, Kvistgaard, Christian Rasmussen, Frits Tobiesen, W.J.A. Ussing, Carl Anthon Christian Berg, Vilhelm Bjerring, N.B. Breinholt og Mads Pagh Bruun. Fraværende var fra Højre: Brasen, C.E. Frijs, A.F. Krieger, O.D. Rosenørn-Lehn, Ole Edvard Sonne og Wolfgang Haffner.

Den 20. september 1872 fik Venstre ved valget flertal i Folketinget, og i 1873 kom kampen med Venstres flertal i Folketinget. Det forenede Venstre rejste kravet om, "*at Regeringen var i Overensstemmelse med det af den almindelige Valgret udgaaede Thing*", og fremsendte til kongen sin adresse om dette krav, vedtaget med 55 stemmer. En del af dem, der havde stemt mod den reviderede Grundlov, var dog modstandere af kravet og stemte mod adressen. I Landstinget vedtog man en mod-adresse med 44 stemmer mod 8.

Kongen svarede afslående på Folketingets adresse, og striden slog ud i lyse luer. Nu var Landstinget nået derhen, at det var sig bevidst at råde over magten til at stemme op imod Folketingets ønsker, og Folketinget på sin side var beredt til at føre kampen på finansloven. Det var de gamle nationalliberale, der trådte i brechen for ministeriet; Carl Steen Andersen Bille mod Christen Berg og J.A. Hansen. Finanslovnægtelsen foresloges den 2. maj 1873. Den senere landstingsmand N.J. Termansen rådede fra den, og faren drev over. En del love var vedtagne i denne samling, således Møntloven, Udpantningsloven og flere jernbaner. På forsvarsvæsenet var udvidelse af Søværnet nægtet af Folketinget.

Samlingen 1873-74 indlededes med et nyt adresseforslag, hvorunder konseilspræsidenten forlod salen. Forslaget vedtoges. Ministeriet indgav sin dimissionsbegæring, men kongen lod det blive, og dette meddeltes Folketinget. Det forenede Venstre ønskede selv en opløsning, og Krieger holdt sin store tale om parlamentarismen, der er vel værd at gøre sig bekendt med, og i omfangsrige brudstykker meddeles i Thriges citerede værk (s. 443). Finansloven nægtedes, og Folketinget opløstes. Det var ved denne lejlighed, at Ludvig Holstein-Ledreborg og Octavius Hansen underskrev den kendte erklæring til vælgerne, hvori de fordømte finanslovnægtelsen, og J.A. Hansen på et vælgermøde i Svendborg erklærede, at man ikke ville gentage eksperimentet.

Valgene kostede Det forenede Venstre nogle pladser, og da Rigsdagen atter trådte sammen, skete en fornyet henvendelse til kongemagten, denne gang fra finanslovnægtelsens modstandere, deriblandt Holstein-Ledreborg. Denne henvendelse affødte en kgl. håndskrivelse, der udtalte, at kongen anså et ministerskifte for skadeligt. Dette ikke paraferede regeringsaktstykke, der offentliggjordes som en almindelig kundgørelse, nedkaldte en sand storm over ministeriet, selv fra den side i Folketinget, der var mod parlamentarismen. Grundtvigianeren C.P.C. Schjørring, Termansen og Holstein-Ledreborg foreslog en dagsorden, der udtalte tingets misbilligelse af, at kongen blev draget ind i partistriden. Frede Bojsen sluttede sig til den, og den vedtoges.

Her er atter et afgørende punkt i striden. Nu er man vel nærmest tilbøjelig til om dette punkt at være enig med Venstre. Dets virkninger var omfattende; ikke alene erhvervede Venstre i Holstein-Ledreborg en betydelig kraft, men Venstre fik første gang anledning til at udslynge den beskyldning mod Højre, at man søgte at rokke ved monarkens uafhængighed af partierne, og selve forholdet til kongemagten blev draget ind som et skæbnesvangert led i forfatningskampen, en sætning, der endnu lever i De Ottes manifest af 1900 (da De Frikonservative blev dannet). Reelt blev det skete uden følger; thi den 31. marts vedtoges finansloven, og den 12. juni gik ministeriet Holstein af. Hverken Frijs eller Estrup ville danne et ministerium, og det blev C.A. Fonnesbech, der vovede forsøget.

Ved landstingsvalgene i 1874 den 1. oktober skete ikke betydelige ændringer. I København valgtes D.B. Adler og William August Carstensen for første gang, uden for København N.F. Schlegel og baron Christian Juul-Rysenstein. Ministerskiftet havde ikke hjulpet, Folketinget nægtede Præstelønningslovens vedtagelse og rejste skarp modstand mod forsvarssagen, der viste sig første gang; dog lykkedes det krigsministeren at få vedtaget 30 millioner til sagen, idet Københavns Befæstning udskødes, men den nåede kun lige ind i Landstinget. Da finansloven ikke blev behandlet færdig, blev den første midlertidige finanslov efter 1866 givet den 24. marts 1875, og Landstinget optog atter en fraveget praksis at nedsætte et finanslovsudvalg. Den midlertidige finanslov udløb den 14. maj, og netop den dag lykkedes det at få den ordinære vedtaget i fællesudvalg, men samtidig "handlede" man ministeriet Fønnesbech bort. I samlingen var Skifteloven og flere jernbanelove vedtaget. Den 19. maj 1875 indgav ministeriet Fønnesbech afskedsbegæring, og den 11. juni udnævntes ministeriet Estrup.

Viet den 9. nov i Rusland.

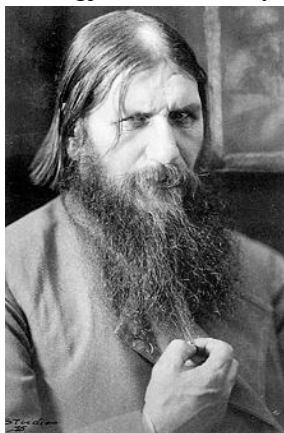
Storfyrste Alexander (Sasha) Alexandrovitsch (1845 – 1894), søn af Alexander II Czar af Rusland og Marie prinsesse af Hessen.

Med

Dagmar (Marie Sophie Frederikke) * 26. nov. 1847, datter af kong Christian IX og dronning Louise af Hessen – Kassel.

Deres børn.

1. Nicolai (Nicky) 1868 – 1918, gift 1894 med Alix (Alicky) prinsesse af Hessen. Dronning Viktorias barnebarn. Deres børn A. Olga B. Tatiana C. Marie. D. Anastasia. E. Alexei. I okt. 1906 gjorde den besynderlige



Rasputin sin entre på Tsarskoje Selo. Hans rigtige navn var Gregori Efimowitch (1871 – 1916). Han var en russisk, bondefødt, omvandrende lægprædikant, som var anbefalet Alix for sin overnaturlige, af gud indgivne, kræfter. Han ville kunne rede den lille 2 årige tronfølger, som nu havde vist sig at være bløder. Han var ikke godt for familien, for han var ikke andet end en besynderlig charlatan. Man begyndte at betragte czarparret som fuldstændig dekadent, med en sådan mand. I mellemtiden var 1 verdenskrig begyndt. Takket være kong Edward VII var Nicky trukket med ind på de allieredes side mod Tyskland, men krigen var slet forberedt fra russisk side, og allerede Hindenburgs første sejer i sep. 1914 ved Tannenberg viste, at russerne ingen chance havde. I 1917 indledte revolutionen det store ragnarok for alle af den store familie. Czarfamilien blev spæret inde på Tsarskoje Selo i fire måneder under ret nedværdigende forhold. Derfra flyttedes de i aug. 1917 alle syv til en guvernørbolig i Tobolsk i Sibirien, hvor de tilbragte et spartansk, men dog tåleligt liv, og hvor Nicky holdt sig i form ved at fælde træer. Med kort varsel flyttedes de på ny til Jekaterinaburg i Uralbjergene. Midt om natten 16 – 17 jul. 1918 drev man dem alle 7 sammen med deres læge og tre tjenestefolk ned i villaens kælder og skød alle elve uden varsel med et og samme maskingevær. Dronning Dagmar selv slap levende ud af Rusland tillige med sine to døtre Xenia og Olga og deres ægtemænd og børn.

2. Georg 1871 – 1899, død af tuberkulose som 28 årige I Trans – Kaukasien. Han var ugift
3. Xenia 1875 – 1960, gift 1894 med sin onkel Alexander (Sandro) 1866 – 1933.

4. Micael 1878 – 1918, gift 1911 med Nathalia Brassova 1880 – 1952. Han skulle have været tronfølgeren, men sagde nej, blev myrdet jun. 1918.
5. Olga 1882 – 1960, gift første gang 1901 med Peter hertug af Oldenburg (1868 – 1924), ægteskabet blev opløst i 1916. Gift anden gang med Nicolai Kulikowsky (1881 – 1958). De boede begge i Danmark fra 1920 – 1948, derefter emigrerede de til Canada, hvor de døde fattige.

Alexander døde den 1. nov. 1894.

Dagmar døde den 13. okt. 1928 på ”Hvidøre Slot”, som hun havde købt sammen med Alexandra efter Christian IX død, for stadig at have et fast sted i Danmark.

År. 1867.

Cro-Magnon-mennesket, der levede for ca. 24.000 år siden, opdages under et vejarbejde i Frankrig.

2. januar – Det Kongelige Danske Musikkonservatorium grundlægges.

1. marts – Nebraska bliver optaget som USA's 37. stat.

30. marts – Rusland sælger kolonien Alaska til USA. Overdragelsen medfører et kalenderskifte, så den 6. oktober følges direkte af den 18. oktober.^[1]

1. april – Preussen truer med krig, hvis Frankrig køber Luxembourg af Nederlandene.

11. maj – Luxembourg anerkendes som selvstændig stat ved traktat i London.

1. juli – Det Nordtyske Forbund under Preussens ledelse dannes officielt (ophørt 1871).

3. november – Giuseppe Garibaldi besejres ved Mentana af franske og pavelige styrker, da han forsøger at erobre Rom.

6. december – Odense hylder sin æresborger H.C. Andersen med et fakkeltog og efterfølgende festmiddag på rådhuset med 240 gæster. Kort forinden er han udnævnt til etatsråd og æresborger i Odense.

Christine Henriette Nissen, * 12. maj 1867 i Ladelund Tyskland, † 5 jan 1897 i Ladelund Tyskland.
Hun blev gift med Jacob Nissen Nicolaisen, 17. maj 1888 i Ladelund Tyskland, * 26 dec 1862 i Ladelund Klint (søn af Johan Nissen Nicolaisen og Cecilia Margrethe Andersen), † 1947 i Ladelund Klint.

Børn:

- i. Johan Nissen Nicolaisen, * 12 okt 1888 i Ladelund Tyskland, † 26 jul 1908 i Bremerhafen.
- ii. Nicolai Peter Nicolaisen, * 27 apr 1890 i Ladelund Tyskland.
- iii. Siegesmud Magnus Nicolaisen * 27 apr 1892.
- iv. Andras Christian Nicolaisen, * 2. marts 1894 i Ladelund Klint.
- v. Jacob Nisse Nicolaisen * 5 dec 1896.

År. 1868.

Cro-Magnonmennesket, der levede for ca. 24.000 år siden, opdages under et vejarbejde i Frankrig.

Øgruppen Nicobarerne afhændes af Danmark til Storbritannien.

Japan går fra det feudale samfundssystem til det moderne samfund, grundet Meiji-restaurationen (1867-69).

År. 1869

november – Maribo-Bandholm Jernbane (MBJ) indvies.

17. november – Suez-kanalen der forbinder Middelhavet med Det Røde Hav, blev indviet af kejserinde Eugénie af Frankrig og kejser Franz-Joseph af Østrig-Ungarn

Landbrugssektoren

Landbruget var i hele den behandlede periode så ubetinget landets hovederhverv med en betydning for langt flere end de familier, som umiddelbart havde deres udkomme af det. Hele det danske samfund var afhængigt af landbruget, og ikke blot fordi det havde brug for dets produkter. Landbrugsproduktionen udvikledes så effektivt, at en tredjedel heraf var tilstrækkeligt til at brødføde den stærkt voksende befolkning i årene op mod 1. verdenskrig, mens mere end 60 % kunne eksporteres, først og fremmest til det engelske marked.

Gennem landbrugsøkonomiske selskaber, landbrugsfaglige tidsskrifter, dyrskuer mv. skete der en målbevidst formidling af den nyeste anvendelsesorienterede forskning og teknologi. Staten støttede med oprettelsen af Landbohøjskolen (1856) og bevillinger til forskellige aktiviteter - bl.a. højskoler, landbrugsskoler og konsulentordninger. Gennem merging og dræning skete der overalt en kvalitativ forbedring af arealerne, og med bedre jordbehandling og nye afgrøder øgedes jordens ydeevne betragteligt. De større høstudbytter kompenseredes gennem erstatningsdriften med en udvidelse af kreaturholdet – og dermed gødningsmængden – der skulle dække jordens behov for ny tilførsel af næringsstoffer.

Også efter Landboreformerne bevarede det danske landbrug sin stabile struktur, hvor mere end 80 % af jorden var fordelt på familiedrevne gårde og husmandsbrug. 15 % af arealet blev drevet af ca. 2000 herregårde med mere end 12 tønder hartkorn. Den dominerende brugstype var bondegårdene med 1-12 tdr. hartkorn, hvis antal voksede beskedent til knap 75.000 i 1905. Antallet af husmandsbrug med ¼-1 tdr. hartkorn, der var eller blev store nok til at kunne bidrage væsentligt til en families eksistens, voksede i perioden fra 50.000 til 70.000. Men hovedparten af befolkningstilvæksten på landet var henvist til at bosætte sig i huse med en smule havejord, som i 1905 havde mere end fordoblet antallet fra 71.000 i 1850. Det var her, at landets ringest stillede befolkningsgruppe, landarbejderfamilierne, holdt til.

Landbruget var perioden igennem den store valutaindtjener, der muliggjorde den nødvendige import af rå- og hjælpestoffer til de urbane erhvervssektorer, som primært var rettet mod hjemmemarkedet. Af hensyn til landbrugseksporten fastholdt Danmark derfor en relativt liberal toldpolitik uden særlig

beskyttelse af den fremvoksende industri mod udenlandsk konkurrence. Til gengæld var landbrugets produkter i høj grad forudsætningen for mange af byerhvervenes eksistens: Bryggerier og spritfabrikker, kornmøller og sukkerindustri, slagterier og konserverfabrikker. Mejerierne med deres dampdrevne centrifuger må heller ikke glemmes, selv om de hver for sig personalemæssigt var små virksomheder. Til de tusindvis af industrielle arbejdspladser inden for forarbejdningsindustri skal lægges andre tusinder inden for handels- og transportsektoren. Trods modernisering og urbanisering var det også efter århundredeskiftet fuldt berettiget at karakterisere Danmark som et landbrugsland.

Omkring 1870 sluttede den givtige kornsalgsperiode, da det danske jordbrug ikke kunne klare konkurrencen på verdensmarkedet fra de nytilkomne eksportører i Nordamerika og Rusland. I denne situation formåede det danske landbrug at gennemføre en produktionsomlægning rettet mod det lukrative engelske marked for forædlede animalske varer (kød og mejeriprodukter), hvilket betød, at Danmarks bønder kom helskindede gennem den verdensøkonomiske "store depression" (1873-96).

Suez-kanalen (arabisk: udtalt Qanāt al-Suways) i Egypten blev indviet den 17. november 1869 af kejserinde Eugénie af Frankrig. Dermed forbandt man Middelhavet ved Port Said og Det Røde Hav ved Suez (*al-Suways*). Det er verdens længste skibskanal, som er farbar for store skibe. Den er



162,2 kilometer lang og mellem 300 og 365 meter bred. 25.000 skibe sejler gennem kanalen hvert år. Det svarer til omkring 14% af verdens skibsfart. Passagen tager mellem 11 og 16 timer.

Byggeriet af kanalen tog ti år og beskæftigede i alt 1,5 millioner mennesker. 120.000 af disse døde under arbejdet. Den primære dødsårsag var kolera, fulgt af et opskruet arbejdstempo. Det var den franske ingeniør Ferdinand de Lesseps, der havde fået idéen til kanalen, og han var også entreprenør på arbejdet.

År. 1970

År. 1870



Rom bliver det nye, samlede Italiens hovedstad.
Der udbræder krig mellem Frankrig og Tyskland.

Louis Pio m. fl. Udgiver "Socialistiske Blade"

Den socialistiske arbejderbevægelse

Fra omkring 1870 begyndte danske arbejdere at organisere sig på socialistisk grundlag, inspireret af udviklingen i andre lande i Europa. Bevægelsen byggede på Karl Marx' ideer, og var organiseret som en sektion af Første Internationale (IAA). Det forjættende og provokerende ved socialismen var, at den ikke bare bad om forbedringer på det bestående samfunds præmisser. Den byggede på Marx' analyse af kapitalismens

urimeligheder, hans overbevisende påstande om udviklingstendenserne og hans klare bud på et politisk handlingsprogram. Som producenter af samfundets rigdom havde arbejderne ret til at stille krav.

Det var den velformulerede, intellektuelle Louis Pio (1841-1894), der fandt modellen for en levedygtig dansk arbejderbevægelse. Han skabte et socialistisk parti med basis i fagopdelte medlemssektioner, der umiddelbart også kunne dække behovet for faglig organisering. Trods voldsom fordømmelse i pressen fik den danske afdeling af Internationale i løbet af et halvt år 4-5.000 medlemmer i København og halvt så mange i de større provinsbyer. I maj 1872 slog myndighederne til og arresterede Pio og bestyrelsesmedlemmerne Harald Brix (1841-1881) og Paul Geleff (1842-1928), som året efter blev idømt lange fængselsstraffe, mens Internationale blev forbudt.

Dette knækkede dog ikke bevægelsen. I de følgende år reorganiseredes de faglige sektioner som egentlige fagforeninger, der i samarbejde med "demokratiske arbejderforeninger" fastholdt et fællesskab med avisen Social-Demokraten som talerør. Sommeren 1875 blev de tre ledere benådet, og året efter kulminerede udviklingen med vedtagelsen af program og love for Det Socialdemokratiske Arbejderparti. I 1878 oprettedes Socialdemokratisk Forbund som et rent politisk parti adskilt fra fagbevægelsen. Der var et tæt og koordineret samarbejde mellem partiet og fagbevægelsen, efter at man efter en krise i 1870'erne genvandt kræfterne og i de følgende årtier konsoliderede sig som en af de bedst organiserede arbejderbevægelser i verden. I 1898 kronedes udviklingen med dannelsen af De Samvirkende Fagforbund (det nuværende LO), som året efter fik sin ilddåb i den 100 dage lange arbejdskamp med den ligeledes nystiftede Arbejdsgiverforening. Resultatet blev Septemberforliget med de grundlæggende spilleregler for arbejdsmarkedet, der siden har været gældende i Danmark.

Regeringen Holstein-Holsteinborg



Hvornår:

28.05.1870 – 14.07.1874

Hvem:

Ludvig Holstein-Holsteinborg, Konsejlspræsident, Finansminister (a.i. 25.03.1872 – 01.07.1872)

C.E. Fenger, Finansminister

C.C. Hall, Kultusminister

C.A. Fonnesbech, Indenrigsminister

Niels F. Ravn, Marineminister (fra 21.05.1873)

Wolfgang Haffner, Krigsminister, Marineminister (begge til 23.12.1872)

Otto Rosenørn-Lehn, Udenrigsminister

C.S. Klein, Justitsminister (fra 26.06.1872)

C.A.F. Thomsen, Krigsminister (fra 23.12.1872), Marineminister (23.12.1872 – 21.05.1873)

A.F. Krieger, Finansminister (01.07.1872 – 20.06.1874), Justitsminister (til 26.06.1872)



Den fransk-preussiske krig (den fransk-tyske krig) blev udkæmpet mellem Frankrig og Det nordtyske forbund under Kongeriget Preussens ledelse samt de sydtyske lande Baden, Kongeriget Bayern og Württemberg mellem 19. juli 1870 og 10. maj 1871. Krigen endte med en overvældende tysk sejr. Til trods for franskmændenes store overlegenhed i antal, havde de intetsteds kunnet besejre deres tyske modstandere.

Krigen medførte, at kejser Napoleon III's styre i Frankrig blev erstattet af Den Tredje Republik, mens Tyskland blev samlet under Preussens ledelse.

Slaget ved Sedan blev udkæmpet som en del af den Fransk-preussiske krig den 1. september, 1870. Det resulterede i et totalt fransk nederlag, da hele den tilbageværende hær overgav sig til de tyske styrker, 120.000 mand, heriblandt Frankrigs kejser Napoleon 3.. Slaget blev afgørende for hele krigen udfald til den tyske koalitions fordel, selvom kampene fortsatte under en ny fransk regering.

Den franske Châlons-armée på 120.000 mand, forsøgte under ledelse af Marskal Patrice Mac-Mahon at undsætte en anden fransk hær ved Metz, som var omringet af tyske tropper. For de nåede frem blev de imidlertid slået tilbage af tyskerne i slaget ved Beaumont. Senere stødte den preussiske 3. armé til under feltmarskal Helmuth von Moltke kommando til og sammen trængte de franskmændene tilbage til Sedan. Den franske kejser Napoleon 3. ledsagede sin egen hær, mens den preussiske konge Wilhelm sammen med Otto von Bismarck ledsagede den tyske. Kampen udviklede sig til et massivt omringelsesslag, hvor den franske øverstkommanderende Mac-Mahon blev såret, og derfor måtte overlade kommandoen til general Auguste-Alexandre Ducrot.

Den 3. november – Københavns zoologiske museum i Krystalgade indvies. Det ligger på denne adresse til 1970.

År. 1871

Den første danske fagforening grundlægges. (tobaksarbejderne)
Der foregår et voldsomt industrielt gennembrud i Danmark i disse år.

Fremstillingserhverv og industrialisering

Behovet for føde, klæder og boliger til den voksende befolkning gav i sig selv et større hjemmemarked, men det var den voksende arbejdsdeling mellem land og by, der var udgangspunktet for den stærke urbanisering. Med den specialiserede, markedsrettede vareproduktion opgav bønderne den traditionelle selvforsyningsøkonomi til fordel for indkøb af færdigproducerede varer - både til det daglige konsum af f.eks. tøj og brød og af produktionsmidler som redskaber, byggematerialer og grovvarer. Karakteristisk var det behovet for moderne landbrugsmaskiner, der lå bag mange smedeværksteders udvikling til maskinfabrikker fra midten af 1800-tallet.

Håndværk og industri ernærede omkring 1900 knap 30 % af den danske befolkning. Inden for byernes grænser var andelen naturligvis højere; gennemsnitligt omkring de 50 %. Men i betragtning af den markante modernisering, som landet i øvrigt gennemløb, var industrialiseringens tempo ikke hæsblesende. I den første officielle industritælling i 1897 opgjordes antallet af virksomheder til 77.000 med i alt 274.000 beskæftigede (inkl. ejere og funktionærer). 170 virksomheder havde mere end 100 arbejdere, men langt de fleste var små mesterdrevne værksteder med højest et par ansatte.

Samlet set fastholdt håndværket sin store andel inden for den sekundære sektor.

Bygningshåndværkerne fyldte naturligvis meget i en periode, hvor en femdoblet bybefolkning skulle have boliger, og hvor mængder af anlægsprojekter blev iværksat i by og på land. Andre fag blev ofre for konkurrencen fra industrivarer og fra billig ufaglært - ofte kvindelig - arbejdskraft. Vævere og kurvemagere forsvandt, de talrige skræddere decimeredes, og skomagerne måtte omstille sig til reparationsvirksomhed af fabriksfremstillet fodtøj. Men der var også tilgang af nye grupper, f.eks. elektrikere og cykelsmede.

Det var ikke mindst byernes kapitalstærke borgerskab, der nød godt af erhvervslivets liberalisering. Mange storkøbmænd tjente formuer på den øgede handel og engagerede sig samtidig aktivt i produktiv virksomhed - enten direkte som fabrikanter eller som aktionærer i banker, trafikelskaber og store fusionerede virksomheder. Et særligt træk ved moderniseringen var fremvæksten af en ny elite af lønnede virksomhedsledere - personer, der i kraft af uddannelse og personlige egenskaber blev betroet ledelsen af store foretagender og aktieselskaber som f.eks. den legendariske direktør for Privatbanken, C.F. Tietgen (1829-1901). Ud over offentlige embeder, kunne uddannelse og evner i stigende grad også give adgang til ansvarstunge funktioner i det private erhvervsliv.

18. januar proklameres det tyske kejserrige (Deutsches Reich) i Versailles

24. februar – Dansk Kvindesamfund stiftes.

18. marts: Pariserkommunen (opstand)

22. juli – Første nummer af *Socialisten* – senere dagbladet *Aktuelt*.

Den 4. oktober – Stiftende generalforsamling for Den Danske Landmandsbank i Hotel Phoenix, København

Den 8. oktober – Ved en voldsom brand i Chicago, USA, omkommer 250 mennesker og 95.000 bliver hjemløse

Den 15. oktober – Den internationale Arbejderforening for Danmark (Senere)

Socialdemokratiet) stiftes som en underafdeling af Internationale
Heinrich Schliemann begynder udgravningen af det antikke Troja i Hissarlik.

År. 1872

Arbejder og soldater støder sammen på Nørre Fælled ved København. (” Slaget på Fælleden)

Industrialiseringens frembrud havde i 1871-1872 skabt en massiv fattigdom blandt arbejderklassen i København. Langt de fleste arbejdede og boede under miserable forhold i de nyetablerede brokvarterer. Dagligdagene bestod af 12 timers lange arbejdsdage, dog fri om søndagene. Der eksisterede ingen sikkerhed på arbejdspladserne og mange kunne ikke få pengene til at slå til, til de mest basale dagligsvarer.^[2]

Store dele af befolkningen var udelukket fra at kunne stemme. I Københavnsområdet var der kun 6%, som kunne stemme, mens der var 14% på landsplan, som kunne stemme. Fruentimmer, såkaldte fjolser, forbrydere, folkehold (tyende) og de fattige havde ikke stemmeret. Hvis man mistede sit arbejde og ikke kunne forsørge sin familie, modtog man fattighjælp eller røg på en af kommunens fattiggårde. Arbejdsløse blev frataget deres stemmeret. De arbejdere som havde arbejde kunne stemme, men mange undlod dette eftersom de ikke havde forståelse for den retlighed, de havde, eller også havde de ikke overskuddet.^[2]

I Paris, Frankrig, havde arbejderne i 1871 taget magten og efter socialistisk forbillede dannet Pariserkommunen. Denne magtovertagelse endte, som mange andre oprør i Frankrig meget blodigt, da oprøret blev slået ned. Mellem 30.000 - 40.000 mennesker slået ihjel i gadekampene, heriblandt mænd, kvinder og børn. Et lignende blodbad var den danske regering dog ikke interesseret i.^[2]

Der var iværksat en murerstrejke, der var indledt i april af 1200 murersvende og omkring 800 arbejdsmænd, som krævede arbejdstidsforkortelse. Strejken var ikke sat i gang af den danske afdeling af Den Internationale Arbejderforening, men da strejken tegnede til at ende med nederlag og prestigetab for arbejderbevægelsen, indkaldte Louis Pio til et møde på Nørre Fælled i København den 5. maj 1872 i en avisartikel med overskriften "Maalet er fuldt!"^[3] Da politiet læste indkaldelsen i avisen anholdt de den primære socialistleder af den danske afdeling af Den Internationale Arbejderforening, Louis Pio (1841-1894) samt de to øvrige socialistledere Harald Brix og Paul Geleff af den danske afdeling af Den Internationale Arbejderforening den 5. maj 1872. Anholdelsen fandt sted natten før et møde skulle afholdes i København. Statsmagtens indgriben resulterede i en større konfrontation mellem arbejdere og politiet på Nørre Fælleden i København, efterfølgende kendt som 'Slaget på Fælleden'.^[4]

Dagen efter 'Slaget på Fælleden' var ledelsen af den danske afdeling af Den Internationale Arbejderforening med Pio i spidsen, fængslet og oprøret var slået ned. Pio skulle sidde i fængsel i 3 år. Internationale blev forbudt og regeringen prøvede at undertrykke socialisterne uden held eftersom fagforeningerne stadigvæk blev dannet og i 1878 blev Socialdemokratisk Forbund stiftet. Ved partidannelsen fik arbejderne et parti, der kunne varetage deres interesser.^[5] Efter løsladelsen af Louis Pio bosatte Pio sig i Amerika, hvor han boede til sin død.^[1]



Grundtvig dør.

Nikolai Frederik Severin Grundtvig (8. september 1783 i Udby ved Vordingborg – 2. september 1872 i København) var en dansk forfatter, teolog, digter (særligt kendt som salmedigter), filosof, historiker, præst ved Vartov i København, titulærbiskop, filolog, skolemand og politiker. Han lægger navn til Grundtvigianismen og var initiativtager til folkehøjskolen. Grundtvig er den hyppigst repræsenterede digter i

Den Danske Salmebog og er en institution i dansk ånds- og samfundsliv.

2. januar – Den 71-årige leder af Mormon-kirken i USA, Brigham Young, blev arresteret og sigtet for bigami. Han havde 25 koner.

1. marts – Yellowstone bliver verdens første nationalpark.

5. maj – Slaget på Fælleden

12. -14. november – Ved Stormfloden 1872 blev store dele af Lolland og Falster oversvømmet, 80 mennesker omkom og 50 skibe strandede på Sjællands østkyst. Også Jyllands østkyst og de jyske fjorde var hårdt ramt af oversvømmelsen.

Der indføres jernbanefærger på Lillebælt

Den franske maler Claude Monet maler et billede: *Impression, soleil levant*, der giver navn til en ny kunstrening: Impressionismen

Den nordiske Industri- og Kunstudstilling i København

År. 1873.

2. januar – Marie-Françoise-Thérèse Martin (Thérèse af Lisieux), fransk nonne, forfatter og helgen.

20. januar – Johannes V. Jensen, forfatter og nobelprismodtager, fødes i Farsø i Himmerland

19. marts – Max Reger, tysk komponist og organist (død 1916)

17. september – Ibrahim, sultan af Johor i Malaysia (død 1959).

26. oktober – Thorvald Stauning, dansk statsminister.



Thorvald August Marinus Stauning (26. oktober 1873 i København – 3. maj 1942 smst) var en dansk socialdemokratisk politiker, der blev den første danske, socialdemokratiske statsminister. Han var kontrolminister (minister uden portefølje) 1916-1920, socialminister 1918-1920, statsminister 1924-1926 og 1929-1942 og sad på statsministertaburetten i sammenlagt 15 år og 9 måneder, den længste regeringsperiode i det 20. århundrede

År.1873

Kroner og øre indføres som fællesskandinavisk mønt i både Danmark Sverige og Norge.

I Danmark vedtages efter engelsk forbillede *Fabriksloven*, der regulerer arbejdsforholdene på fabrikker og regulerer omfanget af børnearbejde. Der ansættes to fabriksinspektører, der fik til ansvar at føre tilsyn med Danmarks fabrikker.

Levi Strauss og Jacob Davis opfinder cowboybuksen og tager patent på opfindelsen d. 20. maj, 1873.



Peter Matthiesen, * 1. feb. 1873 i Damgade 24, † 18 jul 1947 i Damgade 24. Han blev gift med Ellen Jessen Kolmos, 14. okt. 1903 i Nordborg, * 31. okt. 1878 i Hellesøvej 43 (datter af Jes Petersen Kolmos og Ellen Matthiesen), † 16. maj 1952 i Damgade 26.



Børn:

- i. Peter Matthiesen, * 22 jan 1904 i Damgade 26,
- ii. Eleonora Matthiesen * 21. dec. 1904.
- iii. Ellen Matthiesen, * 22. sep. 1907 i Holm, † 3.
- iv. Kjestine Matthiesen * 23 jul 1913
- v. Jes Matthiesen * 8. feb. 1915.
- vi. Katrine Matthiesen, * 17. jun. 1918 i Damgade 26, † 16. dec. 2010. Hun blev gift med Jørgen Hauberg, 14 jul 1962 i Havnbjerg, * 24. feb. 1922 i Nyborg, † 1. nov. 2015 i Tangshave Nordborg.



Peter Matthiesen gik i skole i Holm. Efter skolegangen blev han smedelærling i Himmarn, hvor han blev udlært, kom senere på beslagskole i Altona. Peter Matthiesen fik et stykke jord af sin fader og

opførte herpå smedeværksted og beboelseshus. I krigen 1914-18 var Peter Matthiesen indkaldt og i længere tid beskæftiget på en geværfabrik i Spandau.

År. 1874

Anarkisterne forbydes i Spanien

Alfonso 12. indsættes af militærkup, i Spanien

Jernbanestrækningen Roskilde-Kalundborg indviedes 30. december.

Død den 6. mar. 1874 i Genova i Italien

Grevinde Danner * 21. apr. 1815 som Louise Christine Rasmussen, viet den 7. aug. 1850 ” til venstre hånd ” med Frederik 7 af Danmark. Louise Rasmussen tildeltes ved samme lejlighed titlen Lensgrevinde Danner.

Grevinde Danner oprettede Frederik den Syvendes stiftelser i København. (” Frederik den syvendes stiftelse for ubemidlede og trængende fruentimmere af Almuen ”), samt på Jægerspris Slot (” Frederik den syvendes stiftelse for hjælpeløse og forladte pigebørn af Almuen ”) Grevinde Danner blev gravsat i en åben kæmpehøj i Jægerspris Slotspark. Hun testamenterede sin formue på 7 millioner til stiftelserne, som eksisterer den dag i dag og stadig udfylder en social funktion.



Regeringen Fonnesbech

Hvornår:

14.07.1874 – 11.06.1875

Hvem:

C.A. Fonnesbech, Konsejlspræsident, Finansminister

J.J.A. Worsaae, Kultusminister

Frederik Tobiesen, Indenrigsminister

Niels F. Ravn, Marineminister, Krigsminister (til 26.08.1874)

Otto Rosenørn-Lehn, Udenrigsminister

C.S. Klein, Justitsminister, Minister for Island (fra 01.08.1874)

P.F. Steinmann, Krigsminister (fra 26.08.1874)

År. 1875

Esbjerg anlægges.

Danmark rammes af en økonomisk krise, der varer til først i 1880'erne.

Kvinder får adgang til Københavns Universitet.

Kronemønten indføres i Danmark.

15. februar - Skibet *Dannebrog*; den danske marines sidste linjeskib fra 1850 udtræder og anvendes som kaserneskib til 1894, for derefter at blive ophugget i 1897-98.

8. april - De tre fængslede socialistledere Pio, Brix og Geleff benådes og løslades fra Statsfængslet i Vridsløselille efter næsten to års fængsel.

17. maj - Det første Kentucky Derby afholdes ved Churchill Downs, Kentucky. Det vindes af Aristides.

Whiskeydestilleriet Jack Daniel's grundlægges i Tennessee i USA.

Perioden 1875-1885

Landstinget var nu næppe væsentlig fornyet, hvad personer angik, men tonen var blevet en hel anden. Det forenede Venstres krav om folketingsparlamentarismen havde formået, hvad ikke selve forfatningssagen i 1864 havde kunnet: At samle overklasserne til en kompakt majoritet i Landstinget. Nu og i årene til 1885 hed det for eller imod Det forenede Venstre og dets såkaldte "magtstræv". Og i hele denne periode tabte Højre ikke i Landstinget et mandat, men vandt lejlighedsvis enkelte. Stillingen var 15 medlemmer af Venstre mod 51 medlemmer af Højre, og af Venstres medlemmer stod endda flere Højre betænkelig nær.

Af de nationalliberale var Johannes Nellemann indtrådt i ministeriet, de andre sluttede sig fuldt ud til Estrups politik. Venstre spaltedes i to grupper, den første af de talrige spaltninger, partiet skulle undergå, denne gang efter stillingen til den "fonnesbechske handel", men denne spaltning blev kun af kort varighed. Og Venstre i Landstinget stod fuldstændig uden for Folketingets partidannelser.

I samlingen 1875-76 blev forsvarssagen atter taget op. En del af Venstre viste en vis imødekommenhed og tilbød 30 millioner til "de flydende forter" (søbefæstning af København), men forlangte tillige en indkomstskat. Folketinget opløstes, og nyvalg fandt sted 25. april 1876. Højre led et stort nederlag, og resultatet blev, at forsvarssagen henlagdes. Kampen blev stående i 1876-77, man ønskede ministeriet fjernet, og valpladsen blev finansloven med striden om de fem konstitutionelle punkter. Nu ville Venstre ikke en gang "handle" Estrup bort. I Landstinget under fællesudvalgets indstilling stod nu Carl Ploug som ordfører på ministeriets side — kampen havde

ført til de mest yderliggående nationalliberales fuldstændige tilslutning til Estrup — han udtalte, at ministeriets fordrivelse nu ville være at betragte som en større ulykke end ikke-opnåelsen af enighed mellem de to ting.

Det kunne ikke undgås, at farerne ved forfatningen nu stod tydeligt for alle. Venstres hovedkrav var dette: Ministeriet skulle være i overensstemmelse med Folketinget, og til at tvinge det igennem benyttedes finansloven som middel, idet man gjorde overenskomst med Landstinget om dens affattelse afhængig af, at ministeriet trådte tilbage. Da fællesudvalgets indstillinger kom til forhandling i Folketinget, nægtede formanden Estrup ordet, og mindretalsindstillingen (Vestres) vedtoges med stor majoritet.

Den første provisoriske finanslov efter 1866 udstedtes så 12. april 1877; den støttedes på § 25 og hjemlede bemyndigelse til at afholde nødvendige løbende udgifter inden for forslaget til ord. Finanslov, udgifter, der var vedtagne af begge ting på finansloven 1877-78, og opkræve bestående skatter og afgifter.

Den provisoriske finanslov modtoges af Højre med stor jubel, de nationalliberale sluttede sig alle som en til den, Venstre stemplede vel loven som "*et Udslag af en grundlovsstridig Magt gennem Krænkelser af Folkets Ret*", Grundlovsværneforeningen dannedes, men selv om forbitrelsen var ret betydelig i øjeblikket, var dens årsag vel egentlig mere den, at ministeriet havde fundet et, ganske vist angribeligt middel, til at slippe ud over dødpunktet, og faktisk betød det første provisorium, der havde landstingsflertallets udelte bifald, en sejr for regeringen og en standsning i Vestres fremgang i folket for en kort tid. Samtidig hermed var rigsretsanklagen mod A.F. Krieger, der frikendtes.

Efter Grundlovens bydende forelagdes provisoriet den 5. oktober 1877 for Folketinget som anmærkning til finansloven 1877-78, henvistes til et udvalg og erstattedes efter en bevæget forhandling, der tilendebragtes i den 11. time natten mellem den 7. og 8. november, af en midlertidig finanslov, hvorefter den blidelig hensov i det nedsatte udvalg. Samtidig var Vestres spaltning indtrådt, og Det moderate Venstre trådte ud i livet. Spaltningen i Venstre bød Højre en ny chance.

Som tidligere bemærket var der sket en sammensmeltning mellem de nationalliberale partier og de konservative. Af tingets fremragende medlemmer ved tiden 1866 afgik ved døden Rosenørn-Teilmann 1879, Orla Lehmann 18. september 1870, Gustav Brock 2. december 1878, Jonquières 21. september 1879, Adler 4. december 1878, grev Frederik Moltke 1. oktober 1875. Udtrådte var foruden en del kongevalgte godsejere, hvis mandater udløb, Sehested Juul og C.N. David allerede i 1870. Det kan i denne sammenhæng bemærkes, at i 1880 udtrådte grev C.E. Frijs, og samme år døde C.A. Fonnesbech den 17. maj. Grev Frijs erstattedes af sin søn, Mogens Frijs, Fonnesbech af grev Christian Albrecht Lerche.

Landstinget var efterhånden blevet regeringens hird, det var fra dette ting, den var udgået, størstedelen af dens medlemmer havde sæde i tinget. Kampen med ministeriet opfattedes som en holmgang mellem de to ting om en art supremati, Folketingets adresse besvaredes med modstående adresse fra Landstinget, og forsvaret for regeringens politik førtes af Landstingets fremragende mænd. Det var navnlig A.F. Krieger, der som den ansete jurist førte ordet i forfatningsfortolkningsspørgsmålene, det var atter og atter hans udtalelser, der citeredes landet rundt for ministeriets politik.

Nu skete en ændring i dette forhold. Ved valget 1878 genvalgte grev Christian Moltke til Lystrup, der havde fået sæde i tinget ved lensgreve Frederik Moltkes død, borgmester Nicolai Reimer Rump valgtes samme år, og den 12. november 1879 valgtes professor Henning Matzen i København ved professor Andreas Aagesens død. Matzen havde i året 1873 udgivet sin kendte brochure *Grundloven og Folkets Selvstyre* og i 1874 *Til Gjensvar*. Heri påviser han betydningen af Grundlovens § 25 som "ventil" i finanslovskampe. Hans teorier virkede stærkt, men man tøvede fra Højres side med at tage mod ham som partimand, og ved folketingsvalget i 1876 i København foretrak man den mere liberale borgmester Hans Nicolai Hansen for ham, men i 1879 var hans tid inde. I regeringen sad hans kollega, den juridiske professor Johannes Nellemann, og mellem disse to åbnedes der nu et samarbejde, der i høj grad kom til at præge landets politiske historie.

Der fulgte heraf som nødvendighed, at Krieger trådte i baggrunden, og selv om der hengik endnu nogle år, i hvilke det syntes, som om han var fuldt enig med den nye retning, skulle det senere vise sig, at han ikke kunne følge den i dens yderliggående tendenser.

Årene 1875-81 er mindre bemærkelsesværdige i den politiske historie. Man arbejdede så godt man kunne med de forskellige venstregrupper. Estrups biograf M.P. Friis udtaler, at denne periode betegner et svagt afsnit af Estrups politik. Der var vel i perioden 1879-80 gennemført en del vigtige love, såsom Lov om vekselsager, Lov om gift kvindes rådighed over selverhverv, Lov om kreditforeninger, Lov om statsbanevæsnet og Varemærkeloven m.v., men retsreformen henlagdes, forsvarssagen hvilede stadig, og i perioden 1880-81 gennemførtes kun straffelov for krigsmagten og nogle jernbanelove. Den 24. august 1880 fjernedes kultusminister Fischer af ministeriet, han havde nærmet sig de radikale. Jacob Scavenius erstattede ham, men mange mente, at det var uklogt at fjerne Fischer, der ansås for en mand med usædvanlig stor politisk indsigt og dømmekraft. Det var i samlingen 1880-81, at dyrtidstillæg var til forhandling, og Folketinget opløstes på grund af manglende evne eller vilje, som det lød i Estrups indstilling. Herefter begyndte visnepolitikken. Nu blev der fra Højre offentlig udtalt, at kampen ikke stod mellem Folketing og regering som hidtil siden 1873, men imellem Landstinget og Folketinget, idet dette ville diktere Landstinget finansloven. Valget gik Højre imod, samlingen bragte en finanslovskonflikt, der medførte en midlertidig finanslov, som fornyedes to gange, hvorefter Folketinget opløstes igen med det resultat, at Højre atter tabte 6 kredse. Man fik stadig ingen finanslov. Først efter en hel samlings hede kampe og et fællesudvalg i maj 1882 lykkedes det at opnå enighed, det såkaldte majforlig. Den 10. maj 1882 vedtoges finansloven i Landstinget.

I 1882 holdtes landstingsvalg den 30. september. Af nye medlemmer valgtes ingen. Stillingen blev i det hele uforandret. Under visnepolitikken indskrænkedes tingets arbejde til et rent minimum, Landstinget standsede D.G. Monrads forslag om personlig kommuneskat på formue og indtægt med en dagsorden, hvori visnepolitikken fordømtes, om finansloven førtes mægtige kampe, og i 1883 standsede Landstinget Toldloven, men vedtog en lov om forsvarsvæsnet, som Folketinget så til gengæld standsede med en dagsorden mod regeringen. Den 10. februar 1883 valgtes medlemmer til Rigsretten, og et forslag fra Venstre om at benytte forholdstalsvalgmanen, som tidligere havde været skik, mødtes af Carl Liebe som formand med en kort erklæring om, at denne valgman kun er hjemlet ved valg af udvalg, ikke ved valg til Rigsretten, og at denne sag ikke kunne gøres til genstand for forhandling.

Så blev Rigsretten besat med lutter højremænd, og det var først den 6. februar 1903, at den frikonservative formand Hans Nicolai Hansen genoptog den gamle praksis, hvorved Rigsretten atter fik medlemmer af alle partier. Forsvarssagen trådte nu i forgrunden i forfatningskampen,

forsvarsadresserne kom frem og fik 106.000 underskrifter. Man levede nu på midlertidige finanslove.

1883 var adressernes år, og de store folkemøder, mødet i Herthadalen, i Hillerød, Ballerup og Skanderborg. I dette år dannedes den samlede opposition mod Estrup, der ved valgene i 1884 erobrede København. Året 1883 gik til ende, og 1884 kom med bebudelsen af en ny æra i politikken ved Landstingets nægtelse af den midlertidige finanslov den 29. marts 1884. En 35årig praksis havde suppleret Grundlovens regler med reglen om en midlertidig finanslov for det tilfælde, at den nye ordinære ikke ved udløbet af en periode skulle være vedtaget. Den angik "løbende udgifter", der kunne afholdes, men mellem Landstingets og Folketingets statsrevisorer var der opstået uenighed om forståelsen af ordet "løbende", såvel som om forholdet til den ældre finanslov.

Da forslaget om en midlertidig finanslov kom til behandling i Landstinget, udtalte flertallet i Finansudvalget, der bestod af N.B. Breinholt, Frederik Vilhelm Steen Danneskiold-Samsøe, H.H. Kayser, Henning Matzen, Ferdinand Mourier-Petersen, Simon Peter Raben og Schlegel, at den midlertidige finanslov ikke kunne tilrådes, det var en uden for Grundloven liggende nødhjælp af tvivlsom værdi, der kunne bruges i nødstilfælde, men ikke, når Folketinget havde 6 måneder til finanslovens behandling. Man ville de lange rigsdagssamlinger til livs. Udvalget foreslog loven forkastet, og det blev den.

Praktisk betydning fik dette ikke straks; thi Landstinget vedtog den 31. marts Folketingets finanslov, medens det den 30. maj forkastede Folketingets lovforslag om en sammenknytning af spørgsmål om toldreformen med den spanske handelstraktat, der var til forhandling på Rigsdagen.

Den 4. oktober 1884 brændte Christiansborg Slot, og Rigsdagen rykkede ind i kasernen i Fredericiagade, hvor Estrup ikke tog ordet efter Holstein-Ledreborgs tale i finanslovsdebatten, og Folketinget vedtog en dagsorden, hvori forhandling med ministeriet erklæredes for ørkesløs.

13. januar – Albert Schweitzer, alsacisk organist, teolog og læge. Modtog Nobels Fredspris i 1952.

Regeringen Estrup



Hvornår:

11.06.1875 – 07.08.1894

Hvem:

J.B.S. Estrup, Konsejlspræsident, Finansminister

Hilmar Finsen, Indenrigsminister (29.08.1884 – 07.08.1885)

H.P. Ingerslev, Indenrigsminister (07.08.1885 – 15.01.1894),

Minister for offentlige arbejder (fra 15.01.1894)

H. Hørring, Indenrigsminister (fra 15.01.1894)

J. Nellesmann, Justitsminister, Minister for Island

N.F. Ravn, Marineminister, Krigsminister (01.04.1881 – 12.09.1884)

Erik Skell, Indenrigsminister (til 29.08.1884)

Otto Rosenørn-Lehn, Udenrigsminister (01.10.1875 – 21.05.1992)

Fr. Dreyer, Krigsminister, Marineminister (begge 28.07.1877 – 04.01.1879)
W. Kaufmann, Krigsminister (04.01.1879 – 01.04.1881)
Jesper Bahnsen, Krigsminister (fra 12.09.1884)
Tage Reedtz-Thott, Udenrigsminister (fra 21.05.1892)
C. Goos, Kultusminister (fra 10.07.1891)
J.C.H. Fisher, Kultusminister (til 24.08.1880)
Fr. Moltke, Udenrigsminister (til 01.10.1875)
W. Haffner, Krigsminister, Marineminister (begge til 28.07.1877)
Jacob Scavenius, Kultusminister (24.08.1880 – 06.07.1891)

År. 1876

10. maj til 10. november - Centennial Exhibition, den første officielle verdensudstilling i USA afholdes i Philadelphia.

25. juni – Slaget ved Little Bighorn i USA, hvor Sitting Bull og Crazy Horse vandt en sejr over det 7. kavaleri under ledelse af Custer.

1. august – Colorado bliver optaget som USA's 38. stat.

26. december – Et snerydningstog forulykker mellem Horsens og Tvingstrup (Hansted-ulykken).

Hansted-ulykken 26. december 1876.

Et snerydningstog med to lokomotiver og et antal vogne til snekastere forulykkede mellem Horsens og Tvingstrup.

På grund af stærkt snefald og fygning afsendtes fra Århus et snerydningstog bestående af en snepløj, 2 godstogslokomotiver samt nogle vogne med snekastere. Foruden lokomotivpersonalet var der på hvert lokomotiv en baneformand, der skulle holde udvig. Da toget kørte af sted i jævn fart ved Hansted, mærkede snekasterne pludselig et voldsomt stød og blev slynget rundt mellem hinanden. Mange var så skrækslagne, at de forsvandt ud over markerne. Da de mere modige nåede frem til lokomotiverne, så de, at det ene lokomotiv stod helt oppe på det andet, og samtlige syv mand på de to lokomotiver var dræbt – på stedet.

Ulykken er aldrig blevet fuldt opklaret.

En ledvogter tæt ved ulykkesstedet havde set de to lokomotiver passere med en halv maskinlængdes afstand. Dette tyder på, at koblingen mellem de to maskiner var sprængt under snepløjning, uden at lokomotivpersonalet havde opdaget det. Da det forreste lokomotiv kørte fast i en drive, er det bageste kørt op i det med voldsom kraft. Det er også muligt, at man med vilje havde afkoblet, så bageste lokomotiv kunne hjælpe det forreste frem med stød.

Hartvig Rambusch anfører i *En gammel Jernbanemands Erindringer*, at "havde personalet haft større erfaring i snekørsel, hvis f.eks. W. Bailey eller E. Wright havde været den ene af lokomotivførerne, så var denne ulykke næppe sket".

På grund af ulykken blev der straks udgivet flere forebyggende bestemmelser. Den vigtigste var den, at der ikke måtte forceres driver uden foregående standsning, ved hvilken vognene med snekastere osv. skulle frakobles, før pløjning begyndte.

9 personer omkom, og 26 blev kvæstet

Bageriet Reinh van Hauen grundlægges på Gammel Kongevej.

År. 1877

Estrup gennemfører med kongelig sanktioner den første konservative finanslov uden om folketinget.

Englands dronning Victoria udråbes til kejserinde af Indien.

6. januar – Ugebladet *Familie Journal* udkommer for første gang



Den 6. december – Thomas Edison demonstrerer den første fonografoptagelse, idet han reciterer 'Mary Had a Little Lamb.'

Thomas Alva Edison (11. februar 1847 i Milan, Ohio – 18. oktober 1931 i West Orange, New Jersey) var en amerikansk telegrafist, opfinder og forretningsmand som udviklede en lang række vigtige forbrugsvarer. Blandt hans opfindelser var fonografen (1877), en forbedring af den elektriske glødelampe (1879) og diktafonen (1887).

Edison har patent på over 1000 opfindelser. Han var en af de første i verden med privat udendørs pool i sit sommerhus i Florida, *Edison & Ford Winther Estates*.

År. 1878

Den 11. februar – Den Internationale Arbejderforening, stiftet af Louis Pio i 1871, reorganiseres under navnet Socialdemokratisk Forbund (senere Socialdemokratiet).

28. februar – Bland bill vedtages i USA i et forsøg på at hæve sølvets værdi.

Den 3. marts – Freden i San Stefano mellem Rusland og Tyrkiet.

Anna Petersen Grau, * 11. dec. 1878 i Ramsdam 8, † 4. maj 1953 i Møllegade 75. Hun blev gift med Lauritz Nissen Høj, 13 jul 1905 i Nordborg, * 6. nov. 1880 i Mjels (søn af Hans Nissen Høj og Anna Maria Rasmussen), † 17 jan 1979 i Damgade 26.

Børn:

- i. Marie Nissen Høj * 9. maj 1906.
- ii. Anna Nissen Høj * 30. jan. 1915 Holm.

År. 1879

Edison opfinder den elektriske glødelampe.

Tyskland og Østrig trækker løftet om en folkeafstemning angående Slesvigs nationale tilhørsforhold tilbage.

28. december – Broen over Tay i Skotland styrter sammen under et persontog – over 70 personer omkommer.

31. december – Thomas Edison demonstrerer sin opfindelse glødelampen i Menlo Park, New Jersey

En **glødelampe**, **glødepære** eller i daglig tale **pære** eller **elpære**, er en elektrisk modstand, der er designet til at kunne klare høje temperaturer (ca. 2500 °C).

Glødepærer omdanner elektrisk energi til elektromagnetisk energi. Den er derfor en transducer. Noget af den elektromagnetiske energi er synligt lys – ca. 3%. Resten er infrarød (IR) varmeenergi. Den lave udnyttelse af energien til fremstilling af synligt lys er årsagen til, at glødepæren i dag ofte erstattes af sparepærer som fx LED-lamper og kompaktlysstofrør, der har højere virkningsgrad.

Glødetråden er lavet af et stof som er elektrisk ledende og som kan tåle høje temperaturer; f.eks. grundstoffet wolfram (eng.tungsten). Glødetråden er indesluttet i en glaskolbe, der er pumpet delvis lufttom og fyldt med en inert gasart som f.eks. Argon.

År.1880.

D.S.B. oprettes.



De første cykler ses i det københavnske gadebillede.

En **cykel** er almindeligvis et pedaldrevet køretøj, hvor en let ramme forbinder to eger-opspundne hjul. Der findes dog mange cykeltyper, som ikke holder sig inden for denne beskrivelse – f.eks. handicapcykler, der drives af armkræfter, vandcykler uden hjul og ladcykler med tre hjul.

Cyklens fremdrift bliver produceret af en **cyklist**. Selve ordet "cykel" er en forkortet udgave af *bicykel*, der i 1868 er hentet fra det engelske ord "bicycle", der betyder to-hjul. (Oprindeligt græsk: bi = to og cyklus = ring/kreds).

Det er omstridt, hvem der opfandt cyklen, men der er enighed om, at Karl von Drais' sparkecykel fra 1817 udgør et afgørende gennembrud. Denne grundmodel, hvor rytteren sad overskrævs og sparkede sig frem ved at sætte fødderne på jorden, er siden blevet videreudviklet med bl.a. pedaler, kædeetræk, luftringe, friløb og gear.

Siden ca. 1890 har cykeltrafikken haft enorm betydning for bevægelsesfriheden for den brede befolkning. Frem til slutningen af 1950'erne udgjorde cyklen sammen med den offentlige transport den vigtigste mulighed for, at almindelige mennesker kunne komme omkring. I dag er cyklen især vigtig i de største byer, og i København udgør cykeltrafikken f.eks. 30% af den samlede trafik i centrum.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark samt på Færøerne.

Lauritz Nissen Høi, * 6. nov. 1880 i Mjels, † 17 jan 1979 i Damgade 26. Han blev gift med Anna Petersen Grau, 13. jul 1905 i Nordborg, * 11. dec. 1878 i Ramsdam 8 (datter af Peter Grau og Anna Jørgensen), † 4. maj 1953 i Møllegade 75.

Børn:

- i. Marie Nissen Høj * 9. maj. 1906.
- ii. Anna Nissen Høj * 30. jan. 1915 Holm.

År.1881

Den første telefoncentral åbner i København (22 abonnenter)

I årene fra 1881-1884 havde striden mellem Landstingets flertal og regeringen på den ene side og Folketingets flertal på den anden side taget en form, der var væsentlig forskellig fra halvfjerdsernes. Reelt var der uenighed om forsvarssagen, hvor Højre holdt på Københavns Befæstning, som venstre var imod. I Landstingets udvalgsbetænkning af 1882 havde dog Carl Anthon Christian Berg, Johan Christian Bonne, Lars Eriksen og Carl Ploug udtalt en frygt for at give denne en fremtrædende plads, W.A. Carstensen havde foreløbig modsat sig den, og Andræ og Ussing modsatte sig den ubetinget. I toldsagen var der ligeledes reel uenighed, idet Landstinget modsatte sig nedsættelsen, og enighed opnåedes ikke, uagtet C.A. Broberg foreslog fællesudvalg prøvet, hvad flertallet modsatte sig. Lovforslag vedrørende gejstligheden og kommunal valgret strandede på Landstingets modstand, men i øvrigt var det, som omtalt i det foregående, ved Venstres taktik, visnepolitikken, udelukket, at egentlig lovgivningsarbejde kunne finde sted.

Det kan altså siges, at der på næsten alle reelle spørgsmål var uenighed. De store reformer, der stod for, og som man erkendte burde søges gennemførte, var på dette tidspunkt: reformer af retsvæsnets, forsvarsvæsnets, kirkevæsnets, toldvæsnets og fattigvæsnets. Venstre hævdede, at ministeriet Estrup ikke kunne gennemføre nogen af disse reformer på grund af den uenighed om lovenes indhold, der måtte være mellem dette ministerium og Folketingets flertal. Højre svarede hertil, at det lå uden for forfatningen ved fortsat nej at tvinge kongen til at foretage en forandring i ministeriet.

Det vil heraf ses, at medens Venstres indvending var reel, var Højres formel. Der stod imidlertid en meget stærk opinion bag Højre; på delegeretmødet i december 1884 angreb en proprietær Matzen, Slumstrup, Landstinget i så hårde udtryk for dets eftergivenhed, at Wolfgang Haffner måtte protestere mod, at tinget omtaltes i sådanne udtryk, en protest hvortil H.P. Ingerslev og Ploug, den sidste forsonende, sluttede sig. For landets konservative befolkning stod Venstres færd som rettet mod kongen personlig, Venstres manifest af 7. april 1885 udtaler sig om "*skamløse Forsøg, der fra flere Sider ere gjorte paa at stille det danske Folks store Flertal frem som Fjender af Kongemagten*". Og endelig sluttede Landstingets flertal sig fast om ministeriet. I perioden mellem det første og andet provisorium havde Estrup en tid lang ladet Landstinget føre forhandlingerne med Folketinget uden at gribe ind. I 1884 dannede den foranførte nægtelse af den midlertidige finanslov overgangen til en ny kurs — regeringens kurs.

Lovgive uden Folketinget kunne Estrup ikke, han kunne ikke heller tvinge flertallet i dette ting til at forhandle med ham. Der er endnu den dag i dag ikke fuld klarhed over den offentlig fremdragne episode, at man efter valgene 25. juni 1884 kunne have fået et ministerium Berg, om ikke Scavenius, hvad der var naturligt, og enkelte venstreførere, hvad der kunne synes mindre naturligt, havde arbejdet derimod.

På det almindelige lovgivningsområde var samarbejdet standset, på finansloven forhandlede Venstre stadig, men bortskar i 1884 ca. 8 millioner af det, regeringen havde forlangt. Loven kom i fællesudvalg. Af dettes 15 medlemmer fra hvert ting var følgende af Landstingets Højre: Otto Blom, William August Carstensen, Frederik Vilhelm Steen Danneskiold-Samsøe, Fischer, Wolfgang Haffner, H.P. Ingerslev, Christian Juul-Rysensteen, H.P. Larsen, Henning Matzen, Christian Moltke (Lystrup) og N.F. Schlegel, et medlem, C.A. Broberg, stod ministeriet fjernere; af Venstre sad H.C. Hansen-Kartofte, Theodor Hasle og C.J. Hauerslev i udvalget. Oppositionen havde flertal. Frede Bojsen af Folketinget var formand.

Dette fællesudvalg var så meget mere betydningsfuldt, som følgen af ikke opnået enighed måtte blive en provisorisk finanslov. Året forud havde som meddelt Landstinget brudt med den 35-årige praksis at vedtage en midlertidig finanslov. Den 20. februar 1885 havde regeringen i Folketinget fremsat et forslag til en midlertidig finanslov, der bemyndigede til at opkræve skatter og afgifter, afholde løbende udgifter og nødvendige udgifter efter det fremlagte forslag til finanslov for året med de ændringer, der er vedtagne i begge ting. Dette forslag, der gik langt videre end provisoriet af 1877, vakte en storm i Folketinget, D.G. Monrad udtalte, at Estrup ligeså godt kunne foreslå Folketinget afskaffet, når alle udgifter kunne afholdes, som ministeriet anså for nødvendige, og Landstinget ikke havde været enig med Folketinget i at nægte; selv skældsord som "kæltring" lød i salen. Folketinget bragte forslaget tilbage til den før 1883 brugte form, med udtrykkelig begrænsning til 30. april 1885.

Landstinget fik så forslaget til behandling. Ussing talte mod det, Krieger betonede, at det var en konstitutionel umulighed at drage grænsen for de nødvendiggjorte udgifter der, hvor begge ting var enige om at nedsætte, han påviste, hvad forresten Holstein havde gjort i Folketinget, at konsekvenserne heraf ville ramme Landstinget føleligt i fremtiden, betegnede det som en abdikation fra Landstingets side.

Men højreflertallet ønskede forslaget fremmet på forslag af Haffner, Larsen, Matzen, Joachim Bruun de Neergaard og Carl Ploug, og det vedtoges med en redaktionel ændring, som i Folketinget var fremsat af Lars Dinesen og H. William Scharling, hvorved ordene "hovedsummer og enkelte

poster" indførtes. Ved "eneste" behandling i Folketinget sloges det fast, at Estrup ville modsætte sig et ændringsforslag, der gik ud på at foreslå, at regeringen ikke skulle kunne afholde udgifter, som var nægtede af et af tingene. Ved eneste behandling forkastede Landstinget den midlertidige finanslov med 41 stemmer mod Venstre, Broberg, Krieger og Ussing. Oxenbøll stemte ikke, Lars Eriksen, Søren Pedersen og M.C.F. Zahn var fraværende.

Herpå fulgte Folketingets adresse til kong Christian IX, hvor det udtales, at der intet håb er om, at forholdet mellem ministeriet og Folketinget kan forandres, og at enhver sag bliver et tvistens emne, villighed til forhandling med en anden regering er til stede, det udtales ikke bestemt, at ministeriet ønskes fjernet, men det stilles til kongens afgørelse, om kampen skal fortsættes eller „historien fra dette øjeblik, da faren er størst, skal regne en periode af nyttigt og enigt arbejde til folkets og fædrelandets vel". Stemmeantallet var 76 mod 16. Landstingets adresse på forslag af Haffner, H.P. Larsen, Henning Matzen, Neergaard og Ploug, fik 44 stemmer mod 12, den beklagede, at finansbehandlingen trækkes i langdrag i Folketinget, at de midlertidige finanslove ikke forstås ens af tingene, stridens årsag er Folketingets krav om, at regeringen skal sammensættes efter Folketingets flertals ønske, visnepolitikken dadles, adressen slutter med ret højtidelige ord, hvori det udtales, at samfundets beståen trues, men at regeringen vil vide at opretholde ordenen, hvortil alle loyale og trofaste borgere vil yde kongen bistand, Landstinget vil stedse forblive sin pligt tro og være rede til imødekommenhed. Den vedtoges d. 19. marts. Krieger, Nellesmann, Søren Pedersen og Broberg stemte ikke. Ussing, Estrup og Rosenørn-Lehn var fraværende. Kongen svarede med at betegne finanslovens ikke-vedtagelse som en ulykke, men ministeriet var ingen hindring for finanslovens vedtagelse i Rigsdagen, dets afgang kunne ikke sættes som betingelse. Folketinget forsikredes om, at kongens kærlighed og troskab til Grundloven ikke var mindre end Folketingets, Landstinget takkedes for den beredvillighed, det allerede i gerning havde vist ved finanslovbehandlingen og tilsagnet om at tilstræbe bevarelsen af kongens ret og folkets frihed inden for grundlovens grænser.

Af disse adresser og kongens svar ligger det klart, at venstre her intet mere har udtalt, end at dette ministerium var en hindring for reelt arbejde, hertil har Højre indvendt, at den rent formelle omstændighed, at dette ministeriums bortgang kunne skabe et præcedens for andre ministerier, gjorde det umuligt at tage det reelle hensyn. Og samtidig indeholder Landstingets adresse en mærkelig ytring om, hvad regeringen kan og vil gøre, der kun kan opfattes som: Der er ingen grund til at være bange for at gå til det yderste.

Kongens svar, der denne gang var parafraseret af Estrup, imødegår en af Folketinget ikke fremsat udtalelse om manglende kærlighed til og troskab mod grundloven og bortser ganske fra tingets ønske om og villighed til at forhandle med en anden end Estrup. Svaret blev ikke diskuteret.

Estrup ville altså ikke trække sig tilbage, endnu forelå kun de formelle grunde, frygten for, at Folketingets flertal ved regeringens tilbagetræden skulle flytte overvægten i statsstyrelsen over til Folketingets flertal. Realiteter anførtes ikke, så langt var man inde i den formelle kamp, og en rimelig grund, der kunne være, manglende tillid til, at Venstre kunne optræde enigt, kom slet ikke frem hverken i adressedebatten eller i agitationen. Så kom fællesudvalget og endnu et forsøg på at skaffe en midlertidig finanslov, det juelske forslag, i Folketinget; det strandede i Landstinget, uagtet Krieger lagde sin autoritet i vægtskålen for at nå en udvej.

Den 1. april 1885 afgav Landstingets medlemmer i fællesudvalget, Blom, Carstensen, F.V.S. Danneskiold-Samsøe, Fischer, Haffner, Ingerslev, Juul, H.P. Larsen, Matzen, Moltke (Lystrup) og

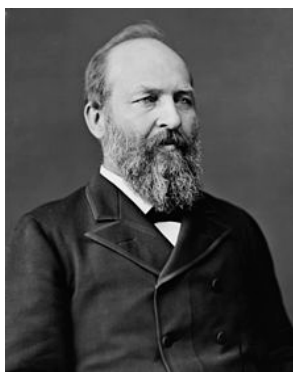
Schlegel en erklæring om, at de var villige til at forhandle med flertallet, men mente dog at måtte fastholde 4 millioner, hvorom der ikke var enighed. Broberg indtog et særstandpunkt, men tiltrådte fremstillingen og beklagede, at der ikke blev lejlighed til at stille et mæglingsforslag. Venstre erklærede sig ude af stand til forhandling.

Troligt er det, at man ikke ønskede at købe forlig ved indrømmelser; for det reelle lovgivningsarbejde var der intet at nå, man havde gang på gang udtalt, at når Estrup ville gå, kunne man enes om resten.

Det tør vel også antages, at Venstre imødeså en provisorisk finanslov med ro, den ville kunne være undgået, om man havde strakt sig videre overfor Landstinget, men situationen ville atter og atter vende tilbage, og betingelsen for enighed, den, at begge ting skulle enes om at gøre finansloven til et neutralt territorium, en vej, J.N. Madvig i en pjece i 1882 havde påpeget, kunne ikke benyttes, da finanslovskampen i virkeligheden var Venstres eneste effektive våben, og stemningen i befolkningen æggede til kampens fortsættelse.

Så sluttede samlingen, Højre kunne sige, at venstre havde nægtet forhandling i fællesudvalget, men Venstre kunne hævde, at regeringen havde afbrudt fællesudvalgets arbejde; det vakte megen uvilje, at det åbne brev, hvormed Rigsdagen sluttede, var dateret 30. marts, medens forligsunderhandlingerne endnu stod på i fællesudvalget. Venstre forlod Folketingssalen, da Estrup oplæste det åbne brev.

Så kom det andet provisorium af 1. april 1885. Dets ordlyd er noget nær Landstingets vedtagelse af Estrups forslag til midlertidig finanslov, dog med den væsentlige afvigelse, at løbende udgifter er erstattede med *"de til statsstyrelsens førelse nødvendige udgifter, deriblandt de udgifter, der er vedtagne af begge Rigsdagens afdelinger ved finanslovsforslagets sidste behandling, dog således, at de på forslaget for 1885-86 opførte summer og poster ikke overskrides."* I den allerunderdanigste forestilling, der ledsagede loven, indeholdes regeringens nye politik, at søge midler til statsstyrelsens foreløbige førelse efter eget skøn, under ansvar for rigsretten uden at være bunden ved andet end det en gang fremsatte forslag, idet den enkelte vedtagelse i tingene ikke kunne tillægges betydning, når ikke finansloven forelå som et hele.



Regeringen stod ikke alene her. Rigsdagens Højre sluttede sig til dens politik og betonedede i et manifest, at venstre ved at foretrække finanslovens sprængning frem for at tage fornødent hensyn til Landstingets berettigede ønsker havde nødvendiggjort en provisorisk bevillingslov.

Dette manifest fik forøget betydning derved, at 7 medlemmer af Rigsretten havde underskrevet det, nemlig: Christian Cederfeld de Simonsen, Lars Eriksen, Haffner, etatsråd J.C. Jacobsen, H.H. Kayser, Mourier-Petersen og Christian Rasmussen, Ryslinge. Blandt underskriverne savnedes fire landstingsmænd, der tidligere havde stemt med Højre: Broberg, Krieger, Søren Pedersen og Ussing.

Ganske vist overså man i stridens hede, at rigsretsmedlemmeme ikke havde bundet sig med hensyn til regeringens reelle skøn om. Hvorvidt udgifter var nødvendiggjorte, men det stod fast, at med hensyn til det formelle spørgsmål om lovens grundlovsmødeholdighed garderede disse dommere sig

ikke, som C.S. Klein hyppigt havde gjort det i Folketinget ved at nægte at udtale sig. Den provisoriske finanslov fik den provisoriske riffellov i følge.

Den 2. marts – blev Zar Alexander 2. af Rusland dræbes ved bombeattentat.



Den 2. juli – James A. Garfield, nytiltrådt amerikansk præsident, bliver offer for attentat begået af Charles J. Guiteau. Garfield dør 2½ måned senere.

Den 17. oktober – Christen Berg stifter Dagbladet Holstebro-Struer.

År. 1882

Fodboldklubben Tottenham Hotspur stiftes under navnet *Hotspur Football*

Den tyske forsker Robert Koch opdager tuberkulosebacillen.

Første andelsmejeri oprettes i Hjedding.

Andelsbevægelsen

Danmarks første andelsmejeri blev stiftet i Hjedding i 1882, og det viste sig meget hurtigt, at bønderne her havde fundet en organisationsform, der formåede at kombinere det familiedrevne bondebrug med en rationel, industriel masseproduktion af internationalt konkurrencedygtige kvalitetsvarer.

En rentabel smørproduktion krævede større mælkemængder, end en almindelig bondegård kunne præstere, så mejeribrug var længe knyttet til herregårde eller til privatejede fællesmejerier, der købte mælken af egnens bønder. Ved at oprette egne fællesmejerier opnåede bønderne både en effektivisering af mejeriprocesserne, en højnelse af kvaliteten og en større fortjeneste. Med en effektiv centrifugering af mælken til smør blev det også muligt at udnytte restproduktet, skummetmælken, til opfodring af grise, hvilket gav grundlaget for udviklingen af det magre baconsvin, der blev den anden store indtægtskilde på det engelske marked. Også på slagteriområdet tog bønderne andelsprincippet i anvendelse fra 1887. Brugsforeninger, i 1896 samlet i Forenede Danske Brugsforeninger (FDB), blev ligeledes en del af andelsbevægelsen.

Ved andels-selskabsformen var alle leverandører – uanset brugets og husdyrholdets størrelse – medejere. Det betød, at også husmænd med et par køer kunne deltage, hvilket var en vigtig årsag til, at mange småbrug omkring århundredeskiftet blev så rentable, at de kunne ernære en familie uden supplerende lønindtægter. Gennem det meste af 1800-tallet måtte husmandsfamilier som hovedregel supplere husstandsindkomsten. Mændene oftest med sæsonbetonet lønarbejde, kvinderne ved malkning på større gårde, mens børnene hyppigt var ude at tjene fra 7-8 års alderen.

Andelsbevægelsen var således medvirkende til, at den danske husmandsbevægelse formåede at etablere sig som en indflydelsesrig interesseorganisation i årene op mod 1. verdenskrig.

År. 1883

Tuberkel – bacillen findes.

Kampen mod Tuberkulosen kan indledes.

Tuberkulose,” “MTB” eller “TB” (en forkortelse af *tuberkel bakterien*) er en udbredt smitsom sygdom ofte med dødelig udgang. Sygdommen forårsages af forskellige stammer fra mykobakterie-komplekset, som regel *Mycobacterium tuberculosis*. Tuberkulose forekommer typisk i lungerne, men kan også angribe andre organer. Tuberkulose smitter gennem luften, når personer med en aktiv TB-infektion hoster, nyser eller overfører spyt gennem luften.¹ De fleste infektioner er asymptomatiske og latente. Men hos en ud af ti udvikler en latent infektion sig til aktiv sygdom. Ubehandlet tuberkulose dræber over 50% af de smittede.

Klassiske symptomer på aktiv TB er kronisk hoste med blodigt opspyt, feber, nattesved, og vægttab. (Før i tiden kaldte man TB for "tæring", fordi patienterne tabte vægt.) Infektion i andre organer giver mange forskellige symptomer. Diagnose af aktiv TB kræver en røntgenundersøgelse (som regel af brystkassen) samt mikroskopisk undersøgelse og dyrkning af kropsvæsker. Latent TB kan diagnosticeres med en tuberkulinprøve og blodprøver. TB er svær at behandle, og man er nødt til at tage antibiotika i en længere periode. Sociale kontakter screenes og behandles, hvis det er nødvendigt. Antibiotikaresistens er et voksende problem i behandlingen af infektioner med multiresistente tuberkulosebakterier (MDR-TB). TB forebygges ved at screene folk for sygdommen og vaccinere med calmette-vaccine.

Ekspertter mener, at en tredjedel af verdens befolkninger smittet med *M. tuberculosis*, og der kommer nye tilfælde til hvert sekund. I 2007 var der ca. 13,7 millioner aktive, kroniske tilfælde på verdensplan. I 2010 kom der ca. 8.8 millioner nye tilfælde, og 1.5 million døde som følge af sygdommen, mest i ulande. Det totale antal tuberkulose tilfælde er dalet siden 2006, og antallet af nye tilfælde har været i tilbagegang siden 2002. Tuberkulose er ikke jævnt fordelt i verden. Ca. 80% af befolkningen i mange asiatiske og afrikanske lande tester positiv ved tuberkulinprøver, mens tallet i USA kun er 5-10%. Der er flere tilfælde af TB i ulandene, da folk der typisk har et svækket immunforsvar. Når disse mennesker får tuberkulose, er det typisk, fordi de er smittet med HIV og udvikler AIDS.

Den 4. januar - Magasinet *Life* udkommer for første gang.

27. august – Vulkanøen Krakatau eksploderer i Sunda-strædet mellem Sumatra og Java.

23. oktober – Metropolitan Operaen i New York åbner.

16. december – Tyskeren Gottlieb Daimler tager patent på petroleumsmotor med glødetænding til anvendelse i motordrevne køretøjer



Gottlieb Daimler (17. marts 1834 – 6. marts 1900) var en tysk ingeniør, der konstruerede de første personbiler (sammen med Carl Friedrich Benz).

De lærte aldrig hinanden at kende, men deres navne indgår i en fælles bilfabrik, der blev dannet i 1926: Daimler Benz AG længe efter Gottliebs død. Men hans navn indgik ikke i det senere så berømte bilmærke: Mercedes-Benz.

Blandt hans tidlige opfindelser kan nævnes:

Udtagelse af det første patent på en benzinmotor (1883)

År. 1884

Claus Madsens dagbog beretter efter Citat fra Dybbelposten: I landsbyen Holm henlever 18 gamle personer, hvis alder udgjør 1467 år, følgelig bliver deres gennemsnitsalder $84 \frac{1}{2}$ år

De første socialdemokrater indvælges i folketinget.
Den første arbejdsgiverorganisation oprettes.

Den 23. oktober – Metropolitan Operaen i New York åbner.

Den 16. december – Tyskeren Gottlieb Daimler tager patent på petroleumsmotor med glødetænding til anvendelse i motordrevne køretøjer

År. 1885

En konservativ regering styrer frem til 1901 Danmark uden om folketingets flertal.

Den 1. februar – Folketælling for København og Frederiksberg

Den 3. januar – Den laveste temperatur nogensinde (uden for Antarktis) blev målt i Verkhojansk i Sibirien: -68,0 grader Celsius.

Perioden 1885-1890

Forinden fremstillingen af de politiske begivenheder på Landstinget fortsættes, skal der gøres et par bemærkninger om tingets sammensætning og samtidig om valgene 1886. I perioden 1875-86 var afgået ved døden Fischer den 16. august 1885, Rosenørn-Teilmann den 10. januar 1879, stiftamtmand Henrik Christian Nielsen, der udtrådte 13. marts 1882, etatsråd C.A. Broberg, død 30. april 1886, Moltke til Bregentved, død 1. oktober 1875, Magius, død 11. juni 1884, A.C. Andersen til Søvertorp, død 22. december 1882, N.E.B. Brasch, død 29. januar 1884, Christian von Jessen, død 6. februar 1884. Søren Pedersen udtrådte i juni 1885 efter provisoriet, som han ikke kunne slutte sig til. Brinck-Seidelin var udtrådt 1. februar 1875.

Af nye medlemmer var i de afdødes sted trådt professor Carl Goos, grev Christian Danneskiold-Samsøe (tidligere valgt for 6. kreds) som kongevalgte, ved suppleringsvalg grosserer Harald Hansen, gårdejer P. Pedersen, grev Christian Albrecht Lerche, kaptajn J.L. Tvede, grev Christian Ahlefeldt-Laurvig, borgmester Harald Høst, kammerherre Sophus Skeel og godsejer H.P. Ingerslev. På grev Lerche nær genvalgte disse ved det ordinære valg 1. oktober 1886. Af nye valgte lensbaron Tage Reedtz-Thott, hofjægermester Hannibal Sehested, professor, senere biskop Hans Valdemar Sthyr og på Færøerne sysselmand Klæmint Olsen. Partistillingen blev uforandret, idet dog Højre mistede et medlem for 8. kreds, prokurator Zahn, der var valgt ved suppleringsvalg.

Da rigsdagssamlingen begyndte den 5. oktober 1885, ventede man, at den provisoriske finanslov ville blive forelagt i Folketinget; Estrup forelagde imidlertid først finansforslaget for året 1886-87. Venstre forelagde derfor den 8. oktober ved C.C. Alberti provisoriet, men regeringen nægtede at tage hensyn hertil. Den 21. oktober havde Estrup bebudet provisoriets forelæggelse, men den dag skete typograf Julius Rasmussens attentat på ham, Rigsdagens møder udsattes til den 8. december og en række provisoriske love til "ordenens opretholdelse" blev givne: Gendarmeriloven, presseprovisoriet m.fl.

Finansprovisoriet fremlagdes først i Folketinget den 21. januar 1886 og nægtedes overgang til anden behandling den 25. Man stod nu uden sædvanlig lovlig hjemmel til afholdelse af udgifter og opkrævning af indtægter, medens Rigsdagen var samlet, og den 26. januar udstedtes så en kgl. resolution, der i denne henseende skulle gælde som finanslov, den mødtes af Folketingets protest med 72 stemmer mod 14, og betegner vel nok yderpunktet i hele forfatningskampen, hævdelser af sætningen om de gældende loves uafhængighed af finansloven mod Venstres skarpe protest. De tre provisorier var forelagte i Landstinget, der henviste dem til udvalg. Først ved forliget i 1894 ophævedes de. De var "forelagte" den påfølgende Rigsdag og bestemmelsen i Grundlovens § 25 således sket "fyldest".

I denne rigsdagssamling behandledes en lejlighedslov om arbejdsløshed, hvor regering og Landsting ønskede bevillinger til arbejder, Folketinget en statsgave. Loven strandede. Folketinget nægtede Toldloven overgang til 2. behandling og forkastede et af regeringen fremsat grundlovsforslag, hvori uenighed mellem tingene tænkes afgjort ved lodtrækning. Samtidig fremsatte Christian Juel i Folketinget (ikke at forveksle med Landstingets Christian Juul-Rysensteen) og Klein sammesteds grundlovsforslag det første nægtedes overgang til 2. behandling. Finansloven nægtedes ligeledes overgang.

Den 23. januar forelagde Estrup det samme finanslovsforslag i Landstinget; han ønskede ikke at Landstinget skulle betages "dets forfatningsmæssige adgang til at øve indflydelse på finansforvaltningen i det nævnte finansår." Folketinget protesterede, og 14 medlemmer af Venstre i Landstinget nedlagde indsigelse, Krieger talte mod forelæggelsen og hævdede, at en finanslov ad ruten Landsting, Folketing, regering var en forfatningsmæssig umulighed, diskussionen en privat samtale uden statsretlig betydning. Ussing delte væsentlig Kriegers opfattelse, men forslaget henvistes til et udvalg bestående af Ahlefeldt-Laurvig, Blom, Bonne, Breinholt, Carstensen, Christian Danneskiold-Samsøe, Haffner, Juul-Rysensteen, Larsen, Matzen, Christian Moltke, W. Petersen, Raben, Schlegel og Nicolai Elias Tuxen.

Ved 2. behandling udeblev Venstre og Krieger, men så sluttedes samlingen, inden behandlingen var til ende. Under samlingen 1886-87 faldt to domme, der fik politisk betydning; den første var højesteretsdommen af 15. oktober 1886, hvori det statueredes, at de provisoriske love ikke berørtes

af den ved privat initiativ fremkaldte forkastelse, og således kunne overleve en rigsdagssamling. Det siger sig selv, at denne dom toges til indtægt for Højres agitation; men den kaldte i Højre stemmer frem til modsigelser fra mænd, der tidligere havde støttet den konservative sag. Således udtalte gehejmekonferensråd J.N. Madvig i en pjece, der trykt som manuskript, tilstilledes de fremragende agerende i kampen, sin anskuelse om, at højesteretsdommen var urigtig, støttet på vægtige citater fra grundlovsforhandlingerne og fremsat med stor sindighed og kløgt. Til disse betragtninger, som han altså ikke udgav offentligt, men som alle interesserede kendte, føjede han en opfordring til at søge at komme ud af konflikten, båret af hans medfødte frisind og varme kærlighed til fædrelandet, der ved sin smukke og hensynsfulde form vil leve som et minde om en af århundredets største mænd, der højt op i oldingeårene bevarede sindet mærkelig frisk og påvirkeligt. Den anden dom var dommen over Christen Berg i holstebroaffæren, der vil være almindelig kendt, efterfulgt af Bergs fængsling under rigsdagsforhandlingerne, en, som det nu synes, ikke retfærdiggjort foranstaltning, der vakte dyb mislyd og sent vil blive glemt.

Medens Berg sad fængslet, førtes under dybeste hemmeligheds slør på et privat fredhelligt sted forhandlinger imellem mænd af begge ting. Man var så vidt, at en finanslov kunne vedtages, ja den var endogså antaget af ministeriets chef, så rejstes modstand mod kompromiset af medlemmer af regeringen, der senere skulle vise sig mere medgørlige, og forhandlingerne sank tilbage i mørket.

I efteråret 1886 samledes Rigsdagen den 3. oktober; Venstre ændrede nu taktik og vedtog finanslovens behandling; man begyndte at forhandle, og 2. november 1886 stadfæstedes Lov om konvertering af statsgælden; finansprovisoriet henvistes til et udvalg, men allerede 8. januar 1887 opløstes Folketinget, da regeringen mente, at finanslovbetænkningen vidnede om, at intet resultat kunne nås.

I 1886 var befæstningen af København begyndt ad provisorisk vej ved bevillingen på finanslovene. Valget 1887 bragte Højre nogen fremgang, partiet talte nu 27 medlemmer i Folketinget. Den 1. februar 1887 samledes Rigsdagen igen, samlingen bragte lidet, men det var nu blevet praksis, at regeringen gennem Landstingets finanslovsbehandling erfarede, hvad dette ting ville gå med til, og derefter rettede sine bevillinger på de provisoriske finanslove. Landstinget var således en art rådgivende forsamling, der i forening med regeringen udøvede det finansielle lovgivningsarbejde og befæstede København.

I 1887 begyndte man at gøre enkelte love færdige fra Rigsdagen, en lov om selvejere på Bornholm, om byggeforhold i København, om beskatning af brændevin, om roesukker, husdyravl m.fl.

Riffelprovisoriet hævedes provisorisk den 15. april 1887, det syntes, som om der var stemning oppe for tilnærmelse mellem Folketing og regering, Holstein forhandlede med Carl Tvermoes, og der bragtes gennem dem en forhandling i stand mellem Hørup-Bojsen og Nellemann-Estrup. Den førte dog ikke til andet, end at Berg nedlagde sit hverv som Folketingets formand.

Denne forligsforhandling, der førtes mellem regering og Folketing, ikke som den forberørte imellem landstings- og folketingsmedlemmer, var mere officiel end den forrige; den foregik i ministerværelserne og faldt, fordi menige medlemmer af Venstre — Victorinus Pingel sammenlignede dem med capitolinske gæs — "råbte gevalt og fik Berg til at demonstrere".

I samlingen 1887 til 1888 forelagdes straks 4 provisorier i Landstinget, derefter den 7. oktober Gendarmeriloven og den 17. Riffelloven og loven om dens ophævelse; finansloven behandledes i

Folketinget, og her fulgte Berg sin udtalelse fra ellingemødet den 10. juli 1887 at stemme imod finansloven ved 3. behandling, hvad han gjorde til sin død. Den provisoriske finanslov nægtedes overgang til 2. behandling på Holsteins forslag den 17. oktober, og Rigsdagens møder udsattes til 5. december, hvorefter et nyt provisorium udstedtes.

Landstinget beholdt endnu de provisoriske love og tog meget ublidt mod de af Folketingets medlemmer indbragte vedtagne lovforslag, såsom Lov om kvinders valgret i kommunale sager, men pludselig forandredes slagmarken ganske ved Margarine-loven, der kom til at indtage en højst mærkelig plads i vor politiske historie.

Landmændene i Landstinget samledes ved den fare, de så i margarinefabrikationens konkurrence med smørret, og enedes med Folketingets landmænd om at møde fabrikationen med forholdsregler. Dette ønskede Viggo Hørup at benytte til på den økonomiske fællesinteresses grundlag at danne et agrarisk mellemparti. Regeringens flertal, byernes Højre, arbejderpartiet og Bojsens gruppe stillede sig mod Hørups politik, hvortil Holstein-Ledreborg havde sluttet sig. Følgerne af denne konstellation blev påskeforhandlingerne, hvor 8 jyske bønder med Villars Holm i spidsen førte direkte forhandlinger med Estrup om at bevilge 8 millioner til Københavns Befæstning og afvikling af provisorierne, forhandlinger, der strandede, hvorefter Folketinget vedtog en dagsorden mod "befæstningen" og der den 20. april udkom en kgl. resolution, i kraft af hvilken de 8 millioner anvendtes.

I samlingen 1888-89 kom i Landstinget den 1. april 1889 tillægsbevillingsloven til forhandling, hvor krigsministeren stillede forslag om at genindsætte de 8 millioner til fæstningen, der var udstemt af Folketinget. Andræ forlangte, at der skulle stemmes om sagens foretagelse, der ikke kunne ske, da 3/4 af stemmerne ikke kunne samles derfor. På et nyt møde gentog Andræ sin fordring, og afstemningen om denne sag hindredes, Højre måtte nøjes med, at grev Christian Moltke på partiets vegne udtalte sig for bevillingen. Det mindretal, der forhindrede forslaget, var: Venstre, Krieger og Andræ.

Samlingens resultater var en del love, deraf flere jernbanelove, Lærlingeloven, Brandforsikringsloven for landbygninger, Teaterloven, Bygningsloven for København, Bonusloven, Lov om Rigsarkivet, Hundeloven og flere andre, i alt 40 love. Finansloven vedtoges ikke, den nåede i Landstinget kun anden behandling.

I denne periode var Venstres organisation uden for Rigsdagen blevet dannet; på Rigsdagen stod Bojsens flertalsgruppe og Hørup-Holsteins gruppe som forhandlende mod Bergs gruppe, der ikke forhandlede. Samlingen 1889-90 gav kun ringe resultat. Hørup og Bojsen gerådede i stærk modstrid, den 3. januar opløstes Folketinget, Holstein og Hørup fremsatte et forslag til en midlertidig finanslov for 1889-90 den 21. marts 1890, men forslaget blev ikke fremmet; for 1890-91 ville man ikke fremsætte det.

Den 1. april 1890 forelå for Landstinget "forslag til beslutning af Landstinget i anledning af finanslovsforslaget". Under dette forslags eneste behandling udtalte ordføreren, Schlegel, at da finansloven for året 1890-91 først den 28. marts var tilstillet Landstinget, havde man ikke tid til inden finansårets udløb at sætte forslaget under behandling i tinget. Da tinget allerede i 1885 havde fraveget den praksis at vedtage foreløbige finanslove, foreslog han det omdelte forslag vedtaget. Dets ordlyd er følgende: *"Da Folketinget har tilbageholdt forslaget til finanslov for 1890-91 så længe, at det er umuliggjort Landstinget at underkaste dets enkeltheder en drøftelse, beslutter*

Landstinget i tillid til, at regeringen ligesom i tidligere år ikke stiller større krav, end hvad der anses for nødvendigt til statsstyrelsens forsvarlige ledelse, og idet Landstinget fralægger sig ethvert ansvar for, at der ikke tilvejebringes nogen regelmæssig finanslov for næste finansår, eftersom den hertil fornødne forhandling mellem tingene uden dets skyld er afskåret, at tiltræde regeringens forslag til finanslov for 1890-91 i dets helhed med de til samme i Folketinget af regeringen stillede ændringsforslag."

Af Venstre talte Thomas Nielsen og J. Pedersen mod forslaget. Hovedindvendingen var denne, at præmisserne var ukorrekte. Når finanslovsforslaget først så sent kom Landstinget i hænde, skyldtes dette i første række opløsningen i december 1889, hvorefter valget i januar 1890 bragte 26 nye medlemmer og 3 nye mænd i finansudvalget, der var ikke ringeste årsag til at gå af vejen for en midlertidig finanslov, og Rigsdagen kunne såre vel forblive samlet noget længere endnu, hvorhos de af regeringen på forslaget optagne 3 millioner til befæstningsanlæg gjorde sagen endnu værre. Thomas Nielsen betonede skarpt, at den omstændighed, at flertallets ordfører fralagde sig ansvar, ikke kunne hæve ansvaret. Matzen replicerede; som Thomas Nielsen sagde, var han højt oppe, han udtalte historiens dom om folketingsflertallets fremgangsmåde, og til ham sluttede sig Frederik Vilhelm Steen Danneskiold-Samsøe, af Landstingets moderate højremænd, der udtalte, at vel gav man herved ministeriet et tillidsvotum, der næsten satte tinget ud af spillet, men anden vej var ikke mulig.

Beslutningen blev vedtaget med 40 stemmer mod 14. Nellesmann stemte ikke, Estrup var fraværende. Folketinget protesterede på forslag af Venstres bestyrelse mod landstingsbeslutningen, og samme dag sluttedes samlingen. Efter samlingen begyndte opførelsen af Middelgrundsfortet og Frilageret i København. Medens uoverensstemmelserne tidligere havde været væsentlig indskrænket til finansloven, åbnedes nu en vid mark for strid, og venstre opfattede det skete som "en afbrydelse af enhver forhandling om udjævning af gamle stridspunkter, idet Landstinget havde knæsat den sætning: når tingene er uenige, regerer regeringen alene på alle områder".

Den 12. juni 1890 nedlagde Holstein-Ledreborg sit mandat som folketingsmand med disse ord: "*En Tilbagevenden til den Grundlov, vi har haft, er umuliggjort; thi den kan kun naas ad én Vej: Forstaaelse i Kraft af fri Forhandling paa Grundlag af Agtelse for hinandens Ret, og samtidig er Forudsætningen for min Politik bristet baade Nu og i Fremtiden*".

Holstein havde været sjælen i den forhandlingspolitik, der fra Venstres side havde været drevet i slutningen af firserne, og hvis formål havde været enhver forhandling, kun ikke provisoriernes godkendelse. Bojsen blev hans arvtager. Han og hans parti fattede den beslutning at fortsætte forhandlingspolitikken uanset det skete, og herved inaugureredes det moderate partis politik, der under hans førerskab lededes til systemskiftet 1901, holdt sig et års tid efter men efter en hård kamp i vælgerfolket, fortsat i en årrække, førte til det moderate partis opløsning. De andre grupper af Venstre, der siden da end ikke indrømmede de moderate venstrenavnet, stod vel ikke straks klart på et bestemt standpunkt, men efterhånden klaredes dette og kom til at hvile på Holsteins ord, "at enhver fred, der erhverves på grundlag af anerkendelse af provisoriet, var en "rådden fred". Højre og dets regering måtte vige. Forlig var en umulighed".

Den 13. maj – AaB stiftes under navnet "Aalborg Cricketklub"

Den 6. juli – Den første vaccination mod rabies tages i brug; den er udviklet af den franske biolog Louis Pasteur.

Grover Cleveland bliver præsident i USA

75 shetlandsponyer bliver for første gang importeret til USA af Eli Elliot.

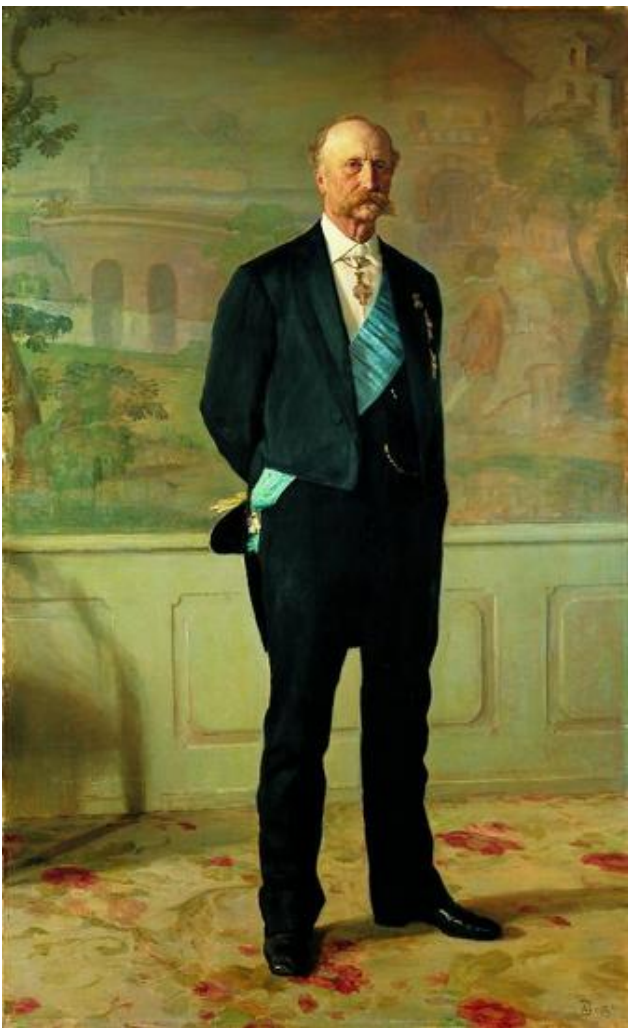
3. januar – Den laveste temperatur nogensinde (uden for Antarktis) blev målt i Verkhojansk i Sibirien: -68,0 grader Celsius.

1. februar – Folketælling for København og Frederiksberg.

13. maj – AaB stiftes under navnet "Aalborg Cricketklub"

6. juli – Den første vaccination mod rabies tages i brug; den er udviklet af den franske biolog Louis Pasteur.

21. oktober – Attentatforsøg mod konseilspræsident Estrup



Den 21. oktober 1885 kulminerede den politiske krise mellem Højre og Venstre, som man normalt kalder forfatningskampen, da en ung liberal idealist udførte det eneste attentatforsøg mod en dansk toppolitiker i nyere tid.

Forsøget på at dræbe regeringslederen J.B.S. Estrup mislykkedes dog. Ikke desto mindre udløste begivenheden en række nye tiltag mod oppositionen fra regeringens side og indvarslede den såkaldte provisorietid, hvor Estrups regering med kongens opbakning reelt regerede landet uden om Rigsdagen.

I Danmarks ellers ikke-voldelige politiske historie står episoden som en markant undtagelse. Men i den brede fordømmelse af attentatforsøget kan også ses en bekræftelse på, at politisk motiveret vold ikke historisk har været en aktiv del af det danske folkestyre. Selvom datidens politiske opposition til tider benyttede en nærmest revolutionær retorik under forfatningskampen, handlede attentatmanden på egen hånd, og attentatforsøget blev enstemmigt fordømt af både konservative, liberale og socialdemokrater.

Grover Cleveland bliver præsident i USA.

75 shetlandsponyer bliver for første gang importeret til USA af Eli Elliot.

År. 1886

8. maj Coca-Cola opfindes i USA af John S. Pemberton.

28. oktober – Statuen ”Frihedsgudinden” indvies i New York, USA.

Irma-kæden bliver grundlagt på Nørrebro.

Volapük kommer til Danmark.

Bosch elektronik industri grundlægges i Tyskland.

Winchester riflen går i produktion.

Wilhelm Steinitz bliver den første verdensmester i skak.

Klubben Arsenal FC bliver stiftet, dog med navnet Dial Square.

Frederiksberg Rådhus bliver bygget- altså det forrige, ibrug fra 1886-1953 lå ved Howitzvej – Falkoner Allé.

År. 1887.

6. marts - Portugal afholder parlamentsvalg

12. juli – Odense Boldklub skiftes under navnet Odense Criketklub

Plansproget Esperanto opfindes af L.L. Zamenhof

Wilhelm Helleesen opfandt tørelementbatteriet.



Frederik Louis Wilhelm Helleesen (2.

februar 1836 i Kalundborg – 22. december 1892 på Frederiksberg) opfandt efter eksperimenter i perioden 1876-77 tørelementbatteriet og i 1887 grundlagde han batterifabrikken Helleesens.

Han hører til det man kalder "amatøropfindere", men er samtidig et eksempel på, at det ofte er de små opdagelser, der ligger til grund

for de helt store forretninger. Lidt hvedemel skabte en batterigigant.

Samme år grundlagde han sammen med finansmanden Hans Valdemar Ludvigsen den fabrik, der senere blev kendt som Hellesens "*Hellesens Enke og V. Ludvigsen*" i København, og dermed var "Tigerbatteriets" succes startet.

Hellesens batteriet fik med det samme en enorm succes, og allerede i 1890'erne eksporterede man til 50 lande og havde licensfabrikker i Wien, London og Berlin.

Wilhelm Helleesen nåede desværre ikke selv at opleve den succes, hans batterier fik.

Wilhelm Helleesen var oprindeligt begravet på Frederiksberg Ældre Kirkegård, men gravstedet er siden flyttet til Vestre Kirkegård i København.

År.1888

Grønlands indlandsis bliver for første gang krydset af en ekspedition ledet af Fridtjof Nansen.

Fridtjof Wedel-Jarlsberg Nansen (10. oktober 1861 – 13. maj 1930) var en norsk polarfarer, opdagelsesrejsende, diplomat og videnskabsmand.



I 1888 ledte han den første ekspedition der formåede at krydse indlandsisen i Grønland, hvilket for alvor gjorde ham verdensberømt.

I 1893 stod han i spidsen for en ekspedition til Nordpolen med skibet *Fram*, en rejse der tog over tre år. Sammen med Hjalmar Johansen nåede Nansen 86° 14 N, det nordligste punkt noget menneske havde nået på den tid. Under ekspeditionen oplevede han fænomenet dødvand, hvilket han som den første som beskrev.

Han var endvidere professor i zoologi og oceanografi ved *Det Kgl. Frederiks Universitet* (senere kendt som *Universitetet i Oslo*), ambassadør i London 1906-1908 og Folkeforbundets højkommisær for flygtninge, i hvilken egenskab han udstedte de såkaldte Nansenpas. Nansen fik Nobels fredspris i 1922. Kort tid efter hans død i 1930 oprettede Folkeforbundet det *Internationale Nansenkontor* for krigsflygtninge (*Office international Nansen pour les réfugiés*), også kendt som *Nansenhjælpen*. Nansenkontoret tildeltes Nobels fredspris i 1938.

Símun í Vági brygger sin første Föroya Bjór, i dag den dominerende øl på Færøerne.

Den Nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling i Kjøbenhavn 1888 var en af årets store danske begivenheder

American Shetland Pony Club stiftedes.

14. juni – Wilhelm II bestiger den tyske kejsertrone.



Wilhelm blev født den 27. januar 1859 i Kronprinzenpalais i Berlin som ældste søn af kronprins Frederik i hans ægteskab med prinsesse Victoria af Storbritannien og Irland (af huset Sachsen-Coburg og Gotha). Hans far var ældste søn af kejser Wilhelm 1. af Tyskland, og hans moder var ældste datter af dronning Victoria af Storbritannien og prins Albert af Sachsen-Coburg og Gotha. Hans moder var den britiske dronnings ældste barn, og havde mænd ikke gået foran kvinder i arvefølgen, ville han også være blevet britisk konge.

Hans mor var endvidere tante til Alexandra af Hessen gift med zar Nikolaj 2. af Rusland (af huset Oldenburg) og søster til kong Edward 7. af Storbritannien. Han blev døbt med de traditionelle preussiske kongenavne Frederik og Wilhelm og blev desuden

opkaldt efter sine bedsteforældre i Storbritannien med navnene Viktor og Albert.

Wilhelm havde et nært, personligt venskab med sine fætre, zar Nikolaj 2. af Rusland og kong Georg 5. af Storbritannien. Han prøvede ofte at drille og plage sine kongelige slægtninge.

August-november – Massemorderen Jack the Ripper hærger i London.



Jack the Ripper" er det mest kendte navn for den uidentificerede seriemorder, som mistænkes for at stå bag flere drab i det fattige Whitechapel-distrikt i London i 1888. Navnet kom fra et brev, som medierne publicerede. Det siges at være fra morderen. Brevet er måske skrevet af en journalist i et forsøg på at vække interesse for historien. Andre navne er "The Whitechapel Murderer" ("Whitechapel-morderen") og "Leather Apron" ("Læderforklæde").

Ofrene var typisk kvindelige prostituerede, hvis hals blev skåret over, før deres maveregion blev lemlæstet.

Fjernelsen af indvendige organer fra mindst tre af ofrene har givet en idé om, at morderen har haft anatomisk eller kirurgisk viden. Rygterne om, at mordene havde forbindelse til hinanden blev forstærket i september og oktober i 1888 i medierne. Scotland Yard modtog breve fra en, der påstod at være morderen. Brevet "From Hell" ("Fra helvede"), som George Lusk fra Whitechapel Vigilance Committee modtog, fulgte med en halv nyre, højst sandsynlig fra et af ofrene. Mordenes ekstremt brutale karakter og mediernes håndtering af begivenhederne gjorde, at mange troede, at der var tale om en enkelt seriemorder, som gik under navnet "Jack the Ripper".

Stor avisdækning betød verdensomspændende og vedvarende rygter om Ripper. Trods efterforskning af en serie af de brutale drab i Whitechapel til 1891 var det ikke muligt at forbinde alle drabene med mordene i 1888, og historien om Jack the Ripper holdt ved. Da mordene aldrig

blev opklaret, blev historierne om dem en kombination af ægte historisk research, eventyr og rygter. Begrebet "ripperology" beskriver studiet og analyser af Ripper-mordene. Der er nu over 100 teorier om Rippers identitet, og mordene har været til inspiration for flere fiktive værker.

29. oktober – De europæiske stormagter underskriver traktat om Suezkanalen, som får international status.

28. maj – Celtic FC spiller første kamp mod Rangers FC de vinder 5-2

År. 1889

Første kvindelige akademiker i Danmark, Nielsine Nielsen, starter praksis som læge i København.



Da hun var 18 flyttede Nielsine til København, hvor hun uddannede sig til lærerinde ved Frøknerne Villemoes-Qvistgaards Institut mod at undervise i to år på instituttet. Gennem avislæsning om udenlandske kvindelige læger og brevveksling med den svenskfødte læge Charlotte Yhlen i USA fik hun ideen om at studere til læge.

Hun blev støttet af den nationalliberale politiker og læge C.E. Fenger som i 1874 overbragte hendes ansøgning om at tage studentereksamen og derefter blive indskrevet til lægestudiet, til Kirke- og Undervisningsministeriet. Året efter fik kvinder ret til at blive indskrevet på Københavns Universitet.

I 1877 tog hun og Johanne Marie Gleerup henholdsvis matematisk-naturvidenskabelige og sproglige studentereksaminer fra Borgerdydsskolen. Begge havde modtaget privatundervisning af Ludvig Trier.^[2]



Nielsine bestod sin embedseksamen med første karakter fra Københavns Universitet i 1885.

Første teaterstykke på færøsk: *Veðurføst* (Vejrfast) ved Helena Patursson.

20. juli – Elvira Madigan og Sixten Sparre dør i Nørreskoven på Tåsinge

I 1889 fik Svendborg besøg af den smukke linedanserinde Elvira Madigan og den svenske løjtnant Sixten Sparre. Han var

svenskdragonløjtnant, adellig og hun var en fattig linedanserinde i cirkus.

Historien om deres romantiske møde, kærlighedsforholdet, flugten og parrets dramatiske endeligt – er et skoleeksempel på en historisk begivenhed, der danner legende. Der valgte at ende deres dage i Nørreskoven på Tåsinge. Kærlighedsdramaet om de 2 elskende giver til stadighed inspiration til bl.a. teaterstykker og historie fortællinger.

Lige overfor Bregninge Kirke ligger **Tåsinge Skipperhjem og Folkemindesamling** med bl.a. en samling, der knytter sig til kærlighedsdramaet omkring Elvira Madigan og Sixten Sparre. Dramaet udspillede sig i Nørreskoven, hvor de to elskende gik i døden sammen. Du alt af vide om de to elskendes tanker og handlinger op til dramaet i Nørreskoven.

Elvira Madigan og Sixten Sparre ligger begravet på Landet Kirkegård under et gammelt egetræ. Hertil valfarter turister i tusindvis, her lægger sværmeriske unge piger en lille buket af sommerblomster, nygifte den brudebuket, som Elvira aldrig fik.

23. september – Nintendo grundlægges.

2. november – North Dakota bliver optaget som USA's 39. stat.

2. november – South Dakota bliver optaget som USA's 40. stat.

8. november -Montana bliver optaget som USA's 41. stat.

11. november – Washington bliver optaget som USA's 42. stat.

Jean Auguste Trillat modtager det første patent på produktion af formaldehyd.

Eiffeltårnet åbner



Eiffeltårnet (fransk: *Tour Eiffel*) er et observationstårn og Paris' vartegn, samt et internationalt kendt symbol for Frankrig. Eiffeltårnet er opkaldt efter sin konstruktør, ingeniøren Gustave Eiffel. Det er et berømt turistmål med over 5,5 millioner besøgende hvert år.

Tårnet blev klassificeret som Monument historique i 1964.

På 1. og 2. etage findes restauranter og på toppen en snackbar.

Tårnet har i dag også en række praktiske formål: Radio- og tv-antenne, meteorologisk station og luftfyr

Tårnet er 324 meter højt inklusive tv-antennen på toppen^[1]. Der er 1.665 trappetrin til toppen.^[2]

Højeste udsving i stærkt blæsevejr er 12 centimeter, og tårnet udvider sig maksimalt 15 centimeter i stærk varme.

Eiffeltårnet kostede 7,8 millioner francs, da 300 arbejdere byggede tårnet fra 1887 til 1888 (åbnede officielt i 1889) ved at samle 18.038 stykker smedejern med 2,5 millioner nitter. I alt blev der anvendt cirka 7.000 tons jern. De 4 fundamenter er gravet 9-14 meter ned i jorden og har hver en flade på 26 kvadratmeter.

Vedligeholdelsen af tårnet kræver 40 tons maling hvert syvende år.

På 1. etage er der på ydersiden af tårnet i alt indgraveret 72 navne på franske videnskabsmænd med bogstaver i ca. 60 cm højde.

År. 1890.

For første gang bruges der målnet i en fodboldkamp. Det sker i Bolton.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark samt på Færøerne.

18. marts – Tysklands rigskansler Otto von Bismarck afgår.

3. juli – Idaho bliver optaget som USA's 43. stat.

10. juli – Wyoming bliver optaget som USA's 44. stat.

6. august – Verdens første elektriske henrettelse i Auburn fængslet i New York.

23. november – Storhertugdømmet Luxembourg udskilles fra Nederlandene.

29. december – Et af de sidste slag mellem indianere og USA soldater finder sted ved Wounded Knee, South Dakota, hvor 300 Siouxindianere under høvding Big Foot bliver massakreret af oberst John Forsyths 7. kavaleriregiment.

År. 1891

Odense får elektricitet

Gundestrupkarret bliver fundet

År. 1892

År. 1892

Første sygekasselov i Danmark

Ellis Island begynder at behandle immigranter til USA.

29. juni – I Necochea, Argentina bruger politiet for første gang fingeraftryk i opklaring på et mord på to drenge, der viser, at morderen var deres mor.

4. juli – Samoa skifter fra at følge australsk datoregning til at følge amerikansk; datolinjen flyttes, og øerne holder 4. juli to gange.^[1]

7. september – Bokseren John L. Sullivan mister titlen som verdensmester i sværvægt, da udfordrer James J. Corbett stopper Sullivan. For første gang afvikles en VM-kamp i sværvægt med brug af boksehandsker.

5. oktober - Dalton-banden forsøger, at røve to banker samtidigt i byen Coffeyville, Kansas.

7. november – Den 30-årige Jens Nielsen bliver henrettet med økse i Horsens Statsfængsel. Jens Nielsen blev den sidste i Danmark, der blev henrettet med "hovedet på blokken".

9. september – Edward Emerson Barnard opdager Jupiter-månen Amalthea

Sygekasseloven – det første spæde skridt mod ” Velfærdsstaten ”Vedtages.

Fattigdom og socialpolitik

Med Næringslovens ikrafttræden i 1862 mistede svendelavene deres betydning, selv om de i mange fag fortsatte som selskabelige foreninger - ofte kombineret med sociale forsikringsordninger som syge- og alderdomshjælp - men medlemskabet var nu frivilligt, og mange valgte at spare kontingentet. Enkelte lav forsøgte kollektivt at virke for medlemmernes arbejdsvilkår, men sjældent med nævneværdige resultater, så i 1860'ernes højliberale klima havde mange faggrupper svært ved at fastholde reallønnen - også pga. presset fra tilvandrede arbejdere. Resultatet var en iøjnefaldende forarmelse i arbejderklassen, og det vakte bekymring i borgerskabet. Nøden ramte nemlig ikke kun arbejdssky og asociale personer; også de fleste arbejdsvillige og -duelige arbejdere levede så tæt ved eksistensminimumsgrænsen, at de ikke ved egen hjælp kunne klare selv kortvarige arbejdsløsheds- eller sygdomsperioder.

Disse behårde samfundsøkonomiske kendsgerninger blev afdækket i bl.a. Th. Sørensens statistiske levedeundersøgelser omkring 1880. Selv med fuld beskæftigelse året rundt var det hverken i by eller på land muligt for en almindelig ufaglært arbejderfamilie at afse mere end et par procent af lønnen til forsikring eller opsparing. Tre fjerdedele af indkomsten gik til føde og andre 15 % til bolig og varme. Med periodens generelle reallønsfremgang faldt fødevareandelen ganske vist betragteligt, især i byerne, men endnu i 1909 brugte mange landarbejdere mere end 60 % til mad.

Den offentlige socialpolitik baserede sig i udgangspunktet på fattighjælp, der bl.a. indebar, at modtagerne mistede deres stemmeret og ikke måtte indgå ægteskab. Fra midten af 1800-tallet gik bestræbelserne på at gøre de værdigt trængende til ansvarsbevidste borgere gennem udbredelse af

sparsommelighed, medlemskab af sygekasser, aldersomsunderstøttelseskasser og brugsforeninger mm. - kort sagt gennem oplysning at gøre de ubemidlede selvhjulpne uden økonomiske tilskud fra det offentlige. Med erkendelsen af, at dette var umuligt blev princippet om en statslig "hjælp til selvhjælp" almindeligt accepteret som grundlag for den sociale lovgivning. Med Sygekasseloven 1892 og Arbejdsløshedsloven 1907 blev der herefter givet statstilskud til ubemidlede borgere, der var ansvarsbevidste nok til at betale kontingent til en social forsikringsordning.

Aldersomsforsørgelsen lod sig dog ikke løse på forsikringsbasis, så ved revisionen af Fattigloven i 1891 blev alle ældre over 60 undtaget og fik ved en særlig lov ret til offentlig understøttelse uden fattighjælps virkning, hvis de havde holdt sig fri af fattigvæsenet de sidste 10 år, og hvis trangen ikke var selvforskyldt. Trods undtagelserne var der tale om en bemærkelsesværdig lovgivning, hvor Danmark som det første land i verden gav alle sine borgere en principiel ret til offentlig alderspension uden deklasserende virkninger.

Understøttelse efter den reviderede Fattiglov af 1891 indebar derimod fortsat som hovedregel fortabelsen af en række borgerlige rettigheder. Hensigten var fortsat at forbinde offentlig fattighjælp med så ubehagelige virkninger, at klientellet blev begrænset til "de uværdige". De "værdigt trængende", dvs. uforskyldt nødlidende, burde klare sig med hjælp fra tidens forskellige privatfilantropiske foretagender eller fra de "frie fattigkasser", som siden 1856 disponerede over en blanding af privat indsamlede og – i voksende omfang – kommunale midler, der dog langt fra kunne dække behovet. I 1907 omdannedes de til rent offentlige Hjælpekasser med bestyrelser, der valgtes af hele det kommunale vælgerkorps

De første elektriske gadelygter tændes i København.

År. 1893.

Japan går over til den gregorianske kalender.

19. september – Som de første i verden får kvinderne i New Zealand stemmeret

Ferdinand Blum beskriver brugen af formaldehyd som et fixativ for histologi.

Isaak Blum beskriver brugen af formaldehyd som et generelt konserveringsmiddel for biologiske præparater.

Edvard Munch offentliggjorde sit berømte maleri *Skriget*.

År. 1894.

Danmark tilknyttedes den midteuropæiske tidszone.

13. marts – I Paris blev den første offentlige striptease-optræden afholdt.

8.maj Den første store jernbanelov Jernbanelov 8. maj 1894

Jernbaneloven af 8. maj 1894 – Lov nr. 88 om anlæg og drift af private jernbaner - er en af de tre store jernbanelove fra 1894, 1908 og 1918, der indeholdt hjemmel til anlæg og drift af de fleste danske privatbaner.

Indtil 1. april 1904 kunne der gives eneret til anlæg og drift af de i 1894-loven nævnte baner. Staten betalte halvdelen af anlægsomkostningerne. Eneretten gjaldt til 1. januar 1990, men staten kunne mod kompensation overtage banerne 25 år efter åbningen.

Det var specielt for 1894-loven, at eneretshaveren kunne vælge at anlægge banen med smalspor ned til 1.000 mm. Den ret blev udnyttet på De Bornholmske Jernbaner, Horsens-Bryrup og Kolding-Egtved.

24 af de 29 projekter blev gennemført indenfor lovens tidshorisont - Varde-Nørre Nebel dog uden sidebane. 3 projekter blev overført til 1908-loven og gennemført senere. Kun 2 projekter (Næstved-Karrebæksminde og Hurup-Agger) samt sidebanen Billum-Esbjerg blev aldrig gennemført.

22. december – Den franske officer Alfred Dreyfus anklages for forræderi i en krigsretssag; han havner senere på Djævleøen. De antisemitiske undertoner i sagen skaber stort røre i hele Europa.

22. december – Den franske officer Alfred Dreyfus anklages for forræderi i en krigsretssag; han havner senere på Djævleøen. De antisemitiske undertoner i sagen skaber stort røre i hele Europa.

Jens Peter Petersen, * 30 nov 1894. Han blev gift med Sine Nissen, * 5 aug 1899 i Osterby (datter af Broder Heinrich Nissen og Catharine Margareta Johanna Christiansen).

Børn:

- i. Catharine Marie Petersen * 22 apr 1923.
- ii. Broder Heinrich Petersen * 15 feb 1926.
 - ii. Peter Christian Petersen * 9 jul 1932.

Regeringen Reedtz-Thott



Hvornår:

07.08.1894 – 23.05.1897

Hvem:

Tage Reedtz-Thott, Konsejlspræsident, Udenrigsminister

Chr. Lüttichau, Finansminister

V. Bardenfleth, Kultusminister

Knud Sehested, Landbrugsminister (fra 22.05.1896)

J. Nellesmann, Justitsminister, Minister for Island (begge til 13.06.1896)

N.F. Ravn, Marineminister

Gustav Schnack, Krigsminister (fra 25.04.1896)

N.R. Rump, Justitsminister, Minister for Island (begge fra 13.06.1896)

H.P. Ingerslev, Minister for offentlige arbejder (til 20.04.1896)

H. Hørring, Indenrigsminister, Minister for offentlige arbejder (20.04.1896 – 22.05.1896)

C.A.F. Thomsen, Krigsminister (til 25.04.1896)

År.1895

1. februar – Folketælling for København og Frederiksberg.

Cubanerne gør (støttet af amerikansk kapital) oprør mod Spanien.

Kielerkanalen åbnes.



Kielerkanalen (på tysk: **Nord-Ostsee-Kanal**, tidligere **Kaiser-Wilhelm-Kanal**) er en 98 km lang kanal som forbinder Nordsøen ved Brunsbüttel, Tyskland med Østersøen ved Kiel-Holtenau, Tyskland. Den adskiller geografisk Jylland fra resten af det kontinentale Europa. Gennemsnitligt spares der 280 sømil (519 km) ved at bruge Kielerkanalen i stedet for at gå nord om Jylland. Ikke alene sparer det tid, risikoen for at blive ramt af storme

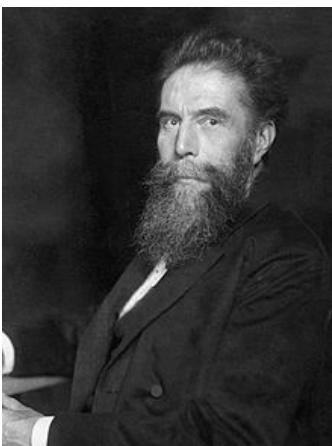
mindskes også. Kanalen er en af verdens mest benyttede kunstige kanaler.

Kanalen blev indviet 20. juni 1895 til erstatning for Ejderkanalen, der havde for lille kapacitet.

En norsk ekspedition, ledet af kaptajn Leonard Kristensen går i land på Antarktis for første gang.

Hungersnød og byldepest i Indien. Op mod 6 millioner mennesker mister livet.

22. december – Wilhelm Röntgen, den tyske fysiker, tager det første røntgenbillede af sin hustrus hånd.



Wilhelm Conrad Röntgen (27. marts 1845 – 10. februar 1923) var en tysk fysiker fra universitetet i Würzburg. Han modtog som den første i 1901 nobelprisen i fysik for sin opdagelse af røntgenstråling.

Han blev født i en landsby lidt øst for Düsseldorf, men hans mor Charlotte Constance var hollandsk, og da Röntgen var tre år, flyttede hele familien til Nederlandene, hvor han voksede op. Han var et skolelyst, men da han gik ud fra den tekniske højskole i Utrecht som nittenårig, fik han paradoksalt nok slet karakter i ét fag – nemlig fysik, ovenikøbet *zeer slecht* (= meget dårligt). Kort tid efter blev han udvist fra skolen, efter at en medelev havde tegnet en karikatur af en upopulær

lærer på tavlen, og Röntgen ikke ville sige, hvem den skyldige var. Dermed var muligheden for en universitetsuddannelse udelukket, indtil en ven af familien fortalte dem, at den tekniske højskole i Zürich tog studenter uden formelle papirer ind, bare de bestod en optagelsesprøve. Og den bestod Röntgen med glans. I november 1865 begyndte han sine studier ved skolen. ^[1]

Röntgen studerede på Eidgenössische Technische Hochschule i Zürich, hvor han tog doktorgraden i 1869. I 1875 blev han professor i fysik i Hohenheim, fra 1876 i Straßburg, fra 1879 i Gießen, fra 1888 i Würzburg og endelig fra 1900 til 1920 i München.

Röntgen opdagede også, at hvis han holdt sin hånd op mellem røret og pladen, kunne han se konturene af knoglerne i hånden. Han studerede nu fænomenet i syv uger, hvor han både spiste og sov i sit laboratorium. Han bad så sin kone Anne Bertha om hjælp: En fotografisk plade blev placeret bagved hendes hånd, der blev bestrålet med katoderøret i femten minutter. Da pladen blev fremkaldt, så man knoglerne i Anne Berthas hånd og de to ringe, hun bar på sin ringfinger.

Det første røntgenrør blev fremstillet i Stützerbach i Thüringen efter Röntgens anvisninger.

29. december – Sydafrikaneren Dr. Jameson angriber Transvaal med lille hær for at rejse engelske indvandrere til oprør ("Jamesons")

År.1896.

I Malmø rejses i forbindelse med den Nordiske industri- og sløjdudstilling i byen den kontroversielle rytterstatue af Skånelandenes erobrere Karl X Gustav i kæmpeformat på Store Torv.

2. januar – Jameson-togtet standses af boerne.

3. januar – Wilhelm IIs lykønskning til boerne (Krüger-telegrammet) i anledning af Jameson-togtets fiasko, vækker vrede i England.

4. januar – Utah bliver optaget som USA's 45. stat.

14. Januar – For første gang bliver der anvendt røntgenbilleder.

14. januar – For første gang bliver der anvendt røntgenbilleder.

Røntgenstråling er en form for elektromagnetisk stråling med en bølgelængde fra omkring 5 pm til 10 nm (svarende til frekvenser mellem 30 PHz og 60 EHz). Røntgenstråler bruges hovedsagelig til medicinske undersøgelser, materialeundersøgelser og krystallografi. Røntgenstråling er en ioniserende stråling og kan derfor være farlig.

Røntgenstrålingen blev opdaget af den tyske fysiker Wilhelm Conrad Röntgen den 8. november 1895. Röntgen betegnede strålingen som "X", for at vise at den var af ukendt art. Denne betegnelse anvendes fortsat i visse lande, mens andre anvender navnet 'röntgen' i forbindelse med strålingen. Röntgen modtog den første Nobelpris i fysik i 1901 for sin opdagelse.

Røntgenstråler med en bølgelængde længere end 0,1 nm kaldes for bløde røntgenstråler (også betegnet SX for Soft X-Rays), mens stråler med en kortere bølgelængde kaldes for hård røntgenstråling (også betegnet HX for Hard X-Rays).

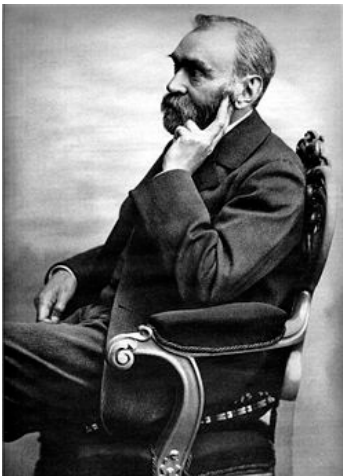
14. februar – Danmarks Idræts-Forbund bliver stiftet.

6.-15. april - De første olympiske lege i nyere tid: Den I Olympiades Lege i Athen

16. august - Der findes guld i Klondike, hvad der fører til guldfeber

27. november – Alfred Nobel får i Paris lavet et testamente, som overfører størstedelen af hans formue i et fond, der skal administrere den årlige uddeling af priser – Nobelprisen.

27. november – Alfred Nobel får i Paris lavet et testamente, som overfører størstedelen af hans formue i et fond, der skal administrere



Alfred Bernhard Nobel (21. oktober 1833 – 10. december 1896), svensk kemiker, ingeniør og dynamittens opfinder. Alfred Nobel er i eftertiden bedst kendt for bestemmelserne i sit testamente angående anvendelsen af hans enorme formue til oprettelsen af Nobelpriserne. Grundstoffet nobelium er opkaldt efter ham. Alfred Nobel blev født d. 21. oktober i Stockholm i 1833 som den tredje søn af den svenske ingeniør Immanuel Nobel (1801-1872) og Andriette Ahlsell Nobel (1805-1889). I en tidlig alder flyttede familien til Sankt Petersborg, hvor hans far åbnede en torpedofabrik. I 1859 overgik fabrikken til den anden søn, Ludvig Emmanuel (1831-1888), som udvidede fabrikken kraftigt. Alfred vendte sammen med sin far tilbage til Sverige efter, at virksomheden var gået fallit, og begyndte at studere sprængstoffer og særligt sikre fremstillingsmetoder til anvendelse og brug af

nitroglycerin. Der berettes om flere eksplosioner på den familieejede fabrik i Heleneborg, og ved en alvorlig ulykke i 1864 blev Alfreds yngre bror Emil og flere andre arbejdere dræbt.

den årlige uddeling af priser – Nobelprisen.

Fabrikken Stanley overtager produktionen af Leonard Baileys jernhøvle

Henri Becquerel opdager radioaktiviteten.

Danmarks første husmandsforening dannes Han Herred (daværende Histed Amt).

Fabrikken Stanley overtager produktionen af Leonard Baileys jernhøvle

Henri Becquerel opdager radioaktiviteten.

Danmarks første moderne husmandsforening dannes i Han Herred (daværende Thisted Amt)

Jacob Nisse Nicolaisen, * 5. dec. 1896 i Ladelund Tyskland, † 21 jun. 1978. Han blev gift med Catharine Marie Petersen, * 22. apr. 1923 (datter af Jens Peter Petersen og Sine Nissen), † 17. apr. 2005.

Børn:

- i. Peter Petersen, * 22. apr. 1944, † 3 jan 2013. Han blev gift med Inge Schnauffer.
- ii. Henriette Sina Nicolaisen * 4 jul 1950.
- iii. Johan Nissen Nicolaisen, * 8. dec. 1952 i Ladelund Tyskland.
- iv. Nico Nicolaisen * 3 mar 1958.
- v. Holger Nicolaisen, * 10 apr. 1961. Han blev gift med Regina, 12 jul 2004 i Harrisle.

År. 1897.

14. februar – Græske tropper angriber Kreta.

21. marts – Stormagterne griber ind i krigen på Kreta og etablerer en selvstyrelse på øen.

17. april – Den græsk-tyrkiske krig bryder officielt ud.

20. maj – Våbenstilstand på Kreta.

24. maj – Ministeriet Reedtz-Thott afløses af ministeriet Hørring.

19. september - Verdens største oceanliner, Norddeutscher Lloyds *Kaiser Wilhelm der Grosse*, står ud på sin jomfrurejse fra Bremen til New York.

1. oktober – Korpset De Blå Gendarmen bliver nedlagt.

12. juli – Gentofte-ulykken (jernbaneulykke).

Gentofte-ulykken var en jernbaneulykke, som skete på Gentofte Station på Nordbanen den 11. juli 1897.

Lokomotivføreren på et eksprestog på vej fra Helsingør til København overså et stopsignal og kørte med høj hastighed ind i et holdende persontog fyldt med københavnere, der havde været på søndagsudflugt omkring Gentofte.

Årsagen angives normalt som menneskelig fejl (lokomotivføreren overså et stopsignal), men han – der mirakuløst overlevede kollisionen – rejste umiddelbart efter ulykken tvivl om vakuumbremserens funktion. Han blev anklaget for at være skyld i ulykken, og den 27. oktober blev han idømt 4 måneders simpelt fængsel.

Ulykken kostede 40 mennesker livet, og der var 39 hårdt sårede, 70 mindre hårdt sårede og 31 lettere sårede.

1. november – Fodboldklubben Juventus FC stiftes af nogle unge gymnasieelever i Torino. Heraf navnet "Juventus": ungdom på latin!

4. december – Freden i Istanbul mellem Grækenland og Tyrkiet.

18. december – Stormagterne erklærer Kreta for autonomt område.

Østerport Station bliver bygget som endestation for Kystbanen.

Hvornår:

23.05.1897 – 27.04.1900



Hvem:

H. Hørring, Konsejlspræsident, Finansminister, Justitsminister (fra 28.08.1899), Minister for Island (fra 28.08.1899)

N.R. Rump, Justitsminister, Minister for Island (begge til 28.08.1899)

C. Tuxen, Krigsminister (til 28.08.1899)

Gustav Schnack, Krigsminister (fra 28.08.1899)

N.F. Ravn, Udenrigsminister, Krigsminister

H.V. Sthyr, Kultusminister

Ludvig Bramsen, Indenrigsminister (fra 28.08.1899)

V. Bardenfleth, Indenrigsminister (til 28.08.1899)

Alfred Hage, Landbrugsminister

År. 1898

3.januar – LO stiftes på et møde i København.

LO – eller **Landsorganisationen i Danmark** – er en faglig hovedorganisation for 18 danske fagforbund. LO varetager især politiske og overordnede overenskomstmæssige opgaver. LO's modpart på arbejdsgiversiden er Dansk Arbejdsgiverforening (DA).København

15. februar – Det amerikanske panserskib *USS Maine* løber på en mine i Havnas havn. Dette fører til krigen mellem USA og Spanien.

12. juni – Filippinerne opnår uafhængighed af Spanien efter længere tids frihedskamp. USA, som har støttet denne kamp, får overhøjhed over øgruppen.

20. juni – Lynet slår ned i Sangerindepavillonen i Charlottenlund, som brænder ned.

24. august – Den russiske zar Nikolaj II indkaldte til en fredskonference i Haag i Nederland. Denne

Haager Landkrigsreglementet er bestemmelser for krigsførelse på land, som blev vedtaget på en fredskonference afholdt i Haag i 1907.



På initiativ af den russiske zar Nikolaj den 2. blev der i 1899 og igen i 1907 afholdt fredskonferencer i Haag i Holland. Det egentlige formål med disse konferencer – at få gennemført en afrustning i Europa – blev ikke opnået, men ved konferencerne enedes man om et antal konventioner, som regulerer forholdene mellem de stridende parter i krig. Nogle af disse konventioner

er blevet uaktuelle på grund af den tekniske udvikling. Det gælder f.eks. konvention nr. 14 om udkastning af sprængstoffer fra luftballoner. Andre Haag-konventioner er blevet afløst af Geneve-konventionerne, mens endnu andre fortsat er gældende.

Som et bilag til Haag-konvention nr. 4 om regler og vedtægter for krig til lands finder man *Reglement angående regler og vedtægter for krig til lands*, eller Haager Landkrigsreglementet, som det oftest kaldes. Heri defineres i kapitel 1. begrebet krigsførende. Herefter følger kapitler om krigsfanger, om syge og sårede (bestemmelserne er her afløst af bestemmelser i Geneve-konvention nr. 1 og 2), om midler til at skade fjenden, herunder belejringer og bombardementer, om spioner, om parlamentærer, om kapitulationer, om våbenstilstand og endelig om militære myndigheder på en fjendtlig stats territorium.

Andre Haag-konventioner, som fortsat er gældende, er deklARATIONER vedtaget på konferencen i 1899 om forbud mod anvendelse af projektiler, hvis eneste formål er at udbrede kvælende eller giftige luftarter, samt forbud mod anvendelse af dum-dum-projektiler. Desuden er Haag-konvention nr. 5 om neutrale magters og personers rettigheder og pligter i tilfælde af krig til lands fortsat i kraft.

Da den tyske besættelsesmagt den 29. august 1943 erklærede militær undtagelsestilstand i Danmark var man fra tysk side klar over, at dette ikke kunne ske med direkte henvisning til Haager Landkrigsreglementet, fordi Danmark og Tyskland formelt ikke var i krig med hinanden. Derfor hed det i den tyske version af general von Hannekens bekendtgørelse, at undtagelsestilstanden var blevet indført "i Haager Landkrigsreglementets ånd". I den danske oversættelse kom der til at stå, at undtagelsestilstanden var indført *i henhold til artiklerne 42 – 56 i Haager Landkrigsreglement*

fredskonference og den efterfølgende i 1907 førte til oprettelsen af Den Faste Voldgiftsret i Haag.

5. september – 7 måneders lockout på store dele af arbejdsmarkedet afsluttes ved Septemberforliget

Septemberforliget var en aftale der blev indgået den 5. september 1899 mellem DsF (nu LO) og arbejdsgiverne i Dansk Arbejdsgiverforening (DA). Denne aftale slog fast, at arbejdsgiverne havde ret til at lede og fordele arbejdet, mens fagforeningerne var de eneste, der kunne indgå aftaler om løn- og arbejdsforhold. Laurids Bing, Axel Heide og Herman Trier var de tre mænd, som spillede en nøglerolle i vedtagelsen i aftalen. Alle tre fik derfor Fortjenstmedaljen i guld for deres indsats.

Septemberforliget afsluttede den 5. september 1899 arbejdsgivernes lockout, der da havde betydet storkonflikt i 7 måneder. Forliget tog udgangspunkt i de 8 punkter, arbejdsgiverne havde fremsat som sine krav ved konfliktens start. Det indeholdt 13 paragraffer, 3 midlertidige bestemmelser og en tilføjelse på 3 punkter.

Selv om Septemberforliget ikke på alle punkter svarede til arbejdsgivernes 8 oprindelige krav, var der dog i vid udstrækning tale om en sejr til arbejdsgiversiden, mens dens ønske om at påføre fagbevægelsen et afgørende strategisk nederlag ikke lykkedes. Både fagbevægelse og Socialdemokratiet blev styrket de følgende år.

Septemberforliget fungerede som arbejdsmarkedets grundlov og blev først erstattet af en ny Hovedaftale i 1960. Den nuværende hovedaftale holder sig dog indenfor rammerne af det oprindelige Septemberforlig. Betegnelsen grundlov er rimelig, da det grundlæggende koncept i forliget er parternes gensidige anerkendelse af modpartens organisationsret.

7. september – Wilhelmina 1. af Nederland bliver myndig (dronning fra 1890).

Gustav Witt opdager asteroiden 433 Eros (1898 DQ).

År.1899

4. februar – Emilio Aguinaldo proklamerer Filippinernes uafhængighed, og rejser øernes beboere sig til kamp mod USA. Landet blev dog først selvstændigt i 1946

25. februar – Dansk Otolaryngologisk Forening stiftes. Selskabes navn ændres i 1908 til Dansk Otolaryngologisk Selskab og i 1991 til Dansk Selskab for Otolaryngologi - Hoved & Halskirurgi (DSOHH).

17. marts – William Henry Pickering opdager Saturn-månen Phoebe.

27. juli – Dansk Sygeplejeråd stiftes af sygeplejersker ved Kommunehospitalet i København.

5. september – 7 måneders lockout på store dele af arbejdsmarkedet afsluttes ved Septemberforliget

6. september – Bryggeriforeningen dannes ved et møde i Odd Fellow Palæet

11. oktober – Den anden boerkrig mellem kolonimagten England og de to boerrepublikker Oranje og Transvaal begynder. Varer til 1902

Den første internationale fredskonference afholdes i Haag i Holland, på initiativ af zar Nicolaj 2.. Der deltog 26 lande og enedes blandt andet om et forbud mod dum dum-kugler og luftbomber (fra balloner)

Clipsen opfindes af den 33-årige nordmand Johan Vaaler.

Lægemidlet Aspirin lanceres på markedet af medicinalfirmaet Bayer

Acetylsalicylsyre (i USA kaldet **Aspirin**) er et febernedsættende, smertestillende og antiinflammatorisk stof. Det har desuden en blodfortyndende effekt, men det kan ved dagligt brug gennem længere tid medføre mavesår. Stoffet er et derivat af det naturligt forekommende stof, salicylsyre, der findes i Pil. Acetylsalicylsyre bliver i kroppen omdannet til salicylsyre. Det indgår i flere populære håndkøbslægemidler, herunder Aspirin, Magnyl, Kodimagnyl og Treo

År. 1900

1. januar – Den danske krone-møntfod fylder 25 år.

2. januar – USA's udenrigsminister John Hay proklamerede, at Kina skulle være et åbent land, den såkaldte "åbne dørs politik".

5. februar – Skuespilleren Robert Schyberg overfalder Dagbladet Politikens teaterkritiker Edvard Brandes på Østergade i København, krænket over hans anmeldelse af sin rolle som Leander i *Mester Geert Westphaler*

1. marts – Politiets Centralbureau for Identifikation oprettes i Danmark.

12. marts – Den tyske rigsdag vedtager en oprustning af flåden. Over en 17-årig periode skal der bygges yderligere 38 slagskibe, 48 krydsere og 96 destroyere.

22. april – Georg Brandes anmelder i Politiken første del af Johannes V. Jensens *Kongens Fald*.

27. april – Uenigheder i skattelovgivningen fører til ministeriet Hugo Hørrings fald, og godsejer Hannibal Sehested danner landets sidste Højre-imperium.

27. april – Departementet for offentligt arbejde udskilles fra Indenrigsministeriet og bliver til Trafikministeriet

2. juli – Første flyvning med en Zeppelin.

29. juli – Italiens konge, Umberto I, myrdes under et besøg i byen Monza i Lombardiet.

15. september – Det nye Aarhus Teater indvies.

23. september – Handels- & Kontormedhjælperforbundet stiftes.

6. november – Præsidentvalg i USA.

13. december – Max Planck publicerer sin kvanteteori.

Regeringen Sehested



Hvornår:

27.04.1900 – 24.07.1901

Hvem:

Hannibal Sehested, Konsejlspræsident

William Scharling, Finansminister

Fr. Friis, Landbrugsminister

Chr. Juul-Rysensteen, Minister for offentlige arbejder

Gustav Schnack, Krigsminister

Chr. G. Middelboe, Marineminister

Ludwig Bramsen, Indenrigsminister

J.J. Bjerre, Kultusminister

C. Goos, Jutitsminister

År. 1901

Deuntzers Venstregering udnævnes og parlamentarismen indføres dermed i Danmark.

Australien får status som Commonwealth.

Nobelprisen uddeles for første gang.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark samt på Grønland og Færøerne. Ifølge optællingen bor der 2.449.540 mennesker i Danmark.

25. maj – Norge indfører som det første land i Europa valgret for kvinder.

14. april – Den internationale Domstol i Haag oprettes



Den Internationale Domstol (International Court of Justice, ICJ) er Forenede Nationers primære juridiske organ. Domstolen har til huse i Fredspaladset i Haag, Holland. Domstolen er også kendt som Den mellemfolkelige domstol og Verdensretten. Tidligere blev retten kaldt Den Faste Domstol for Mellempfolkelig Retspleje eller Haag-domstolen.

Domstolen har til opgave at sørge for, at internationale love bliver overholdt. Domstolen kan kun optage sager, hvor parterne er stater, og kun hvis staterne selv indvilger i at være part. Staterne er som udgangspunkt forpligtet til at respektere domstolens afgørelser.

24. juni – Frilandsmuseet ved Lyngby indvies.

Regeringen Deuntzer



Regering:

Venstre (V)

Hvornår:

24.07.1901 - 14.01.1905

Hvem:

J. H. Deuntzer (V), Konseilspræsident, Udenrigsminister

Christopher Hage (V), Finansminister

V H. O. Madsen (V), Krigsminister

Ferdinand Jøhnke (V), Marineminister

J. C. Christensen (V), Kultusminister

P. A. Alberti (V), Justitsminister

Enevold Sørensen (V), Indenrigsminister

V. Hørup (V), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister) † 15.02.1902

Christopher Hage (V), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister) (fra 15.02.1902)

Ole Hansen (V), Landbrugsminister

P. A. Alberti (V), Minister for Island (til 31.01.1904)

Hannes Hafstein, Minister for Island (fra 31.01.1904)

7. september – Bokseroprøret afsluttes officielt i Peking, Kina

13. oktober – Flere steder i Rusland kommer det til sammenstød mellem sultne mennesker og politiet.

3. december – En rytterstatue i af feltherren Magnus Stenbock indvies i Helsingborg, Sverige. Stenbock ledte i Store Nordiske Krig de svenske styrker, der besejrede den danske hær i slaget ved Helsingborg i 1710

Kjellerup Skole ved Kjellerup bliver bygget.

År.1902



Den berømte Solvognen fra ældre bronzealder bliver fundet under pløjning i Trundholm Mose ved Nykøbing Sjælland.

Danskeren Valdemar Poulsen opfinder Poulsen-buen, en generator for kontinuerlige højfrekvente svingninger, dvs. en radiosender. Under sine eksperimenter opdagede Poulsen, at hvis han førte en

magnet rundt over en stålplade, så blev mønsteret *husket* i pladen og kunne vises med jernfilspåner. Videre eksperimenter afslørede at han også kunne gemme lyd som magnetisk kode. Dette førte til at han 1. december 1898 indgav en ansøgning om patent på den elektromagnetiske telegrafon (Dansk patent nr. 2653 af 31. oktober 1899), som kunne optage, gemme og gengive lyd. Ifølge ordlyden på patentansøgningen var apparatet bl.a. tænkt som en telefonsvarer. Den blev i praksis den vigtigste forløber for båndoptageren



I 1902 opfandt han sammen med ingeniøren Peder Oluf Pedersen buegeneratoren (også kaldet lysbuesender), der revolutionerede den trådløse telegrafi. Buegeneratoren var meget udbredt indtil opfindelsen af radiatorøret. Buegeneratoren viste sig også velegnet til at transmittere tale og musik, da den udsendte kontinuerte bølger med en fast frekvens.

1. januar – Sundby Hospital på Amager tages i brug.

19. maj – Boerkrigen ender med freden i Vereeniging.

Cuba opnår sin fulde selvstændighed.

På Frederiksberg stifter arkitekten og søndagsskolelæreren Holger Tornøe Frivilligt Drenges Forbund, FDF

År. 1903

Madsen-rekylgeværet konstrueres af V.H.O. Madsen, der på det tidspunkt var general og krigsminister. Geværet viste sig at være både effektivt og hurtigtskydende.

6. januar - Iørgen Krüger etablerer ingeniørvirksomheden Krüger

Krüger A/S, rådgivende ingeniørvirksomhed. Selskabet har hovedkontor i Søborg. Selskabet blev grundlagt i 1903 og har siden da leveret teknologier, anlæg og ikke mindst viden om rensning af al slags vand. Krüger er i dag en internationalt orienteret dansk virksomhed, der fokuserer på at levere tekniske, helhedsorienterede og miljøbæredygtige løsninger inden for vand og spildevand til industrier og offentlige myndigheder.

11. januar – Storm P debuterer som skuespiller på Casino.

(19. september 1882 i Valby – 6. marts 1949 på Frederiksberg) var en dansk maler, forfatter, skuespiller og "opfinder". Han var bedst kendt som **Storm P**.

21. januar – Den nye Langebro, der er en drejebro og forbinder København og Amager, åbnes for fodgængere. En måned senere åbnes den også for vognkørsel.

1. marts – Jens Jensen bliver Københavns første socialdemokratiske borgmester.

19.- 20. april – Jødeforfølgelser (pogromer) i Kischenew (nu Chişinău) den 19.-20. april. Efterfølgende retssag mod 36 kristne og en persisk russisk undersåt. Pogromerne fortsætter i de næste år og spreder sig til hele Rusland og dele af østeuropa og medfører at hundredetusindvis af jøder flygter til USA og vesteuropa, herunder nogle få tusinde til Danmark.

25. september – Ruten Gedser-Warnemünde åbnes.

2. november – USA's præsident Theodore Roosevelt sender krigsskibe til den nord-colombianske provins Panama, for at sikre en løsrivelse fra Colombia, så man kan komme i gang med at bygge Panamakanalen.

3. november Panama erklærer sig uafhængigt af Colombia.

21. november – Motoriserede busser begynder at erstatte hestedrevne vogne i Paris.

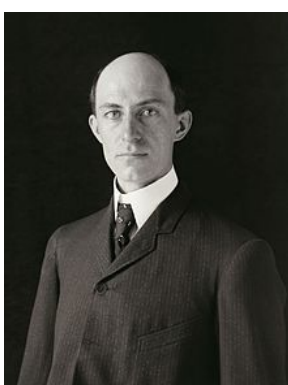
25. november – Bispebjerg Kirkegård i København indvies.



Bispebjerg Kirkegård blev anlagt i 1903 på Bispebjerg, hvilket gør den til den yngste af de 5 kirkegårde i Københavns kommune. Størrelsen er på 436.391 m².

Med en beliggenhed på et af de højeste punkter i København med et let fald mod nord. Her findes en høj allé af poppeltræer, der blev anlagt i begyndelsen af 1930'erne, der forlænger Grundtvigskirkens akse ned mod Utterslev Mose og videre ud mod Tingbjerg.

Bispebjerg Krematorium fik en ny bygning den 14. januar 2003 til erstatning for det gamle krematorium med den karakteristiske skorsten



17. december – Brødrene Wright gennemfører historiens første flyvning i en motoriseret flyvemaskine tungere end luften

Brødrene **Orville Wright** (19. august 1871-30. januar 1948) og **Wilbur Wright** (16. april 1867-30. maj 1912) var amerikanske flyvepionerer.



Sammen foretog de den 14. december 1903 historiens første motordrevne flyvning i en flyvemaskine tungere end luften. Flyvningen varede dog blot 4 sekunder.

Officielt gentog de kunststykket 17. december 1903, og denne gang med en varighed på 59 sekunder. De fløj næsten en halv kilometer.¹

London Symphony Orchestra under ledelse af Hans Richter etableres.

8. december - Konservativ Ungdom stiftes og bliver dermed Danmarks første politiske ungdomsorganisation.

År.1904

Ententeaftalen mellem Storbritannien og Frankrig indgås.

Russisk-japanske krig; Varer til 1905 – om interesser i Korea.

Der indføres hjemmestyre på Island.

23. januar – Storbrand i Ålesund, Norge. 10.000 bliver hjemløse.

4. maj fodboldklubben FC Schalke 04 stiftes.

28. juni dampskibet S/S Norge synker, efter påsejling af den lille klippeø Rockall 500 km vest for den skotske kyst. 635 omkom.

27. oktober – I New York åbnes første del af undergrundsbanen.

3. december – Charles Dillon Perrine opdager Jupiter-månen Himalia.

6. december – Verdens første julemærke udsendes. Det sker i Danmark efter idé af postmester Einar Holbøll.

Harald Nyborg grundlægges.

London Symphony Orchestra under ledelse af Hans Richter etableres.

8. december - Konservativ Ungdom stiftes og bliver dermed Danmarks første politiske ungdomsorganisation.

År. 1905.

2. januar – Den russiske besætning i Port Arthur overgav sig til japanerne. Admiral Rodestvenskij anmodede om forstærkninger hjemmefra.

Regering:

Venstre (V)



Regering:
Venstre (V)

Hvornår:
14.01.1905 - 24.07.1908

Hvem:
J. C. Christensen (V), Konseilspræsident, Forsvarsminister,
Finansminister (a.i. 06.04.1908 - 24.07.1908)
Frederik C.O. Raben-Levetzau (V), Udenrigsminister
Vilhelm Lassen (V), Finansminister † 06.04.1908
Enevold Sørensen (V), Kultusminister

P. A. Alberti (V), Justitsminister
Sigurd Berg (V), Indenrigsminister
Svend Høgsbro (V), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)
Ole Hansen (V), Landbrugsminister

2. januar – Charles Dillon Perrine opdagede Jupitermånen Elara.

5. januar – Danmarks første venstregering bliver sprængt på grund af militærpolitisk uenighed.

22. januar – Massakre på en ubevæbnet arbejderdemonstration i St. Petersburg i Rusland; *Den Blodige Søndag* bliver starten til en folkerejsning ledet af blandt andre Lev Trotskij.

17. marts – Albert Einstein publicerer sin banebrydende artikel om den fotoelektriske effekt hvor han forklarer kvantisering af lys.

18. april – Færøernes første kvindeblad kommer ud med titlen *Oyggjarnar* (Øerne) ved Súsanna Helena Patursson.

11. maj – Albert Einstein publicerer sin banebrydende artikel om Brownske bevægelser.

21. maj – Det Radikale Venstre stiftes.

7. juni – Norge erklærer opløsningen af unionen med Sverige.

26. juni – Første telegram til Island sendes ved Guglielmo Marconis radio fra England, før der kom et søkabel 1906.

30. juni – Albert Einstein publicerer sin banebrydende artikel om den specielle relativitetsteori.

6. august – I Boulogne-sur-Mer (Frankrig) begynder den første Esperanto-verdenskongres.

Norsk postkort for ja ved folkeafstemningen 13. august 1905.

13. august – Folkeafstemning i Norge: 368.208 nordmænd stemmer for opløsningen af unionen med Sverige, kun 184 imod.

5. september — Den russisk-japanske krig afsluttes ved underskrivelsen af Portsmouth-traktaten.

12. september – Københavns Rådhus bliver officielt indviet efter en byggeperiode på 13 år

16. oktober – Norge bliver formelt uafhængig af Sverige.

16. oktober – Officiel åbning af den transsibiriske jernbane, som ender i Vladivostok ved Ruslands stillehavskyst.

18. november – Prins Carl bliver konge af Norge under navnet Haakon 7.



Haakon 7. eller *Håkon VII* (født 3. august 1872, død 21. september 1957) var konge af Norge fra 1905 til 1957. Han blev valgt til Norges Konge ved en folkeafstemning efter opløsningen af unionen med Sverige i 1905.

Han var den næstældste søn af kong Frederik 8. af Danmark og var kendt som *Prins Carl*, før han i forbindelse med sin tronbestigelse tog det norske kongenavn Haakon. Han var yngre bror til kong Christian 10. af Danmark. Farfaren var kong Christian 9. af Danmark, mens morfaderen var kong Karl 4. af Norge (Karl 15. af Sverige).

Han blev efterfulgt som konge af sin søn, Olav. Kongeparret fik kun dette barn.

28. november – Det irske parti Sinn Féin (= "Os selv") grundlægges i Dublin af Arthur Griffith.

9. december – I Frankrig udstedes dekret om adskillelse af stat og kirke.

Musikkonservatoriet Juilliard School grundlægges i New York, USA.

År 1906.

Kvinderne får stemmeret i Finland.

"Den Store Sædelighedsaffære" startede, hvor den danske presse gik til angreb på homoseksuelle mænd.

Dreyfus-affæren afsluttes.



30. januar – Frederik 8. bestiger den danske trone.

Frederik 8. (*Christian Frederik Vilhelm Carl*) (3. juni 1843 – 14. maj 1912^[1]) var konge af Danmark fra 1906 til 1912.

Han var det ældste barn af Christian 9. og Louise af Hessen-Kassel og anden danske konge af den Glücksburgske (lyksborgske) slægt. Som valgsprog havde han *Herren er min Hjælper*.

1. februar – Folketælling for Kongeriget Danmark

18. april – Jordskælv i San Francisco, USA. 8,3 på Richter-skalaen. 452 omkomne.

I september nåes den højeste maksimumtemperatur målt i Danmark (t.o.m. 2011), hvor der i Randers blev målt 32,3 °C.

12. september – Jacob Ellehammer foretager den første flyvning i Norden



Jacob Christian Hansen-Ellehammer (14. juni 1871 i Bakkebølle^[1] – 20. maj 1946 i Gentofte^[2]) var en dansk opfinder og flypioner. Han fik i alt 59 danske patenter og arbejdede med mange forskellige ting, der tæller bl.a. forlystelsesautomater, Tivolibåde, æggeåbnere, flækkeknive til svineslagterier, motorer i utallige afskygninger, motorcykler, biler, alternativ energi og brandslukningsudstyr. Danmarks Tekniske Museum udstiller permanent en lang række af hans opfindelser. Ellehammer ligger begravet på Hellerup Kirkegård, og hans gamle virksomhed eksisterer i dag under navnet Ellehammer A/S.

2. oktober – På årsdagen for den anden slotsbrand på Christiansborg åbner Sophus Falck Redningskorpset for København og Frederiksberg A/S – i dag Falck.

16. oktober – Köpenick-affæren i Tyskland, svindleren Wilhelm Voigt ("kaptajnen fra Köpenick") beslaglægger Berlinforstaden Köpenicks kommunekasse forklædt som officer.



Kaptajnen fra Köpenick var den arbejdsløse skomager **Wilhelm Voigt** (13. februar 1849 (Tilsit) – 3. marts 1922 (Luxemburg)), som opnåede sin berømmelse ved 16. oktober 1906 at udklæde sig som preussisk kaptajn, tage kommando over en gruppe soldater, indtage rådhuset i Köpenick og beslaglægge kommunekassens 4000 mark og 70 pfennig. Han opnåede derimod ikke det, han først og fremmest ønskede, nemlig et særligt pas, som kunne give ham adgang til arbejde. Rådhuset i Köpenick kunne ikke udstede den slags pas. Han blev kort efter arresteret og idømt fire års fængsel. Den tyske kejser, Wilhelm 2. af Tyskland, morede sig så meget over den falske kaptajns bedrift, at han benådede ham efter to år.

Farcen blev set som en levende illustration af den blinde, preussiske respekt for uniformer.

Historien blev siden til et teaterstykke af Carl Zuckmayer, og den er filmatiseret flere gange, bl.a. med Heinz Rühmann i titelrollen. En gang om ugen bliver teaterstykket opført foran det gamle rådhus i Köpenick.

6. november – Nordisk Film grundlægges af Ole Olsen.

År. 1907.

Spejderbevægelsen starter i England.

1. januar – Theodore Roosevelt sætter håndtryksrekord for statschefer ved at trykke 8.513 mennesker i hånden ved nytårsmodtagelsen i Det Hvide Hus.

11. januar – Optant-konventionen mellem Danmark og Tyskland blev indgået.

Optant-konventionen (*Optantkonventionen*) blev indgået mellem Danmark og Tyskland den 11. januar 1907.

Efter den 2. Slesvigske krig 1864 fik danske slesvigere ret til at i løbet af seks år vælge, om de ville at optere for dansk statsborgerskab uden derfor at den skulle opgive sin faste ejendom i Slesvig. Bestemmelser fra 1869 og 1872 gav danske optanter dog lov til at blive boende i Slesvig med status som udlændinge. Endnu i 1880 fandtes der cirka 25.000 danske optanter uden politiske rettigheder i Slesvig / Sønderjylland^[1]. Optanternes børn født før 1898 blev derimod statsløse, da børn født af danske undersåtter i udlandet først fra 1898 automatisk fik dansk statsborgerskab. Der var tale om cirka 4.000 optantbørn^[2]. Med Optantkonventionen fra 1907 fik disse før 1898 fødte børn mulighed for selv vælge, om de ville have dansk eller tysk statsborgerskab. Ved at erhverve tysk statsborgerskab fik de dermed også borgerlige rettigheder som bl.a. tysk valgret. I løbet af et par år fik cirka 4.000—5.000 personer preussisk statsborgerskab.

Danmark anerkendte til gengæld Kongeå-grænsen fra 1864 og gav afkald på Pragfredens paragraf 5 (fra 1866), der lovede Danmark en folkeafstemning i Slesvig.

25. januar – Tyskland afholder sit 12. parlamentsvalg siden rigsgrundlæggelsen.

4. maj – Loven om indførelse af metersystemet i Danmark vedtages.

16. november – Oklahoma bliver optaget som USA's 46. stat.

28. november – Congo, der er kong Leopold 2. af Belgiens private ejendom får status af belgisk koloni. I traktaten garanteres Frankrig forkøbsret, i tilfælde af salg.

År. 1908

Den vigtigste begivenhed var at der blev mangel på arbejdskraft, og udvandringen til USA gik næsten i stå. Dette skyldte blandt andet at man i Tyskland, England og Frankrig begyndte oprustingen til første verdenskrig.

14. januar – Teknologisk Institut bliver oprettet.

27. januar – Philibert Jacques Melotte opdager Jupiter-månen Pasiphae.

26. februar – Sverige fejrer 250-årsdagen for Roskildefreden med militærparader, takkegudstjenester og almindelig flagning. Den danske minister i Stockholm forlader byen under fejringen.

3. april – Henry Campbell-Bannerman trækker sig af helbredsgrunde tilbage som britisk premierminister og overlader posten til H.H. Asquith.

20. april - Den danske valglov ændres, så kvinder får stemmeret til kommunalvalg.

Den 20. april 1908 ændredes Valgloven, så kvinder fik stemmeret til kommunalvalg, og året efter, den 12. marts 1909, fire dage efter at man fejrede Kvindedagen for første gang i USA, deltog kvinder for første gang i et kommunalt valg i Danmark. Grundlovsændringen i 1915, der trådte i kraft i 1918, gav kvinder stemmeret og valgbarhed til folke- og landstingsvalg.



8. september – Tidligere justitsminister, gehejmekonferensråd Peter Alberti melder sig selv til politiet for bedrageri og falskneri for 15 millioner kr

Den 8. september 1908 gav Alberti op og meldte sig på Københavns Domhus som bedrager. Alberti kendte sig her skyldig i underslæb og dokumentfalsk over for Den Sjællandske Bondestands Sparekasse for et beløb på 15 millioner kroner, ca. halvdelen af bankens kapital. Det svarer til omkring 8-900 millioner i 2010-kroner.[8] Han havde i henved en snes år, altså næsten i hele forvaltningsperioden, brugt af de betroede midler til at foretage vilde børsspekulationer, f.eks. i guldmineaktier.

Omkring 1. august havde Privatbanken konstateret store uregelmæssigheder i sparekassens regnskab, hvoraf der bl.a. fremgik obligationer, som banken vidste var solgt på foranledning af Alberti. Netop det fortsatte pres fra bl.a. redaktør Ove Rode på Politiken var med til at trække denne viden frem i lyset. Albertis egen henvendelse til politiet kom kun ganske kort inden han ville være blevet afsløret.

Et halvt år inden afsløringen havde statsrevisorene været på uanmeldt besøg i justitsministeriet for at se på regnskabsbøgerne i Albertis aflåste pengeskab. Han hidsede sig op over, at hans ære blev krænket ved en sådan mistillid til en mand i hans stilling. Da den ene revisor insisterede på at se bøgerne, rakte Alberti ham nøglen til pengeskabet, og sagde som sandt var: "Mine herrer, hvis De åbner dette skab nu, er jeg ikke landets justitsminister længere!" Det skræmte dem alligevel, og bukkende trak de sig ud af hans kontor.



1. oktober – Den første Ford T model produceres i Detroit. Verdens mest populære bil indtil fremkomsten af folkevognen. **Ford T** var en bilmodel bygget af Ford Motor Company i årene 1908 til 1927 i mere end 15 mio. eksemplarer. Modellen var verdens mest solgte bil frem til 1972, hvor denne titel overgik til Volkswagen Type 1.

Oktober: Østrig annekterer officielt provinserne Bosnien og Hercegovina.

28. december – Jordskælvet i Messina (7,2 M_w) dræber 72.000 mennesker.

År. 1909.

Som det første land i verden indfører England folkepension.

5. januar – Colombia anerkender Panamas selvstændighed.

16. januar – Ernest Shackletons ekspedition finder den magnetiske sydpol.

28. januar – USA tilbagetrækker sine tropper på Cuba.

8. februar – Frankrig og Tyskland anerkender Marokkos uafhængighed.

24. februar – Den første farvefilm bliver vist i biografen i Brighton, England.

26. februar – Tyrkiet godtager Østrig-Ungarns annektering af Bosnien-Hercegovina.

8. marts – Kvindedagen blev fejret for første gang i USA.

31. marts – Serbien godtager Østrig-Ungarns annektering af Bosnien-Hercegovina.

6. april – Robert Peary påstår at han har nået Nordpolen.
13. april – Tyrkiet anerkender Bulgariens selvstændighed.
18. maj – Landsudstillingen i Århus åbnes.
4. juli – Rebildfesten afholdes for første gang. Det sker i Århus.
25. juli – Franskmanden Louis Blériot bliver den første som flyver over Den Engelske Kanal.
3. oktober – Landsudstillingen i Århus lukkes.
25. oktober – Japans prins Ito myrdes af en koreansk nationalist. Japan indfører japansk diktatur i Korea.
17. december – Kong Leopold 2. af Belgien dør. Albert 1. bliver ny konge.
19. december – Statskup i Venezuela.

År. 1910

5. januar – Flyveren Robert Svendsen sætter dansk rekord ved at flyve i en højde af 84 meter over Kløvermarken i København. **Charles Robert Edvard Svendsen** i daglig tale **Robert Svendsen** (10. december 1884 i København – 17. juli 1938 på Langøre på Samsø) var en dansk flyvepioner, motorsportsmand og automobilforhandler.

Den 5. januar 1910 satte Robert Svendsen rekord ved at flyve i en højde af 84 meter over Kløvermarken, der dengang fungerede som Danmarks første lufthavn. Den 15. januar 1910 fik han som den første i Skandinavien et flyvecertifikat.

Robert Svendsens flyvninger med flyet *Dania* er dokumenteret i stumfilmen fra 1910 *Robert Svendsens Flyvning*.

Den 17. juli 1910 fløj han fra Kløvermarken på Amager i København til Limhamn syd for Malmø. Det skete fire år efter at Jacob Ellehammer i 1906 foretog de første flyhop på øen Lindholm (Smålandsfarvandet). Danmark var på det tidspunkt blandt de førende med hensyn til flyvning. Flyvningen over Øresund blev overværet af venen Carl Th. Dreyer, der var i Limhamn, da Svendsen landede.

I 1911 landede Robert Svendsen sin flyver i Køge og vandt dermed en præmie på 1000 kr. for en flyvning på over over 40 km. udstedt af Krak. Turen tog 35 min.

Flyvningerne fandt sted i flyet *Dania* som Robert Svendsens arbejdsgiver, grosserer Samuelson havde købt i Frankrig af Brødrene Voisin. Efter flyvningen over Øresund ombyggede Svendsen flyet efter et design af den engelsk-franske flykonstruktør Henry Farman. Det ombyggede fly blev

anvendt som det første danske militærfly under navnet *Glenten*, der i årene 1912-13 blev benyttet som skolefly af Marinens Flyvevæsen.

12. januar – Daells Varehus får sin første postordrebestilling, og datoen regnes som varehusets stiftelsesdag.

28. februar – 200-årsdagen for slaget ved Helsingborg bliver fejret i Sverige med Stenbockfester.

21. maj – Danmarks første lov om biler træder i kraft. Man må køre bil fra en halv time før solopgang til en halv time efter. Samtidig indføres vægtafgift.

31. maj – Sydafrikanske Union proklameres. Unionen består af Kapkolonien, Natal, Transvaal og Oranjerestaten. Ved det første valg vinder South African Party over Unionspartiet, og boergeneralen Louis Botha bliver premierminister.

17. juni – Rigsretsagen efter Alberti-skandalen afsluttes

17. juli – Den danske flyver og motorsportsmand Robert Svendsen flyver som den første over Øresund, mellem København og Malmø.

22. august – Japan annekterer Korea og omdøber landet til Cho-sen.

26. august – Et internationalt socialistisk kvindemøde i København vedtager at gøre den 8. marts til international kvindedag.

17. september – Første flyvning nogensinde over Alperne finder sted.

5. oktober – Portugal erklæres for en republik efter et mytteri i flåden og hæren. Kong Manuel 2. var flygtet til Gibraltar

November – Der udbryder borgerkrig i Mexico.

År. 1911.

8. januar – Som det sidste enevældige monarki i Europa får Monaco en forfatning, der indfører konstitutionelt monarki.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark.

21. april – Danmarks Naturfredningsforening stiftes.

25. maj – Københavns Idrætspark indvies.

1. august – Københavns Sporveje KS dannes.

21. august – Mona Lisa af Leonardo da Vinci bliver stjålet fra Louvre.

5. oktober – Italien erobrer Tripoli i Libyen i en krig mod det svækkede Tyrkiet.

10. oktober – En mislykket rishøst i Kina medfører ungkinesernes kup, og den sidste kejser tvinges til at træde tilbage.

4. november – *Selandia*, verdens første dieseldrevne skib søsættes fra Burmeister og Wain.

5. november – Den første flyvetur tværs over USA afsluttes i Pasadena. Turen, som er på 3417 miles, tager 49 dage.

30. november – Københavns Hovedbanegård indvies.

14. december – Roald Amundsen og hans ekspedition når som de første mennesker Sydpolen 35 dage før Robert Falcon Scott.

År. 1912.

Det første julemærkehjem blev oprettet. **Julemærkehjem** er børneinstitutioner, som finansieres gennem Julemærkefonden via salg af julemærker, afholdelse af julemærkemarcher og private bidrag.

Hjemmene tager sig i korte forløb af få måneders varighed af børn med problemer som overvægt eller mobning.

De første julemærkehjem blev oprettet i 1911. De fire nuværende ligger ved Kollund i Sønderjylland (julemærkehjemmet Fjordmark), i Hobro, Skælskør og i Ølsted i Nordsjælland

Casimir Funk formulerer for første gang begrebet *vitamin*.

6. januar – New Mexico bliver optaget som USA's 47. stat.

15. januar – Tyskland afholder det 13. og sidste parlamentsvalg i Det Tyske Kejserrige

15. januar – For første gang bliver der anvendt propagandablade. De bliver kastet ud fra et italiensk fly under den italiensk-tyrkiske krig. De tilbød en guldmønt og en sæk korn til hver araber i Libyen, som ville overgive sig.

8. februar-12. februar – Englands krigsminister Lord Haldane på resultatløs afspændingsmission i Berlin.

12. februar – Manchu-slægten giver afkald på kejsermagten i Kina og en provisorisk republik dannes under Sun Yat-sen. Den sidste kejser Pu Yi, som ender sit liv som gartner, dør i 1967.

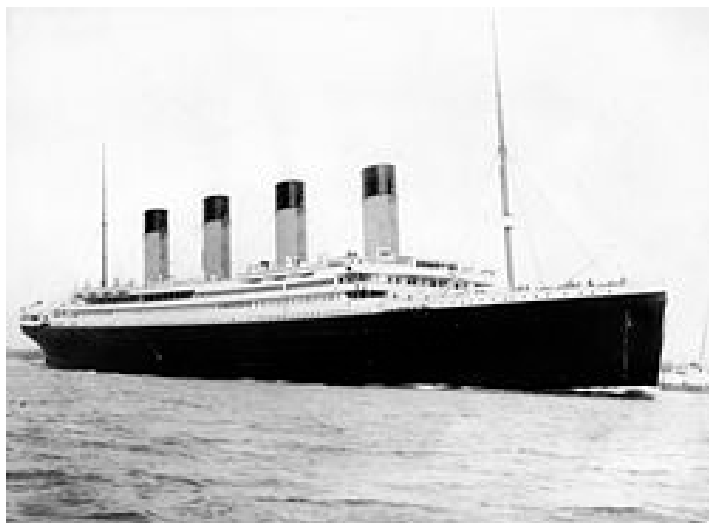
14. februar – Arizona bliver optaget som USA's 48. stat.

17. februar – Pressefotografforbundet, verdens ældste forbund for pressefotografer og fotojournalister, stiftes i København.

22. februar – *Selandia*, verdens første dieseldrevne skib bliver taget i brug.

29. marts – Sidste dagbogsnotat fra Robert Falcon Scott der dør på tilbageturen fra Sydpolen.

15. april – Det "synkefri" *Titanic* forliser i Nordatlanten og tager 1503 liv med sig.



Titanic på 777 meter.

Titanic på vej ud på prøvesejlads. Stille nåede det op på 20 knob (37 km/t), hvorefter skibet stoppede af sig selv. Adskillige andre manøvrer: drejninger kun ved brug af ror og skruer alene og start-/stoptest blev udført. Kort efter middag udførtes endnu en test, hvor *Titanics* ror blev drejet helt til den ene side, hvorefter skibet sejlede i en cirkel med en diameter på 3500 meter. Den næste test var, hvor hurtigt skibet kunne bringes til stop, hvis motoren blev sat fuld kraft bak. Det kunne

Derefter vendtes skibet hjemad. Undervejs prøvedes drejninger til begge sider for at se, hvordan skibet lod sig manøvrere. Klokkeren 19:00 blev det stoppet for en sidste prøve: at teste styr- og bagbordsankrene, hvilket gik uden problemer. Derved var *Titanics* prøvesejlads forbi, og Carruthers, Sanderson og Andrews underskrev skibets certifikat. *Titanic* var klar som passagerskib.

Dernæst blev alle, som ikke skulle med til Southampton, sejlet i land. Klokkeren 20:00 forlod *Titanic* værftsbyen, og satte kurs imod Southampton. Ved ankomsten der blev skibet mødt af fem slæbebåde fra Red Funnel Line; *Ajax*, *Hector*, *Vulcan*, *Neptune* og *Hercules*. Sammen bragte de *Titanic* sikkert til kajplads 44, hvorfra jomfrurejse begyndte den 10. april 1912. Inden mødet med isbjerget havde *Titanic* været ramt af adskillige uheld. Nogle passagerer tolkede det som dårlige varsler. Eksempelvis nægtede en mor på 3. klasse at sove om natten, fordi hun var overbevist om, at noget katastrofalt ville ske. Allerede på afrejsedagen den 10. april 1912 var der tale om to større uheld. Det ene skyldtes en brand i et af kullagrene. Det tog timer at få den slukket. Det andet uheld skete kort efter at *Titanic* havde lagt fra kaj. Suget fra de tre enorme skibsskruer havde ødelagt et nærliggende fartøjs forøjninger og fik fartøjets bagende til at svinge ud. *Titanic* blev sat på fuld bak for at komme væk, mens bugserbåde strømmede til for at undgå et sammenstød. Med kun få meter fra en katastrofe lykkedes det bugserbådene at få trukket det mindre fartøj væk fra *Titanic*. Det var skyld i, at *Titanic* blev over en time forsinket, før det nåede første stop i Cherbourg i Nordfrankrig. Her kom nogle af de mest prominente passagerer om bord, så som Molly Brown og verdens rigeste mand John Jacob Astor.

Kort før middag den 11. april nåede *Titanic* sit andet og sidste stop i Irland. Her gik nogle heldige passagerer i land, mens håbefulde emigranter gik om bord på 3. klasse. Omkring 13.30 lettede

Titanic anker og dampede ud på Atlanterhavet med cirka 2230 passagerer og besætningsmedlemmer.



De næste dage forløb sejladsen planmæssigt, og *Titanic* skød en god fart. Der har været utallige diskussioner efter forliset, om der var forsøg på at sætte hastighedsrekord over Atlanten. Det hurtigste skib var *Mauretania*, der var konkurrentens pragtstykke. *Titanic* kunne umuligt slå rekorden, da dets topfart kun var 23 knob (39 km/t). Rederiet White

Star Line satsede på luksus og komfort, ikke på hastighed. Fredag den 12. april modtog *Titanic* den første advarsel om is forude. Flere fulgte i løbet af dagen og lørdagen. Søndag aften modtog radiotelegrafisterne Jack Phillips og Harold Bride alvorlige ismeldinger, men nogle af dem nåede aldrig kaptajn Smith. Den sidste advarsel blev modtaget kort før klokken 23, cirka tre kvarter før sammenstødet. 14. april 1912: 23.39: Et enormt isbjerg observeres af Frederick Fleet og Reginald Lee fra *Titanics* udkigstønde. Officer William Murdoch sætter skibets skruer på fuld stop og giver kommandoen "Hårdt til styrbord", men de undgår ikke isbjerget. *Titanic* har kun 37 sekunder at reagere i, fra isbjerget bliver set, til de rammer det. I 1912 blev dét at dreje rorpinden mod styrbord, mens roret drejer til bagbord, kaldt for en "tiller"-ordre. (Dette igangsatte i øvrigt en større debat om autenticitet, da James Camerons film udkom. Cameron sagde i et interview, at han kunne gøre dét, som folk ville tro, var rigtigt, eller han kunne gøre som datidens manøvre gjorde, selv om den virkede modstridende.) I maskinrummet bliver der nu hektisk aktivitet. I kedelrummene bliver ordren "Luk spjældene" råbt, hvilket gør at der ikke bliver fremført damp til maskinerne.

23.40: *Titanic* rammer isbjerget, der beskadiger og bøjer jernpladerne i skroget under vandlinjen i cirka en tredjedel af skibets længde. Da isbjerget er omtrent ud for broen bliver ordren "Hårdt til bagbord" givet. Denne ordre svinger den del af skibet, der ligger bag drejepunktet væk fra isbjerget. (Hvis skibet stadig havde været under styrbordsordre, ville den del af skibet bag broen blive presset mod isbjerget, og være blevet revet op). Murdoch lukker de vandtætte døre. Kaptajnen indfinder sig på broen og spørger hvad der er sket. Maskinordren "Halv fremad" gives. Nogle passagerer bemærker dette, blandt andet skolelæreren Lawrence Beesley. Han havde været oppe og se hvad der foregik, og da han gik tilbage til sin kahyt mødte han nogle damer der var meget bekymret. De fortalte ham at skibe var stoppet, men Beesley bad dem mærke efter, og de kunne nu mærke maskinerne arbejde igen. Det beroligede dem.

I maskinen var der anderledes aktivitet da vandet begyndte at vælte ind. kedelrum nummer fem var ikke så hårdt ramt og pumperne kunne følge med. At holde dette kedelrum tørt var afgørende for om *Titanic* skulle leve eller dø.

Kaptajnen bad efterfølgende om en gennemgang af skibet, og da det stod klart at *Titanic* ikke ville klare det, stoppede han maskinerne. Det var sidste gang, maskinerne var i gang.

15. april 1912: 00.05: Kaptajn Smith beder radiotelegrafisterne, Jack Phillips og Harold Bride, sende bud efter øjeblikkelig hjælp. De bruger det traditionelle CQD, men i nattens løb begynder de også at bruge SOS. En myte tilskriver *Titanic* som det første skib, der brugte SOS. Det er imidlertid ikke korrekt, idet det konkurrerende rederi Cunard Lines SS *Slavonia* allerede havde brugt det den 10. juni 1909.

00.10: Redningsbådene gøres klar. der er cirka 2200 personer om bord, men kun plads til 1178 i bådene.

00.45: Redningsbåd 7 forlader, som den første, *Titanic*, med kun 28 ud af 65 pladser besatte. Passagererne tøver med at skifte det store varme skib ud med den kolde atlantehavsluft i en åben redningsbåd. Et skib, der senere viser sig er et fragskib ved navn *Californian*, er opdaget i horisonten, og besætningen begynder at affyre nødraketter for at tiltrække sig det ukendte skibs opmærksomhed – uden held. Otte raketter bliver affyret.

00.55: Redningsbåd 6 forlader skibet med grevinden af Rothes og Molly Brown.

01.30: *Titanics* stævn er forsvundet ned i det blikstille hav. Mange af passagererne, der har været overbeviste om, at skibet kun kunne synke til et vist punkt, lader nu til at indse, at det synker og søger de få redningsbåde, der er tilbage.

02.05: Skibet *Carpathia*, som er på vej til undsætning, hører for sidste gang fra *Titanic*. Kaptajn E. J. Smith bliver set sidste gang.

02.10: Vægten af vandet i forskibet får det 269 meter lange skib til at løfte agterstavnen højere op, mens skibets bov går længere ned. De sidste to sammenklappelige både forlader skibet, da det forreste af båddækket forsvinder ned i havet. Den ene båd kæntrer og flyder bort fra *Titanic* med bunden i vejret.

02.18: De store maskiner i det nu højt hævede agterskib, begynder at rive sig løs fra deres fundamenter og smadrer sig vej igennem skibet. Alt lys på skibet går ud, og det knækker kort efter mellem tredje og fjerde skorsten.



02.20: *Titanic* forsvinder under havets overflade og efterlader over 1000 mennesker i det iskolde hav. Omkring 500 menes aldrig at være nået ud af skibet. I nærheden ligger der 18 både, mere eller mindre fyldte, og to redningsbåde med bunden i vejret. Et kor af frygt og rædselsskrig fyldte natten. Femteofficer Harold Lowe, der havde kommandoen over en af redningsbådene, samlede nogle redningsbåde. Han ville returnere for at samle overlevende op, men passagerne var

tøvende. Han flyttede derfor passagererne over i andre redningsbåde, så han kunne vende tilbage uden passagerer i redningsbådene. Imidlertid kom han frem for sent, og reddede kun fire, hvor af en døde.

04:10: *Carpathia* når frem til ulykkesstedet og tager de overlevende om bord fra redningsbådene. De fleste af de omkomne er ikke druknet, men frosset ihjel i det kolde vand.

09:00: Den sidste overlevende tages om bord i *Carpathia*.

5. maj-27. juli – De Olympiske lege afholdes i Stockholm.

14. maj – Kong Frederik 8. af Danmark dør. Christian 10. overtager tronen.

4. juli – Rebildfesten afholdes for første gang i Rebild

28. september – Jacob Ellehammer løftes for første gang fra jorden af sin selvkonstruerede helikopter.

12. november – Et eftersøgningshold finder resterne af den engelske opdagelsesrejsende Robert Falcon Scott og hans ledsagere på den ulyksalige ekspedition til Sydpolen.

Den første danske udlandskirke, Christianskirken stiftes i Berlin, Tyskland

År. 1913.

Kvinderne får stemmeret i Norge.

1. januar – Filmcensur indføres i England.

15. januar – Et nyt radiotårn i Nauen nær Berlin gør det muligt for første gang at opnå trådløs forbindelse mellem Tyskland og USA.

3. februar – I Berlin i Tyskland blev det antroposofiske selskab grundlagt af Rudolf Steiner .

1. april – Samlebåndet tages i brug af industrien.

1. april – Den første Ford Model T, ruller af samlebåndet.

29. maj – Igor Stravinskys ballet *Le Sacre du Printemps* uropføres i Paris

26. juli – Bramminge-ulykken. Eksprestog 1029 skulle normalt afgå fra Fredericia kl. 14:50. Toget var større end sædvanligt og fik tilkoblet yderligere et lokomotiv – en A-maskine – til hjælp for den sædvanlige K-maskine. Toget – med direkte vogne fra København – afgik først kl. 15.06.

Ud over lokomotiverne bestod toget af en rejsegodsvogn, et antal boggievogne, tre toakslede kupévogne (direkte adgang fra perron til kupéer via døre i vognsiderne) samt endnu nogle boggievogne.

Ved ankomst til Lunderskov havde toget indhentet tre minutter af forsinkelsen, og der var gode udsigter til at indhente det meste af forsinkelsen uden at køre alt for stærkt.

På stationerne var den højeste tilladte hastighed 75 km/t, og på fri bane 90 km/t, men udsagn fra passagerer og fra personale antydede, at der blev kørt en del hurtigere end sædvanligt – måske helt op til 120 km/t. Auditørrapporten fastslår, at den højeste tilladte hastighed nok blev overskredet (op

til 105 km/t) – men der kørtes i hvert fald ikke hurtigere end forsvarligt, konkluderes det i rapporten.

Da toget havde passeret Bramminge station, så lokomotivfyrbøderen på det forreste lokomotiv en lille skarp kurve på sporet forude.

Et sjak banearbejdere var ved at løfte sporet, og på et stykke af sporet var grusballasten skrabet væk fra svelleenderne. Ballasten var i det hele taget ikke på plads, fordi sporet var blevet løftet. Den begrænsede mængde ballast anses for at have været en afgørende årsag til, at skinnerne kunne slå sig på grund af varmeudvidelsen.

Sporet havde tidligere slået sig og var blevet rettet op ved hjælp af løftestænger, men ellers blev der ikke gjort noget for at afhjælpe problemet. (Baneformanden for det pågældende sjak kunne have sørget for en hastighedsnedsættelse på det pågældende stykke, men regnede det ikke for nødvendigt.)

Det forreste lokomotiv fortsatte hen over solkurven i sporet, tenderen blev afsporet, og lokomotivet rev sig løs fra det efterfølgende lokomotiv og vognene. Det efterfølgende lokomotiv kørte i en blød bue af sporet, og vognene væltede bortset fra togets sidste vogn, der blev stående på sporet.

Ved afsporingen knustes de tre midterste trævogne totalt. Det var her, 14 af de 15 dræbte befandt sig.

23. august – Statuen Den lille Havfrue opstilles på Langelinie i København.



Hvem udførte skulpturen?

Arbejdet med at skabe skulpturen blev overladt til billedhuggeren Edvard Eriksen (1876-1959). Brygger Jacobsen udtalte, at nu var Den Lille Havfrue blevet forevigt af H.C. Andersen i digtekunsten, af Ellen Price i dansen og af Fini Henriques i musikken. Nu måtte Eriksen udødeliggøre hende i billedhuggerkunsten.

Når valget faldt på Eriksen kan det meget vel skyldes, at han netop i 1910 arbejdede på Christian IX's sarkofag. To af sarkofagens tre skulpturer kan betegnes som søstre til havfruen, og bryggeren havde også en finger med i spillet omkring sarkofagen.

I løbet af foråret 1910 havde Edvard Eriksen skitsen til havfruen færdig, men Carl Jacobsen var langt fra tilfreds, og projektet gik i stå. I løbet af efteråret fandt kunstneren og mæcenen hinanden igen, og i løbet af kun seks uger blev figuren modelleret. Som forbillede anvendte Eriksen den franske billedhugger Henri Chapus skulptur Jeanne d'Arc, der dengang var et populært værk på Glyptoteket (3)

Hvem støbte skulpturen?

I løbet af 1911 blev Den Lille Havfrue støbt i bronze hos Kgl. Hof-bronzestøber Carl N.G. Rasmussen i Rådmandsgade på Nørrebro. Firmaet gemte heldigvis den originale gipsmodel, hvorfor det i 1964 var muligt at tage en ny afstøbning af hovedet (3)

Selv om havfruen kan synes lille, er skulpturen lidt større end naturlig størrelse. Den er hul og vejer 175 kg (4)

Hvem valgte placeringen?

Det var brygger Jacobsens intention, at Den Lille Havfrue skulle placeres i et kunstigt vandbassin i et blomsteranlæg på Langelinie, men billedhuggeren ville have hende placeret på sten i vandet på selve kysten. Det endte med, at bryggeren blev overbevist, og han forfægtede ivrigt ideen over for Københavns Kommune.

Kommunens havearkitekt, Erik Erstad-Jørgensen, fik til opgave at regulere den stenbeklædte kyst omkring stedet og beplante den. Den 15.9.1912 foretog man en prøveopstilling, men skulpturen sad for lavt og for tæt på kysten, så det næste år blev brugt til at gennemføre en større reovering af området (3)

Hvornår blev skulpturen opstillet?

Opstillingen fandt sted den 23.8.1913. Havfruen blev anbragt på en kampestensdysse ved Langeliniebugten i nærheden af den daværende Kongelige Yachtklub, Langeliniepavillonen og lystbådehavnen med promenadens udsyn over indsejlingen til København som baggrund. Her sidder hun et par meter ude i vandet og ser længselsfuldt mod land til de mennesker, som hun drømmer om at tilhøre (2)

10. oktober – Gamboa-dæmningen i Panama sprænges, og fuldender Panamakanalen så der nu er passage fra Stillehavet til Atlanterhavet. Den amerikanske præsident Woodrow Wilson bringer de 40 tons eksplosiver til detonation ved fjernbetjening fra Det Hvide Hus.

Koleraepidemi spreder sig over den meste af Centraleuropa

1. december – Kreta, som efter den 1. Balkankrig fik selvstyre fra Tyrkiet, annekteres af Grækenland.

24. december – Ved et skibsforlis omkommer alle 7 mænd fra bygden Skarð, Kunoy, på Færøerne – undtagen en 14-årig og en 70-årig. Bygden blev derefter forladt af kvinderne

År. 1914.

Danmarks *tjenestepiger* bliver officielt *husassistenter*.^[1]

Den Gamle By i Århus grundlægges

I Florida, USA, indledes verdens første planmæssige ruteflytrafik.

5. januar – Ford Motor Company annoncerer en 8 timers arbejdsdag, og en minimums løn på \$5 for en dags arbejde.

28. juni – Den østrig-ungarske tronfølger Franz Ferdinand bliver skudt i Sarajevo.



Franz Ferdinand (18. december 1863 i Graz – 28. juni 1914 i Sarajevo) var en østrigsk ærkehertug, der fra 1896 og frem til sin død i 1914 var tronfølger til den østrig-ungarske trone.

Han var søn af ærkehertug Karl Ludvig af Østrig nevø til den siddende kejser Franz Joseph. Han blev tronfølger i 1896, efter at kejser Franz Josephs søn, Kronprins Rudolf, havde begået selvmord.

Franz Ferdinand blev gift 1. juli 1900 med den bøhmiske Sophie grevinde Chotek, senere hertuginde von Hohenberg, men fordi hun ikke var fin nok efter huset Habsburgs regler, blev ægteskabet kun tilladt af familien efter enighed om at bruden ikke ville få kongelig status og at deres barn ikke ville have krav på tronen. Kejseren deltog ikke i brylluppet.



Drabet på ærkehertugen og hans kone den 28. juni 1914 i Sarajevo af den serbiske nationalist Gavrilo Princip var medvirkende til udbruddet af den 1. Verdenskrig.

Franz Ferdinand var desuden en yderst passioneret jæger og nedlagde i løbet af sit liv 274.889 stykker vildt.^[1] Disse er alle udstillet på forskellige måder, de fleste som trofæer, men blandt andet også i yderst specielle lysekroner og andre ting, i hans hjem, Konopiště. For at skyde disse dyr var han på utallige jagtrejser.

21. juli – Seth Barnes Nicholson opdager Jupiter-månen Sinope.

23. juli – Østrig-Ungarn afsender ultimatum til den serbiske regering angående opklaringen af Sarajevomordet.

28. juli – Østrig-Ungarn erklærer Serbien krig, og starter dermed 1. verdenskrig.

1. august – Det Tyske Kejserrige erklærer krig mod det Russiske Kejserrige.

3. august – Østrig-Ungarn erklærer Frankrig krig.

6. august – Østrig-Ungarn erklærer det Russiske Kejserrige krig.

22. august-29. august – Slaget ved Tannenberg, tysk sejr over russerne.

4. august – Det Tyske Kejserrige erklærer Belgien krig, og England erklærer krig mod Tyskland.

30. august – Den tyske hær erobrer Amiens.

5. september-10. september – Marne-slaget, ender med tysk tilbagetog.

18. september – Lov om irsk hjemmestyre ("Home Rule Bill") træder i kraft.

8. december – Søslaget ved Falklandsøerne udkæmpes mellem tyske krigsskibe ledet af Maximilian von Spee mod britiske ledet af Doveton Sturdee, hvor de tyske skibe bliver sænket.



18. december – Tre nordiske konger, Christian 10. af Danmark, Gustav 5. af Sverige og Haakon 7. af Norge, holder møde i Malmø. **Trekongemødet 1914** var et møde den 18. - 19. december 1914. Da samlede de tre nordiske konger Christian X. af Danmark, Haakon VII af Norge og Gustav V. af Sverige sammen med deres udenrigsministre på Länsresidensen i Malmø om overvejelser i forbindelse med 1. verdenskrigs

udbrud. Et resultat blev, at man bekræftede enigheden om neutraliteten.

År. 1915

Albert Einstein publicerer sin Almene relativitetsteori.

Den tyske U-24 sænker det engelske slagskib *Formidable* ved Plymouth.

2. januar – Tåregas blev anvendt for første gang i krig – af tyskere mod russere i Polen.

16. februar – I første verdenskrig vinder den tyske hær under feltmarskal Paul von Hindenburg en stor sejr over den russiske hær; 110.000 russere tages til fange.

22. april – Giftgas anvendes første gang på vestfronten (Ypres).

25. april – Anzac, australsk og newzealandsk mindededag.

7. maj – Passagerlinjeren RMS Lusitania torpederes og sænkes af den tyske Ubåd U-20, hvorved 1.198 personer dør.



RMS Lusitania (søsat d. 7. juni 1906) var et britisk passagerskib, der målte 239,27 meter i længden og 31.550 tons i tyngden. Skibet sejlede mellem New York og Liverpool indtil 1915, hvor det blev sænket af den tyske ubåd U 20, der beskød det med en 300 pounds torpedo, der ramte i styrebordssidens ca. midte i en parallel fra mellem skorsten 3 og 4. Hoveddamprøret blev sprængt, hvilket gjorde, at ordren fra broen "fuld bak", ikke kunne udføres.

Derfor fortsatte Lusitania fremad med en betydelig fart, som gjorde det vanskeligt at sætte redningsbådene i vandet. Lusitanias kaptajn var på nærværende tidspunkt William Thomas Turner. Han overlevede og kunne i den efterfølgende retssag berette, at han så torpedoens hvide skumsprøjt i vandet og hørte braget og derefter yderligere et rumlende brag. Hvorvidt det var ammunitionen eller de efterhånden tomme og tæt støvede kullagre, der eksploderede, er aldrig blevet opklaret.

Skibet sank på blot 18 minutter 12 miles fra Old Head of Kinsale i Irland på position 51.24.15N-08.32.00W. 14:28 GMT, fredag d. 7 maj 1915 og ligger på ca. 100 meters dybde.

Før katastrofen havde der været advarsler omkring faren ved at passere farvandet ved Storbritannien. Også farvandet omkring Irland var blevet kategoriseret som farezone, men det havde man overhørt, og her blev båden sænket. Der omkom 1198 passagerer, heraf mange amerikanere, hvilket det ændrede den almindelige amerikaners holdning til, hvorvidt USA skulle tage aktiv part i 1. verdenskrig.

Den engelske flåde undlod at beskytte skibet til trods for, at man vidste, at der var tyske ubåde i området, og at skibet medbragte ca. 173 tons krigsmateriel i form af ammunition til de kæmpende soldater i Europa.

5. juni – Den 2. junigrundlov underskrives, kvinder i Danmark (og Island) får valgret

Anna Nissen Høj, * 30. jan 1915 Holm, † 14. okt. 2002. Hun blev gift med Jes Matthiesen, 27. okt. 1939 i Nordborg, * 8. feb. 1915 (søn af Peter Matthiesen og Ellen Jessen Kolmos), † 28 jan 2001.

Børn:

- i. Elna Matthiesen * 12. dec. 1940.
- ii. Asta Matthiesen * 3. feb. 1944.
- iii. Peter Matthiesen * 30. apr. 1945.
- iv. Lauritz Matthiesen * 12 dec. 1948.
- v. Jes Erik Matthiesen * 30. nov. 1950.

Jes Matthiesen, * 8. feb. 1915, † 28 jan 2001. Han blev gift med Anna Nissen Høj, 27. okt. 1939 i Nordborg, * 30 jan 1915 Holm (datter af Lauritz Nissen Høi og Anna Petersen Grau), † 14. okt. 2002.

Børn:

- i. Elna Matthiesen * 12 dec. 1940.
- ii. Asta Matthiesen * 3 feb. 1944.
- iii. Peter Matthiesen * 30. apr. 1945.
- iv. Lauritz Matthiesen * 12 dec. 1948.
- xi. Jes Erik Matthiesen * 30. nov. 1950.

År.1916

Nakskov Skibsværft grundlægges af Østasiatisk Kompagni.

1. februar – Folketælling for Kongeriget Danmark.

Rumænien og Portugal indtræder i krigen mod Tyskland.

21. februar – Slaget ved Verdun begynder.

28. februar – Der afholdtes Lagtingsvalg på Færøerne.

24. april – Påskeoprøret i Irland påbegyndes. Et forsøg fra irske nationalister på at gøre landet selvstændigt.

15. maj-30. september – Sommertid afprøves for første gang i Danmark.

30. maj-31. maj – Slaget ved Jylland mellem den engelske og tyske flåde.

4. juni – Russisk storoffensiv på østfronten.



1. juli – Slaget ved Somme begynder (over 19 000 faldne på første dag). **Slaget ved Somme** var en britisk-fransk offensiv under Første Verdenskrig indledt 1. juli 1916 i nærheden af Albert i Nordfrankrig med 13 britiske og fem franske divisioner. Den øverst ansvarlige på den britiske side var general Douglas Haig, som i modsætning til modstanderen general Erich Ludendorff var modstander af overraskelsesmomentet i krig. Haig gik ind for nedslidning af fjenden, men det medførte i stedet nedslidning af hans egne tropper.

Efter 4½ måneders kamp, hvorunder fronten flyttedes nogle få kilometer, stabiliseredes situationen. Slagets første dag medførte det største enkeltdagstabtal (60.000 – heraf en tredjedel døde) som følge af en krigshandling i den britiske historie. Slaget var primært sat i gang for at lette presset på franskmændene ved Verdun og havde kun ringe militær betydning. De allieredes tabstal efter slaget

var 420.000. Én af årsagerne til de høje tabstal var for ringe uddannelse af soldaterne. Den britiske overkommando prøvede senere at give artilleriet skylden for katastrofen.

Undergrunden i Somme består af kridt og det betød, at skyttegrave og tunneler kunne udvikles til det perfekte. Det gjorde, at faste stillinger udrustet med maskingeværer var nærmest uindtagelige for fodfolk og kavaleri. Derfor udvikledes pansrede køretøjer. Under offensiven den 15. september anvendte briterne kampvogne for første gang i historien.

29. august – Hindenburg og Ludendorff overtager den tyske hærledelse.

9. oktober – Ubåden *Dykkeren* synker under en øvelse i Sundet ud for Taarbæk nord for København. Den blev påsejlet af en norsk damper. Alle på nær kaptajn Svend Aage Christensen overlever.

14. december – Ved den første danske folkeafstemning med deltagelse af kvinder stemmer 284.000 for at sælge De dansk vestindiske øer til USA, mens 158.000 stemmer imod.

21. november – Slaget ved Somme slutter.

5. december – Lloyd George regeringschef i England.



15. december – Det første slag ved Verdun (1. verdenskrig) med over 700.000 dræbte tyske og allierede soldater, slutter **Slaget ved Verdun** i Nordøstfrankrig var et af de største slag under 1. verdenskrig. Slaget varede fra 21. februar 1916 til 19. december 1916 og begyndte som en tysk offensiv, der forsøgte at få den franske hær til at forbløde i stillingerne omkring den stærkt befæstede by Verdun. Men franskmændene forsvarede sig hårdnakket under general Philippe Pétain, som blev berømt på det succesfulde forsvar

af byen. Pétain afløstes i maj af general Robert Nivelle. Tyskerne måtte i juli indstille offensiven, og en fransk offensiv fra oktober tvang dem til at opgive det erobrede terræn med forterne Vaux og Douaumont. Da slaget sluttede, gik fronten stort set, som da det startede. Under slaget blev omkring en halv million såret, og mere end en kvart million blev dræbt. Det var det længste slag i 1. verdenskrig og det blodigste efter Slaget ved Somme (1916). Slaget er blevet symbol på den uhyrlige og forfærdende måde, 1. verdenskrig foregik på.

Efter det første Marne slag og den stadig længere varende stillingskrig havde den øverste tyske hærledelse – Oberste Heeresleitung (OHL) erkendt, at den i stigende grad havde mistet det strategiske initiativ. Den tyske hærs generalstabschef Erich von Falkenhayn ville besejre Frankrig med et afgørende storangreb. Blandt andet skulle British Expeditionary Force bringes til at opgive sine allianceforpligtelser. Som mål for offensiven valgte han den franske by Verdun. Byen har en

lang historie som bolværk mod indtrængende hære østfra. Verdun havde frem for alt en stor symbolsk betydning i den franske befolkning. Den militære og strategiske værdi var derimod beskedent. I den første del af krigen var Verdun anset for at være en fransk fæstning af underordnet betydning.

Den tyske hær planlagde at rette fronten, som slangede sig uden om byen Verdun og de fremskudte fæstninger. Den franske hær skulle tvinges til at indsætte hovedparten af sin styrke her for at forsvare det nationalt betydningsfulde sted. Den militære operation fik kodenavnet *Operation Gericht*. Overkommandoen for 5. armé fik til opgave at lede operationen.

Slaget markerede begyndelsen på de store materielslag under 1. verdenskrig. Aldrig tidligere havde industrialiseringen af krigen været så tydelig. I den forbindelse sikrede det franske Noria system en regelmæssig rotation af tropperne. Det var af stor betydning for at sikre et vellykket forsvar og var en væsentlig faktor for at etablere Verdun som et symbol for hele Frankrig. Den tyske hærledelse antog derimod at franskmændene var tvunget til at udskifte troppeenhederne på grund af usædvanlig store tab. Falkenhayn fortalte, at modstanderen forblødte. I den tyske erindring blev Verdun til et begreb, som er forbundet med en følelse af bitterhed og en følelse af at være blevet udslidt.

Selv om kampene ved Somme var forbundet med væsentligt højere tab, blev de månedlange kampe ved Verdun til et tysk-fransk symbol på de tragiske resultatløse stillingskrige. Verdun står i dag som et mindesmærke mod krige og som et symbol på den vellykkede tysk-franske udsoning.

År. 1917.

Sverige indfører kørekortspflicht for bilister.

Navnet Husassistent (svensk: "hembiträde") indføres i Sverige, og skal erstatte *tjenestepige* (svensk: *tjänsteflicka*.^[1])

1. februar – Tyskland erklærer uindskrænket ubådskrig.

8. marts – Den russiske revolution bryder ud (Marts- eller Februarrevolutionen).

11. marts – Englænderne erobrer Bagdad.



15. marts – Nikolaj 2. af Rusland abdicerer, det russiske zardømme falder. **Nikolaj 2.** (født 18. maj 1868, død 17. juli 1918) blev Ruslands sidste zar fra 1894 til 1917. Han var søn af zar Alexander 3. og zarina Maria Feodorovna (på dansk kaldt kejserinde Dagmar).

Nikolaj 2. var stærkt religiøs. Han havde fra begyndelsen en vis opbakning fra folket, men syntes forfulgt af uheld. Det startede ved kroningsceremonien, hvor han tabte en kæde, der symboliserede det russiske kejserrige. Ved folkefesten bagefter opstod der panik som følge af dårlig planlægning, og et par tusind blev trampet ihjel. Folkets velvilje for den nye

zar svandt, da han samme aften deltog i bal i den franske ambassade.



Nikolaj 2. blev gift med den tyske prinsesse Alexandra af Hessen. Parrets første fire børn var piger Olga, Tatjana, Maria og Anastasia. Det femte barn var sønnen Alexei, hvis status som tronfølger var truet af, at han led af en alvorlig blødersygdom. Nikolaj elskede sin kone, der var meget religiøs og optaget af mysticisme. Hun blev opfattet som dominerende og havde stor indflydelse på zaren. Hun var meget optaget af helbredelsen af sønnen Alexei, hvilket bl.a. førte til at hun søgte hjælp hos den kontroversielle munk Rasputin.

Familien levede som de forrige zarer i umådelig pragt og rigdom, mens folket var fattigt. Regentparret var ikke demokrater og ignorerede alle trusler om revolution. Nederlaget i den Russisk-japanske krig i 1905 førte til et oprør, "den blodige søndag". Nikolaj lovede at oprette en folkevalgt forsamling, dumaen, men blot to måneder efter dumaens oprettelse, brød han sit løfte.

Rusland gik ind i første verdenskrig, og Nikolaj sendte soldater i kamp, mens landet var på sultegrænsen. Efter 2-3 års krig og nød udbrød Februarrevolutionen i 1917. Efter revolutionen tvang den provisoriske regerings Aleksandr Kerenskij zaren til at abdicere den 15. marts. Zaren og hans familie blev holdt i fangenskab i Zarskoje Selo, Tobolsk, og efter bolsjevikkerne overtog magten ved Oktoberrevolutionen, i Jekaterinburg, hvor zaren blev henrettet sammen med familien den 17. juli 1918.

31. marts – Danmark afhænder De dansk vestindiske øer til USA for 25 millioner dollars.

6. april – USA erklærer Tyskland krig.

16. april – Fransk storoffensiv ved Chemin-des-Dames, ender i nederlag og mytteri.

12. juli – Tysklands rigskansler Bethmann Hollweg afgår efter krav fra overkommandoen.

23. juli – Dansk Ride Forbund bliver stiftet C.A. Kraft

24. oktober – Tysk-østrigsk offensiv mod italienerne ved Caporetto.

2. november – England udsender Balfour-deklarationen som erklærer sig positiv over for et jødisk hjemland.

7. november – Bolsjevikkerne overtager magten i Rusland efter Oktoberrevolutionen

9. november – Englænderne erobrer Jerusalem.

17. november – Den franske regeringschef Georges Clemenceau skærper krigsindsatsen.
26. november – Rusland og Tyskland indleder fredsforhandlinger
6. december – Finland erklærer sig uafhængigt af Rusland.
11. december – Litauen erklærer sig uafhængig af Rusland og opretter kongeriget Litauen

År. 1918

Den spanske syge, en influenza med en særligt ondartet virus, bliver årsag til mellem 50 og 100 millioner dødsfald verden over. Epidemien fik navnet "Den Spanske Syge", idet Spanien var et af de få lande, der ikke deltog i 1. verdenskrig og derfor ikke havde særlig streng presseensur. Af den grund blev de første tilfælde af sygdommen rapporteret fra Spanien, på trods af at sygdommen sandsynligvis startede et andet sted. Ny forskning viser, at den med stor sandsynlighed startede i Kansas i USA. De tætte troppeopbygninger og massive troppebevægelser under Første Verdenskrig fik pandemien til at sprede sig hurtigere, og den større udbredelse fremmede mutation og kan have øget dødeligheden af virussen. Nogle forskere mener, at soldaternes immunforsvar var svækket af underernæring og den stress, som fulgte af kampe og kemiske angreb, således at de var mere modtagelige for smitten. Price-Smith er fremkommet med et kontroversielt argument om, at virussen hjalp med at tippe magtbalancen i de sidste dage af krigen i de allieredes favør. Han fremlægger data, som viser at virusbølgerne ramte Centralmagterne før de ramte de allierede, og at både sygdomstilfælde og dødelighed var betydelig højere i Tyskland og Østrig end i Storbritannien og Frankrig.

En stor medvirkende faktor for den verdensomspændende influenzaudbredelse var den større grad af rejseaktivitet; moderne transportsystemer gjorde det nemmere for soldater, søfolk og civile rejsende at sprede smitten hurtigt til samfund over hele verden.

På det tidspunkt havde man ingen vaccination eller lægemidler mod sygdommen, så man forsøgte at begrænse smitten ved at lukke offentlige steder som skoler, teatre og biografteatre. Mange ofre var i alderen 15 til 45 år, hvilket afviger fra det normale mønster ved influenzaepidemier, hvor børn og gamle bukker under.

Et antal franske og belgiske soldater, der havde været krigsfanger i Tyskland, blev sejlet til Danmark for at komme til hægterne igen. Nogle af disse døde under pandemien og er begravet på Assistens Kirkegård.

På grund af fødevaremangel i Danmark er der rationeringer på en række fødevarer. En lille historie fra Holm. Under den første verdenskrig, da har der været mangel på alting, og de rationer som den enkelte fik tildelt, har været meget, meget små. Ofte er det sket at de preussiske myndigheder har foretaget "Revision", det vil sige at man lavede husundersøgelser, for at sikre sig at ingen havde stukket noget til side. Om en sådan undersøgelse skriver dagbladet

"Dybbøl-Post" den 25. maj 1916.

Landrådet i Sønderborg gør bekendt, at der ved en Revision af den enkle Husholdning i Holm Kommune, er der fundet ikke mindre end 4000 pund kødvarer der kunne hengemmes, forud betydelige mængder af brødkorn og sukker. De pågældende ville blive anklaget af statsadvokaten, og de forefundne forråd ville kunne beslaglægges. I den anledning opfordre landråden alle der har fortiet forråd af brød, korn, sommerkorn, kødvarer der kan hengemmes, sukker, kaffe, the, mel eller kartofler, til at anmelde forrådene til kommuneforstanderen inden den 3. jun. Dersom der ikke sker anmeldelse inden denne frist, vil der blive rejst krav mod dem, der ved en senere revision måtte findes i besiddelse af sådanne hemmelige forråd, og disse vil blive konfiskeret under vederlag.

Mange Bøder

Ved et af landråden i Sønderborg, for nogle måneder siden, anordnet opgør over levnedsmidler i private husholdninger på landet, blev en del forråd ikke opgivet, og ved en senere foretagen undersøgelse i Holm, ved hjælp af politistyrken, blev flere af beboerne der, meldt for utilstrækkelig angivelse af forrådene. I disse dage er mange af dem nu blevet idømt bøder. En landmand der havde slagtet en kalv til en familiefest, er ligeledes blevet idømt en bøde.

Godt naboskab i fare.

Den her omtalte revision huskes endnu af nogle af de ældre holmboer, og en af dem beretter, at undersøgelsen medførte lidt kold luft mellem to naboejendomme i Holmskov. Baggrunden var følgende.

Da undersøgelsen på den ene ejendom var afsluttet, sagde gendarmen, som ledede operationen, at nu skulle de over til naboen der boede længere mod vest. Ejeren af ejendommen bemærkede hertil, at så var det meget kortere, i stedet for at følge den slagte landevej, at gå bag om laden og så bare tværs over marken.

Gendamen har sikkert takket for det gode råd, og har så, sammen med sine hjælpere, begivet sig på vej, tværs over marken og igennem et par hegn, for at nå fem til naboejendommen. -Men så langt nåede de ikke lige med det samme, for da de var kommet igennem et hegn og ind på naboens grund, opdagede de en vogn, læsset med forskellige sager, som ejeren havde villet bringe i sikkerhed før revisionen kom, han kunne jo ikke ane at myndighederne, på grund af et godt råd fra en kollega, kom anstigende den vej fra. Han var helt sikkert en af dem der er blevet idømt en bøde, og at det har bevirket lidt kold luft mellem de to ejendomme, er jo ikke så mærkeligt.

4. januar – Finland bliver uafhængig af Rusland.

8. januar – USA's præsident Woodrow Wilson fremlagde sin fredsplan for 1. verdenskrig.

11. februar - Stormen på Børsen i København af syndikalister.

14. februar - Rusland overgår til den gregorianske kalender.

3. marts – Brest Litovsk-freden mellem Rusland og Tyskland, Rusland udtræder af krigen.

21. marts – Tyskland begynder sin sidste storoffensiv på vestfronten.

1. juli – Den underjordiske Nørreport Station åbner.

18. juli – De Allierede starter deres modoffensiv.

15. september – De Allierede starter offensiv mod Bulgarien.
29. september – Bulgarien kapitulerer til de Allierede.
3. oktober – Tyskland får første parlamentariske regering, indleder forhandlinger med de Allierede.
16. oktober – Kejser Karl erklærer Østrig-Ungarn omdannet til en forbundsstat.
23. oktober – De danske sønderjyders rigsdagsmand H.P. Hanssen kræver i den tyske rigsdag, at Sønderjylland skal genforenes med Danmark.
30. oktober – Tyrkiet afslutter våbenstilstand med de Allierede.
4. oktober – Østrig-Ungarn undertegner våbenstilstand med de Allierede.
9. november – Wilhelm 2. abdicerer som tysk kejser og flygter til Holland



Wilhelm blev født den 27. januar 1859 i Kronprinzenpalais i Berlin som ældste søn af kronprins Frederik i hans ægteskab med prinsesse Victoria af Storbritannien og Irland (af huset Sachsen-Coburg og Gotha). Hans far var ældste søn af kejser Wilhelm 1. af Tyskland, og hans moder var ældste datter af dronning Victoria af Storbritannien og prins Albert af Sachsen-Coburg og Gotha. Hans moder var den britiske dronnings ældste barn, og havde mænd ikke gået foran kvinder i arvefølgen, ville han også være blevet britisk konge.

Hans mor var endvidere tante til Alexandra af Hessen gift med zar Nikolaj 2. af Rusland (af huset Oldenburg) og søster til kong Edward 7. af Storbritannien. Han blev døbt med de traditionelle preussiske kongenavne Frederik og Wilhelm og blev desuden opkaldt efter sine bedsteforældre i Storbritannien med navnene Viktor og Albert.

Wilhelm havde et nært, personligt venskab med sine fætre, zar Nikolaj 2. af Rusland og kong Georg 5. af Storbritannien. Han prøvede ofte at drille og plage sine kongelige slægtninge.

Da 1. verdenskrig lakkede mod enden, befandt Wilhelm sig i sit krigshovedkvarter i Spa i Belgien. Han blev overrasket over uroen, som brød ud i Tyskland og blev yderligere chokeret over mytteriet i Kiel den 3. november. Da novemberrevolutionen fulgte efter mytteriet



i Kiel, blev han usikker på hvad, han skulle gøre, og håbede, at han kunne beholde den preussiske kongetrone, selv om han gik af som tysk kejser.

Nederlaget i verdenskrigen kompromitterede imidlertid kejserdømmet, og Ententemagterne nægtede at slutte fred med Wilhelm.^[9] Videre blev han informeret af Wilhelm Groener om, at de tyske tropper ikke ville kæmpe for ham som kejser i en indre strid i Tyskland.

Den 9. november 1918 offentliggjorde den midlertidige rigskansler Max af Baden kejserens abdikation.

11. november – 1. verdenskrig afsluttes, da Tyskland og Ententen (de Allierede) kl. 11.00, i en jernbanevogn i Compiègne-skoven, underskriver en våbenstilstand.

14. december – Portugals præsident, Sidonio Paes, der året forinden har tiltaget sig diktatorisk magt, myrdes ved et attentat, kun 6 uger efter, at han har overlevet et tidligere attentatforsøg.

År. 1919

15. januar – Pianisten Ignace Paderewski bliver republikken Polens første præsident.

15. januar – Den polsk-tyske agitator, pacifist og medstifter af kommunistpartiet, Rosa Luxemburg, blev myrdet sammen med partifællen Karl Liebknecht af de vagter, der skulle overføre dem til varetægtsfængslet Moabit i Berlin.

15. januar – En 15 meter høj melassetank eksploderer i Boston, og 21 mennesker bliver dræbt ved ulykken som følge af den udstrømmende glohede melasse.

16. januar – Alkoholforbud i USA bliver indført

7. april – den bayriske rådsrepublik udråbes. Knap en uge senere, den 13. april, overtager kommunisterne magten i rådsrepublikken.

2./3. maj – Frikorps-styrker nedkæmper i samarbejde med den tyske hær den bayriske rådsrepublik.

1. oktober - Retsplejeloven træder i kraft hvorved retsplejen adskilles fra forvaltningen.

28. november – Nancy Astor bliver første kvindelige medlem af det engelske parlament, da hun vælges i Plymouth.

År. 1920

Stor-Berlin dannes, ved at indlemme 7 hidtil selvstændige byer og 59 landsbyer i det daværende Berlin.

Postgirosystemet i Danmark træder i kraft.

9. januar – De Samvirkende Fagforbund (datidens navn for LO) rejser krav om indførelse af sommerferie.

10. januar – På initiativ af den amerikanske præsident Woodrow Wilson trådte Folkeforbundets statutter i kraft.

10. februar – Ved en folkeafstemningen stemmer flertallet i Nordslesvig (1. zone eller De Sønderjydske Landsdele) for en genforening med Danmark.

Da Versaillesfreden omsider trådte i kraft, kunne man fastsætte folkeafstemningen i 1. zone, Nordslesvig, til den 10. februar og folkeafstemningen i 2. zone, Mellemslesvig inkl. Flensborg, til den 14. marts. Afstemningen i Nordslesvig gav som ventet et betydeligt samlet dansk flertal, ca. 75 % af stemmerne, og kun ganske få distrikter med tysk flertal. Afstemningen i 2. zone viste et endnu tydeligere tysk flertal, sammenlagt ca. 80 % af stemmerne. Afstemningen i 2. zone var imidlertid ikke samlet, men distriktsvis, men intet afstemningsdistrikt havde dansk flertal.

13. marts - I Berlin besætter frikorpset Marinebrigade Ehrhardt regeringsbygningerne og tvinger regeringen på flugt under Kappkuppet



Kappkuppet (tysk: *Kapp-Putsch*) eller **Kapp-Lüttwitz kuppet** (*Kapp-Lüttwitz-Putsch*) var et forsøg på statskup, der fandt sted i Tyskland fra den 13. til 18. marts 1920. Kupforsøget var monarkistisk; det var et forsøg på at styrte Weimarrepublikken og på denne måde tilbageføre de politiske, økonomiske og sociale forandringer, der var blevet gennemført som følge af

novemberrevolutionen. Kuppet havde støtte fra konservative kredse og dele af Tysklands hær Vorläufige Reichswehr og havde sit udspring dels i begivenhederne under Novemberrevolutionen, dels i Versaillestraktatens krav om nedrustning i Tyskland.



Kuppet fandt sted i Tysklands hovedstad Berlin, og den tyske regering måtte flygte ud af byen. Kuppet blev dog en fiasko, da store dele af den tyske befolkning efterkom regeringens opfordring til generalstrejke, ligesom de fleste lavere rangerede tyske embedsmænd nægtede at samarbejde med den regering, som kupmagerne udnævnte.

Selvom kupforsøget var kortlivet, havde det stor betydning for Weimarrepublikkens fremtid. Kuppet var den direkte anledning til den venstreorienterede Ruhropstand, som regeringen og militæret slog brutalt ned, hvorimod deltagerne i Kappkuppet blev behandlet langt mere lempeligt. Begivenhederne i 1920 polariserede de tyske vælgere og resulterede i politisk magtskifte ved valget i juni måned til Weimarrepublikkens rigsdag.

14. marts – Ved en folkeafstemning stemmer flertallet i 2. zone (Mellemslesvig) tysk. Der bliver ingen afstemning i 3. zone (ved Dannevirke). Mellemslesvig, Sydslesvig og Holsten forbliver tyske.

18. marts - Efter generalstrejke i Tyskland bryder Kappkuppet sammen efter få dage, og kupmagerne Walther von Lüttwitz og Wolfgang Kapp flyger ud af Tyskland.

29. marts – Påskekrisen begynder og varer til 4. april 1920, da Kong Christian X imod Folketingets flertal afskedigede Ministeriet Zahle II i håb om at udløse et folketingsvalg, der kunne give flertal for at indlemme Flensborg i Danmark.

Regeringen Liebe



Hvornår:

30.03.1920 - 05.04.1920

Hvem:

Otto Liebe, Statsminister
Henri Konow, Udenrigsminister
H.P. Hjerl Hansen, Finansminister
Henri Konow, Forsvarsminister
H. Edvard Hass, Kirkeminister
Thorkild Roving, Undervisningsminister
Otto Liebe, Justitsminister til 02.04.1920
Kristian Sindballe, Justitsminister fra 02.04.1920

W. Oxholm, Indenrigsminister

N.C. Monberg, Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)

W. Oxholm, Landbrugsminister (ad interim)

M.N. Suenson, Handelsminister



Regeringen Friis

Regering:

Forretningsministerium

Hvornår:

05.04.1920 - 05.05.1920

Hvem:

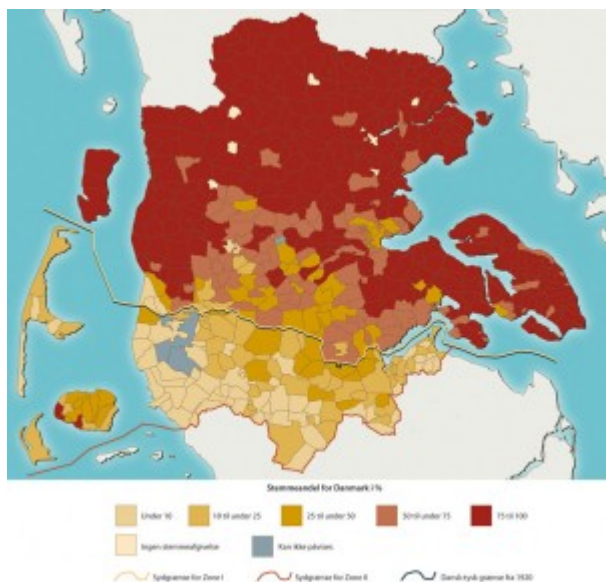
M. P. Friis, Statsminister
O. C. Scavenius, Udenrigsminister
A. M. Koefoed, Finansminister
M. P. Friis, Forsvarsminister

C. E. A. Ammentorp, Kirkeminister
P. J. Pedersen, Undervisningsminister
F. Schrøder, Justitsminister
H. Vedel, Indenrigsminister
K. Riis-Hansen, Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)
Chr. Sonne, Landbrugsminister
H. P. Prior, Handelsminister
J. Jensen, Socialminister

6. juni - Ved det første valg i Tyskland under Weimarforfatningen taber socialdemokraterne mere **Afstemning i Nord- og Midtslesvig**

Den danske regering og de danske sønderjydere leder H.P. Hanssen ville helst kun gennemføre en folkeafstemning i den nordlige del, hvor de var næsten sikre på, at der var dansk flertal. De ville undgå, at der inden for Danmarks grænser kom et stort tysk mindretal, og de ville nødig have lange diskussioner om, hvor præcis grænsen skulle gå. Derfor trak man en streg på landkortet. Området nord for, som man kaldte zone 1, kom til at stemme den 10. februar. Resultatet var som ventet. Ca. 75 % stemte dansk.

Flensborg og et mindre landområde syd for den nuværende grænse – zone 2 – fik dog lov til at stemme 14. marts. Her stemte til gengæld 80 % tysk. Længere sydpå stemte man slet ikke, fordi Danmark ikke ønskede det.



Den danske stemmeprocent ved afstemningerne i Zone I og II i 1920

Kort: Jørgen Andersen, Museum Sønderjylland – Arkæologi Haderslev

Tyske flertal i byer nord for grænsen

Zone 1 kom til Danmark, mens zone 2 kom til Tyskland. Overordnet set trak man altså grænsen efter folkets vilje. På begge sider var der dog folk, der havde ønsket en anden grænse. Syd for grænsen var der kun dansk flertal i tre små landsbyer, men nord for grænsen var der tysk flertal flere steder. Små tyske flertal i byerne Aabenraa og Sønderborg kunne der vanskeligt tages hensyn til, når

områderne omkring de to byer havde store danske flertal. Mere problematisk var det, at byerne Tønder og Højer kom til Danmark, fordi de lå lige nord for den streg, Danmark havde trukket på forhånd. De havde nemlig markante tyske flertal.

15. juni – De Sønderjydske Landsdele bliver genforenede med Danmark ved Genforeningen 1920 (Genforeningsdag og Valdemarsdag).



10. juli – Christian 10. rider over den gamle grænse og flere dages genforeningsfest starter.

26. august – Det 19. forfatningstillæg bliver en del af USA's forfatning. Herved får kvinder stemmeret i hele USA.

1. september – Frankrig overtager styret i Libanon som mandatområde under Folkeforbundet.

28. september - Sverige afholder riksdagsvalg.

5. december – Efter en folkeafstemning vender Konstantin I tilbage til Grækenland efter landflygtighed.

Første lov om danske folkebiblioteker vedtaget i Folketinget.

År. 1921.

Skrivelse af 27 Juli fra indenrigsministeriet fritager Holm fra at blive sammenlagt med Pøl. Holm udgør i fremtiden én sognekommune med Hans Hansen,(1870-1974) Damgade 39, som den første danske sognerådsformand efter genforeningen.

Pagehår er højeste mode for kvinder.
De første pølsevogne ses i København.

1. februar – Folketælling i Kongeriget Danmark samt på Grønland og Færøerne.

Kvinder opnår valgret i USA.

Det kinesiske kommunistparti bliver grundlagt.

Gandhi indleder en civil ulydighedskampagne i Indien.

Republikken Irland løsriver sig fra Storbritannien.

Landsbyen Vatnsøyra blev grundlagt på Færøerne, som første bygd, der ikke ligger ved kysten.

Writers Guild of America, West grundlægges.

Lyngby Boldklub stiftes.

År. 1922

Egypten ophører med at være et protektorat under Storbritannien.



Prinsesse Olga af Grækenland og Danmark bliver forlovet med den senere kong Frederik 9. Forlovelsen ophæves senere samme år.

Prinsesse Olga blev født i Athen i Grækenland den 11. juni 1903 som datter af Prins Nikolaos af Grækenland og Danmark, der var en yngre søn af kong Georg 1. af Grækenland. Hendes mor var storfyrstinde Helena Vladimirovna af Rusland. Blandt hendes oldefædre var både kong Christian 9. af Danmark og kejser Alexander 2. af Rusland, mens Kejser Nikolaj 1. af Rusland var oldefar til begge hendes forældre. Hun havde to yngre søskende, Elisabeth og Marina.

I 1917, da Olga var 11 år gammel, blev hendes morbror kong Konstantin 1. afsat, og familien blev tvunget i eksil. De bosatte sig først i Schweiz og siden i Paris under små økonomiske omstændigheder. De kunne vende tilbage til Grækenland, da Konstantin blev genindsat i 1920.

Olgas blev, sammen med sin søster Marina, betragtet som "en af sin tids smukkeste kvinder, men ifølge hendes biograf Ricardo Mateos Sainz de Medrano var hun en "stille, romantisk og

Allerede før hun gik i eksil, var et ægteskab på tale med den kommende Frederik 9. af Danmark, og de to unges forlovelse blev også annonceret offentligt i 1922. Men for Olga var det en blivende ydmygelse at den danske prins kejtet tog hendes søsters hånd i stedet for hendes ved den officielle præsentation af det unge par foran folket i Athen. Kort efter besluttede Olga at gøre en ende på forlovelsen med den danske tronarving

8. maj – Damhusmordet i København, ét af årtiets kriminalmysterier.

28. juni Den irske borgerkrig bryder ud.

13. september – jordens overflades endnu højeste temperatur blev målt i Al 'Aziziyah i Libyen til 58 °C.

4. oktober – England, Frankrig, Italien og Tjekkoslaviet anerkender Østrigs suverænitet i Geneveprotokollen af 4. oktober 1922

4. november – Howard Carter opdager indgangen til Tut Ankh Amons grav i Kongernes Dal nær Luxor, Egypten.

26. november – Howard Carter åbner graven "KV62" sammen med Lord Carnarvon, dennes datter og et par andre.

5. december – Det britiske parlament vedtager loven om oprettelse af den Irske Fristat, hvorved det lovliggør den irske fristats forfatning.

6. december – Den irske Fristat oprettes officielt med George 5. af Storbritannien som overhoved.

30. december – Unionen af Sovjetiske Socialist Republikker grundlægges.

Niels Bohr modtager Nobelprisen i fysik.
Fascisten Mussolini overtager magten i Italien.
Første danske radioudsendelse.

Egypten ophører med at være et protektorat under Storbritannien.

1. januar – I Vancouver begynder man at køre i højre side af vejen.

11. januar – Insulin blev anvendt for første gang på et menneske.

Insulin er et peptidhormon som regulerer kulhydraters metabolisme. Navnet insulin kommer af det latinske ord *insula* der betyder ø, og hormonet hedder sådan fordi det syntetiseres i de såkaldte beta-celler i bugspytkirtlens Langerhanske øer.

Insulin virker ved at binde sig til molekyler på celleoverflader, de såkaldte insulinreceptorer. Når insulin bindes til receptorerne øges bl.a. transporten af glukose ind i cellen. Glukosetransporten ledsages af kalium-transport, også ind i cellen.

Mennesker der har type 1 sukkersyge syntetiserer ikke selv insulin, og hvis de ikke får tilført insulin udefra, dør de i sidste ende af sult.

Fysiologisk set er insulin menneskets vigtigste anabole hormon

kvindeforenings tilbud om at skaffe plads til børn, som trænger til et hjem.

Det vedtoges at nedsætte indtægter fra kr. 1000 - 2300 i en skala fra 60 - 5 % og forhøje indtægter fra kr. 2400 - 5000 i en skala fra 5 - 40 %.

Børnefradragene sættes til 150 kr. pr. barn.

Det besluttedes at bygge en ny skole, og indlede forhandlinger med Eleonore Hansen om køb af byggeplads.

Byggeudvalg: Fr. Frederiksen, Otto Petersen og Hans Hansen.

Den 9. maj – Damhusmordet i København.

Lidt i seks om morgenen d. 8. maj 1922 cyklede gartnerimedhjælper Jeppe Jepsen fra sit hjem på Junovej i Søtorp. Han var på vej til sin arbejdsplads, Rosendahls Gartneri, der lå på Rødovrevej ved hjørnet af den nuværende Rødovre Parkvej (Villa Flora var gartner Rosendahls bolig). Da han kom ud på den del af Annexgårdsvej, som den gang kun var en smal sti, fik han øje på en taxa, der holdt parkeret på marken ved siden af stien.

Jeppe Jensen nærmede sig taxaen og så, at chaufføren sad sammensunken ved rattet. Først troede han, at chaufføren sov, men da han så nærmere efter opdagede han, at chaufførens ene kind var dækket af størknet blod og at han var stendød. Efter at have sundet sig lidt fandt Jeppe Jepsen ud af, at det nok var bedst straks at alarmere politiet. Derfor kørte han tilbage ad Annexgårdsvej, hvor den lokale betjent boede. Betjenten var imidlertid på hospitalet og Jeppe Jepsen gik derfor over til købmand Jensen på Annexgårdsvej, som ringede til Glostrup Politistation.

Politiets undersøgelser viste, at chaufføren på taxa A 7516, Christian Martinus Jensen, var blevet ramt af tre skud alle affyret på tæt hold. Et af projektilerne var gået ind i hjernen og havde dræbt ham på stedet. Chaufføren var desuden blevet frarøvet sin pengepung, som nogle timer senere blev fundet tom på den anden side af Roskildevej.

Mordet er aldrig blevet fuldt opklaret. Politiets mistanke rettede sig efter nogen tid mod tre personer med tilknytning til miljøet omkring værtshuset "Den Fingerløse" på Åboulevarden: Mouritz Andersen, Karen Andersen (mellem venner kaldet Musse Gadedreng) og Gudrun Olesen. De indrømmede at have været passagerer på taxachaufførens sidste tur, men nægtede at have skudt chaufføren. Både Mouritz Andersen og Karen Andersen havde på et vist tidspunkt begge tilstået, at de havde skudt ham, men de trak senere deres tilståelser tilbage.

Da anklageren ikke kunne bevise, hvem af dem der havde affyret det dræbende skud, kom dommen i 1926 til at lyde på meddelagtighed i drab og røveri for Mouritz og Karen Andersens vedkommende, mens Gudrun Olesen slap med en dom for meddelagtighed i røveri. Mouritz Andersens dom lød på 16 års tugthusarbejde, Karen Andersen fik 10 års tugthus. Gudrun Olesens straf kom til at svare til den tid hun havde siddet i varetægtsfængsel. Mouritz Andersen blev prøveløsladt i 1936 og prøvede forgæves at få taget sin sag op igen sidste gang i 1945. f. årtiets kriminalmysterier.

13. september – jordens overflades endnu højeste temperatur blev målt i Al 'Aziziyah i Libyen til 58 °C.

4. oktober – England, Frankrig, Italien og Tjekkoslovakiet anerkender Østrigs suverænitet i Geneveprotokollen af 4. oktober 1922.

4. november – Howard Carter opdager indgangen til Tut Ankh Amons grav i Kongernes Dal nær Luxor, Egypten.

26. november – Howard Carter åbner graven "KV62" sammen med Lord Carnarvon, dennes datter og et par andre.

5. december – Det britiske parlament vedtager loven om oprettelse af den Irske Fristat, hvorved det lovliggør den irske fristats forfatning.

6. december – Den irske Fristat oprettes officielt med George 5. af Storbritannien som overhoved.

30. december – Unionen af Sovjetiske Socialist Republikker grundlægges.

År.1923.

Neergaard III



Regering:

Venstre

Hvornår:

09.10.1922 - 23.04.1924

Hvem:

N. Neergaard (V), Statsminister

C. M. T. Cold(u.p.), Udenrigsminister

N. Neergaard (V), Finansminister Søren Brorsen (V), Forsvarsminister

Jacob Appel (V), Kirkeminister

Jacob Appel (V), Undervisningsminister

Svenning Rytter (V), Justitsminister

Oluf Kragh (V), Indenrigsminister

M. N. Slesbager (V), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)

Th. Madsen-Mygdal (V), Landbrugsminister

Oluf Kragh (V), ad interim til 10.10.1922 Handelsminister

Jørgen Christensen (V), fra 10.10.1922 Handelsminister

Klaus Berntsen (V), fra 16.10.1922 Minister uden portefølje

År. 1923.

Hitler fængsles efter et mislykket kup i Tyskland.

Grækenland overgår til den gregorianske kalender, som nu er indført "over hele verden".

11. januar – Da Tyskland ikke kan betale afdragene på sin krigsskadeserstatning efter 1. verdenskrig, besætter Frankrig og Belgien Ruhrområdet i Tyskland.

16. februar – Den engelske arkæolog Howard Carter åbner faraoen Tut Ankh Amons

Catharine Marie Petersen, * 22. apr. 1923, † 17. apr. 2005. Hun blev gift med Jacob Nisse Nicolaisen, * 5. dec. 1896 i Ladelund Tyskland (søn af Jacob Nissen Nicolaisen og Christine Henriette Nissen), † 21 jun. 1978.

Børn:

- i. Peter Petersen, * 22. apr. 1944, † 3 jan 2013. Han blev gift med Inge Schnauffer.
28. ii. Henriette Sina Nicolaisen * 4 jul 1950.
- iii. Johan Nissen Nicolaisen, * 8. dec. 1952 i Ladelund Tyskland.
29. iv. Nico Nicolaisen * 3 mar 1958.
- v. Holger Nicolaisen, * 10 apr 1961. Han blev gift med Regina, 12 jul 2004 i

Harrisle

År.1924.

Den 29. januar indvies den nuværende skole, nu sognegård, ved en stor festlighed i Holm

Stauning danner den første arbejderregering.

Krystalapparater til radiolytning er den store dille.
Lening dør.

12. februar – Tutankhamons sarkofag åbnes 15 måneder efter, at graven først blev opdaget.

21. maj – Norges Automobil-Forbund bliver grundlagt.

6. september – Et attentat finder sted mod Benito Mussolini.

Oktober – Luftskibet USS Los Angeles (ZR-3) ankommer til New Jersey efter en transatlantisk flyvning. Luftskibet var ved sin jomfrurejse det største luftfartøj nogensinde.



Det andet **USS Los Angeles** var et luftskib med stift skrog benævnt **ZR-3**, der blev bygget i 1923–1924 af Zeppelin-fabrikken i Friedrichshafen, Tyskland, der oprindeligt benævnte luftskibet **LZ-126**. Luftskibet blev overdraget til USA af den tyske regering som led i de tyske krigsskadeerstatninger efter 1. verdenskrig.

Regeringen Stauning I



Regering:

Socialdemokratiet

Hvornår:

23.04.1924 - 14.012.1926

Hvem:

Th. Stauning (S), Statsminister

Carl Moltke (u.p.), Udenrigsminister

C. V. Bramsnæs (S), Finansminister

L. Rasmussen (S), Forsvarsminister

Peter Dahl (S), Kirkeminister

Nina Bang (S), Undervisningsminister

K. K. Steincke (S), Justitsminister

C. N. Hauge (S), Indenrigsminister

J. Friis-Skotte (S), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)

Kristen Bording (S), Landbrugsminister

Th. Stauning (S), Minister for industri handel og søfart

12. oktober – Der vises talefilm for første gang i Danmark

13. oktober – Ankara afløser Istanbul som Tyrkiets hovedstad.

29. oktober – Mustafa Kemal "Atatürk" Pasha, proklamerer republikken Tyrkiet, hvilket er afslutningen på århundreder med osmannisk styre med dets sultanater og kalifater. Dagen fejres som Tyrkiets nationaldag. "Atatürk" var præsident og landsfader indtil sin død i 1938.

År. 1925.

1. januar – Norges hovedstad Kristiania skifter navn til Oslo.

1. januar – Som start på det nye års første dag bliver klokkespillet på Københavns Rådhus ved midnat transmitteret direkte over Danmarks Radio. Det bliver fremover en fast nytårstradition.

5. januar – Nellie Tayloe Ross bliver den første kvindelige guvernør i USA. Hun bliver valgt i staten Wyoming.

12. oktober – 600 nordamerikanske soldater overtager politiopgaverne i Panama City – "til beskyttelse af USA's interesser"

5. november – Folketælling for Kongeriget Danmark

1. december – Locarno-traktaten, der skal skabe fred og afspænding i Europa underskrives i Schweiz af Storbritannien, Frankrig, Tyskland, Italien og Belgien

År. 1926

250-årsdagen for den svenske sejr i 1676 i slaget ved Lund bliver fejret med festlige orgier i den gamle lærdomsby og forhenværende danske hovedstad med militærparader og storsvenske taler i nærvær af kong Gustav V.



Slaget ved Lund stod den 4. december 1676 og er et af de blodigste slag, der er blevet udkæmpet i Norden. Tabstallene var cirka 50% på begge sider (6.500 danskere og 3.000 svenskere), da solen gik ned over kamppladsen.

Om morgenen den 4. december gik den svenske kong Karl XI med sin hær over Kævlungeåen og angreb den danske hær under ledelse af Christian V. Kampene foregik i over otte timer, og resultatet var længe usikkert. Efter et større mandefald synes det dog hen ad eftermiddagen, at svenskernes

kræfter var udtømte. Da gjorde kong Karl XI med nogle hundrede ryttere et sidste fortvivlet angreb i ryggen på de tynde, danske rækker og vristede dem sejren af hænde. Danskerne trak sig herefter tilbage til citadellet i Landskrona.

Svenskerne vandt slaget ved nytænkning inden for den taktiske offensiv, men sejren kunne ikke udnyttes direkte på grund af de store tab.



27. januar – John Baird, skotsk opfinder, demonstrerer første gang offentligt sin nye opfindelse "fjernsynet".

Fjernsyn (eller **tv** (også stavet **TV**), der står for *television*) er et apparat til brug for modtagelse og fremvisning af bevægelige billeder. Det er et ord, der er sammensat af det græske ord *tele* (der betyder *fjern*) og det latinske ord *vision* (der betyder *syn*).

Fjernsynet er et kasseformet apparat, der kan modtage tv-signaler og lave dem om til bevægelige billeder på en skærm med tilhørende lyd til dets højtalere. Egentlig så svarer lyddelen i et fjernsyn til en radio, men det der adskiller de to ting, er kamera – og billedrøret. Når kamerarøret optager billedet, bliver det opbygget på en gennemsigtig og lysfølsom katode. Her bliver det aflæst af elektroner, der bliver skudt ud fra en elektronkanon. Resultatet overføres til senderen, hvorfra det sendes af sted til modtagerne. Signalerne kan blandt andet opfanges ved hjælp af en antenne, en parabolantenne hvis der er tale om satellit tv, og sidst men ikke mindst kan de, der bor i husstande i byområderne få tv-signalerne fra kabler. Når billedrøret

endelig modtager billederne, bliver der skudt elektroner ind på indersiden af billedrørets gennemsigtige front. Billederne opbygges som prikker på vandrette streger, men det sker så hurtigt – 50 gange i sekundet og for de nyere fjernsyn 100 gange i sekundet – at vi mennesker slet ikke kan opfatte det. Det eneste vi ser, er billeder der bevæger sig.

Ud over at der er forskelle ved en sort-hvid udsendelser, så er der også forskelle ved farve-TV landene imellem.

1. august – Pressens Radioavis går i luften

2. december – der afholdes folketingsvalg i Danmark.

6. december – Benito Mussolini, italiensk diktator, indfører skat på ungarle

14. december – Thomas Madsen-Mygdal danner efter folketingsvalget Regeringen Madsen-Mygdal



Regeringen Madsen-Mygdal Regering:

Venstre

Hvornår:

14.12.1926 – 30.04.1929

Hvem:

Th. Madsen-Mygdal (V), Statsminister

L. Moltesen (V), Udenrigsminister

N. Neergaard (V), Finansminister

Søren Brorsen (V), Forsvarsminister

Fr. Bruun-Rasmussen (V), Kirkeminister

J. Byskov (V), Undervisningsminister

Svenning Rytter (V), Justitsminister

Oluf Kragh (V), Indenrigsminister

Johannes Stensballe (V), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)

Th. Madsen-Mygdal (V), Landbrugsminister

M. N. Slebsager (V), Minister for industri, handel og søfart til 3/10 1928,

Th. Madsen-Mygdal (V), Minister for industri, handel og søfart ad interim til 6/10 1928



Johannes Stensballe (V), Minister for industri, handel og søfart ad interim

V. Rubow (V), Minister for sundhedsvæsen

År. 1927

Charles Lindbergh flyver som den første over Atlanterhavet.

Charles Augustus Lindbergh (4. februar 1902 – 26. august 1974), kendt som "Slim", "Lucky Lindy" og "The Lone Eagle", var en amerikansk flyver som var berømt for at være den første til at flyve non-stop solo over Atlanterhavet i 1927. Lindbergh har modtaget Medal of Honor

Kl. 7.52 den 20. maj 1927 lettede Charles Lindbergh fra den nu tidligere Roosevelt Field lufthavn, på Long Island med "Spirit of St. Louis" på historiens første soloflyvning over Atlanterhavet. Han landede i Frankrig 33½ time senere.

14. december – England underskriver en traktat, der anerkender Iraks uafhængighed og tilbyder støtte til Iraks ansøgning om optagelse i Folkeforbundet.

14. december – England underskriver en traktat, der anerkender Iraks uafhængighed og tilbyder støtte til Iraks ansøgning om optagelse i Folkeforbundet.

År. 1928

Skoleskibet "København" forsvinder sporløst i Stillehavet.

Skoleskibet *København* var en femmastet bark (med en B&W dieselmotor 508 HK som hjælpemaskine) tilhørende ØK, søsat 1921, og var verdens største sejlskib. Fører på skibets første rejse (26. oktober 1921 – 7. november 1922) var kommandørkaptajn og teknisk direktør i A/S Det Østasiatiske Kompagni (EAC) baron Niels Juel-Brockdorff.

Skibet blev bestilt i 1913, og skroget stod færdigt i 1915, men grundet 1. verdenskrig blev skibet ikke færdigbygget. Skroget blev slæbt til Gibraltar, omdøbt til "Black Dragon" og blev brugt som kuldepot.

Efter 1. verdenskrig blev et nyt skrog bygget efter de oprindelige tegninger, og skibet blev endelig færdigbygget og søsat 24 marts 1921. Under kaptajn Hans Ferdinand Andersen forsvandt skibet sporløst i december 1928 eller i januar 1929 med 59 mand om bord efter at have forladt Buenos Aires med kurs mod Australien. Hvad der forårsagede *Københavns* forlis er aldrig blevet opklaret.

Aarhus Universitet oprettes

17. januar – "*Brugsforenings-Bladet*" udkommer første gang. Fra 1945 hedder det *Samvirke*, og det gør det den dag i dag, hvor FDB's medlemsblad er Danmarks største månedsmagasin med næsten en halv million abonnenter.



Aarhus Universitet oprettes

17. januar – "*Brugsforenings-Bladet*" udkommer første gang. Fra 1945 hedder det *Samvirke*, og det gør det den dag i dag, hvor FDB's medlemsblad er Danmarks største månedsmagasin med næsten en halv million abonnenter.

11. september Universitetet i Århus indvies.

30. september: Alexander Fleming opdager penicillinet.

Penicilliner er en gruppe antibiotika udledt fra *Penicillium* sæksvampe. Penicilliner er historisk vigtige, da de var de første lægemidler, som effektivt kunne behandle en række alvorlige infektionssygdomme som tuberkulose, syfilis og stafylokokinfectioner. Penicilliner er hyppigt anvendt i dag, så mange bakterier er blevet resistente overfor ældre penicilliner. Alle penicilliner er β -lactamantibiotika, og opdagelsen af deres antibakterielle effekt bliver generelt tilskrevet den skotske videnskabsmand Alexander Fleming i 1928.

Penicillin blev i 1928 opdaget ved et tilfælde af bakteriologen Alexander Fleming. Under arbejdet med bakterier på St. Mary's Hospital i London blev en af hans petriskåle med stafylokokbakterier kontamineret med svamp. Han observerede, at bakterierne ikke kunne vokse tæt på svampekolonien. Han identificerede svampen som *Penicillium chrysogenum*. Han fandt ud af, at den antibakterielle aktivitet var til stede i et filtrat af en suppe, hvor svampen havde vokset og kaldte filtratet penicillin.^[1] Fleming dyrkede svampen og undersøgte filtratets effekt på diverse bakterier. Han fandt ud af, at filtratet havde antibakteriel aktivitet på mange sygdomsfremkaldende Gram-positive bakterier, der giver sygdomme som skarlagensfeber, meningitis, lungebetændelse og difteri. Derimod havde det ikke effekt på Gram-negative bakterier, undtagen *Neisseria* arter der bl.a. giver gonoré og meningitis.^[2]

I 1939, mere end ti år efter Flemings heldige opdagelse, lykkedes det Howard Walter Florey og Ernst Boris Chain fra Oxford Universitet at udvinde penicilliner i pulverform og vise, at de havde en klinisk effekt på infektionssygdom i forsøgsdyr. Mængderne, som de fik isoleret, var dog for små til at kunne anvendes til kliniske forsøg på mennesker.^[3]

I 1941 tog de engelske forskere til USA, hvor de fik hjælp fra Peoria Lab til at udvikle en metode til fremstilling af store mængder penicillin. De anvendte en anden stamme af *Penicillium chrysogenum*, da denne voksede bedre i de dybe fermenteringstanke og derved producerede mere penicillin. I 1943 udførtes de nødvendige kliniske forsøg på mennesker, og produktionen blev hurtigt opskaleret. Det blev således muligt at behandle sårede allierede soldater på D-dag under 2. verdenskrig. Efter intensiv forskning lykkedes det at isolere og oprense benzylpenicillin.

I 1945 blev strukturen af benzylpenicillin opklaret af Dorothy Crowfoot Hodgkin ved hjælp af røntgenkrystallografi.

Samme år modtog Fleming, Florey og Chain Nobelprisen i medicin og fysiologi.

6. oktober – Generalen Chiang Kai-shek bliver Kinas præsident.

21. januar – Oscar 2. af Sverige, konge af Sverige og Norge (død 1907).

Et andragende om aldersrente sattes til kr. 15,50 månedlig og et andet andragende til 28 kr. månedlig.

27.7.1929. i Holm

Et andragende om aldersrente kunne ikke bevilges efter den opgivne indtægt.

28.10.1929. i Holm

1) Et barn kendes forsorgsberettiget i Holm kommune. ekspropriere grund af Jens Clausen til fortsættelse af den sydlige bygade ud til den ny regulerede Bygade. Der afsluttedes akkord med Jens Clausen således, at kommunen betaler 40 Øre pr m² for den nødvendige grund og ligeledes 40 øre pr m² for den jord der afskæres på den vestlige side af vejen, som derefter overgår til kommunens eje, alt med forbehold af amtsrådets tilladelse.

2) Der bevilges enkebørnsrente 200 kr for et barn og 160 kr for 4 børn, som udbetales månedlig forud. 1 gang for november 1929.

År. 1929.

9. januar – Penicillinet blev anvendt for første gang.

10. januar – Tegneseriefiguren Tintin bliver "født", da den belgiske tegner Hergé for første gang bringer en stribe med Tintin i dagbladet Le XXième Siècle.



11. februar – Vatikanet opstår som selvstændig stat midt i Rom

Vatikanstaten er en bystat på 44,2 hektar i Rom i Italien og er verdens mindste suveræne stat, der har bred global accept.



Vatikanstatens politik varetages af et enevældigt valgmonarki, hvor lederen af den romerskkatolske kirke har magten. Paven er den primære lovgivende, besluttende og udøvende magt i Vatikanstaten, der adskiller sig fra Den Hellige Stol, som er et sjældent tilfælde af ikke-arveligt monarki.^[7] Vatikanstaten er det eneste tilbageværende enevældige monarki i Europa.

Området blev i oldtiden kaldt *Ager Vaticanus*. Det kan måske stamme fra det latinske *vaticinium*, der betyder "varsel": Der lå et tempel på egnen, hvortil der var knyttet profeter, *vates*. Området var landligt med vingårde. Vinen derfra stod ikke højt i kurs, og Martial skrev: "Drikker du Vatikanvinen, drikker du gift. Kan du lide eddike, kan du også lide Vatikan-vin." Da undergrunden var rig på ler og sand, var der fremstilling af tegl og keramik i området. Midt på *Ager Vaticanus* lå en gravplads. Døde måtte ikke begraves inden for bymurene, så Via Cornelia, der førte gennem egnen, var kantede med gravmæler. Her blev også apostlen Peter gravlagt. Agrippina den ældre besad nogle store haver mellem Vatikanhøjden og Tiberen, og efter hendes død begyndte sønnen Caligula at bygge et cirkus der. Det blev fuldført af Nero, som opkaldte det efter Caligula og sig selv: *Circus*

Gaii et Neronis. Her fandt en af de første kristenforfølgelser sted, og det var nok her, Peter led martyrdøden.

Regeringen Stauning II



Hvem:

Th. Stauning (S), Statsminister
E Munch (R), Udenrigsminister
C. V. Bramsnæs (S), Finansminister til 31.05. 1933
H.P. Hansen (S), Finansminister fra 31.05. 1933
L. Rasmussen(S), Forsvarsminister til 24.11.1932
H. P. Hansen (S), Forsvarsminister fra 24.11.1932 til 31.05.1933
Th. Stauning (S), Forsvarsminister fra 31.05.1933
Peter Dahl (S), Kirkeminister
Frederik Borgbjerg (S), Undervisningsminister
C. Th. Zahle (R), Justitsminister
Bertel Dahlgaard (R), Indenrigsminister

J. Friis-Skotte (S), Minister for offentlige arbejder (Trafikminister)

Kristen Bording (S), Landbrugsminister

C.N.Hauge (S), Minister for industri og handel (Handelsminister)

Th. Stauning (S), Minister for søfart og fiskeri til 31.05.1933

C. N. Hauge (S), Minister for søfart og fiskeri ad interim

K. K. Steincke (S), Socialminister



8. – 29. august – luftskibet LZ 127 Graf Zeppelin gennemfører en jordomflyvning.

Graf Zeppelin” var et tysk luftskib, opkaldt efter grev Ferdinand von Zeppelin, som udviklede zeppelinere. Skibet fløj for første gang den 18. september 1928, og med en længde på

236,6 meter og et volumen på 105 000 m³ var det datidens største luftskib. ”Graf Zeppelin” var som udgangspunkt udviklet til eksperimentielle formål og til at promovere brugen af luftskibe, men blev samtidig benyttet til luftpost og passagertransport for at selskabet bag kunne finansiere driftsudgifterne.



I oktober 1928 fløj skibet sin første oversøiske tur til Lakehurst, New York. I august 1929 påbegyndte ”Graf Zeppelin” en rejse Jorden rundt, på den tid en meget ambitiøst projekt. De ”flyvende giganters” popularitet

gjorde det let for direktøren for "Zeppelin", Dr. Hugo Eckener, at finde sponsorer til turen; en af dem var den amerikanske avismand William Randolph Hearst, som krævede at turens officielle udgangspunkt skulle være Lakehurst Naval Air Station, NJ.^[1] Hearst havde fået placeret journalisten Grace Marguerite Hay Drummond-Hay, som derved blev den første kvinde, der fløj Jorden rundt. Første etape gik tilbage over Atlanterhavet til Friedrichshafen i Tyskland. Den næste del førte luftskibet over Sibirien, hvor store landområder som hidtil havde været ukendte blev kortlagt. Fx blev det fastlagt at Severnaja Semlja bestod af to øer, og ikke én som hidtil antaget. Næste stop fandt sted i Tokyo. Fra Japan fløj "Graf Zeppelin" over Stillehavet til San Francisco og Los Angeles, det første gang et luftfartøj havde krydset dette hav uden stop. Herfra fortsatte luftskibet tværs over USA til Chicago og Lakehurst, som det nåede 29. august 1929. Hele turen rundt om Jorden havde været i alt 21 dage, 5 timer og 31 minutter og strakte sig over 31.400 km.

Blandt de prominente passagere på denne tur var blandt andet polfareren George Hubert Wilkins og hans brud Suzanne Bennett, turen var en bryllupsgave fra Hearst.

24. oktober – Wall Street-krakket.



Wall Street-krakket begyndte torsdag den 24. oktober 1929 (ofte kaldet **Sorte torsdag**), da der på New Yorks børs i alt blev solgt 12 mio. aktier til faldende kurser. Krakket nåede sit højdepunkt tirsdag den 29. oktober (Sorte tirsdag). Om torsdagen lykkedes det at stoppe faldet, ved at store investorer købte store mængder Blue-chip-aktier. Dette havde stoppet panikken i 1907.^[1] Denne gang fortsatte panikken næste mandag, hvor Dow Jones-indekset faldt 13 %. Tirsdag faldt aktierne yderligere 12 %. I samtlige stater brød økonomien sammen. Det var historiens største børsfald med hensyn til mængden af udbudte aktier, tabenes størrelse og antallet af ruinerede spekulanter. I oktober var kurserne raslet ned med 30% og måneden efter med 50 procent. Indekset fandt først sit lavpunkt den 22. juli 1932. Det tog omkring 25 år, inden indekset var oppe på samme niveau, som det havde nået før

krakket.

Krakket på Wall Street-børsen i 1929 må helt ses i lyset af den forudgående spekulation. Denne var sket ved brug af metoder, som måtte fremme krakket den dag, spekulationen havde nået sit højdepunkt.

USA oplevede fra midten af 1924 en periode med økonomisk vækst, hvilket blandt andet afspejlede sig i kursen på værdipapirer. Folk tjente mange penge og var interesserede i yderligere indtægter. Da kursen på værdipapirer var stigende, indebar det muligheden for at tjene penge ved at købe, mens prisen var forholdsvis lav, og sælge, når prisen var steget - med andre ord: at spekulere i fortsatte kursstigninger.

takt med, at spekulationen voksede, voksede også den del, der skete på margin. Marginhandel består i, at den, der ønsker at købe værdipapirer, kun indbetaler en del af dettes samlede pris

(kontantmarginen), resten finansieres af en bank. Betingelsen er, at værdipapiret bliver liggende i banken som sikkerhed for det lån, banken har ydet. Køberen har ved sin formelle ejendomsret den fulde fordel af enhver stigning i værdipapirets kurs og tillige det udbytte, der måtte blive udbetalt af den virksomhed, som værdipapiret gælder, til aktionærer. Hvis køberen senere, når prisen er steget, sælger, skal restbeløbet over for banken indfries, mens den resterende kapitalgevinst tilfalder vedkommende ubeskåret. Det er indlysende, at hvis værdien af værdipapiret i stedet falder, vil køberen blive bedt om at indbetale et større beløb end ellers for, at banken kan få sikkerhed for sit lån. Er køberen ikke villig eller i stand til dette, vil banken gennemtvinge et salg af værdipapiret for at få sine udlånte penge tilbage. I en situation med generelt faldende kurser, vil mængden af tvangssolgte værdipapirer være forholdsvis stor, og uden købere vil dette bidrage til yderligere -brat - kursfald.

I forbindelse med børsspekulationen skete der en kraftig stigning i sådanne marginlån: i begyndelsen af 1920-erne lå de på mellem 1,0 og 1,5 milliarder dollars, i de første måneder af 1926 havde de nået 2,5 milliarder, i slutningen af 1927 3,5 milliarder, i juni 1928 4 milliarder, i november 5 milliarder og ved udgangen af 1928 næsten 6 milliarder. I sommeren 1929 havde de passeret 7 milliarder dollars.

Den 3. september nåede spekuleringen sit højdepunkt. Den 4. september var markedet stabilt, men torsdag den 5. september indtrådte et kursfald. Omsætningen voksede hurtigt, da folk forsøgte at sælge deres aktier, og der blev handlet 5.565.280 aktier på New Yorks fondsbørs. Om fredagen rettede markedet sig, og lørdag var det fast. Mandag var kurserne på ny ustadige, og i de følgende dage var de ujævne men med en svagt vigende tendens. Lørdag den 19. oktober var markedet svagt, og der forekom flere kraftige kursfald under den hidtil næststørste lørdagsomsætning, hvor under 3.488.100 aktier skiftede ejere. Times' aktieindeks faldt 12 point.

Mandag den 21. oktober blev omsat 6.091.870 aktier under faldende kurser. Tirsdagen viste en usikker fremgang, og onsdag blev der solgt store mængder aktier og kurserne faldt hurtigt. Torsdag den 24. oktober udbrød panikken første gang: der blev solgt 12.894.650 aktier og ofte først efter, at kurserne havde foretaget lodrette dyk. Udviklingen fik flere og flere til at forsøge at sælge, og det nærmede sig panik. I denne situation forsøgte bankerne at yde markedet "organiseret støtte": man besluttede at stille en pulje til rådighed for at købe aktier til en pris, der ville sikre dem imod fortsat fald. Denne demonstrative indsats fik umiddelbart kursfaldene til at stoppe, men det var ikke nok. Salgsordrer strømmede ind, og kurstendensen forværredes igen. Fredag og lørdag var omsætningen fortsat stor, men kurserne stort set stabile.^[26]

Mandag den 28. oktober brød panikken ud igen. Omsætningen nåede 9¼ million, og tabene var langt værre end den foregående torsdag. Times' industriaktieindeks faldt næsten 49 point. Tirsdag den 29. oktober brød markedet fuldstændigt sammen: da børsen lukkede, var registreret en omsætning på 16.410.030 aktier (men registreringen var ikke fuldstændig), og Times' industriaktieindeks faldt 43 point. Denne dag brød investeringsselskaberne sammen, og mange kunne slet ikke sælge deres aktier. Efter dette besluttede man at indskrænke børsens åbningstid.

Tirsdag den 5. november var valgdag, og børsen holdt lukket. Onsdag holdt børsen kun åbent i tre timer, men der blev solgt næsten 6 millioner aktier og kurserne raslede ned. Udviklingen fortsatte de følgende dage. I midten af november standsede kursfaldet for en tid, og i resten af november og december var det svagt stigende. I januar, februar og marts skete der en bedring på aktiemarkedet, og frem til juni var det svagt opadgående, men i juni var der et stort kursfald, og der efter faldt

kurserne (med få undtagelser) uge efter uge, måned efter måned og år efter år frem til og med juni 1932. På dette tidspunkt var depressionen en realitet.

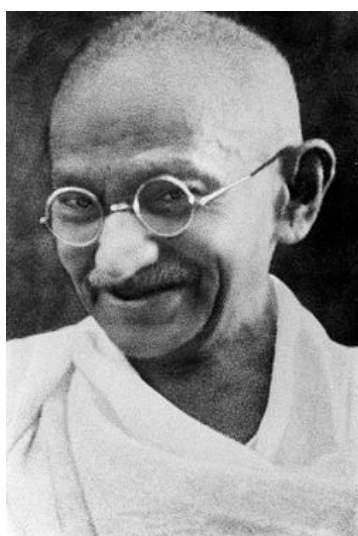
22. december – I London indledes forhandlinger om at give Indien status som britisk dominion.

År. 1930.

18. februar – Himmelleget Pluto opdages af den amerikanske astronom Clyde Tombaugh.

28. marts – Konstantinopel får officielt navnet Istanbul.

5. april Mahatma Gandhi i Indien, udviser civil ulydighed ved at anføre en march til havet for at bryde det engelske saltmonopol.



Mohandas Karamchand Gandhi eller **Mahatma Gandhi** (2. oktober 1869 – 30. januar 1948) var en indisk politiker og åndelig leder, der stod i spidsen for Indiens uafhængighedsbevægelse.

Født i Porbandar, et lille fyrstedømme i nuværende Gujarat.

Gandhi blev uddannet jurist og arbejdede som sådan i London, England indtil han rejste til Sydafrika.

Han kæmpede fra 1893 til 1914 i Sydafrika for at forbedre indernes forhold der.

Tilbage i Indien startede han i 1919 ulydighedskampagne og boykot mod den engelske kolonimagt for at opnå selvstyre. Gandhi blev Kongrespartiets leder, men var gentagne gange fængslet af englænderne. Han organiserede mange aktioner baseret på *Satyagraha* el. "passiv modstand" (ofte betegnet som civil ulydighed). I 1930 ledede han en 400 km lang march til havet for at demonstrere mod regeringens saltmonopol.

Gandhi var modstander af Indiens deling i Pakistan og Indien i 1947 og agiterede for en fælles muslimsk-hinduistisk stat, men blev myrdet af en fanatisk hindu, der var modstander af en forsoning med muslimerne.

Gandhis filosofi og ideer var stærkt påvirket af Bhagavad Gita, hinduisme og jainisme. Han levede et simpelt liv med bøn, faste og meditation, var vegetar og skrev flere bøger om dette emne.

Hans tilnavn, Mahatma, betyder "den store sjæl".

30. juni – De franske besættelsesstyrker forlader Rhinlandet.

5. november – Folketælling for Kongeriget Danmark.

Ensilering opfindes af den finske biokemiker Artturi Virtanen.

Jetmotoren opfindes af Frank Whittle.



Frank Whittle (1. juni 1907 i Coventry – 9. august 1996 i Columbia, Maryland) var en engelsk pilot, forretningsmand og opfinder af jetmotoren, der revolutionerede flyindustrien. Han må dog dele æren med dr. Hans von Ohain, der ganske vist var et par år bagefter med sin opfindelse, men på grund af bedre økonomisk opbakning var den første der fik et fly på vingerne. De blev venner efter krigen og endte begge deres dage i USA.

Frank Whittle var søn af en værktøjsmager og lærte håndværket fra barnsben på sin fars fabrik.

18. februar – Himmelleget Pluto opdages af den amerikanske astronom Clyde Tombaugh.

7.3.1930

År. 1931

Norge gør krav på Østgrønland.
Arbejdsløsheden vokser stadig.

9.1.1931. i Holm

1) Skatteudskrivningen fastsættes til 19000 kr. af fast ejendom og 19000 af indtægt.

Den 9. februar – Tuborgfondet grundlægges på 40 års dagen for etableringen af De forenede Bryggerier.



Tuborgfondet er oprettet af Tuborgs Bryggerier den 9. februar 1931 i anledning af 40 året for etableringen af De forenede Bryggerier, fundatsen foreskriver at fondet skal virke for udvikling og gennemførelse af samfundsgavnligt initiativer og aktiviteter – særlig til støtte for dansk erhvervsliv.

Fra 1950 har fondet støttet uddannelsesrejser, søgt gennem udvalgte læreranstalter.

Fondet blev pr. 1. oktober 1991 gjort til en afdeling af Carlsbergfondet.

I 1999 indstiftes Den Erhvervsøkonomiske Pris som årligt uddeles til 7 ph.d. studerende.

Siden sin grundlæggelse har fondet ydet mere end 600 mio. kroner (i nutidsværdi) til erhverslivet, kunsten, kulturen, uddannelse og sport.

En del af fondets midler (3 mio. i 2008) går til Tuborgs Grønne Fond som er aktivt hvert andet år.

Ford og den Russiske stat.

År. 1932.

Charles Lindberghs 20 måneder gamle søn kidnappes og findes senere død.



Lindbergh kidnappingen af hans søn, Charles A. Lindbergh, Jr. i marts 1932; en Bruno Hauptmann blev anholdt og senere henrettet for mordet i 1936.

8. januar – Den østrigske ingeniør Gustav Tauschek fremstiller det første datalager på en magnettromle.

Irak erklæres selvstændigt

År. 1933.

Det værste år i den store depression.

Den Store Depression eller blot **Depressionen**, var en dramatisk og verdensomspændende recession, som i de fleste steder begyndte i 1929 og sluttede på forskellige tidspunkter i 1930'erne, alt afhængigt af, hvilket land der var tale om. Det var den største og hidtil vigtigste økonomiske depression i verdenshistorien. Depressionen begyndte i USA og spredte sig herefter til resten af verden. Depressionens omfang blev med blandet succes forsøgt stoppet med New Deal, da Franklin D. Roosevelt blev præsident i 1933.

De hårdest ramte områder var USA og Tyskland, men også det øvrige Europa og Australien blev hårdt ramt. Resten af verden mærkede også følgevirkningerne af den økonomiske krise i vesten, da deres internationale handel naturligvis også rantes af vestens svært forringede købekraft.

5. januar – Arbejdet på Golden Gate-broen ved San Francisco begynder

30. januar – Adolf Hitler bliver tysk kansler.

27. februar – Rigsdagsbranden i Berlin.



Rigsdagsbranden som blev en vigtig begivenhed i etableringen af Nazi-Tyskland, begyndte den 27. februar 1933 – blot en uge før valget til rigsdagen.

Branden på Rigsdagsbygningen i Berlin opstod tilsyneladende flere steder i bygningen, og da politi og brandvæsen nåede frem, havde en stor eksplosion spredt ilden til rigsdagssalen. Den hollandske kommunist Marinus van der Lubbe gemte sig nøgen bag bygningen i færd med at stryge tændstikker mod bygningen. Politiet mente, at attentatmanden var grebet på fersk gerning. Han blev i retten kendt skyldig og idømt dødsstraf.

Hændelsen var den direkte årsag til, at den tyske præsident, Hindenburg, dagen efter udstedte den såkaldte

Rigsdagsbrandforordning ("*Forordning af Rigspræsidenten til Beskyttelse af Folket og Staten*"), der gav Rigskansler Adolf Hitler næsten uindskrænkede beføjelser til at fængsle enhver politisk modstander. Da den formodede attentatmand var kommunist, opstod mistanken om, at det kommunistiske parti var ved at planlægge et kup. Partiet blev forbudt fra 1. marts og kunne ikke stille op til valget.

Bl.a. i aviserne spredtes budskabet om, at der var tale om en kommunistisk sammensværgelse, der havde til formål at "skænde tyskernes koner og myrde deres børn."

Den 5. marts blev valget afholdt planmæssigt og gav det nazistiske parti 44 % af stemmerne, mens dets støtteparti, Deutschnationale Volkspartei, fik 8 %. Hermed kunne regeringen samle 52 %. Det var en skuffelse, da nazisterne havde håbet på at opnå 50-55 % af stemmerne alene. De måtte ty til bestikkelse for at nå det nødvendige 2/3 flertal, der var krævet for at indføre Bemyndigelsesloven, der gav nazisterne med Hitler i spidsen en nærmest diktatorisk magt.

Senere er der spurgt, om det var nazisterne selv, der påsatte branden for at fjerne kommunisterne. Da van der Lubbe blev taget på fersk gerning, hersker der ikke meget tvivl om hans deltagelse – spørgsmålet er blot, hvor stor den var, ikke mindst fordi branden opstod samtidigt flere steder.

I januar 2008, næsten 75 år efter branden, blev dødsdommen over van der Lubbe ophævet af Tysklands øverste statsadvokat.

28. februar - Rigspræsident von Hindenburg og rigskansler Adolf Hitler udsteder Rigsdagsbrandforordningen

4. marts – Herbert Hoover (1929 – 1933) afløses af Franklin D. Roosevelt (1933 – 1945) som amerikansk præsident.

5. marts - Ved valget til den Tyske Rigsdag opnår Hitlers NSDAP knap 44% af stemmerne.

22. marts – Den første officielle Kz-lejr åbner. Dachau ved München.

Dachau ligger i 482 meters højde ved floden Amper i en dal , hvor også Dachauer Moos ligger. Det højeste punkt i kommunen er Schlossberg, og det laveste ligger ved bydelen Prittlbach på grænsen til nabokommunen Hebertshausen.

Dachau grænser til Bergkirchen i vest, Schwabhausen i nordvest, Röhrmoos i nord, Hebertshausen i nordøst og Karlsfeld i syd. Mod øst grænser Dachau til Landkreis München med kommunen Oberschleißheim.

Byen er mest kendt for koncentrationslejren Dachau som blev anlagt af nazisterne i 1933, som den første „*officielle*“ koncentrationslejr, der sammen med Auschwitz blev indbegrebet af betegnelsen. Koncentrationslejren har i dag et mindesmærke.

24. marts - Den Tyske Rigsdag vedtager bemyndigelsesloven, hvorved Rigsdagen bemyndiger Adolf Hitler og den nazistiske regering til at lede Tyskland uden om Rigsdagen.

maj – Karl Jansky meddeler opdagelsen af radiobølger fra midten af Mælkevejen.

1. juni – Nordjysk Udstilling åbner i Aalborg. Som en del af udstillingen åbner også Aalborg Tårnet.

7. juni - Fuldblodshesten *Hyperion* ejedes af Jarlen af Derby vinder det engelske derby og senere på året St. Leger Stakes.

3. december – Christian 10. taler, som den første danske konge, i radioen.

5. december – Spiritusforbuddet i USA ophæves. Det var indført i 1920. Samtidig forbydes marihuana.

22. december – Der afsiges dom i sagen om rigsdagsbranden i Berlin. Hollænderen Marinus van der Lubbe dømmes til døden og guillotineres, mens de øvrige frikendes – dog uden at blive løsladt fra fængslet.

26. december – Nissan etableres i Tokyo i Japan.

26. december – FM-radio patenteres.

År.1934

3. april – Københavns første S-togs-linje åbnes (Frederiksberg – Vanløse – Nørrebro – Hellerup).

30. juni – De lange knives nat i Tyskland hvor blandt andre Ernst Röhm bliver arresteret og efterfølgende myrdet.



De lange knives nat (tysk: **Nacht der langen Messer** + ?), også kaldet **Röhm-Putsch** (*Röhm-kuppet*) eller **Operation Kolibri**, var en udrensning, som fandt sted i Nazityskland mellem 30. juni og 2. juli 1934, da det nationalsocialistiske styre gennemførte en række politiske likvideringer. Første skikkelser på den venstreorienterede fløj i nazistpartiet, herunder deres bannerfører Gregor Strasser, blev myrdet, og det samme blev fremtrædende konservative anti-nazister, såsom den tidligere kansler Kurt von Schleicher og Gustav Ritter von Kahr, som havde slået Hitlers ølkælderkup ned i 1923. Mange af de dræbte var ledere i Sturmabteilung (SA), de paramilitære brunskjorter.

Adolf Hitler slog til mod SA og dens leder Ernst Röhm, fordi Hitler anså det uafhængige SA og dens medlemmers tendens til at øve gadevold for en direkte trussel mod sin nyligt vundne

politiske magt. Han ønskede også at berolige lederne af Reichswehr, det officielle tyske militær, som frygtede og afskyede SA – og især Röhm's ønske om at opløse Reichswehr i SA under Röhm's ledelse. Desuden var Hitler utryk ved Röhm's udtalte støtte til en "anden revolution", der skulle omfordele velstanden. Efter Röhm's mening havde Hitlers magtovertagelse været en "nationalistisk" revolution, men der manglede fortsat den "socialistiske" dimension af nationalsocialismen. Endelig brugte Hitler udrensningen til at angribe eller fjerne kritikere af sit nye styre, især de som var loyale over for vicekansler Franz von Papen, samt til at få afsluttet gamle mellemværender.^[a]

Mindst 85 personer blev dræbt under udrensningen, men det samlede dødstal kan have været flere hundrede,^{[b][c]} og over tusinde mistænkte modstandere blev arresteret.^[2] De fleste drab blev udført af *Schutzstaffel* (SS) og *Gestapo* (*Geheime Staatspolizei*), styrets hemmelige politi. Udrensningen styrkede støtten i Reichswehr til Hitler. Den dannede også et juridisk grundlag for naziregimet, da de tyske domstole og regeringen hurtigt fjernede århundreders forbud mod henrettelser uden dom, for at vise deres loyalitet overfor styret.

Under planlægningen blev operationen til tider omtalt som *Kolibri*, det kodeord som blev brugt til at sende henrettelsesgrupperne i aktion under udrensningen.^[3] Kodenaavnet lader til at være valgt tilfældigt. Begrebet "De lange knives nat" er ældre end selve massakren og bruges i almindelighed om hævnaktioner. I Tyskland bruges stadig begrebet "*Röhm-Putsch*" (*Röhm-kuppet*) om mordene. Det var den betegnelse, de fik af naziregimet, trods den udokumenterede antydning af at mordene var nødvendige for at forhindre et kup. Tyske forfattere bruger ofte anførselstegn eller skriver om det såkaldte Röhm-Putsch for at understrege dette.^[4]

2. august – Adolf Hitler bliver tysk Führer og bliver dermed både statsoverhoved og rigskansler

18. september – Sovjetunionen tilslutter sig Folkeforbundet

År, 1935.

1. januar – Præsident Mustapha Kemal Pasha benævner sig selv *Atatürk* – *tyrkernes fader*.

6. januar – I Kina overtager Mao Zedong ledelsen af det kommunistiske parti.

11. januar – Amelia Earhart blev den første person, der fløj solo fra Hawaii til Californien.

21. april - 3276 mennesker mister livet i Taiwans værste jordskælv nogensinde registreret.

15. maj – Den gamle Lillebæltsbro indvies.

Den fynske hovedbane mellem Middelfart og Nyborg åbnede i 1865 og blev året efter forbundet med Strib. Det var dog først syv år senere, at der blev indsat en jernbanefærge over Lillebælt til Fredericia (Snoghøj), så der var togforbindelse helt fra København.[5]

Da jernbanefærgen åbnede, begyndte undersøgelser af mulighederne for at få en fast forbindelse – dvs. en bro – over farvandet. Det første forslag blev fremlagt Rigsdagen i 1899 uden at blive vedtaget, da prisen var for høj.

Efter Genforeningen i 1920 var trafikken over Fyn og til Sønderjylland vokset markant, og der blev bevilget penge til at gennemføre jordbundsundersøgelser. Fra 1923 ledede Anker Engelund projekteringsarbejdet.

Den oprindelige tanke var en dobbeltsporet jernbanebro, da en kombineret vej- og jernbanebro ville blive for dyr. Alternativt var en slags hængebane under broen, som kunne "færge" køretøjerne over på den anden side.

Minister for offentlige arbejder M.N. Slebsager (V) fik i foråret 1924 vedtaget en anlægslov i Rigsdagen, der foreskrev opførelsen af en dobbeltsporet jernbanebro som højbro. Under lovforslagets behandling blev det diskuteret, om det skulle være en kombineret vej- og jernbanebro, men det blev endeligt fravalgt af sparehensyn. Imidlertid skulle bropillerne bygges, så broen nemt kunne øges med en vejdel.

Inden påbegyndelsen var der sket en sådan vækst i automobiltrafikken, at det var nødvendigt også at etablere kørespor til den. I sommeren 1927 vedtoges en 6 meter bred kørebane med fortov. Ekstraomkostningen blev finansieret med provenuet fra Loven om Afgift af Motorkøretøjer.

18. juni – Den tysk-britiske flådeaftale underskrives.

3. oktober – Etiopien invaderes af Italien.

Tyskland genopruster, værnepligt indføres.

De første Tv-udsendelser i Tyskland og England.

Verdens ældste registrerede fuldblodshest ved navn Tango Duke blev født. Den døde d. 25. januar 1978, og blev således 42 år.

Viet den 24. maj. 1935 i Storkyrkan i Stockholm.



Kronprins Frederik * 11. mar. 1899, søn af Christian X og dronning Alexandrine af Danmark.

Med.

Ingrid (Victoria Sofia Louise Margareta) * 28. mar. 1910, datter af Gustav VI Adolf og dronning Margareta af Sverige.

Deres børn.

1. Margrethe (Alexandrine Thorhildur Ingrid) * 16. apr. 1940, gift den 10. jun. 1967 med Henri Marie Jean Andre, greve de Laborde de Monpezat * 11 jun. 1934 i Talence, Gironde, søn af grev Andre de Laborde de Monpezat og grevinde Renee Dorsenot.

2. Benedikte (Astrid Ingeborg Ingrid) * 29. apr. 1944, gift den 3. feb. 1968 med Richard (Casimir Karl August Konstantin) af Sayn – Wittgenstein – Berleburg* 29. okt. 1934.

Deres børn.

A. Gustav (Frederik Philip Richard) * 12. jan. 1969.

B. Alexandra (Rosemarie Ingrid Benedikte) * 20. nov. 1970.

C. Nathalie (Xenia Margareta Benedikte) *2. maj. 1975.

3. Anne Marie (Dagmar Ingrid) 30. aug. 1946, gift den 18. sep. 1964 med Konstantin II * 2. jun. 1940, søn af Poul I og dronning Frederika af Grækenland.

Deres børn.

A. Alexia * 10. jul. 1965.

B. Pavlos * 20. maj. 1967.

C. Nikolaos * 1. okt. 1969.

D. Theodora * 9. jun. 1983.

E. Filippos * 26. apr. 1986.

Frederik døde som Frederik IX den 14. jan. 1972.

År. 1936

I februar blev der i Spanien valgt en demokratisk folkefrontsregering; I juli iværksattes en fascistisk rejsning som udviklede sig til den spanske borgerkrig.

Det populære spil, Matador, blev for første gang produceret af C. Drechsler Papirvarefabrik.^[1]

1. september – Århus Retsbistand grundlægges.

25. oktober – Tyskland og Italien indgår militæraftale kendt som Berlin-Rom-Aksen.

11. december – Edward 8. frasiger sig tronen i Storbritannien for at gifte sig med den fraskilte amerikaner Wallis Simpson. Han efterfølges af broderen Georg 6.

19. december – Forfatter og nobelprismodtager Thomas Mann fratages sin titel som æresdoktor ved Bonns Universitet som følge af, at han har forladt det nazistiske Tyskland og slået sig ned i udlandet.

År. 1937

19. april – Golden Gate-broen ved San Francisco står færdig, vartegnet fejres den 27. maj og åbnes for trafikken dagen efter.

6. maj – Zeppelinieren LZ 129 Hindenburg forulykker og brænder op ved Lakehurst. 36 personer omkommer. Ulykken er en væsentlig grund til at luftskibe opgives som middel til persontransport.



LZ 129 Hindenburg var et tysk luftskib, som blev bygget i 1935. Sammen med søsterskibet *Graf Zeppelin* er det det største luftfartøj, som nogensinde er blevet bygget. Luftskibet er mest kendt for den ulykke, det var involveret i d. 6. maj 1937 i New Jersey i USA; *Hindenburg-katastrofen*, hvor det brintfyldte luftskib nedbrændte på 37 sekunder. Denne hændelse var stærkt medvirkende til, at transport med luftskibe blev opgivet. Hindenburg var opkaldt efter Tysklands afdøde præsident, Paul von Hindenburg.

28. november – Under den spanske borgerkrig iværksætter general Francisco Franco en flådeblokade af alle spanske havne.

11. december – Italien forlader Folkeforbundet i protest mod sanktionerne mod Italiens angreb på Abessinien (Etiopien).

År. 1938

26. januar – Francos styrker indtog Barcelona i den spanske borgerkrig.

17. juni – Den sidste offentlige henrettelse i Frankrig: En stor tilskuerskare overværer at guillotinen i Versailles kapper hovedet af den dødsdømte morder Eugen Weidmann.

23. august – Molotov-Ribbentrop-pagten underskrives. Sovjet og Tyskland erklærer sig hermed allierede.

1. september – 2. verdenskrig begynder med den tyske invasion af Polen.

3. september – England og Frankrig, erklærer Tyskland krig, efter landets overgreb på Polen, men hjælpen til polakkerne er smålig.

17. september – Sovjetunionen angriber Polen fra øst, og polske styrker må nu kæmpe på 2 fronter.

Albert Einstein informerer præsident Franklin D. Roosevelt om muligheden af at lave en atombombe.

5. oktober – Polen må overgive sig, og lade sig besætte af Tyskland og Sovjetunionen. Overalt forsøger polske soldater af at flygte til nabolandene, for sidenhen at kunne kæmpe videre i krigen, for andre allierede styrker.

9. november – Under Krystalnatten afbrænder nazisterne i Tyskland hundredvis af synagoger og ødelægger tusinder af jødiske beboelser og forretninger. Flere blev pryglet ihjel og cirka 26.000 blev fængslet.

30. november – Sovjetunionen angriber Finland i Vinterkrigen.

15. december – Nylon til kommerciel brug fremstilles for første gang.

År. 1939

1. januar – Statsminister Thorvald Stauning holder en radiotransmitteret nytårstale til danskerne, bl.a. om landets svage forsvar.

8. januar – I Storbritannien bliver smør, bacon og sukker rationeret

17. juni – Den sidste offentlige henrettelse i Frankrig: En stor tilskuerskare overværer at guillotinen i Versailles kapper hovedet af den dødsdømte morder Eugen Weidmann.

5. oktober – Polen må overgive sig, og lade sig besætte af Tyskland og Sovjetunionen. Overalt forsøger polske soldater at flygte til nabolandene, for sidenhen at kunne kæmpe videre i krigen, for andre allierede styrker.

Regeringen Stauning IV



Regering

Socialdemokratiet (S), Det Radikale Venstre (R)

Hvornår

15.09.1939 - 10.04.1940

Hvem

Th. Stauning (S), Statsminister

P. Munch (R), Udenrigsminister

Vilhelm Buhl (S), Finansminister

Alsing Andersen (S), Forsvarsminister

Jørgen Jørgensen (R), Undervisningsminister

S. Unmack Larsen (S), Justitsminister

Axel Sørensen (S), Minister for offentlige arbejder

Kristen Bording (S), Minister for landbrug og fiskeri (Landbrugsminister)

Johs. Kjærboel (S), Minister for handel, industri og søfart (Handelsminister)

Bertel Dalgaard (R), Indenrigsminister

Johs. Hansen (S), Kirkeminister

Ludvig Christensen (S), Socialminister

År. 1940.

1. januar – Statsminister Thorvald Stauning holder en radiotransmitteret nytårstale til danskerne, bl.a. om landets svage forsvar.
8. januar – I Storbritannien bliver smør, bacon og sukker rationeret.
12. marts. – Vinterkrigen afsluttes med Fredstraktaten i Moskva.
4. april – Sovjetunionen påbegynder Katynmassakren uden for den russiske by Smolensk, hvor omkring 15-20.000 polske officerer og højtstående folk blev henrettet og begravet i massegrave. Massakren varer ved lidt over en måned, før alle polakkerne er henrettet med nakkeskud.
9. april – Danmark og Norge besættes af tyske styrker under 2. verdenskrig i operation Weserübung. Den danske regering aftaler en fredspolitik med den tyske besættelsesmagt, og skåner derfor den danske befolkning mod militære overgreb og ødelæggelser. (Fredsforsøgningen ophørte i 1943 med Augustoprøret)
12. april – Færøerne besættes af Britiske tropper for at undgå tysk besættelse.
10. maj – Tyskland invaderer Frankrig
10. maj – England besætter Island som et modtræk mod den tyske besættelse af Norge.
10. maj – Neville Chamberlain trækker sig og Winston Churchill bliver Premierminister af Storbritannien
14. maj – Dronning Wilhelmina af Nederlandene og hendes regering flygter til London
15. maj – Den nederlandske hær overgiver sig.
26. maj – Dunkirk evakuering af Britiske tropper fra Frankrig starter.
28. maj – Den belgiske hær overgiver sig.
4. juni – Evakueringen fra Dunkerque slutter. 300.000 britiske soldater blev evakueret.
10. juni – Kongeriget Italien erklærer krig mod England og Frankrig
9. juni – Canada erklærer krig mod Italien.
10. juni – Norge overgiver sig til de tyske tropper.
12. juni – 13.000 britiske og franske soldater overgiver sig til den tyske general Erwin Rommel ved Saint-Valery-en-Caux.
14. juni – Paris kommer under tysk besættelse.
14. juni – En gruppe på 728 polske politiske fanger fra Tarnów bliver de første indsatte i Auschwitz koncentrationslejr.

28. juni – General Charles de Gaulle bliver officielt anerkendt af England som "Leder af alle frie franskmænd – uanset hvor de befinder sig." – ("Leader of all Free Frenchmen, wherever they may be").

10. juli – Slaget om England begynder.

3. august – Sovjetunionen annekterer Litauen.

5. august – Sovjetunionen annekterer Letland.

6. august – Sovjetunionen annekterer Estland.

2. september – USA og Storbritannien indleder officielt samarbejde. 50 amerikanske destroyere bliver flyttet til England. Som gengæld får USA adgang til britiske baser i Nordsøen, Vestindien og Bermuda i 99 år.

7. september – Tyskland indleder en 57-nætters bomberegning af London.

12. september – En gruppe franske børn opdager Lascaux-hulerne.

27. september – Tyskland, Kongeriget Italien og Japan underskriver tremagtspagten.

5. november – Franklin D. Roosevelt vælges til præsident i USA for 3. gang.

4. november – Folketælling for Kongeriget Danmark.

Regeringen Stauning VSamlingsregering:



Socialdemokratiet (S), Venstre (V), Det Konservative Folkeparti (KF), Det Radikale Venstre (R)

Hvornår:

10.04.1940 – 08.07.1940

Hvem:

Th. Stauning (S), Statsminister

Vilhelm Buhl (S), Finansminister

Jørgen Jørgensen (R), Undervisningsminister

Kristen Bording (S), Minister for landbrug og fiskeri
(Landbrugsminister)

Johs. Kjærboel (S), Minister for handel, industri og søfart
(Handelsminister)

Johs. Hansen (S), Kirkeminister

P. Munch (R), Udenrigsminister

Bertel Dalgaard (R), Indenrigsminister

Aksel Sørensen (S), Trafikminister

Ludvig Christensen (S), Socialminister

Alsing Andersen (S), Forsvarsminister
S. Unmack Larsen (S), Justitsminister
Søren Brorsen (V), Minister uden portefølje
Oluf Krag (V), Minister uden portefølje
Henrik Hauch (V), Minister uden portefølje
Henning Hasle (KF), Minister uden portefølje
J. Christmas Møller (KF), Minister uden portefølje
Vilhelm Fibiger (KF), Minister uden portefølje

Samlingsregering:

Socialdemokratiet (S), Venstre (V), Det Konservative Folkeparti (KF), Det Radikale Venstre (R)



Hvornår:

08.07.1940 – 04.05.1942

Hvem:

Th. Stauning (S),
Statsminister † 03.05.1942
Erik Scavenius (u.p.),
Udenrigsminister
Vilhelm Buhl (S),
Finansminister
Søren Brorsen (V),
Forsvarsminister
Vilhelm Fibiger (KF),
Kirkeminister



Jørgen Jørgensen (R), Undervisningsminister
Harald Petersen (u.p.), Justitsminister til 09.07.1941
E. Thune Jacobsen (u.p.), Justitsminister fra 09.07.1941
Knud Kristensen (V), Indenrigsminister
Gunnar Larsen (u.p.), Minister for offentlige arbejder
Kristen Bording (S), Minister for landbrug og fiskeri (Landbrugsminister)
J. Christmas Møller (KF), Minister for handel, industri og søfart (Handelsminister) til 03.10.1940
Halfdan Hendriksen (KF), Minister for handel, industri og søfart (Handelsminister) fra 03.10.1940
Johs. Kjærboel (S), Arbejds- og socialminister

**Der findes 2 fotos af Staunings 6'te regering. Dels med og uden John Christmas Møller, som forlod regeringen den 3. oktober 1940 på tysk forlangende, idet han var for kritisk over for besættelsesmagten.*

År. 1941.

1. januar – Statsminister Th. Stauning holder en radiotransmitteret nytårstale til danskerne.
21. januar – Australiske og britiske tropper angriber Tobruk i Libyen.
8. marts – Statsminister Th. Staunings tale i Studenterhuset om den nazistiske nyordning af økonomien.
6. april – Tyskland indvaderer Jugoslavien og Grækenland.
17. april – Den kongelige jugoslaviske hær kapitulerer.
21. april – Grækenland kapitulerer.
17. maj Slaget om Kreta.
27. maj – Det tyske slagskib *Bismarck* sænkes af englænderne 500 sømil vest for Brest i Frankrig.
22. juni Nazityskland og flere af dets allierede angriber Sovjetunionen. Tyskerne regner med en sejr inden vinteren, grundet russernes materielle mangel.
7. december – Japans angreb på Pearl Harbor får USA til at deltage aktivt i 2. verdenskrig på De Allieredes side.
19. december – Hitler tager fuldstændig kommando over den tyske hær.

År. 1942

Regeringen Buhl I Samlingsregering



Socialdemokratiet (S), Venstre (V), Det Konservative Folkeparti (KF), Det Radikale Venstre (R)

Hvornår:

04.05.1942 - 09.11.1942

Hvem:

Vilhelm Buhl (S), Statsminister
 Erik Scavenius (u.p.), Udenrigsminister
 Vilhelm Buhl (S), Finansminister (til 16.07.1942)
 Alsing Andersen (S), (fra 16.07.1942)
 Søren Brorsen (V), Forsvarsminister
 Vilhelm Fibiger (KF), Kirkeminister
 Jørgen Jørgensen (R), Undervisningsminister
 E. Thune Jacobsen (u.p.), Justitsminister

Knud Kristensen (V), Indenrigsminister

Gunnar Larsen (u.p.), Minister for offentlige arbejder

Kristen Bording (S), Minister for landbrug og fiskeri (Landbrugsminister)

Halfdan Hendriksen (KF), Minister for handel, industri og søfart (Handelsminister
Johs. Kjærboel (S), Arbejds- og socialminister.

2. januar – Japanske tropper erobrede Manila, hovedstaden i Filippinerne.

6. januar – Den danske gesandt i London, greve Eduard Reventlow, får ordre til at komme til København, men svarer at det "ikke er muligt at rejse hjem". Baggrunden for ordren er, at han måneden før har meddelt, at han ikke længere vil modtage ordrer fra København.

6. januar – Amerikanske styrker udstationeres i England.

20. januar – Wannseekonferencen i Berlin-Wannsee

27. maj – Attentat på Reinhard Heydrich i Prag – agenter har kastet antitankgranater ind i Heydrichs bil, da han kørte forbi. Granaterne rammer bilens højre baghjul og sårer Reinhard Heydrich dødeligt.

4. juni – Reinhard Heydrich dør af sine sår i Prag

10. juni – SS gengælder attentatet ved nærmest at udlette byen Lidice. Mændene bliver dræbt på stedet og kvinder og børn sendes i kz-lejre

18. juni – Aggersundbroen åbnes for trafik. Broen har været tre år undervejs og overlevet flere sprængningsforsøg

År.1943

2. januar – Tyske tropper påbegynder tilbagetrækningen fra Kaukasus.

15. januar – Pentagon, verdens største kontorbygning i Washington, DC USA, færdiggøres.

2. februar – De sidste tyske tropper ved Stalingrad overgiver sig til russerne.

22. februar – Hans Scholl, Sophie Scholl og Christoph Probst henrettes i München efter at have spredt antinazistiske løbesedler på Ludwig-Maximilians universität.

10. marts – Første vellykkede våbenedkastning i Jylland.

30. maj – Dronning Alexandrines Bro mellem Sjælland og Møn indvies. Den faste forbindelse mellem Bogø og Møn indvies.

5. juli – Panserslaget ved Kursk indledes. Den 13. juli er slaget afgjort til russernes fordel.

10. juli – Sicilien erobres af de allierede.

25. juli – Italiens leder, Benito Mussolini, blev arresteret og sat i husarrest på ordre af den italienske konge. Italien får herefter aftalt en våbenhvile med amerikanerne, hvilket gør at tyskerne ophæver

alliancen med italienerne. Overalt i Sydeuropa foretager tyske styrker, massevis af henrettelser af italienske tropper.

(Slutningen af august) – Danskerne er utilfredse med regeringens fredsaftaler med Tyskland, og Augustoprøret starter med demonstrationer og strejker rundt omkring i landet.

29. august – Danmark erklæres i undtagelsestilstand og tyskerne afsætter regeringen.

9. september – Italien angribes for første gang på fastlandet af de allierede; Briterne går i land ved Taranto og amerikanerne ved Salerno.

12. september – Via Operation Gran Sasso raid, får SS-Hauptsturmführer Otto Skorzeny atter befriet Mussolini, og Hitler indsætter ham igen som leder af det nordlige Italien.

1.-2. oktober – Jagten på de danske jøder indledes. Størstedelen, ca. 7.000 er blevet varskoet om det og slipper væk til Sverige, men ca. 500 bliver fanget og deporteret til Theresienstadt, hvor ca. 50 omkommer.

3. oktober – Første V-2 raketter sendes mod London fra Peenemünde.

22. november – Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill og Chiang Kai-Shek mødes for at diskutere, hvorledes Japan kan besejres.

28. november – Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill og Stalin mødes i Teheran og diskuterer bl.a. planer for invasion af Vesteuropa og Sydfrankrig.

26. december – *Scharnhorst* sænkes af britiske styrker.

År. 1944.

4. januar – Kaj Munk, henrettet af Gestapo.

6. januar – Sovjetiske tropper går ind i det tysk besatte Polen.

8. januar – Kaj Munk begravnes på Vedersø kirkegård, under stor folkelig deltagelse.

10. januar – Den tyske besættelsesmagt i Danmark udfører den første kontrasabotage, da Studenterforeningen i København sprænges i luften. *Der er rejst tvivl herom – se Diskussion.*

11. januar – Galeazzo Ciano (Mussolinis svigersøn) bliver henrettet, da han blev anklaget for at have været en del af kuppet mod Mussolini, tilbage i juli, 1943.

17. januar William James Sidis døde af hjerneblødninger.

27. januar – Tyskernes 880 døgn lange belejring af Leningrad i Sovjetunionen afsluttes.

31. januar – Den tyske besættelsesmagt øver schalburgtage mod Palladiums filmateljier i Hellerup. Det skete blandt andet fordi danskerne demonstrativt boykottede biografer, der spillede tyske film.

15. februar – Benediktinerklostret Monte Cassino (grundlagt 529) bliver totalt ødelagt af amerikanske bombefly.
4. marts – Første bombninger af Berlin ved dagslys.
11. marts – Medlemmerne af Hvidstengruppen arresteres.
15. marts – Andet forsøg på at tage Monte Cassino begynder.
17. marts – *Aalborg Stiftstidende* rammes af schalburgtage.
18. marts – Englænderne smider 3000 tons bomber under et luftangreb på Hamborg.
4. juni – De allieredes styrker går ind i Italiens hovedstad Rom, der forinden var blevet erklæret for "åben by".
6. juni – D-dagen og dermed starten på Vesteuropas befrielse indledes i Normandiet.
10. juni – Landsbyen Oradour-sur-Glane bliver udslettet af SS-enheder. 642 indbyggere myrdes.
12. juni – Den første V1 bombe affyres af Tyskland mod Storbritannien. Frem til august affyres i alt 2.400. Storbritannien har ikke noget forsvar mod disse raketter.
17. juni – Island opsiger ensidigt unionen med Danmark og erklærer sig uafhængig.
22. juni – Det lykkes sabotagegrupperne BOPA, Holger Danske og Korps Aagesen at sprænge Danmarks eneste våbenfabrik, Riffelsyndikatet (Dansk Industri Syndikat), i luften. 120 mand forklædt som arbejdere bragte 400 kg trotyl forbi 60-70 vagter til fabrikken i Københavns Frihavn. Tyskerne blev rasende og henrettede ved skydning 8 tidligere arresterede sabotører. Fabrikken kom ikke i brug igen under krigen.
24. juni – Den tyske terrorgruppe "Peter-gruppen" ødelægger om aftenen Tivoli, som et modsvar til blandt andet bombningen af Riffelsyndikatet tidligere på måneden. Som vanligt (det var formålet) blev skylden lagt på danske modstandsgrupper. Befolkningen troede dog aldrig på det.
25. juni – Den tyske Rigsbefuldmægtigede i Danmark, Werner Best, indfører spærretid og mødeforbud mellem kl. 20.00 og 05.00. Det var mere end københavnernes ville finde sig i, og førte snart til Folkestrejken.
29. juni – Otte medlemmer af modstandsgruppen Hvidsten-gruppen henrettes i Ryvangen i København af den tyske besættelsesmagt.
1. juli – 44 lande deltager i Bretton Woods konferencen, USA for at skabe grundlag for den økonomiske udvikling efter 2. verdenskrig.
20. juli – Attentat på Adolf Hitler i førerhovedkvarteret i Rastenburg.
4. august – Anne Frank bliver fundet af Gestapo i sit skjul i Amsterdam.

25. august – De tyske besættelsestropper i Paris overgiver sig.
26. august – General Charles de Gaulle holder sit indtog i det befriede Paris.
4. september – Allierede styrker befrier de belgiske byer Antwerpen og Bruxelles.
8. september – Sovjetiske styrker besætter Bulgarien uden at møde modstand.
8. september – Den forbedrede V2 raket affyres fra området omkring Haag mod London for første gang.
19. september – Deportation af det danske politi. Cirka 2.000 betjente sendes til koncentrationslejren Buchenwald ved Weimar i Tyskland. Kampe på Amalienborg Slotsplads mellem dansk politi og tyske marinere. Palæforvalter kaptajn C.O. Schlichtkrull bliver såret.
8. oktober – Den tyske terrorgruppe Petergruppen begår et bombeattentat mod Jyllandsekspressen nord for Hobro. 10 blev dræbt og 40 såret.
20. oktober – Beograd bliver befriet af partisaner og sovjetiske styrker.
26. oktober – De tyske besættelsesmyndigheder rekvirerer alle nye danske cykler og cykler, der er sat til salg.
31. oktober – Royal Air Force bomber (med 24 Mosquito-fly) Gestapohovedkvarteret i Århus. Gestapohovedkvarteret blev fuldstændigt ødelagt ved denne præcisionsbombning. De fleste arkiver brændte, og cirka 100 tyskere og nogle få danskere blev dræbt, bl.a. Ellen Rigmor Andersen, f. Nielsen, 43 år, og hendes datter Ellen Margrethe Christensen, 21 år. En yngre datter, Gurli Højgaard Andersen (1935-2007) blev svært skadet i en arm.
9. november – Forretningsstrøget Vestergade i Odense ødelægges ved sprængning af den tyske Petergruppen. Denne terrorgruppe havde en forkærlighed for forretningsstrøg i de større danske provinsbyer.
11. november – Den tyske terrorgruppe Petergruppen raserer forretningsgaden Bispensgade i Aalborg ved flere sprængninger.
12. november – Det tyske slagskib *Tirpitz* sænkes.
17. november – Med stor koldblodighed stjæler en gruppe sabotører 1.000 maskinpistoler fra Hærens Geværfabrik på Amager, og bringer dem væk i lastbiler. De undslap tyskerne efter at Langebro gik op bag dem.
28. november – De første allierede forsyninger når frem til Antwerpen ad søvejen.

År. 1945.

1. januar – Tyskerne begynder tilbagetrækning fra Ardennerne.
2. januar – Én af besættelsens største enkeltsabotager fandt sted, da modstandsgruppen BOPA sprængte radiofabrikken Torotor i Ordrup i luften.
12. januar – Sovjetunionen begynder en massiv offensiv mod Tysklands østlige provinser.
17. januar – Den svenske diplomat Raoul Wallenberg forsvinder sporløst i Ungarns hovedstad Budapest.
17. januar – Sovjetiske styrker befrier Warszawa – og besætter byen.
17. januar – Josef Mengele, forlader hurtigt Auschwitz, bare 10 dage inden lejren bliver befriet (Mengele druknede senere i 1979 i Brasilien)
27. januar – De tyske koncentrationslejre Birkenau og Auschwitz bliver befriet af sovjetiske tropper.
5. februar – Verdens hurtigste registrerede hest, var Big Racket, som nåede op på hele 69,6 km/t i et hestevæddeløb i Mexico City.
19. marts – Sankt Nikolai Kirke i Kolding udsættes for schalburgtage.
21. marts – RAF bomber Shellhuset i København i Operation Karthago. Ved et uheld bombes også Den Franske Skole på Frederiksberg, kvarteret omkring den samt en ejendom på Sønder Boulevard.
12. april – USA's præsident siden 1933, Franklin Delano Roosevelt dør. Han efterfølges af sin vicepræsident Harry S. Truman.
16. april – Russiske styrker nærmer sig Berlin, og kampen om Berlins forsværk, Seelowhøjderne, er netop skudt i gang.
19. april – Seelow bliver indtaget af russerne, efter 3 dages voldsomme kampe. Nu begynder russernes omringnings-taktik af Berlin, og Slaget om Berlin er påbegyndt.
25. april – Amerikanske og sovjetiske tropper mødes ved byen Strehla ved Elben.
27. april – Omringningen af Berlin er færdiggjort, og i mellemtiden er over 7. mio. granater blevet skudt ned i Tysklands hovedstad. Den Røde Hær trænger ind i byens gader, og voldsomme kampe følger heraf i dagene efter – tyskernes tropper er i stort antal, og består hovedsageligt af Hitlerjugend-spejdere, ældre mænd fra Volkssturm, tilfældige Wehrmacht-soldater og en del SS-divisioner.
30. april – Tysklands fører, Adolf Hitler, indser at kampen er tabt og han skyder sig selv, sammen med sin kone Eva Braun i Førerbunkeren. Inden selvmordet, har han overladt ledelsen af Tyskland til storadmiral, Karl Dönitz.

2. maj – Russerne har nået Rigskanselliet og Førerbunkeren, og lederen af Berlins forsvar, general Helmuth Weidling, beder de sidste tyske tropper om at standse kampene mod overmagten. Slaget om Berlin er overstået, og ca. 500.000 tyskere tages til fange.

Montreal Daily Star: "Germany Quit", 7. maj 1945



Sabotør-spil udgivet umiddelbart efter krigen.

5. maj – Danmark befries af de allierede, hvilket afslutter 2. verdenskrig for Danmarks vedkommende. Bornholm befries dog først senere. (Se: *Besættelsen*)

5. maj – Ligeledes meddeler den britiske overkommando, af tyske styrke i Holland og Nordvest-tyskland også har overgivet sig betingelsesløst.

7. maj – Russerne bomber Rønne og Nexø. (Gentages dagen efter).

8. maj – De sidste tyske tropper, indstiller kampene på alle fronter i hele Europa og overgiver sig betingelsesløst; 2. verdenskrig er definitivt afsluttet i Europa, men fortsætter samtidig i Stillehavet

16. juli – den første atombombesprængning foretages ved Trinity Site i New Mexico, USA.

26. juli – Winston Churchill træder tilbage som premierminister i Storbritannien efter at de konservative har tabt parlamentsvalget til Labour. Clement Attlee bliver ny premierminister.

6. august – USA kaster en atombombe (Little Boy) over Hiroshima, Japan. Mindst 80.000 mennesker bliver dræbt.

9. august – USA kaster en atombombe (Fat Man) over Nagasaki, Japan. 60-80.000 mennesker bliver dræbt; Japan overgiver sig betingelsesløst, og 2. Verdenskrig er afsluttet.

7. september – Hareskov-Værløse Avis udgives for første gang ved redaktør Kaj Øgaard Sørensen og bliver kendt som Kajs Avis gennem de næste 60 år

24. oktober – Forenede Nationer (FN) grundlagt.

20. november – Nürnbergprocessen mod 24 nazistiske krigsforbrydere påbegyndes.

27. december – Verdensbanken oprettes.

Peter Matthiesen, * 30. apr. 1945 i Holm. Han blev gift med Henriette Sina Nicolaisen, 10 jul 1971 i Nordborg, * 4 jul 1950 (datter af Jacob Nisse Nicolaisen og Catharine Marie Petersen).

Børn:

- i. Lone Matthiesen * 15. maj 1972.
- ii. Rene Matthiesen, * 23. okt. 1977 i Holm.

År. 1946

Afghanistan, Island, Sverige og Thailand bliver optaget i FN.

Kejser Hirohito af Japan bekendtgør, at han ikke er Gud.

Næstved Amatørscene stiftes

11. januar – Albanien udråbes til republik.

14. februar – ENIAC, den første amerikanske computer demonstreres for offentligheden.

5. april – Russerne forlader Bornholm, og det sætter endelig punktum på krigen, for øen.

19. september – Winston Churchill foreslår i tale på Universitæt Zürich at oprette Europas Forenede Stater.

1. oktober – Nürnberg-processen afsluttes – 12 dødsdomme (1 *in absentia*), 7 fængslinger og 4 frigivninger af tyske nazister blev afsagt

15. oktober – Dødsdømte Hermann Göring, begår selvmord i sin celle med gift, aftenen inden hængningerne skulle ske

16. oktober – Om natten bliver de 10 andre nazister hængt en efter en. Hængningerne tager lidt over 100 minutter og blandt de hængte er Wilhelm Keitel, Alfred Jodl, Joachim von Ribbentrop og andre store top-nazister.

22. november – I Paris åbnes første møde i UNESCO, FN's organisation for undervisning, videnskab og kultur

5. december – New York udpeges som kommende hovedkvarter for FN.

6. december – Norges hjemmeværn oprettes.

11. december – UNICEF, FN's børnefond grundlægges

19. december – Der udbryder krig i Indokina, hvor styrker under Ho Chi Minh angriber franske kolonisoldater.

År. 1947.

Familien Ritzau sælger nyhedsbureauet Ritzaus Bureau til den samlede danske presse som interessentskab.

Dødehavsrullerne blev fundet.

2. januar – England nationaliserer sine kulminer.

4. januar – I Tyskland udkommer det allerførste nummer af nyhedsmagasinet Der Spiegel.

26. januar - En hollandsk Douglas DC-3 styrter ned i Kastrup. Ved ulykken omkommer alle ombordværende, bl.a. den svenske tronfølger Gustav Adolf, den amerikanske skuespiller Grace Moore og den danske sangerinde Gerda Neumann.

16. april – Nazist og lejr-kommandant i Auschwitz, Rudolf Höß, bliver hængt i sin egen lejr

29. november – FN beslutter at dele det britiske mandat område i Palæstina i to ligeværdige og selvstændige stater, en beslutning, som endnu ikke er effektueret i 2015.

Transistoren blev opdaget/opfundet i december 1947 af John Bardeen, Walter Houser Brattain og William Bradford Shockley i Bell Laboratorierne, men opfindelsen/opdagelsen blev først offentliggjort i juni 1948.

År. 1948

1. januar – British Railways nationaliseres.

4. januar – Burma bliver en selvstændig stat.

16. februar – Gerard P. Kuiper opdager Uranus-månen Miranda.

25. februar – Tjekkoslovakiets præsident Edvard Beneš træder tilbage efter længere tids pres fra kommunistpartiet KSČ og Sovjetunionen og overlader magten til kommunisterne.

17. marts – Belgien, Frankrig, Luxembourg, Holland og Storbritannien indgår Bruxelles-traktaten, der er en forløber for Vestunionen.

22. marts – Retskrivningsreformen bliver gennemført under navnet *Bekendtgørelse om ændringer i retskrivningen*. Reformen træder i kraft den 1. april.

1. april – Færøernes hjemmestyreløvs lov træder i kraft.

3. april – USA's præsident Harry Truman underskriver Marshallplanen, der muliggør støtte med 5 milliarder dollars til 16 lande, herunder Danmark.

14. maj – Det britiske FN-mandat for Palæstina udløber, og Israel dannes ved Den israelske uafhængighedserklæring.

1. juni – Rygeforbud i danske biografteatre bliver indført ved Justitsministeriets bekendtgørelse af 24. maj 1948. Bekendtgørelsens titel er: *Bekendtgørelse om Forbud mod Tobaksrygning i Biografteatre mv. og trådte i kraft 1. juni 1948.*

21. juni – D-marken indføres som valuta i Vesttyskland.

30. juni – Bell Labs annoncerer opfindelsen af transistoren.

25. august – House Un-American Activities Committee gennemfører sin første tv-transmitterede høring.

4. september – Dronning Wilhelmina af Nederlandene abdicerer til fordel for sin datter Juliana, der tiltræder som ny dronning to dage senere.

2. november – Harry S. Truman vinder det amerikanske præsidentvalg i konkurrence med den republikanske kandidat Thomas E. Dewey og sydstatskandidaten Strom Thurmond.

10. december – FN's generalforsamling vedtager Verdenserklæringen om Menneskerettighederne.

Ridebanespringning blev første gang vist i tv i England under de Olympiske Lege på Wembley.

År. 1949

1. marts – Første nummer af Anders And & Co. udkommer i Danmark.

4. april – USA, Canada og en række lande i Vesteuropa danner NATO som modspil til den sovjetiske magtopbygning i Østeuropa.

1. maj – Gerard P. Kuiper opdager Neptun-månen Nereid.

29. august – Sovjetunionen sprænger sin første atombombe nær byen Semipalatinsk i Kasakhstan.

3. september – Et amerikansk spionfly opdager den sovjetiske atomsprængning. Våbenkapløbet er i gang.

23. september – USA's president Harry S. Truman offentliggør den sovjetiske atomsprængning.

1. oktober – Folkerepublikken Kina dannes med Mao Tse Tung som formand.

16. oktober Den græske borgerkrig mellem kongetro regeringsstyrker og den kommunistiske guerilla slutter.

År.1950.

13. – 22. marts – VM i ishockey 1950

24. juni – Tropper fra Nordkorea angriber Sydkorea, starten af Koreakrigen.

24. juni til 16. juli – VM i fodbold 1950, den fjerde slutrunde om VM i fodbold og blev afholdt i Brasilien Uruguay vinder finalen og bliver verdensmestre for anden gang.

Henriette Sina Nicolaisen, * 4 jul 1950. Hun blev gift med Peter Matthiesen, 10 jul 1971 i Nordborg, * 30. apr. 1945 i Holm (søn af Jes Matthiesen og Anna Nissen Høj).

Børn:

13. i. Lone Matthiesen * 15. maj 1972.
- ii. Rene Matthiesen, * 23. okt. 1977 i Holm.

5. september – Folketingsvalg 1950.

15. oktober – Den anden *Galathea*-ekspedition stævner ud fra København.

5. november – Folketælling for Kongeriget Danmark.

Regeringen Erik Eriksen



Regering:

Venstre (V) og Det Konservative Folkeparti (C)

Hvornår:

30.10.1950 - 30.09.1953

Ændringer:

13.09.1951 og 30.04.1952.

Hvem:

Erik Eriksen (V), Statsminister

Ole Bjørn Kraft (C), Udenrigsminister

Thorkild Kristensen (V), Finansminister

Aksel Møller (C), Indenrigs- og boligminister

Helga Pedersen (V), Justitsminister

Flemming Hvidberg (C), Undervisningsminister

Jens Sønderup (V), Kirkeminister (til 13.09.1951)

Carl Hermansen (V), Kirkeminister (fra 13.09.1951)

Harald Petersen (V), Forsvarsminister

Victor Larsen (C), Minister for offentlige arbejder (til 24.04.1952)
Jørgen Jørgensen (C), Minister for offentlige arbejder (fra 30.04.1952)
Henrik A.R. Hauch (V), Landbrugsminister (til 13.09.1951)
Jens Sønderup (V), Landbrugsminister (fra 13.09.1951)
Knud Rée (V), Fiskeriminister
Ove Weikop (C), Minister for handel, industri og søfart (til 13.09.1952)
Aage Rytter (C), Minister for handel, industri og søfart (fra 13.09.1951)
Poul Sørensen (C), Arbejds- og socialminister

15. oktober – Den anden *Galathea*-ekspedition stævner ud fra København.

5. november – Folketælling for Kongeriget Danmark.

År. 1951.

9. januar – FN's hovedkvarter i New York, USA, bliver indviet.

16. juli – Belgiens konge, Leopold 3., abdicerer.

17. juli – Belgiens regent, Prins Baudouin bliver belgisk konge under navnet Baudouin 1.

28. september – Seth Barnes Nicholson opdager Jupiter-månen Ananke.

2. oktober – Et meteornedslag ved Aarhus finder sted i Riis Skov.

22. oktober – 5000 amerikanske soldater udsættes for nedfald fra atomprøvesprængning i Nevada. Militæret skal undersøge virkningerne af nedfaldet.

23. november – Ved en brand på Holmen i København eksploderer 11 miner. 16 personer omkommer. Den 23. november 1951 udbrød der på Holmen i København brand i en træbygning, der tilhørte Søminevæsenet.

Brandvæsenet var ikke informeret om, at den brændende bygning indeholdt 11 søminer.

Kl. 22.53 eksploderede minerne (med 4700 kilo trotyl) med en kraft, der lagde store dele af Batteriet Quintus øde.

Ved eksplosionen omkom 16 personer heraf 11 brandmænd fra Københavns Brandvæsen, 3 reddere fra Falcks Redningskorps samt 2 af søværnets ansatte, 62 personer blev såret

Youth for Understanding (en international udvekslingsorganisation) stiftes.

Writers Guild of America, East grundlægges.

År. 1952

Der er 8 millioner flygtninge i Vesttyskland

10. januar – Kaptajn Kurt Carlsens skæve skib, det amerikanske *Flying Enterprise* synker i den Engelske kanal efter at have drevet rundt i 13 døgn, med svær slagside efter en storm.

21. februar – I Dhaka i Østpakistan (nuværende Bangladesh) åbner politi ild mod en demonstration og dræber 4 studerende, hvilket fører til landsdækkende protester og opbakning til kravet om anerkendelse af bengali som det ene af to nationale sprog i Pakistan. Dagen bliver senere af UNESCO udpeget til "International modersmålsdag".

26. februar – Englands premierminister Winston Churchill bekendtgør at landet er i besiddelse af atomvåben.



Sir Winston Leonard Spencer Churchill (født 30. november 1874, død 24. januar 1965) var en britisk politiker og statsmand, som især er kendt for sit lederskab af Storbritannien under 2. verdenskrig. Han var premierminister i Storbritannien fra 1940 til 1945 og igen fra 1951 til 1955. Han betragtes i vide kredse som en af de største ledere i krigstid.

Ved siden af sit politiske arbejde var han forfatter til 37 bøger fordelt på i alt 58 bind, og han nåede at male over 500 malerier. Som forfatter skrev han navnlig populærhistoriske værker samt oversigtsværker over samtiden. Han er den eneste britiske premierminister, som har modtaget Nobelprisen i litteratur og var den første, som blev udnævnt til æresborger i De forenede

Stater.

Churchill blev født ind i en aristokratisk familie. Hans far, Lord Randolph Churchill, som var søn af hertugen af Marlborough, var en karismatisk politiker, som bl.a. var britisk finansminister. Hans mor, Jenny Jerome, stammede fra en velhavende amerikansk familie.

Da det konservative parti tabte parlamentsvalget i 1945, blev han leder af oppositionen. I 1951 dannede han igen regering, og han beholdt posten indtil han trak sig tilbage i 1955. Da han døde i 1965 tilstod dronningen ham en statsbegravelse, som tiltrak et af de største antal af verdens statsmænd, som nogensinde har været samlet.

16. marts – De nordiske udenrigsministre enes om forslag om dannelse af Nordisk Råd.

Nordisk Råd er et samarbejdsorgan for parlamenterne i de nordiske lande, og dermed et central element i den formelle del af det nordiske samarbejde. Nordisk Råd er en pendant til Nordisk Ministerråd, som er regeringernes samarbejdsorgan.



Medlemsstater og regioner i Nordisk Råd (blå).

Nordisk Råd blev oprettet i 1952 og omfatter de fem nordiske lande Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de tre selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland. Rammerne for Nordisk Råd er fastlagt i Helsingforsaftalen fra 1962. Rådets formål er at bevare og udvikle det nordiske samarbejde inden for retsvæsen, kultur, samfærdsel, miljø, sociale og økonomiske forhold.

Nordisk Råd uddeler hvert år følgende priser:

Nordisk Råds Litteraturpris

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris

Nordisk Råds Musikpris

Nordisk Råds Filmpris

Priserne er på 350.000 danske kroner og uddeles i forbindelse med Nordisk Råds årlige session.

23. juli Militæret tager magten i Egypten. Kong Farouk abdicerer.

3. oktober – Storbritanniens første atombombeforsøg ved Monte Bello Islands ud for Australiens nordvestlige kyst

7. oktober Stregkoden blev opfundet af Norman Joseph Woodland

Poul Schlüter bliver valgt som landsformand for Konservativ Ungdom på den politiske ungdomsorganisations landsråd i Kolding.

År. 1953

16. januar – Aalborghallen ved Vesterbro i Aalborg bliver indviet.

27. januar – Brændselsrationeringen i Danmark blev ophævet.

21. april – Folketingsvalg i Danmark.

29. maj – Tenzing Norgay og Edmund Hillary når som de første toppen af Mount Everest.

5. juni – Danmark får ny grundlov

17. juni – Demonstrationer og strejker i Østberlin og flere andre steder udvidede sig til en folkeopstand i hele DDR. Opstanden blev slået ned af sovjetiske besættelsestropper.

18. juli – Elvis Presley indspiller sin første gramofonplade som en gave til sin mor.

22. september – Folketingsvalg i Danmark.

12. januar – USA's udenrigsminister John Foster Dulles lancerer supermagtens nye militærstrategi: "massiv gengældelse" med atomvåben

14. januar – Skuespillerinden Marilyn Monroe gifter sig med baseball-stjernen Joe DiMaggio.

1. marts – USA prøvesprænger sin første brintbombe ved Bikini-atollen i Stillehavet.

Regeringen Hans Hedtoft III



Regering:
Socialdemokratiet (A)

Hvornår:
30.09.1953 - 01.02.1955

Ændringer:
01.11.1953 og 29.01.1955.

Hvem:
Hans Hedtoft (A), Statsminister († 29.01.1955, derefter fungerede H.C. Hansen)
H.C. Hansen (A), Udenrigsminister
Viggo Kampmann (A), Finansminister

Johannes Kjærbo (A), Indenrigs- og boligminister

Carl Petersen (A), Minister for offentlige arbejder

Johan Strøm (A), Arbejds- og socialminister (til 01.11.1953, derefter socialminister)

Christian Christiansen (A), Fiskeriminister

Rasmus Hansen (A), Forsvarsminister

J.S. Smørum (A), Landbrugsminister

Jens Otto Krag (A), Minister uden portefølje (fra 01.11.1953 økonomi- og arbejdsminister)

Julius Bomholt (A), Undervisningsminister

Bodil Koch (A), Kirkeminister

Lis Groes (A), Minister for handel, industri og søfart

Hans Hækkerup (A), Justitsminister

23. oktober – Paris-aftalen anerkender Vesttyskland som en suveræn stat, og der tilbydes samtidig medlemskab af NATO.

15. november – Den første polarflyrute åbner med afgang fra København til Los Angeles.

Den første Stratocaster kommer på markedet

McDonald's bliver grundlagt af Ray Kroc

År.1954.

12. januar – USA's udenrigsminister John Foster Dulles lancerer supermagts nye militærstrategi: "massiv gengældelse" med atomvåben

14. januar – Skuespillerinden Marilyn Monroe gifter sig med baseball-stjernen Joe DiMaggio.



Marilyn Monroe^{[1][2]} (1. juni 1926 – 5. august 1962 (født **Norma Jeane Mortenson**, men døbt **Norma Jeane Baker**) var en af Hollywoods største filmstjerner 1950-60; verdensberømt efter bl.a. filmene *Gentlemen Prefer Blondes* (*Gentlemen foretrækker blondiner*) og *How to Marry a Millionaire* (*Tre piger søger en millionær*) i 1953, *River of No Return*, (*Skæbnefloden*) 1954, *The Seven Year Itch*, (*Den søde kløe*) 1955, *Bus Stop* (*Bus Stop*), 1956, *The Prince and the Showgirl* (*Prinsen og korpigen*), 1957, *Some Like It Hot* (*Ingen er fuldkommen*), 1959 og *The Misfits* (*De frigjorte*), 1961, og det største sexsymbol i efterkrigstiden. Marilyn Monroe døde af en overdosis barbiturater (sovepiller) i sit hjem i Los Angeles.

Marilyn Monroe giftede sig første gang med nabo drengen Jim Dougherty. Hun var seksten år gammel. Anden gang, da hun netop havde fået sit første store gennembrud i *Gentlemen Prefer Blondes*, med Joe DiMaggio, USA's mest berømte baseballspiller. Tredje gang med Arthur Miller, kendt venstreorienteret jødisk-amerikansk dramatiker (forfatter til bl.a. skuespillet *En sælgers død* og *Efter Syndefaldet*, som beskrev hans ægteskab med Marilyn Monroe).

Marilyn Monroe havde en affære med John F. Kennedy USA's præsident, og der er spekulationer om, Kennedy-familien var indblandet i hendes tragiske død^[4]. Hun optrådte ved John F. Kennedys fødselsdag, hvor hun sang "Happy Birthday, Mr. President".

Alle Marilyn's ægteskaber endte med skilsmisse og uden børn.

I filmen *Blonde*, 2001, som handler om Marilyn's liv, ses mange af Marilyn's nævnte problemer.

En anekdote om Marilyn Monroe fortæller, at hun besvarede en journalists spørgsmålet: "Hvad har De på om natten, Miss Monroe?" – med: "Det eneste, jeg har på, er Chanel no. 5".

1. marts – USA prøvesprænger sin første brintbombe ved Bikini-atollen i Stillehavet.

23. oktober – Paris-aftalen anerkender Vesttyskland som en suveræn stat, og der tilbydes samtidig medlemskab af NATO.

15. november – Den første polarflyrute åbner med afgang fra København til Los Angeles.

Den første Stratocaster kommer på markedet

McDonald's bliver grundlagt af Ray Kroc

År. 1955

8. februar erstatter Bogstavet Å det hidtil anvendte dobbelt-A (AA).

15. maj – Warszawapagten stift



Logo Warszawa-pagtens.

Warszawapagten, officielt *Traktaten for Venskab, Samarbejde og gensidig hjælp*, var officielt en militæralliance med en række østeuropæiske lande som medlemmer, der havde det formål at "opretholde et tættere militært samarbejde". Reelt var alliancen en cementering og formalisering af den sovjetiske magt over det kommunistiske Øst- og Centraleuropa, idet Sovjet fuldstændigt dominerede Warszawapagten. Organisationen blev stiftet den 14. maj 1955 som reaktion på Vesttysklands indtræden i NATO og blev officielt opløst ved et møde i Prag den 1. juli 1991.

14. maj – TV-senderne Gladsaxesenderen og Sønder Højrupsenderen (Fyn) sættes i drift.

5. juni – Roskilde Ring (motorbane) åbnes som jordbane i en gammel grusgrav.

9. juli - Russell-Einstein-manifestet offentliggøres i London.

9. juli – Sangen "Rock Around the Clock" bliver den første Rock and roll-sang, der når nr. 1 på den amerikansk hitliste Billboard.

18. juli – Den første Disneyland åbner for publikum i Californien.

15. december – Jens Olsens Verdensur sættes i gang af Kong Frederik 9. og Jens Olsens yngste barnebarn Birgit.

Jens Olsens Verdensur er et avanceret astronomisk ur, der er opstillet på Københavns Rådhus.

Uret er konstrueret og beregnet af Jens Olsen, der var udlært klejnsmed, men senere lærte urmagerfaget. Han fik også begyndt på konstruktionen af uret, men døde 10 år før det stod færdigt.

Uret består af 12 værker som tilsammen har over 14.000 dele. Uret er mekanisk og skal trækkes op en gang om ugen.

Beregningerne til uret blev lavet frem til 1928, hvorefter de blev kontrolleret af astronomen professor Svante Elis Strömgren. Tegningerne til uret blev lavet 1934-1936, og selve fremstillingen af uret foregik fra 1943 frem til 1955. Uret blev sat i gang 15. december 1955 af Kong Frederik 9. og Jens Olsens yngste barnebarn Birgit.

Efter Jens Olsens død overtog hans nærmeste medarbejder Otto Mortensen de endelige beregninger og tegningsarbejdet. Samme Otto Mortensen stod endvidere for hele byggeriet af det komplicerede urværk, og blev derfor hædret med ordenen Ridder af Dannebrog i 1955.



I 1982 udgav den danske popgruppe Shu-bi-dua albummet *Shu-bi-dua 8*, der indeholdt sangen "Jens Olsens verdensur". Kim Larsen nævner Jens Olsens verdensur i sangen "En sønderskudt pingvin" skrevet til musicalen *Kielgasten* i

1989, og udgivet i 1992.

Aksel Møller overtager posten som leder af Det Konservative Folkeparti efter Ole Bjørn Kraft

Danmarks første IT-virksomhed Regnecentralen bliver dannet

Regnecentralen (forkortet **RC**) er den første danske it-virksomhed oprindeligt skabt som et selvstændigt forskningsinstitut under Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV) den 12. oktober 1955 for en bevilling på 900.000 kr fra Marshall-hjælpen. Tre personer stod i starten bag Regnecentralen: Niels Ivar Bech, som også blev administrerende direktør, professor Richard Petersen var formand for ATVs regnemaskineudvalg og Bent Scharøe Petersen (chefdesigner af DASK).

Det første fungerende resultat, førstegenerationsdatamaten DASK (forkortelse for: Dansk Aritmetisk Sekvens Kalkulator) havde premiere den 13. februar 1958.

Dernæst byggede man i 1961 andengenerationsdatamaten GIER (forkortelse for Geodætisk Instituts Elektroniske Regnemaskine) – i ca 50 eksemplarer – og den fik stor udbredelse i 1960'erne. Endelig lancerede firmaet tredjengenerationsdatamaten RC4000 i 1968, der skulle have været solgt i 18 eksemplarer, før firmaet havde overskud, men man solgte kun 17. Det betød nærmest konkurs – ledelsen blev udskiftet med bankfolk og så gik det videre mod næste skelsættende år 1979, hvor firmaet blev rekonstrueret for sidste gang.

RC (som det hed i daglig tale) konstruerede også en virkelig verdensnyhed, nemlig en hulstrimmellæser, RC2000, der læste hulstrimlen med lys i modsætning til de øvrige hulstrimmellæsere på markedet, der var mekaniske. Blandt andet derfor var den verdens hurtigste på det tidspunkt og blev en god eksportvare.



RC Piccolo

I en periode blev RC leverandør af mikrodatamater til bl.a. folkeskolen. Det skete bl.a. med *RC Piccolo 702*-modellen, men igen blev RC ramt af en begivenhed, der overskyggede den ellers velfungerende maskine: *IBM's Personlige Computer* eller pc'en.

Firmaet lukkede og slukkede i 1993, men det var på det tidspunkt langt fra den idealisme og kraft, som det besad i de tidligere år. Staten støttede under opbygningen projektet, men oprettede senere sit eget selskab Datacentralen I/S af 1959. RC fik aldrig yderligere statsstøtte i form af opgaver for universiteter og lignende, men måtte klare sig selv.

Dansk Sprognævn oprettes, og har siden fastlagt dansk retskrivning, og udgiver den officielle danske retskrivningsordbog.

København-Bonn-erklæringerne bliver afgivet af såvel den danske som den tyske regering.

Den danske arkitekt og designer Arne Jacobsen designer stolen Syveren.

Kjeld Petersen og Dirch Passer samarbejder under navnet Kellerdirk Bros.



Kellerdirk Bros var betegnelsen for samarbejdet i 1955-1958 mellem Kjeld Petersen og Dirch Passer, som Stig Lommer tog initiativ til i ABC-revyen.

De to skuespillere var i forvejen kendte og populære som komikere, men med sammensætningen nåede deres popularitet toppen. Deres timing og improvisationsevner var uforlignelige, og de fleste af deres numre findes på film og/eller lydoptagelse. Det gælder f.eks. sketchen *Skolekammerater* fra ABC-revyen 1956, som er medtaget i Kulturkanonen.

Bland de kendte numre på årets ABC-revy er *Tømmerflåden* med Dirch Passer og Kjeld Petersen.

DR starter det dansk filmmagasin (Filmorientering), som fortsætter til 1971.

Cirkus Arena oprettes som et familforetagende.

Den første Fiat 600 ser dagens lys.



Fiat 600 ("Fiat Seicento" på italiensk) er en bilmodel fra Fiat, der blev produceret i perioden 1955-1969. Bilen var kun 3,22 m lang og den første Fiat med hækmotor. I samtiden kostede den 590.000 lira i Italien, 9.175 kr i Danmark i 1955. Det samlede antal biler af denne model i produktionsperioden var 2.612.367 samt 1.561.000 eksemplarer af Fiat 600D med lidt større motor. Bilen var populær mange steder i verden helt op i 1980'erne.

De sidste Supermarine Spitfire udfases fra det danske Flyvevåbnet.

Vester Boulevard i København skifter navn til H.C. Andersens Boulevard.

År.1956

Island indgår aftale med USA om stationering af amerikanske tropper på øen

Elvis Presley indspiller *Heartbreak Hotel* for RCA i Nashville.

Foråret 1956 opstår der en omfattende arbejdskamp. Arbejderne kærver arbejdstiden nedsat fra 48 til 44 timer.

1. januar – Som det første afrikanske land opnår Sudan selvstændighed.



Den transsibiriske jernbane

Den transsibiriske jernbane (rød) Bajkal–Amur jernbanen (grøn)

januar – Anlæggelsen af den 6.500 km lange jernbanelinje mellem Beijing i Kina og Moskva i Sovjetunionen (den

transsibiriske jernbane) afsluttes.

Den transsibiriske jernbane (russisk: *Транссибирская магистраль*, tr. *Transsibirskaja magistral*) går gennem Rusland fra Moskva til Vladivostok. Den blev bygget mellem 1891 og 1916 og er verdens længste jernbane med sine knapt 9.288,2 km. Foruden hovedlinien til Vladivostok er der tre andre linjer: *Transmanchuriske jernbane*, som længe følger hovedlinjen, men siden svinger mod syd ind i Kina og mod Beijing, *Transmongolske jernbane*, som forlader hovedlinjen ved Ulan Ude og også den går til Beijing, men via Mongoliets hovedstad Ulaanbaatar, samt *Bajkal–Amur jernbanen*, som færdiggjortes i 1991 og går nord om hovedlinjen. Siden 2002 har hele den transsibiriske jernbane været elektrificeret.

16. september - Sverige afholder Riksdagsvalg til Rigsdagen

28. september – Limfjordsbroen (jernbanebroen) påsejles. To brofag styrtede i Limfjorden

11. oktober – Festforeningen TÅGEKAMMERET stiftes

23. oktober – Opstanden i Ungarn indledes

26. oktober – Anna Lund Lorentzen og Grethe Bartram, de to eneste kvinder, der blev dødsdømt ved retsopgøret efter besættelsen, men senere benådet til livsvarigt fængsel, løslades.

18. december – Japan optages i FN

År. 1957

Danmarks første datamat DASK kommer til verden



En del af DASK på Danmarks Tekniske Museum

DASK (forkortelse for: **D**ansk **A**ritmetisk **S**ekvens-**K**alkulator) var den første danskbyggede regnemaskine – eller en førstegenerationsdatamat.

Den så dagens lys den 13. februar 1958 i en villa på Bjerregaardsvej 5 i Valby ejet af bryggeriet Carlsberg. DASK blev påbegyndt i april 1956 af firmaet Regnecentralen, som også stod for udviklingen af dens efterfølger GIER.

Forud herfor var gået et mere politisk arbejde med henblik på at skaffe bevillinger til forskning og udvikling i regnemaskiner. Akademiet for de Tekniske Videnskaber var igangsat, og professor Richard Petersen ("Lille P") var hovedkraften bag. Chefkonstruktør var civilingeniør Bent Scharøe Petersen, der havde fulgt det tilsvarende svenske projekt om regnemaskinen BESK fra 1953. En anden inspirator var en medarbejder fra det daværende KTAS, Niels Ivar Bech, der senere blev leder af Regnecentralen.

Hovedkomponenterne i DASK var elektronrør eller radiorør. De udvikede en del varme, så der måtte også installeres køleanlæg. Den samlede vægt af maskinen var 3,5 ton, hvilket er mere end et normalt parketgulv i en villa kan klare, men det gik.

DASK var for sin tid en hurtig maskine. En addition tog 56 mikrosekunder svarende til 17.857 additioner i sekundet, og flere eksperter mente, at én regnemaskine af den kaliber var nok til at dække hele Danmarks behov. Det indre lager bestod af ferritkerner – ud af en mængde på 65.000 blev de syt sammen i et net af kobbertråd. Resultatet blev en størrelse på hele 5.120 byte. Senere blev lageret udvidet med et ydre tromlelager, som blev færdiggjort i villaens billardkælder. Hver tromle havde en kapacitet på 40 kB.

Der var altså grænser for dens formåen – men den blev anvendt i forbindelse med folketingsvalget den 15. november 1960.

De seks underskriver Rom-traktaten og skaber dermed Det Europæiske Fællesmarked og Det Europæiske Atomenergifællesskab; Starten på EU.

14. maj – Folketingsvalg i Danmark. H.C. Hansen (S) fortsætter som statsminister, men efter et mindre socialdemokratisk mandattab kommer Det Radikale Venstre og Danmarks Retsforbund nu

Regeringen H.C. Hansen II



Regering:

Socialdemokratiet (A), Det Radikale Venstre (B) og Danmarks Retsforbund (E)

Hvornår:

28.05.1957 - 21.02.1960

Ændringer:

08.10.1958 og 19.02.1960.

Hvem:

H.C. Hansen (A), Statsminister og udenrigsminister (til 08.10.1958, derefter statsminister til sin død 19.02.1960)

Viggo Kampmann (A), Finansminister (fungerende statsminister

19.-21.02.1960)

Jørgen Jørgensen (B), Undervisningsminister

Viggo Starcke (E), Minister uden portefølje

Bertel Dahlgaard (B), Økonomiminister og minister for nordiske anliggender

Jens Otto Krag (A), Minister for udenrigsøkonomi (til 08.10.1958, derefter udenrigsminister)

Julius Bomholt (A), Socialminister

Bodil Koch (A), Kirkeminister

Hans Hækkerup (A), Justitsminister

Kai Lindberg (A), Minister for offentlige arbejder og for Grønland
Poul Hansen (A), Forsvarsminister
Oluf Pedersen (E), Fiskeriminister
Kaj Bundvad (A), Arbejds- og boligminister
Karl Skytte (B), Landbrugsminister
Søren Olesen (E), Indenrigsminister
Kjeld Philip (B), Handelsminister (minister for handel, håndværk, industri og søfart)

15. august - Et russisk passagerfly af typen Ilyushin 14 styrter ned i Københavns Havn, efter at have ramt H.C. Ørstedsværkets skorsten. Alle ombordværende, 18 passagerer og 5 besætningsmedlemmer, omkommer ved ulykken.^{[1][2]}

4. oktober – Opsendelse af den første kunstige satellit, Sputnik 1 fra Bajkonur-kosmodromen i Sovjet (nuværende Kasakhstan).

7. oktober – Atomuheldet ved Windscale (i dag omdøbt til Sellafield) i England, begyndte som en rutinemæssig nedlukning af reaktoren på the *Cumberland power station*, endte med at blive det hidtil værste radioaktive udslip. Udslippet, som først kom under kontrol den 12. oktober, var værre end ved Tjernobylyulykken.

17. november – En Vickers Viscount-maskine med indregistrering G-AOHP fra British European Airways nødlander ved Ballerup efter en fejl på alle tre motorer under indflyvning til Kastrup Lufthavn. Årsagen er en fejl ved flyets antioverisningssystem.

År. 1958

Bobby Fischer (venstre) imod Jack Collins

1. januar – Rom-traktaten træder i kraft, og danner de Europæiske Økonomiske Fællesskaber (EF).

Det Europæiske Fællesskab (EF) var en overnational organisation, der ophørte med at eksistere den 1. december 2009.

EF blev oprettet ved Traktaten om Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF-traktaten) og var indtil Maastrichttraktatens vedtagelse ét af de tre europæiske fællesskaber. Efter traktatens vedtagelse kom EF til at udgøre en af de tre søjler i Den Europæiske Union. EF's traktatsgrundlag var Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Fællesskab (EF-traktaten), der er ændret ved Lissabontraktaten og i dag kendes som Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (EUF-traktaten). Da Lissabontraktatens ikrafttrådte den 1. december 2009 ophørte EF med at eksistere og samtlige aktiviteter blev overført til Den Europæiske Union.

4. januar – Sputnik 1 (opsendt 4. oktober 1957) falder til jorden fra sin bane.

8. januar – Bobby Fischer vinder som 14-årige for første gang de amerikanske skak-mesterskaber og bliver dermed den yngste nogensinde.

18. januar – Bevæbnede Lumbeeindianere konfronterer en håndfuld Klanfolk i Maxton, North Carolina.

28. januar – Hall of Fame baseballspiller Roy Campanella er involveret i en bilulykke, som lammer ham og dermed ender hans karrierer

31. januar – Den første amerikanske satellit, Explorer 1, opsendes ind til sin bane.

1. februar – Egypten og Syrien forenes for at danne Forenede Arabiske Republik.

5. februar – Gamal Abdel Nasser (billedet) opstilles til at blive den første præsident i Forenede Arabiske Republik.

Gamal Abdel Nasser, første præsident i Forenede Arabiske Republik



Gamal Abdel Nasser (15. januar 1918 i Alexandria – 28. september 1970) blev Egyptens 2. præsident, da han efterfulgte præsident Muhammad Naguib, og han anses for at være en af de mest betydende arabiske ledere i moderne tid.

Han deltog aktivt i forskellige grupper, der var imod udenlandsk (vestlig) dominans i Egypten. I 1948 deltog han som major i krigen mod Israel, og var i adskillige måneder sammen med sine mænd fanget i den såkaldte *Faluja-lomme*. Ved våbenhvilen kunne han returnere til Egypten.

I 1952 anførte Nasser et kup mod Kong Farouk. I 1954 arresterede han landets daværende leder Muhammad Naguib og blev den 25. februar Egyptens premierminister. To år senere var han eneste kandidat ved præsidentvalget, og han blev derpå egyptisk præsident.

Nasser efterfulgtes ved sin død i 1970 af Anwar Sadat

5. februar – Tybee bomben, en 3.500 kg tung Mark 15 hydrogen bombe tabes i vandet ved Savannah, Georgia.

6. februar – Flyulykken ved München, hvor 23 bliver dræbt, deriblandt 8 spillere fra Manchester United, sker.

11. februar – Marskal Chen Yi efterfølger Zhou Enlai som kinesisk minister for udenrigsanliggender.

11. februar – Ruth Carol Taylor bliver den første afroamerikanske kvinde ansat som stewardesse. Ansættelsen ved Mohawk Airlines varer dog kun i 6 måneder, da hun bliver ramt af en anden diskriminerende hindring – flyselskabets forbud mod gifte stewards.

13. februar – DASK, der er Danmarks første datamat konstrueret af Regnecentralen, ser dagens lys for første gang.

14. februar – Kongerigerne Irak og Jordan forenes i den Arabiske føderation med den irakiske konge Faisal II som leder.

17. februar – Pave Pius 12. erklærer Sankt Klara som skytshelgen for fjernsyn.

20. februar – En testrakete eksploderer på Cape Canaveral.

21. februar – Et fredssymbol bliver designet og færdiggjort af Gerald Holtom, bestilt af Kampagnen mod Atomvåben, i protest mod Atomic Weapons Research Establishment (Atomvåben forsknings etablisement).

23. februar – Cubanske oprørere kidnapper den 5-dobbelte Formel 1-verdensmester Juan Manuel Fangio. Han bliver frigivet 28 timer senere.

23. februar – Arturo Frondizi bliver valgt som præsident af Argentina.

24. februar – Fidel Castros Radio Rebelde begynder at sende fra Sierra Maestra, Cuba.

25. februar – Bertrand Russell indleder Kampagnen mod Atomvåben.

28. februar – En af de værste skolebusulykker i USAs historie finder sted ved Prestonsburg, Kentucky, hvor 27 omkommer.

Et fly af typen B-47 Stratojet under en testflyvning

1. marts – Det tyrkiske passagerskib Uskudar kæntrer og synker ved Izmit Bay, Kocaeli, Tyrkiet. Mindst 300 personer omkommer.

2. marts – Et britisk hold med Sir Vivian Fuchs i spidsen krydser som de første Antarktis i hold af motorslæder med larvefødder og hundeslæder på 99 dage.

11. marts – Et amerikansk B-47 (billedet) bombefly taber ulykkeligtvis en atombombe på Mars Bluff, South Carolina. Dets almindelige sprængstof ødelægger et hus og skader en del personer, men ingen fission opstår.

12. marts – Frankrig vinder Eurovision Song Contest.

17. marts – USA opsender satelliten Vanguard 1.

24. marts – United States Army indkalder Elvis Presley og omdanner The King Of Rock & Roll til U.S. private #53310761.

26. marts – United States Army opsender Explorer 3.

26. marts – Den 30. udgave af Oscaruddelingen afholdes.

27. marts – Nikita Khrusjtjov bliver premierminister for Sovjetunionen.

Kong Baudouin og Dronning Fabiola, 20. maj 1969

- 1. april – Skjern bliver som den sidste by udnævnt til købstad.
- 3. april – Castro's revolutionerende hær begynder dets angreb på Havana.
- 4. april – I den første demonstration for Kampagnen mod Atomvåben, fra Hyde Park, London til Aldermaston, Berkshire, forlanger demonstranterne forbud mod kernevåben. Demonstrationen varer til 7. april.
- 6. april – Soraya Esfandiary Bakhtiari skilles fra Mohammad Reza Pahlavi, Shah af Iran, efter hun ude af stand til at føde børn.
- 14. april – Satelliten Sputnik 2 faldt planlagt fra hinanden efter en del kredsløb.
- 14. april – Van Cliburn vinder International Tchaikovsky Competition for pianister i Moskva og bryder Den kolde krigs spændinger.
- 17. april – Kong Baudouin 1. af Belgien (billedet) åbner officielt Verdensudstilling Bruxelles, også kendt som Expo '58.

Dansk F-104 Starfighter placeret udenfor Flyvestation Aalborg

- 1. maj – Arturo Frondizi bliver præsident af Argentina.
- 1. maj – Danmark, Sverige, Norge og Finland opretter Den nordiske pasunion og fjerner paskontrollen mellem de fællesnordiske grænser.
- 9. maj – Skuespilleren og sangeren Paul Robeson, der netop har fået sit pas igen, synger en udsolgt enmands koncert i Carnegie Hall. Dette er en så stor succes at han giver en til få dage senere samme sted. Efter disse to er han sjældent set i den amerikanske offentlighed igen, mens koncerterne senere bliver udgivet på CD.
- 12. maj – En formel North American Aerospace Defense Command aftale er underskrevet mellem USA og Canada.
- 13. maj – Fransk algeriske demonstranter bestætter regeringsbygninger i Algier, hvilket fører til at militært kup.
- 13. maj – Under et besøg til Caracas, Venezuela, USAs vicepræsident Richard M. Nixons bil bliver angrebet af antiamerikanske demonstranter.
- 15. maj – Sovjetunionen opsender Sputnik 3.
- 18. maj – En F-104 Starfighter (billedet) sætter verdensrekord med en hastigheds på 2.259,82 km/t.
- 20. maj – Fulgencio Batistas regering affyrer et modoffensiv til Castro's opførere.

21. maj – Den britiske postmaster general Ernest Marples bekendtgør at subscriber trunk dialling, hvilket vil sige at ringe uden brug af telefonist, vil blive introduceret i Bristolområdet til december.

23. maj – Den amerikanske satellit Explorer 1 stopper transmission.

30. maj – Kroppe til uidentificerede soldater, dræbt under 2. verdenskrig og Koreakrigen bliver begravet på "De ukendte soldaters grav" i Arlington National Cemetery.

Frankrigs Charles de Gaulle, omkring 1942

1. juni – Charles de Gaulle (billedet) bliver trukket ud af pension, for at blive Frankrigs premierminister og er dette i et halvt år før han bliver præsident.

1. juni – Island udvider dets fiskerigrænse til 12 sømil (22.2 km) og bryder den ellers gældende regel på 3 sømil.

1. juni - Sverige afholder Riksdagsvalg til Rigsdagen.

2. juni – Hearst Castle, San Simeon, Californien, åbner for offentlige guidede ture.

3. juni – Den franske premierminister, Charles de Gaulle (billedet) besøger Algeriet.

22. juni – Rumæneren Iolanda Balas klarer som den første kvinde højden 1,80 meter i højdespring.

27. juni – Det peronistiske parti bliver lovliggjort i Argentina.

29. juni – Brasilen slår Sverige 5-2 og vinder VM i fodbold.

Gasherbrum I, 2001

5. juli – Gasherbrum I (billedet), der er verdens 11. højeste bjerg, bliver besteget for første gang.

7. juli – Dwight D. Eisenhower, præsident af USA, godkendte en lovændring, så Alaska kunne blive en stat. Alaska blev amerikansk delstat 3. januar 1959.

9. juli – Et jordskælv svarende til 7.5 på richterskalaen ramte Lituya Bay, Alaska, og forårsagede et jordskred, der skabte en 502 meter høj bølge

10. juli – Det første parkometer bliver installeret i Storbritannien.

12. juli – Den første John Lennon/Paul McCartney sang, In Spite of All the Danger, bliver optaget af The Quarry Men.

14. juli – Den Irakiske revolution: Det Irakiske monarki bliver væltet af Arabiske nationalister. Kong Faisal 2. af Irak bliver dræbt og Abd al-Karim Qasim overtager magten.

15. juli – 5.000 fra United States Marine Corps lander i Libanons hovedstad Beirut for at beskytte den provestlige regering der.

17. juli – Britiske faldskærmsjægere ankommer til Jordan, hvor Kong Hussein har ønsket hjælp imod presset fra Irak.

24. juli – Den første life peer bliver udnævnt i Storbritannien.

26. juli – USA opsender Explorer 4.

26. juli – Dronning Elizabeth 2. af Storbritannien tildeler sin søn Charles titlen Prins af Wales.

29. juli – USAs Kongres skaber formelt National Aeronautics and Space Administration, kendt under forkortelsen NASA.

USS Nautilus under en prøvesejlads den 20. januar 1955

3. august – Det første atomdrevne ubåd USS Nautilus (SSN-571) (billedet) bliver det første fartøj til at krydse Nordpolen under vand.

14. august – Et 4-motors Super Constellation fly tilhørende KLM styrter i havet med 99 personer om bord (det værste styrt med civil flyvning i historien på den tid).

17. august – Den første Thor-Able raket, der bærer Pioneer 0, bliver opsendt from Cape Canaveral Air Force Stations Complex 17. Opsendelsen fejler pga. førstetrins funktionsfejl.

18. august – Vladimir Nabokovs kontroversielle roman Lolita bliver udgivet i USA efter at have været udgivet i Paris siden 1955.

23. august – Under den kinesiske borgerkrig starter 2. Taiwanstrædet krise med Folkets befrielsehærs bombardement af Quemoy.

27. august – USA begynder tests med kernevåben over Atlanterhavet under navnet Operation Argus

30. august – Optøjer mellem sorte og hvide indtræffer i Notting Hill, London. Dette varer til 1. september.

Paul Robeson, juni 1942

1. september – Den første torskkrig begynder mellem Storbritannien og Island.

6. september – Paul Robeson (billedet) udfører en koncert i den sovjetiske pionerlejr Artek.

12. september – Jack S. Kilby opfinder det første integrerede kredsløb og vinder senere, i 2000, Nobelprisen i fysik herfor.

14. september – To Mohr raketter, der er de to første tyske raketter efter krigen og designet af den tyske ingeniør Ernst Mohr når den øvre atmosfære.

22. september – Amirkabir Tekniske Universitet bliver grundlagt.[2]

27. september – Tyfonen Ida dræber mindst 1.269 i Honshû, Japan.

28. september – Et overtal på 79% siger ja til Den Femte Republik.

30. september – Sovjetunionen udfører kernevåben test på Novaja Zemlja.

NACAs officielle sejl

1. oktober – Tunisien og Marokko bliver medlemmer af Den Arabiske Liga.

1. oktober – NASA starter i funktion og erstatter NACA (billedet).

2. oktober – Guinea erklærer sig uafhængig af Frankrig.

4. oktober – Britiske BOAC bruger det nye De Havilland Comet jetfly, og bliver det første flyselskab til at flyve passagerer over Atlanterhavet.

9. oktober – Pave Pius 12. dør, i en alder af 82 år, grundet en hjertefejl og efter længere tids sygdom.

11. oktober – Pioneer 1, der er den anden og mest succesfulde af de 3 projekter i Pioneer-programmet, bliver det første rumfartøj opsendt af det nyligt dannede NASA.

21. oktober – Life Peerages Act berettiger for første gang også kvinder til også at måtte sidde i Overhuset. Bl.a. Baroness Swanborough og Baroness Wooton er de første til at tage deres pladser.

28. oktober – Pave Johannes 23. efterfølger Pave Pius 12. som pave nummer 261.

UNESCOs flag

3. november – UNESCOs (billedet) nye bygning i Paris bliver indviet.

22. november – Robert Menzies' regering i Australien bliver for 5. gang genvalgt.

25. november – Fransk Sudan vinder autonomi som et selvstyrende medlem af det franske fællesskab.

28. november – Tchad, Republikken Congo og Gabon bliver selvstyrende republikker indenfor det franske koloniimperium.

30. november – Gaullister vinder parlamentsvalget i Frankrig

USAs præsident Dwight D. Eisenhower, 13. februar 1959

1. december – Adolfo López Mateos bliver præsident af Mexico.

1. december – Den Centralafrikanske Republik bliver uafhængigt fra Frankrig.

1. december – Mindst 90 studerende og 3 nonner bliver dræbt i en brand på Our Lady of the Angels School i Chicago.

5. december – Subscriber trunk dialling (telefonopkald vha nummerskive), hvilket vil sige at ringe uden brug af telefonistinde, bliver indviet i Storbritannien af Dronning Elizabeth 2., idet hun ringer fra Bristol til Edinburgh og taler med Lord Provost, mere end 480 km væk.[1]

5. december – Motorvejen ved Preston åbner for trafik for første gang og bliver dermed Storbritanniens første motorvej. Stykket er nu en del af motervejene M6 and M55.

6. december – Den tredje opsendelse af en Thor-Able raket, som bar Pioneer 2, mislykkedes grundet en tredjetrins antændningsfejl.

9. december – Det højreorienterede John Birch Society bliver grundlagt i USA af Robert Welch, en pensioneret slikproducent.

14. december – Den 3. Sovjetisk Antarktisekspedition bliver den første nogensinde til at nå den sydlige utilgængelige pol.

19. december-USAs præsident Dwight D. Eisenhower (billedet) udsender en besked fra en Projekt S



Dwight David Eisenhower (14. oktober 1890 – 28. marts 1969) var USA's præsident fra 1953 til 1961.

Dwight D. Eisenhower blev født i Texas som den tredje af syv børn. I 1915 bestod Eisenhower eksamen ved USA's militærakademi West Point, og året efter blev han gift med Mamie Geneva Doud i Denver, Colorado. De fik to børn.

21. december – General Charles de Gaulle bliver valgt som Frankrigs præsident med 78.5% af stemmerne.



Charles de Gaulle (22. november 1890 – 9. november 1970) var leder af de Frie franske styrker under 2. verdenskrig og Frankrigs præsident 1958-1969.

Han stammede fra en katolsk, royalistisk Bretagne-familie og voksede op i en stærkt national ånd med stor beundring for hæren og var tidligt republikaner. Han uddannedes som officer, og under 1. verdenskrig deltog han bl.a. i Slaget ved Verdun i 1916 og blev krigsfange i Tyskland. I 1920 deltog han i det franske hjælpekorps, der hjalp Polen i den polsk-sovjetiske krig. Fra 1924 sad han i generalstaben.

I mellemkrigstiden advarede han kraftigt imod Tysklands genrejsning og opfordrede til en modernisering af det franske forsvar, ikke mindst panservåbenet. Hans råd blev stort set overhørt i Frankrig, men vakte interesse i Tyskland. Blandt hans bøger fra disse år kan nævnes *La Discorde chez l'Ennemi*, 1924 ("Splittelsen hos fjenden"), *Le fil de l'épée*, 1932, ("Sværdets æg") og *La France et son Armée*, 1938 ("Frankrig og dets hær")

Ved udbruddet af 2. verdenskrig 1939 trådte De Gaulle atter i aktiv tjeneste og blev året efter general (Frankrigs yngste) og formelt regeringsmedlem som viceminister. Han forsøgte at vende nederlaget ved en offensiv og at overtale regeringen til at lede krigen i eksil, men begge dele uden held. Den 2. august 1940 blev han dømt til døden af Vichy-regeringen, og han flygtede til England. Han vendte først tilbage til Frankrig 24. august 1944.

Under krigen fremtrådte de Gaulle i sit eksil som den officielle leder af de Frie Franske styrker og som en repræsentant for det sidste lovlige franske styre før sammenbruddet. Hans mål var dels at få Frankrig anerkendt som en aktiv krigsdeltager, dels at få sin egen stilling anerkendt. Det vanskelligjordes bl.a. af USAs lunkne støtte og forbindelse til Vichy.

Statue af de Gaulle på Champs-Élysées i Paris, april 2010

Efter befrielsen var han 1944-46 i realiteten Frankrigs statsoverhoved og lod landet deltage som aktiv allieret i den sidste del af 2. verdenskrig. I den første efterkrigsperiode kom han imidlertid i strid med politikerne, hvis flertal modsatte sig hans krav om en forfatning med stærk præsidentmagt, og 1946 trådte han tilbage.

De næste tolv år stod han i stadig opposition til den Fjerde Republiks skiftende regeringer. Fra 1947 ledede han sit eget parti *Le Rassemblement du peuple français* (kendt som gaullisterne), som opløstes officielt 1953, men genskabtes i ny form 1958. I de 12 år agiterede han ivrigt for en styrket statsmagt og beskyldtes for diktatortendenser. Da den Fjerde Republik til sidst kørte fast i krigen i Algier, fik han sin chance og udnævntes maj 1958 til regeringschef. Efter en hurtig omdannelse af forfatningen og skabelsen af Den Femte Republik valgtes han til præsident og tiltrådte januar 1959.

Han var flere gange, specielt i forbindelse med Algier-krigen udsat for attentater. I bogen *Sjakalen* af Frederick Forsyth forsøger en engelsk lejemorder at dræbe ham.

24. december – Et BOAC Bristol Britannia (312 G-AOVD) styrter nær Winkton, England under en testflyvning.

25. december – Tchaikovskys ballet Nøddeknækkeren (George Balanchines version) bliver vist i prime time på television i farver for første gang, som en episode af CBS antologiserie Playhouse 90.

28. december – The Baltimore Colts slår New York Giants 23-17 i overtid og vinder NFL mesterskabet.

29. december – Oprørstroppe begynder under Che Guevara at invadere Santa Clara, Cuba. Fulgencio Batista trækker sig tilbage to dage senere, natten mellem d. 31. december og 1. januar.

År. 1959

1. januar – Cubas præsident Fulgencio Batista styrtes af Fidel Castro.



Dr. Fidel Alejandro Castro Ruz (født 13. august 1926) var Cubas præsident fra 1959 til 2008 og er i dag forsat formand for Cubas Kommunistiske Parti. Han tog magten i landet den 16. februar 1959 ved afslutningen på den cubanske revolution, hvor han som leder af 26. juli-bevægelsen afsatte den USA-støttede diktator Fulgencio Batista og blev premierminister. Den 3. december 1976 blev han præsident for Republikken Cuba. I 2006 blev Castro alvorligt syg, og han overlod sine arbejdsopgaver til broderen Raúl Castro der stadig er fungerende præsident. Den 19. februar 2008 meddelte Fidel Castro, at han ikke genopstiller som præsident og

øverstkommanderende for Cuba ved valget den 24. februar 2008 pga sit dårlige helbred. Raúl Castro blev valgt som præsident efter Fidel Castros afgang.

2. januar – Verdens første vellykkede rumsonde, Luna 1, blev opsendt fra Sovjetunionen. Dagen regnes stadig for starten på rumalderen.

3. januar – Alaska bliver optaget som USA's 49. stat.

7. januar – USA anerkender Fidel Castros nye regering på Cuba.

8. januar – General Charles de Gaulle bliver indsat som Frankrigs præsident.

30. januar – Passagerskibet M/S Hans Hedtoft forliser med alle mand om bord ved Kap Farvel, Grønlands sydspids.

M/S Hans Hedtoft var et dansk motorskib der d. 30. januar 1959, på sin jomfrurejse til Grønland, ramte et isbjerg og sank. Det var opkaldt efter den tidligere statsminister Hans Hedtoft og er blevet kaldt Grønlands Titanic



M/S Hans Hedtoft var i 1959 den Kongelige Grønlandske Handels (KGH) største og nyeste skib på 2.800 bruttoregister-ton. Det blev bygget på Frederikshavn Værft & Tørdok i Frederikshavn byggenummer 226, påbegyndt den 13. august 1958 og færdiggjort den 17. december. Skibet var specielt konstrueret

til sejlads i is fyldt farvand og var bygget med blandt andet en forstærket stævn og dobbeltbund, men ikke dobbeltskrog. Endvidere var det inddelt i syv vandtætte rum, hvorfor det ifølge beregningerne skulle kunne holde sig flydende, selv om det ene rum blev fyldt med vand. Men modsat andre polarskibe var M/S Hans Hedtoft kun svejset på spanterne, og ikke også nittet. Dette bevirkede at skibet blev mere stift, og derfor havde sværere ved at modstå mødet med f.eks. isbjerge.

M/S Hans Hedtoft indledte sin jomfrurejse med afsejling fra København den 7. januar 1959, og det gennemførte rejsen til Julianehåb i Grønland på rekordtid. I Grønland anløb skibet flere havne, inden returrejsen fra Julianehåb mod København blev påbegyndt den 19. jan. Da M/S Hans Hedtoft var udråbt til at være synkefrit, blev der ikke taget specielt hensyn til advarsler om isbjerge, hvilket blev skæbnesvangert. Men blandt mange af rederiets egne kaptajner var der stor modstand mod helårssejlad i det arktiske farvand, specielt i farvandet omkring Kap Farvel. Denne frygt blev dog fra politisk hold tiet ihjel.

Den 30. januar 1959 kl. 13:56 blev der modtaget vejrstationen i Prins Christians Sund et mayday fra skibet at det var kollideret med et isbjerg 20 sømil syd for Kap Farvel. Den tyske trawler *Johannes Krüss* befandt sig ca. 25 sømil øst for M/S Hans Hedtoft og sejlede på trods af meget dårligt vejr mod positionen. Kl. 17:41 meddelte M/S Hans Hedtoft "*Vi synker langsomt...*". Det var det sidste, man hørte til M/S Hans Hedtoft.

I de følgende dage ledte skibe og fly efter vraggods og eventuelle overlevende. Man fandt dog intet. Samtlige 95 ombordværende (40 besætningsmedlemmer og 55 passagerer) var omkommet.

Med sig til havets bund tog skibet kirkebøger fra alle Grønlands sogne, da det var bestemt at de skulle på arkiv i Danmark. Ni måneder senere drev en redningskran i land i Island. Det er det eneste vraggods, der er fundet. Redningskranen kan i dag ses i *Frelserens Kirke* i Qaqortoq.

15. februar – Aksel Larsen stifter Socialistisk Folkeparti efter at være blevet ekskluderet af Danmarks Kommunistiske Parti.

1. juli - Tyskland afholder præsidentvalg

8. juli – Katastrofen på Haderslev Dam.

21. juli – Frihandelsområdet EFTA stiftes i Stockholm af syv stater som ikke er medlemmer af toldunionen EF. Landene er Sverige, Norge, Danmark, Storbritannien, Schweiz, Portugal og Østrig.

22. juli

Den amerikanske vicepræsident Richard Nixon besøger Sovjetunionen.

Franske styrker indleder deres hidtil største offensiv mod algeriske oprørsstyrker.

31. juli – Den baskiske separatistorganisation ETA stiftes.

ETA (Euskadi Ta Askatasuna; Baskerlandet og Friheden på baskisk) er en militant, baskisk selvstændighedsbevægelse, som især i det nordlige Spanien kæmper for et selvstændigt Baskerland. Spanien, Frankrig, EU og USA betragter ETA som en terrororganisation. Dens motto *Bietan jarrai* (dansk: "fortsæt begge") refererer til de to figurer i ETAs våbenskjold: *Slangen*, der symboliserer hemmeligholdelse og snuheit og *øksen*, der symboliserer styrke.

Organisationen blev dannet 31. juli 1959 og udviklede sig hurtigt fra en gruppe, der ønskede at fremme den traditionelle baskiske kultur, til en paramilitær separatistgruppe.

21. august – Hawaii bliver optaget som USA's 50. stat.

